

JAP

ประตูสู่ความคิด

วารสาร วิชาชีพบัญชี

Journal of Accounting Profession

กรมสรรพากร

The Revenue Authority
www.rd.go.th

SMEs

จะได้รับสิทธิจากการยกเว้นการตรวจสอบภาษีอากร และ สดกามีเงินได้นิติบุคคล... อย่

15 มกราคม - 15 มีนาคม 2559

SMEs จดแจ้งการจัดทำบัญชีและงบการเงินให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของกิจการ
ผ่านเว็บไซต์ของกรมสรรพากร www.rd.go.th เท่านั้น ไม่ต้องแนบเอกสารใดๆ

กรณีไม่จดแจ้ง

กรณีจดแจ้ง

ผู้ประกอบการทั่วไป

- ตรวจสอบภาษีย้อนหลังได้
- เสียภาษีจากกำไรสุทธิถึงจำนวน ร้อยละ 20

- ไม่ตรวจสอบภาษีย้อนหลัง

- มีรายได้เกิน 300,000 บาท
- มีรายได้เกิน 300,000 บาท
- เสียภาษีจากกำไรสุทธิถึงจำนวน ร้อยละ 20

■ SMEs บัญชีเดียวกับแนวทางการเขียนรายงาน
ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

THAMMASAT
BUSINESS SCHOOL

■ การวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักบัญชีต่อมาตรฐานการรายงาน
ทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม ■ ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือ
ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ■ ๙๑๙

ปีที่ 12 ฉบับที่ 33
เมษายน 2559

ISSN 16866293

9 771686 829001

บทความวิจัย

- 5 การวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักบัญชีต่อมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม
*อรอนงค์ อรัญญถาวร
กอบแก้ว รัตนอุบล*
- 25 ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
ชนิษฐา นิลรัตนานนท์
- 40 คณะกรรมการตรวจสอบช่วยเพิ่มคุณภาพกำไรหรือไม่
ศิลปพร ศรีจันทเพชร
- 50 ปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดอาเซียน
*วัฒนา คักยชีวกิจ
กอบกุล จันทระโคสิลิกา*
- 64 The Association of Board's Characteristics in terms of Audit Committee to Cost of Capital: Empirical Evidence from Thailand
*Phonphut Limpabandh
Panya Issarawornrawanich*

บทความวิชาการ

- 81 แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น
นิพันธ์ เท็นโชคชัยชนะ
- 88 SMEs บัญชีเดียวกับแนวทางการเขียนรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
*สุดปราณี มณีศรี
สุนิศา แซ่แต้*
- 106 ตราสารอนุพันธ์และการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์
กุลยา จันทะเดช
- 123 การนำกรอบการบริหารความเสี่ยงไปใช้ในองค์กร
อัญชลี พิพัฒน์เสริญ
- 134 A Guideline on Intellectual Capital Codification and Measurement
Pattanant Petchchedchoo

Book Review

- 148 Management Accounting and Control Systems: An Organizational and Sociological Approach
by Norman Macintosh and Paolo Quattrone
สมชาย ศุภธาดา

บทบรรณาธิการ

เรียน ท่านสมาชิกและผู้อ่านที่รักทุกท่าน

เมื่อต้นปี 2559 มีการออกพระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร โดยกรมสรรพากรมุ่งหวังให้กิจการจัดทำบัญชีและงบการเงิน สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของกิจการ (ที่เรียกว่าบัญชีเล่มเดียว) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการ วิเคราะห์และวางแผน การดำเนินธุรกิจ สร้างความน่าเชื่อถือในการประกอบกิจการ เป็นการ สร้างฐานภาษีที่ยั่งยืน สะท้อนสภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศ และการทำธุรกรรมทาง การเงินโดยรวม ทั้งนี้มีการให้สิทธิจูงใจสำหรับกิจการที่จัดแจ้งต่อกรมสรรพากรในการใช้บัญชี เล่มเดียว คือ การได้รับการยกเว้นการตรวจสอบภาษีอากรย้อนหลัง หรือสิทธิประโยชน์ในการ ยกเว้นและลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล 2 รอบระยะเวลาบัญชีคือปี 2559 และ 2560 (ขึ้นอยู่กับประเภทกิจการ)

วัตถุประสงค์ดังกล่าวจะบรรลุผลหรือไม่ คงต้องใช้เวลาวิเคราะห์วิจัยกันต่อไปในอนาคต หลายครั้งที่นโยบายภาครัฐออกมาโดยไม่ได้คำนึงถึงผลดีผลเสียผลกระทบต่ออย่างรอบด้าน และไม่ได้ ทำความเข้าใจสื่อความกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนก่อนล่วงหน้า ทำให้ต้องคอยตามแก้ปัญหา เฉพาะหน้าเป็นระยะ ๆ หวังว่ากรณีการใช้บัญชีเล่มเดียวจะไม่เข้าข่ายดังกล่าวนี้ ปีนี้ น่าจะเป็นปีที่ กรมสรรพากรต้องออกแรงอย่างหนักเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดเก็บภาษีอากร หากพิจารณา จากสภาพเศรษฐกิจโดยรวมทั้งในประเทศและรอบโลกที่ประสบปัญหากันไปตาม ๆ กัน

บางที การเข้าใจในความแตกต่าง อาจจะมีมีความสำคัญมากกว่า การพยายามทำให้ไม่มี ความแตกต่าง

พบกันใหม่ฉบับหน้าครับ

sochsupp@tu.ac.th

เนื้อหาและข้อมูลในบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาชีพบัญชี ถือเป็นข้อคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น ๆ โดยตรง ซึ่งกองบรรณาธิการและคณะพยานวิชาชีพและการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย หรือร่วมรับผิดชอบใด ๆ

บทความ ข้อมูล เนื้อหา รูปภาพ ฯลฯ ที่ได้รับการลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาชีพบัญชี ถือเป็นลิขสิทธิ์เฉพาะของคณะพยานวิชาชีพ และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งส่วนใดไปเผยแพร่ต่อหรือเพื่อ กระทำการใด ๆ จะต้องได้รับการอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร จากคณะพยานวิชาชีพและการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก่อนเท่านั้น

วารสาร วิชาชีพบัญชี

Journal of Accounting Profession

<http://www.jap.tbs.tu.ac.th>

เจ้าของ

ภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย ศุภธาดา

กองบรรณาธิการบริหารและกลั่นกรองบทความ (ภายใน)

ศาสตราจารย์หิรัญ รดีศรี

ศาสตราจารย์วิโรจน์ เลาหะพันธุ์

ศาสตราจารย์เกษรี ณรงค์เดช

ศาสตราจารย์ธวัช ภูษิตโกโยโคย

ศาสตราจารย์ ดร.วรภัทร โตธนะเกษม

รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ ลิขณวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลปพร ศรีจันเพชร

อาจารย์ ดร.ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์

อาจารย์ธีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ

นายพิชัย ชุณหวิชิระ

กองบรรณาธิการกลั่นกรองบทความ (ภายนอก)

Professor Mike Tayles

- University of Hull, UK

รองศาสตราจารย์นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ศรีณีย์ ชูเกียรติ

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นาคทับที

- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อาจารย์ ดร.สันสกฤต วิจิตรเลขการ

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายปกรณ์ เพ็ญภาคกุล

- สาขาวิชาบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

นายสุพจน์ สิงห์เสนห์

- บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค สอบบัญชี จำกัด

นางสาวม่องพรรณ เจียรวิริยะพันธ์

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

นางสาวปิยาภรณ์ ครองจันทร์

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นายธวัชชัย เกียรติกวานกุล

- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

นางอุณากร พงศ์ธาดา

- บริษัท ไฟร์ซวอเดอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอพีเอส จำกัด

นางสาวรุ่งนภา เลิศสุวรรณกุล

- บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด

นางสาวสมบุญรณ ศุภศิริภิญโญ

- บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค สอบบัญชี จำกัด

นางสาวธนาวรรณ อนุรัตน์บดี

- บริษัท ดีลอยท์ ทูช โรม์ทูลู ไชยยศ สอบบัญชี จำกัด

สำนักงาน - ฝ่ายวิชาการ นางสาวมณฑล อิศรางกูร ณ อยุธยา โทรศัพท์ 0-2696-5729 (ศูนย์รังสิต)

นางสาววรรณภา ธรรมมาพฤทธิ โทรศัพท์ 0-2613-2239 (ท่าพระจันทร์)

ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำนักงาน - ฝ่ายสมาชิก นายกิตติ เลิศเชียรชัยกุล

โครงการวารสารบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทรศัพท์ 0-2613-2210 โทรสาร 0-2613-2276

ออกแบบและจัดพิมพ์

ห้างหุ้นส่วนสามัญ อัครเจริญ 62/29 ซอยลาดพร้าว 111 ถนนลาดพร้าว คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

อีเมล: lek.sanit@gmail.com

นายสานิตย์ เพ็ชรพรหมศร ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

■ ความเป็นมาของวารสารวิชาชีพบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มีนโยบายให้ดำเนินการจัดทำ “วารสารวิชาชีพบัญชี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางด้านการบัญชี พร้อมกับนำเสนอประเด็นและปัญหาทางสังคมบัญชีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายละเอียดและแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ทันสมัย และตรงไปตรงมา เพื่อสอดคล้องกับคำที่ว่า “หากภาษาอังกฤษคือภาษาสากลของโลก การบัญชีคือภาษาสากลของโลกธุรกิจ” โดยฉบับปฐมฤกษ์ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2548

เนื้อหาและขอบเขตของวารสารวิชาชีพบัญชี มีทั้งบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่แบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ คือบทความวิจัย บทความวิชาการเพื่อพัฒนาการศึกษาวิชาชีพบัญชี และบทวิจารณ์หนังสือ นอกจากนี้ในบางฉบับ อาจมีการเพิ่มบทความพิเศษ ตามสถานการณ์หรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับบุคคลสำคัญทางด้านการบัญชีในช่วงเวลานั้น ๆ โดยกลุ่มผู้อ่านได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับแวดวงการบัญชี การเงิน ผู้บริหารทุกระดับ ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบภายใน นักศึกษาระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอกสาขาการบัญชี ตลอดจนคณาจารย์ผู้ประกอบวิชาชีพการสอบวิชาด้านการบัญชี รวมถึงผู้สนใจทั่วไป

■ กำหนดออก-ช่วงเวลาตีพิมพ์

วารสารวิชาชีพบัญชี เป็นวารสารวิชาการราย 4 เดือน (1 ปี มี 3 ฉบับ) กำหนดออกคือ เดือน เมษายน สิงหาคม และธันวาคมของทุกปี

เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (International Standard Serial Number: ISSN) คือ 1686-8293

■ วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอประเด็นปัญหาทางวิชาชีพและปัญหาทางสังคมธุรกิจที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งแนวทางการปฏิบัติงาน ทั้งทางด้านการบัญชี การเงิน การบัญชีสำหรับผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบภายใน การบัญชีภาษีอากร และผู้ประกอบอาชีพการสอบด้านวิชาการบัญชี
2. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบต่าง ๆ ในอันที่จะเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่เรื่องราวเชิงวิชาชีพบัญชี รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ระหว่าง คณาจารย์ นักวิชาการ ผู้บริหาร นักบัญชี นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจในด้านการบัญชีทั่วไป

■ คำขวัญ

“เสริมสร้างภูมิปัญญา พัฒนาระบบทศน์ สู่ศตวรรษใหม่วิชาชีพการบัญชี”

การวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักบัญชี ต่อมาตรฐานการรายงานทางการเงิน สำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม

อรอนงค์ อรัญญถาวร

นักวิชาการอิสระ

กอบแก้ว รัตนอุบล

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักบัญชีเกี่ยวกับระดับความเห็นของประโยชน์และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (Thai Financial Reporting Standard for Small and Medium-Sized Entities: TFRS for SMEs) มาถือปฏิบัติและเกณฑ์ที่ควรจะนำมาใช้ในการแบ่งกลุ่มกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Non-Public Accountable Entities: NPAEs) ที่ควรนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่ต้องนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักบัญชีในกรุงเทพมหานคร กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ที่จำนวน 400 คน ซึ่งได้รับการตอบกลับมาจำนวน 371 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่านักบัญชีส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า TFRS for SMEs ให้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ในระดับปานกลาง และให้ความเห็นเกี่ยวกับระดับของปัญหาจากการนำ TFRS for SMEs มาใช้ในด้านต่าง ๆ ไว้ในระดับปานกลางเช่นกัน มีเพียงปัญหาการเพิ่มภาระงานให้แก่บุคลากรทางบัญชีที่นักบัญชีส่วนใหญ่ให้ความเห็นในระดับมากสำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแบ่งกลุ่มกิจการ นักบัญชีส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการแบ่งกลุ่มกิจการที่ควรนำ TFRS for SMEs มาใช้ของสภาวิชาชีพบัญชี คือ กิจการที่เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม หรือบริษัทย่อยของกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Public Accountable Entities: PAEs) หรือมีการกู้ยืมเงินจากภายนอกที่ซับซ้อน หรือมีสภาพแรงงาน หรือมีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) หรือมี PAEs หรือกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Non-Public Accountable Entities: NPAEs) ที่มีขนาดใหญ่-เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม หรือบริษัทย่อย

ส่วนนักบัญชีที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการแบ่งกลุ่มแนวทางโคเลยของสภาวิชาชีพบัญชี ให้ความเห็นที่เห็นว่า TFRS for SMEs ควรเป็นทางเลือกของกิจการ โดยให้กิจการเป็นผู้พิจารณาถึงความเหมาะสมในแต่ละด้านในการนำ TFRS for SMEs มาใช้

ส่วนแนวทางของกิจการกลุ่มที่ไม่เข้าเกณฑ์การนำ TFRS for SMEs มาใช้ นักบัญชีส่วนใหญ่เห็นว่าสำหรับกิจการกลุ่มนี้ควรปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (TFRS for NPAEs) ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันต่อไป

คำสำคัญ: มาตรฐานการรายงานทางการเงิน กิจการขนาดกลางและขนาดย่อม กิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ

THE SURVEY RESEARCH ABOUT ACCOUNTANTS' OPINIONS TO THAI FINANCIAL REPORTING STANDARD FOR SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTITIES

Aornanong Aranyatawon

Independent Scholar

Kobkaew Ratanaubol

*Associate Professor of Department of Accounting,
Thammasat Business School, Thammasat University*

ABSTRACT

Implementing Thai Financial Reporting Standard for Small and Medium-Sized Entities (TFRS for SMEs) causes problems and benefits for Small and Medium-sized Entities (SMEs) which at present are called as Non-public Accountable Entities (NPAEs). Deciding on criteria to NPAEs that must or must not adopt TFRS for SMEs is another issue. A sample group of 400 accountants working in Bangkok filled out a questionnaire.

Results were that most samples found that TFRS for SMEs were moderately beneficial and moderately problematic, apart from accountant workload that most samples identified as a severe problem. For the criteria to define which NPAEs must adopt TFRS for SMEs, most samples agree with the SMEs guidelines of the Federation of Accounting Professions (FAP) which defines the term SMEs as an entities that are joint ventures, associated or subsidiary companies of Public Accountable Entities (PAEs). Or those that borrowed at significant amount from outsiders that financial statements must be used in evaluating their creditworthy, or those that have labor unions or environmental impact assessment. The term SMEs here also includes those SMEs that have PAEs or large NPAEs as their joint ventures, associates or subsidiary entities.

Samples who disagree with FAP guidelines suggest that TFRS for SMEs should be just an option. Each entity should have the right to determine by itself whether TFRS for SMEs adoption is appropriate for the entity.

Most samples believe that NPAEs not adopting TFRS for SMEs, should use TFRS for NPAEs as their accounting standard.

Keywords: Thai Financial Reporting Standard, Small and medium-sized entities, Non-public accountable entities

บทนำ

กิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium-Sized Entities: SMEs) เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างธุรกิจประเภทต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งจ้างแรงงานและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนทั่วทุกพื้นที่ในประเทศ อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังประสบปัญหาในการพัฒนา มีกิจการจำนวนมากไม่น้อยที่ขาดความสามารถในการแข่งขันและทำกำไรไม่ได้เท่าที่ควรบางกิจการต้องปิดกิจการลงอันเนื่องมาจากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ภาครัฐเห็นความสำคัญของ SMEs จึงได้มีนโยบายช่วยเหลือ SMEs ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านกฎหมาย ด้านภาษี รวมถึงประกาศให้การส่งเสริม SMEs เป็นวาระแห่งชาติปี พ.ศ. 2558 (สุภาพรณ วัฒนาอุดมชัย, 2558) ดังนั้น การจัดทำและนำเสนอรายงานการเงินของกิจการกลุ่มนี้ซึ่งเป็นเรื่องที่สะท้อนภาพกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการจึงมีความสำคัญเช่นกัน

ในอดีต กิจการทุกขนาดในประเทศไทยถูกบังคับให้ใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทย (Thai Financial Reporting Standard: TFRS) ชุดเดียวกันทั้งหมด เพียงแต่สำหรับกิจการที่เรียกว่า “กิจการที่ไม่ใช่บริษัทมหาชน” จะได้รับการผ่อนปรนไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีจำนวน 8 ฉบับ แต่จากการที่ข้อกำหนดหลาย ๆ เรื่องของ TFRS มีความยุ่งยากซับซ้อน มีต้นทุนในการจัดทำสูง เช่น เรื่องการใช้แนวคิดมูลค่ายุติธรรม และสภาวิชาชีพฯ ได้เล็งเห็นถึงความแตกต่างของลักษณะของธุรกรรมตลอดจนจำนวนผู้มีส่วนได้เสียของกิจการที่จัดเป็นกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Public Accountable Entities: PAEs) กับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Non-Public Accountable Entities: NPAEs) จึงได้มีการพิจารณาจัดทำมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะขึ้น (Thai Financial Reporting Standard for Non-Public Accountable Entities:

TFRS for NPAEs) และมีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2554 จนถึงปัจจุบัน และสำหรับกิจการที่จัดเป็น PAEs ก็ยังคงต้องปฏิบัติตาม TFRS ต่อไปโดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และคณะ, 2556)

ต่อมาพบว่าในมุมมองของผู้จัดทำงบการเงินและผู้ใช้งบการเงินบางกลุ่ม TFRS for NPAEs ในปัจจุบันไม่เหมาะกับ NPAEs ขนาดใหญ่หรือกิจการที่มีลักษณะเป็นกลุ่มกิจการ ซึ่งมีรายการทางบัญชีที่มีความซับซ้อน และมีผู้ที่มีส่วนได้เสียหลายกลุ่มนอกจากผู้เป็นเจ้าของ รวมถึงเพื่อให้สอดคล้องกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asian Economic Community: AEC) ทำให้สภาวิชาชีพบัญชีฯ นำมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities: IFRS for SMEs) มาพิจารณา เพื่อจัดทำมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย (Thai Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities: TFRS for SMEs) และจะนำไปใช้แทน TFRS for NPAEs โดยมีแนวทางที่จะบังคับใช้มาตรฐานชุดนี้ในปี พ.ศ. 2560 และบังคับใช้กับกลุ่มกิจการ NPAEs ที่ซับซ้อน (วรศักดิ์ ทูมมานนท์ และ สันสกฤต วิจิตรเลขการ, 2558)

เมื่อกิจการกลุ่ม NPAEs จะต้องนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ ถึงแม้จะช่วยรองรับรายการค้าบางประเภทที่ไม่ถูกกล่าวถึงใน TFRS for NPAEs และให้ข้อมูลที่ผู้ใช้งบการเงินต้องการมากขึ้น แต่การจัดทำรายงานการเงินจะมีความซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วย ต้นทุนของกิจการและภาระของนักบัญชีในการจัดทำงบการเงินก็มีเพิ่มขึ้นเช่นกัน และยังมีประเด็นปัญหาอีกว่าจะบังคับใช้กับกิจการกลุ่มใดบ้าง และกิจการที่ไม่เข้าเกณฑ์ถูกบังคับใช้จะใช้มาตรฐานใดในการจัดทำรายงานการเงินต่อไป

การศึกษานี้จึงต้องการสำรวจถึงความคิดเห็นของนักบัญชีที่มีต่อการนำ TFRS for SMEs มาบังคับใช้ว่าจะเกิดปัญหาอุปสรรค หรือประโยชน์เช่นไรในการนำมาตราฐานฉบับนี้มาถือปฏิบัติและเกณฑ์การแบ่งกลุ่มกิจการ NPAEs ออกเป็นกลุ่มที่ต้องนำ TFRS for SMEs มาใช้กับกลุ่มที่ไม่ต้องใช้มาตรฐานฉบับนี้ควรใช้เกณฑ์ลักษณะใด และกิจการที่ไม่ต้องใช้ TFRS for SMEs ควรใช้มาตรฐานใดในการจัดทำรายงานการเงินต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 1) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักบัญชีเกี่ยวกับระดับความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยของประโยชน์และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ
- 2) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักบัญชีเกี่ยวกับเกณฑ์ที่ควรจะนำมาใช้ในการแบ่งกลุ่มกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะที่จะนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ และแนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่จะนำมาบังคับใช้กับกิจการที่ไม่ต้องนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจต้องการศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีที่ทำงานหรือมีสำนักงานบัญชีอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทั้งผู้ทำบัญชีที่ปฏิบัติหน้าที่จัดทำรายงานการเงินของกิจการ SMEs ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เพราะจะต้องนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินที่สภาวิชาชีพบัญชี กำหนดมาถือปฏิบัติ และผู้ทำบัญชีที่จัดทำรายงานการเงินของกิจการ PAEs ซึ่งเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติตาม TFRS ซึ่งเป็นต้นแบบของ TFRS for SMEs ดังนั้นผู้ทำบัญชีกลุ่มนี้จะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของ TFRS for SMEs เป็นอย่างดี ตลอดจนจะมองเห็นถึงประโยชน์และปัญหาในการนำ TFRS for SMEs มาใช้

นทวณวรรณกส

1. มาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (International Financial Accounting Standard for Small and Medium Entities: IFRS for SMEs)

ในปี พ.ศ. 2544 คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard Board: IASB) เริ่มโครงการพัฒนามาตรฐานการบัญชีที่เหมาะสมกับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Entities: SMEs) คณะกรรมการจัดตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดทำข้อมูลข่าวสาร กรณีศึกษา และผลตอบรับของมาตรฐานนี้ รวมถึงการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2547 มีการจัดทำข้อหารือเกี่ยวกับ IFRS for SMEs “Preliminary Views on Accounting Standard for SMEs”

วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 IASB จัดพิมพ์และเผยแพร่ร่าง IFRS for SMEs โดยตั้งใจว่าจะให้จัดทำได้ง่าย มีหลักการที่เหมาะสมกับกิจการขนาดเล็กและบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โดยอยู่บนพื้นฐานของ TFRS ฉบับเต็ม ซึ่งพัฒนาโดยเน้นความจำเป็นของกิจการที่มีการซื้อขายในตลาดทุนสาธารณะ โดยมาตรฐานที่นำเสนอนี้มี IFRS ฉบับเต็มเป็นพื้นฐาน และปรับปรุงแก้ไขให้สะท้อนความต้องการของผู้ใช้บการเงินของกิจการ SMEs

หลังจากการปรึกษาหารือและพิจารณาเป็นเวลา 5 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2552 คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศมีการประกาศมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อมา IASB ได้มีการปรับปรุงในส่วนของเนื้อหาและในปี พ.ศ. 2558 เป็นฉบับปัจจุบัน คือ IFRS for SMEs (2015)

สำหรับประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) มีการประกาศใช้ IFRS for SMEs แล้ว 5 ประเทศ คือ กัมพูชา มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ อยู่ระหว่าง

การศึกษา 2 ประเทศ คือ ไทยและลาว ยังไม่มีแนวโน้มจะนำมาใช้ 3 ประเทศ คือ บรูไน อินโดนีเซีย และเวียดนาม

2. มาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย (Thai Financial Reporting Standard for Small and Medium-Sized Entities: TFRS for SMEs)

จากการที่มีข้อเสนอจากบุคคลภายนอกไปยังสภาวิชาชีพบัญชี เรื่อง TFRS for NPAEs ไม่รองรับ รายการบัญชีบางประเภทที่มีความซับซ้อน เช่น การรวมกิจการ และจากผู้ใช้งบการเงินแสดงความเห็นว่างบการเงินที่จัดทำขึ้นตาม TFRS for NPAEs ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้งบการเงิน ทำให้ต้องมีต้นทุนสูงขึ้นในการจัดหาข้อมูลเพิ่มเติม สภาวิชาชีพบัญชีจึงได้นำ TFRS for SMEs มาพิจารณาอีกครั้ง จากที่เคยยกเลิกการพิจารณานำมาใช้ไปแล้วครั้งหนึ่งเนื่องจาก IFRS for SMEs ในขณะนั้นยากในการนำมาปฏิบัติและมีต้นทุนที่สูงเกินไปสำหรับกิจการ NPAEs จึงได้มีการจัดทำ TFRS for NPAEs ขึ้นมาใช้จนถึงในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี เนื่องจาก IFRS for SMEs ที่จะนำมาแปลเป็น TFRS for SMEs มีข้อกำหนดในการจัดทำรายงานทางการเงินในหลาย ๆ เรื่องที่มีความซับซ้อนและมีต้นทุนค่อนข้างสูงในการจัดทำ ทำให้เกิดแนวคิดที่ว่า สภาวิชาชีพไม่ควรบังคับใช้ TFRS for SMEs กับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสีย (NPAEs) ทุกกิจการ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 จากกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับนักศึกษาเอกสาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง “ร่างมาตรฐานการรายงานทางการเงิน สำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs)” ดร.สันสกฤต วิจิตรเลขการ ประธานคณะกรรมการจัดทำมาตรฐานการรายงานทางการเงิน สำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมมาถือปฏิบัติ ของ

สภาวิชาชีพบัญชี กล่าวว่า ทางสภาวิชาชีพบัญชี กำลังพิจารณากำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมในการแบ่งกลุ่มกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมหรือกลุ่ม NPAEs ที่ต้องนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ โดยมีแนวทางการพิจารณาเลือกเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งใน 4 เกณฑ์ ต่อไปนี้

1. กิจการ SMEs ที่เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วมบริษัทย่อยของกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (PAEs) หรือมีการกู้ยืมเงินจากภายนอกที่ซับซ้อน หรือมีสหภาพแรงงาน หรือมีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) ซึ่งการกู้ยืมเงินจากภายนอกที่ซับซ้อนให้พิจารณาจากการให้สินเชื่อเป็นหลักว่ามีกรนำรายงานการเงินมาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาให้สินเชื่อหรือไม่ ส่วนกิจการที่ทำ EIA คือ กิจการผลิตที่มีโรงงานผลิตและการทำ EIA อาจทำตามแผนความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ดังนั้น กิจการเหล่านี้ถือว่าเป็นกิจการขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อนของรายการบัญชี และผู้ใช้งบการเงินควรได้รับข้อมูลที่มีความเพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้นจึงควรนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

2. ใช้เกณฑ์จัดกลุ่มตามคำจำกัดความของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) จากการศึกษาที่ภาครัฐเห็นความสำคัญของ SMEs และมีโครงการช่วยเหลือสนับสนุนทั้งในด้านการเงิน กฎหมาย ภาษี โดยถือเป็นวาระแห่งชาติ ถือได้ว่าผู้ใช้งบการเงินไม่ใช่เจ้าของกิจการเป็นหลักอีกต่อไป ดังนั้น รายงานการเงินควรให้ข้อมูลที่มากขึ้น เพื่อรองรับกับความต้องการของผู้ใช้งบการเงินการจัดกลุ่มตามเกณฑ์ของ สสว. ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่เผยแพร่โดยทั่วไปจะสามารถลดความสับสนในเรื่องของเกณฑ์การแบ่งกลุ่มของทั้งผู้จัดทำและผู้ใช้งบการเงินและสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ ซึ่งการจัดกลุ่มตามเกณฑ์นี้แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การแบ่งประเภทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว., 2554)

	วิสาหกิจขนาดย่อม		วิสาหกิจขนาดกลาง	
	การจ้างงาน	มูลค่าสินทรัพย์ถาวร	การจ้างงาน	มูลค่าสินทรัพย์ถาวร
กิจการผลิต	ไม่เกิน 50คน	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	50-200 คน	เกิน 50-200 ล้านบาท
กิจการค้าส่ง	ไม่เกิน 25 คน	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	26-50 คน	เกิน 50-100 ล้านบาท
กิจการค้าปลีก	ไม่เกิน 15 คน	ไม่เกิน 30 ล้านบาท	16-30 คน	เกิน 30-60 ล้านบาท
กิจการบริการ	ไม่เกิน 50คน	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	51-200 คน	เกิน 50-200 ล้านบาท

3. กิจการ SMEs ที่เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม บริษัทย่อยของกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (PAEs) หรือ มีการกู้ยืมเงินจากภายนอกที่ซับซ้อน หรือ มีสหภาพแรงงาน หรือ มีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือ มี PAEs หรือ NPAEs ที่มีขนาดใหญ่ เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม บริษัทย่อย เกณฑ์นี้จะคล้ายกับเกณฑ์ตามข้อ 1 ที่กล่าวไปแล้ว เพิ่มเติมคือ กิจการ SMEs ที่มีกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม บริษัทย่อย เป็น PAEs หรือ NPAEs ขนาดใหญ่ ซึ่ง ความเป็น NPAEs ขนาดใหญ่จะพิจารณาจากหนี้สินหรือ ทุนจดทะเบียน

4. กิจการที่มีขนาด (Size) ตามที่กำหนด หรือมีการ กู้ยืมจากบุคคลภายนอก หรือมีสหภาพแรงงาน ซึ่งขนาด

อาจจะพิจารณารายได้รวม สินทรัพย์รวม ทุนจดทะเบียน หรือจำนวนพนักงาน หากใช้เกณฑ์นี้จะสอดคล้องกับ หลายประเทศใน AEC เช่น สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ (PwC., 2014) แต่ขณะนี้ก็ยังไม่สามารถตัดสินเป็นตัวเลขได้แน่นอน ว่าจะเป็นที่ไหน

ข้อแตกต่างระหว่าง TFRS for SMEs และ TFRS for NPAEs

ข้อแตกต่างระหว่างร่าง TFRS for SMEs ที่มีการ เผยแพร่ ณ วันที่ 7 กันยายน พ.ศ.2558 กับ TFRS for NPAEs มีข้อแตกต่างที่สำคัญดังนี้ (วรศักดิ์ ทุมมานนท์ และสันสกฤต วิจิตรเลขการ, 2558)

ตารางที่ 2 ความแตกต่างของ TFRS for SMEs และ TFRS for NPAEs

TFRS for SMEs	TFRS for NPAEs
กำหนดให้จัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ รายการกำไรหรือขาดทุนและรายการกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น	กำหนดให้จัดทำงบกำไรขาดทุน
กำหนดให้ทำงบกระแสเงินสด/งบการเงินรวม	ไม่มีข้อกำหนดให้ทำงบกระแสเงินสด/งบการเงินรวม
กำหนดให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือกิจการ ที่เกี่ยวข้องกัน	ไม่กำหนดให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือกิจการ ที่เกี่ยวข้องกัน
กำหนดให้กิจการจัดทำงบการเงินโดยใช้สกุลเงินที่ใช้ ในการดำเนินงาน (Functional Currency)	กำหนดให้กิจการจัดทำงบการเงินโดยใช้สกุลเงินบาท

ตารางที่ 2 ความแตกต่างของ TFRS for SMEs และ TFRS for NPAEs (ต่อ)

TFRS for SMEs	TFRS for NPAEs
มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการบัญชีป้องกันความเสี่ยง	ไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการบัญชีป้องกันความเสี่ยง
มีข้อกำหนดของการรวมธุรกิจสอดคล้องกับมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 เรื่องการรวมธุรกิจ	ไม่ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการรวมธุรกิจ
กำหนดให้รับรู้ผลประโยชน์พนักงานหลังออกจากงานโดยใช้วิธีคณิตศาสตร์ประกันภัย หากต้นทุนในการนำวิธีคณิตศาสตร์ประกันภัยมาใช้ไม่สูงเกินไปนัก	กำหนดให้รับรู้ผลประโยชน์พนักงานหลังออกจากงานด้วยการประมาณการหนี้สิน - กำหนดให้รับรู้ตามข้อกำหนดของ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 19 ผลประโยชน์พนักงาน เป็นทางเลือก
กำหนดให้บันทึกภาษีเงินได้ตามวิธีการตัดบัญชี (สอดคล้องกับ TAS 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ แต่การนำเสนอรายการและเปิดเผยข้อมูลมีลักษณะที่ง่ายกว่า)	กำหนดให้บันทึกภาษีเงินได้ตามวิธีค้างจ่าย และให้การบันทึกตามวิธีการตัดบัญชี (Deferred Tax Method) เป็นทางเลือก

ประโยชน์และปัญหาของการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมมาถือปฏิบัติ

จากการศึกษาประโยชน์และปัญหาของ IFRS for SMEs ในสหภาพยุโรป (European Union: EU) Pascu & Vasiliu (2012) กล่าวว่า ประโยชน์จากการนำ IFRS for SMEs ทำให้รายงานทางการเงินได้รับการยอมรับว่าสามารถเปรียบเทียบกันได้ในระดับสากล ซึ่งการวิเคราะห์งบการเงินจะทำได้ง่ายขึ้น การสื่อสารข้อมูลเป็นภาษาเดียวกัน ช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของรายงานการเงินในระดับสากล ช่วยอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบริการทำบัญชีและการสอบบัญชี รายงานการเงินที่ได้จะสร้างข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย เช่น นักลงทุน ผู้ร่วมลงทุน เจ้าหนี้ ทำให้ต้นทุนของผู้ใช้งบการเงินต่ำลง ในส่วนของกิจการ มาตรฐานฉบับนี้จะรองรับรายการบัญชีที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นของกิจการ เช่น การรวมกิจการ งบการเงินรวม ช่วยหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดจากการจัดทำรายงานการเงินของแต่ละสาขาในประเทศต่าง ๆ ที่มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ต่างกัน และยังช่วยอำนวยความสะดวกในการค้าระหว่างประเทศ การ

รวมหรือซื้อกิจการต่างประเทศ และการเติบโตในระดับสากลของกิจการอีกด้วย

ในทางกลับกัน ภาระของกิจการก็จะเพิ่มขึ้นเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการภายในทางบัญชีที่อาจต้อง มีการออกแบบกระบวนการใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการนำมาตรฐานมาถือปฏิบัติ การฝึกอบรมพนักงาน ซึ่งนำมาซึ่งการเพิ่มต้นทุน อีกทั้งแต่ละประเทศมีบทบัญญัติทางกฎหมายที่แตกต่างกัน เช่น ภาษี การกระจายกำไร กฎเกณฑ์ทางบัญชีอาจทำให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น สำหรับกิจการที่ดำเนินธุรกิจในประเทศและมีผู้ถือหุ้นจำกัดอาจได้รับประโยชน์ไม่คุ้มค่างบกับต้นทุนที่ต้องเสียเพิ่ม เมื่อเทียบกับบริษัทข้ามชาติหรือกิจการขนาดใหญ่ ในส่วนของผู้ใช้งบการเงิน อาจเป็นการยากสำหรับผู้ใช้งบการเงินบางกลุ่มที่จะต้องศึกษากฎเกณฑ์ทางบัญชีที่มีการเปลี่ยนแปลงไป และในส่วนของนักบัญชี รวมทั้งผู้สอบบัญชีก็ควรมีความรู้พื้นฐานทางบัญชีที่มากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการพัฒนาการศึกษาพื้นฐานทางบัญชี

ประโยชน์และปัญหาของการนำ TFRS for SMEs จากแนวคิดของสภาวิชาชีพบัญชีฯ (2557) และผลงานวิจัยของ นิธิดา สกุลจินดา (2550) พัชรียา สุตปาน, จริญญา

ฤกษ์เลื่อนฤทธิ์, และนิสิตตา ชัยรังสี (2546) วรรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2558) สุภาพร กุศลสัตย์ (2550) สุภาพรณ วัฒนาอุดมชัย (2558) และ อรจินดา บุรสมบุรณ์ (2558) ก็มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยข้างต้น คือ ในเรื่องของการเปรียบเทียบกันได้และความน่าเชื่อถือในระดับสากล หากมาตรฐานการรายงานทางการเงินมีความสอดคล้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community: AEC) ซึ่งมีบางประเทศเริ่มนำ IFRS for SMEs มาบังคับใช้แล้ว จะส่งผลให้กิจการมีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น ผู้ใช้งบการเงินก็จะได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นจากรายงานการเงินที่มีข้อมูลที่มากขึ้นตอบสนองความต้องการด้านข้อมูลของผู้ใช้งบการเงิน และในส่วนของกิจการเองที่จะสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น

ในส่วนของประเด็นปัญหาหรืออุปสรรคในการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติก็สอดคล้องกันในเรื่องของต้นทุนที่เพิ่มขึ้นทั้งในการจัดทำรายงานการเงิน และภาระงานที่เพิ่มขึ้นของบุคลากรด้านบัญชี และในบางกิจการ ประโยชน์ที่ได้รับอาจไม่คุ้มกับต้นทุนที่จะต้องเสียเพิ่มขึ้น อีกทั้งในมุมมองของ SMEs บางกลุ่มยังไม่เห็นความสำคัญของการจัดทำรายงานการเงินเท่าที่ควร มักจะให้ความสำคัญด้านการบริหารและภาษีอากรมากกว่า ด้านผู้ใช้งบการเงินก็จะต้องมีการศึกษาข้อมูลให้เพิ่มขึ้นด้วย และปัญหาสำคัญในการนำ TFRS for SMEs มาบังคับใช้ คือ การกำหนดว่ากิจการกลุ่มใดที่จะต้องนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ ซึ่งยังไม่มีความชัดเจนและอยู่ระหว่างการพิจารณา

งานวิจัยนี้จึงต้องการสำรวจความคิดเห็นของนักบัญชีต่อการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ที่ได้รับและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น และความคิดเห็นต่อเกณฑ์การแบ่งกิจการ NPAEs ที่จะต้อง TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ และมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่จะบังคับใช้กับกิจการที่ไม่เข้าเกณฑ์ต่อไป

3. ระเบียบวิธีวิจัย

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ทำบัญชี เนื่องจากเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการรายงานทางการเงิน โดยจำนวนผู้ทำบัญชีในกรุงเทพมหานคร 26,708 คน จากข้อมูลสถิติของนักบัญชีในกรุงเทพมหานคร กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ณ วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2558

กลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของ Taro Yamane ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยกำหนดให้ ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 สามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ต้องใช้ในการวิจัยได้จำนวน 400 คน การสุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มที่จะนำมาใช้ในการวิจัยนี้ คือ การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 สรุปความแตกต่างที่สำคัญของ TFRS for SMEs และ TFRS for NPAEs และคำอธิบายเกี่ยวกับเกณฑ์การแบ่งกลุ่มกิจการ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อเกณฑ์การจัดกลุ่มกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะที่จะนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

ผลการศึกษา

จากการส่งแบบสอบถาม สรุปได้ว่า มีจำนวนแบบสอบถามที่จัดส่งจำนวน 500 ชุด และได้รับการตอบกลับจำนวน 371 ชุด หรือมีอัตราการตอบแบบสอบถามโดยเฉลี่ย คือ ร้อยละ 74.20 ของจำนวนตัวอย่างที่ส่งแบบสอบถามทั้งหมด คำตอบที่ได้รับแบ่งตามรูปแบบของแบบสอบถาม เป็นดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 81.13 ส่วนใหญ่มีอายุ 25-35 ปี จำนวน 184 คนคิดเป็นร้อยละ 49.60 มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 3 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 32.35 ตำแหน่งหน้าที่งานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ เป็นเจ้าหน้าที่บัญชี จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 63.34 โดยเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีของกิจการที่ไม่มีส่วนเสียสาธารณะ (NPAEs) ในปัจจุบัน จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 52.29 และไม่ได้จัดทำบัญชีของกิจการที่

ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะจำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 47.71

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

การสรุปผลจะแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้หน้าที่การงานในปัจจุบัน คือ การเป็นผู้ทำบัญชีของกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (NPAEs) และการเป็นผู้ทำบัญชีของกิจการที่ไม่ใช่กิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ คือ กิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ ภาครัฐ เป็นเกณฑ์

ประโยชน์จากการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของนักบัญชีต่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เมื่อนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

ประโยชน์จากการนำ TFRS for SMEs มาใช้	รวม		NPAEs		ไม่ใช่ NPAEs	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับ สามารถเปรียบเทียบกันได้ในระดับสากล						
1.1) ไม่เป็นประโยชน์	2	0.54	2	0.54	-	0.00
1.2) น้อย	30	8.09	21	5.66	9	2.43
1.3) ปานกลาง	228	61.46	134	36.12	94	25.34
1.4) มาก	111	29.92	37	9.97	74	19.95
2. รายงานการเงินมีความน่าเชื่อถือ และช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน						
2.1) ไม่เป็นประโยชน์	-	0.00	-	0.00	-	0.00
2.2) น้อย	21	5.66	14	3.77	7	1.89
2.3) ปานกลาง	209	56.33	114	30.73	95	25.61
2.4) มาก	141	38.01	66	17.79	75	20.22

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของนักบัญชีต่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เมื่อนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ (ต่อ)

ประโยชน์จากการนำ TFRS for SMEs มาใช้	รวม		NPAEs		ไม่ใช่ NPAEs	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. รายงานการเงินมีข้อมูลเพียงพอต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย						
3.1) ไม่เป็นประโยชน์	1	0.27	-	0.00	1	0.27
3.2) น้อย	24	6.47	9	2.43	15	4.04
3.3) ปานกลาง	189	50.94	103	7.76	86	23.18
3.4) มาก	157	42.32	82	22.10	75	20.22
4. กิจการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น						
4.1) ไม่เป็นประโยชน์	3	0.81	3	0.81	-	0.00
4.2) น้อย	69	18.60	46	12.40	23	6.20
4.3) ปานกลาง	212	57.14	105	28.30	107	28.84
4.4) มาก	87	23.45	40	10.78	47	12.67
5. สามารถรองรับรายการบัญชีที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน						
5.1) ไม่เป็นประโยชน์	2	0.54	1	0.27	1	0.27
5.2) น้อย	44	11.86	26	7.01	18	4.85
5.3) ปานกลาง	236	63.61	124	33.42	112	30.19
5.4) มาก	89	23.99	43	11.59	46	12.40
6. ช่วยอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพบัญชีสู่ต่างประเทศ						
6.1) ไม่เป็นประโยชน์	17	4.58	16	4.31	1	0.27
6.2) น้อย	89	23.99	51	13.75	38	10.24
6.3) ปานกลาง	198	53.37	96	25.88	102	27.49
6.4) มาก	67	18.06	31	8.36	36	9.70

จากตารางที่ 3 ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่เห็นว่าการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติมีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pascu & Vasiliu (2012) ที่กล่าวว่า ประโยชน์จากการนำ IFRS for SMEs ทำให้รายงานทางการเงินได้รับการยอมรับว่าสามารถเปรียบเทียบกันได้ในระดับสากล รายงานการเงินที่ได้จะสร้างข้อมูล

ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย รองรับรายการบัญชีที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นของกิจการ และการเคลื่อนย้ายแรงงานรวมทั้งแนวคิดของสภาวิชาชีพบัญชีฯ ซึ่งกล่าวถึงประโยชน์ในการนำ TFRS for SMEs มาใช้ เช่น การเข้าหาแหล่งเงินทุน

ปัญหาจากการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของนักบัญชีต่อปัญหาในด้านต่าง ๆ เมื่อนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

ปัญหาในการนำ TFRS for SMEs มาใช้	รวม		NPAEs		ไม่ใช่ NPAEs	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เป็นการเพิ่มต้นทุนให้แก่กิจการ						
1.1) ไม่เป็นปัญหา	7	1.89	1	0.27	6	1.62
1.2) น้อย	47	12.67	18	4.85	29	7.82
1.3) ปานกลาง	239	64.42	136	36.66	103	27.76
1.4) มาก	78	21.02	39	10.51	39	10.51
2. เพิ่มภาระงานแก่บุคลากรทางด้านบัญชี						
2.1) ไม่เป็นปัญหา	5	1.35	3	0.81	2	0.54
2.2) น้อย	38	10.24	14	3.77	24	6.47
2.3) ปานกลาง	153	41.24	68	18.33	85	22.91
2.4) มาก	175	47.17	109	29.38	66	17.79
3. ประโยชน์ที่กิจการได้รับอาจไม่คุ้มค่ากับต้นทุนที่เสียไป						
3.1) ไม่เป็นปัญหา	3	0.81	2	0.54	1	0.27
3.2) น้อย	68	18.33	22	5.93	46	12.40
3.3) ปานกลาง	219	59.03	115	31.00	104	28.03
3.4) มาก	81	21.83	55	14.82	26	7.01

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของนักบัญชีต่อปัญหาในด้านต่าง ๆ เมื่อนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ (ต่อ)

ปัญหาในการนำ TFRS for SMEs มาใช้	รวม		NPAEs		ไม่ใช่ NPAEs	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. กฎเกณฑ์ทางภาษีบางประการไม่สอดคล้องกับข้อบังคับตามมาตรฐาน						
4.1) ไม่เป็นปัญหา	3	0.81	-	0.00	3	0.81
4.2) น้อย	85	22.91	42	11.32	43	11.59
4.3) ปานกลาง	230	61.99	123	33.15	107	28.84
4.4) มาก	53	14.29	29	7.82	24	6.47

จากตารางที่ 4 ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่เห็นว่าการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติมีปัญหาในด้านเป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่ักบัญชีในระดับมาก และมีประเด็นปัญหาเพิ่มเติมอื่น ๆ คือ ความรู้ความสามารถของนักบัญชี ส่วนปัญหาเรื่องเป็นการเพิ่มต้นทุนแก่กิจการ ประโยชน์ที่ได้รับไม่คุ้มค่ากับต้นทุนที่เสียไปและความไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางภาษี ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับปานกลางในระดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pascu & Vasiliu (2012) ที่กล่าวว่า การนำ IFRS for SMEs มาใช้จะเป็นการเพิ่มต้นทุนของกิจการ รวมทั้งปัญหาจากข้อแตกต่างระหว่างกฎเกณฑ์ทางภาษีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินและแนวคิดของสภาวิชาชีพบัญชีฯ ที่กล่าวถึงอุปสรรคในการนำ TFRS for SMEs มาใช้ เช่น การเพิ่ม

ภาระงานแก่นักบัญชี ประโยชน์ที่กิจการได้รับอาจไม่คุ้มกับต้นทุนที่เสียไป

ผู้ทำบัญชีที่ทำบัญชีของ NPAEs และไม่ใช่ NPAEs มีความคิดเห็นบางประการที่แตกต่างกัน คือ การเพิ่มภาระงานให้แก่บุคลากรทางบัญชี สำหรับผู้ทำบัญชีที่ทำบัญชีของ NPAEs การนำ TFRS for SMEs มาใช้จะส่งผลกระทบต่อโดยตรงแก่คนกลุ่มนี้ในเรื่องของภาระงาน ดังนั้น ความคิดเห็นต่อปัญหาการเพิ่มภาระงานจึงอยู่ในระดับมาก ในส่วนของผู้ทำบัญชีที่ทำบัญชีของกิจการที่ไม่ใช่ NPAEs กลุ่มนี้โดยมากจะคุ้นเคยกับมาตรฐานชุดใหญ่ (Full Set) ซึ่งมีความยากและซับซ้อนมากกว่า TFRS for SMEs อยู่แล้ว จึงมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลางเท่านั้น

คุณลักษณะของมาตรฐานการรายงานทางการเงิน

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของนักบัญชีต่อคุณลักษณะของมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับ SMEs

คุณลักษณะของมาตรฐานการรายงานทางการเงิน	รวม		NPAEs		ไม่ใช่ NPAEs	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. คำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้เป็นการเงินเป็นหลัก						
1.1) น้อย	3	0.81	1	0.27	2	0.54
1.2) ปานกลาง	142	38.27	77	20.75	65	17.52
1.3) มาก	226	60.92	116	31.27	110	29.65
2. ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจหรือการบริหาร						
2.1) น้อย	6	1.62	3	0.81	3	0.81
2.2) ปานกลาง	116	31.27	57	15.36	59	15.90
2.3) มาก	249	67.12	134	36.12	115	31.00
3. เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน						
3.1) น้อย	10	2.70	4	1.08	6	1.62
3.2) ปานกลาง	144	38.81	77	10.75	67	18.06
3.3) มาก	217	58.49	113	30.46	104	28.03
4. ต้นทุนในการปฏิบัติตามมาตรฐานมีความเหมาะสม						
4.1) น้อย	6	1.62	1	0.27	5	1.35
4.2) ปานกลาง	210	56.60	120	32.35	90	24.26
4.3) มาก	155	41.78	73	19.68	82	22.10

จากตารางที่ 5 ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีคุณลักษณะของมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมดังต่อไปนี้ในระดับมาก คือ คุณลักษณะในด้านการคำนึงถึงผู้ใช้เป็นการเงินเป็นหลัก การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจหรือการบริหาร และเข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน ส่วนคุณสมบัติด้าน

ต้นทุนในการปฏิบัติตามมาตรฐานมีความเหมาะสม ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในระดับปานกลาง และมีการแสดงความคิดเห็นถึงคุณลักษณะของมาตรฐานการรายงานทางการเงินเพิ่มเติม คือ การสะท้อนฐานะทางการเงินของกิจการได้อย่างน่าเชื่อถือ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ต่อเกณฑ์การจัดกลุ่มกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะที่จะนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

จากตารางที่ 6 ผู้ทำบัญชีเห็นด้วยกับแนวทางการกำหนดกลุ่มกิจการแนวทางที่ 3 ของสภาวิชาชีพบัญชี คือ กิจการ SMEs ที่เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม หรือบริษัทย่อยของ PAEs หรือมีการกู้ยืมเงินจากภายนอกที่ซับซ้อน หรือมีสหภาพแรงงาน หรือมีการประเมิน EIA หรือ มี PAEs หรือ NPAEs ที่มีขนาดใหญ่ เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม หรือบริษัทย่อย และไม่เห็นด้วยกับแนวทางใดของสภาวิชาชีพบัญชี ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

การกระจายตัวของคำตอบสำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางแบ่งกลุ่มของสภาวิชาชีพบัญชีจะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่มองแนวโน้มเรื่องของการจัดกลุ่มเป็นหลัก อาจเนื่องมาจากสภาวิชาชีพบัญชี ได้มีการเผยแพร่แนวคิดนี้ออกมาก่อนในช่วงเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2558 ทำให้ผู้ทำบัญชีมีความคุ้นเคยกับแนวคิดกลุ่มกิจการ แต่จะเห็นด้วยกับแนวทางที่ 3 มากกว่า จากในเรื่องของการมีกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม หรือบริษัทย่อย ซึ่งโอกาสที่รายการบัญชีจะมีความซับซ้อนสูงกว่า

ผู้ทำบัญชีอีกส่วนจะมองในเรื่องของ Size ทั้งจากแนวทางที่ 2 ซึ่งเป็นเกณฑ์ของ สสว. ซึ่งใช้มูลค่าสินทรัพย์ และจำนวนพนักงานเป็นเกณฑ์ และแนวทางที่ 4 ก็เป็นเรื่อง

แนวทางการกำหนดกลุ่มกิจการที่ต้องนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติของสภาวิชาชีพบัญชี

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของนักบัญชีต่อแนวทางการกำหนดกลุ่มกิจการของสภาวิชาชีพบัญชี

แนวทางการแบ่งกลุ่มกิจการ	รวม		NPAEs		ไม่ใช่ NPAEs	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. กิจการ SMEs ที่เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม หรือบริษัทย่อยของ PAEs หรือ มีการกู้ยืมเงินจากภายนอกที่ซับซ้อน หรือมีสหภาพแรงงาน หรือมีการประเมิน EIA	94	25.34	41	11.05	53	14.29
2. เกณฑ์จัดกลุ่มตามคำจำกัดความของ สสว.	47	12.67	18	4.85	29	7.82
3. กิจการ SMEs ที่เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม หรือบริษัทย่อยของ PAEs หรือ มีการกู้ยืมเงินจากภายนอกที่ซับซ้อน หรือ มีสหภาพแรงงาน หรือ มีการประเมิน EIA หรือ มี PAEs หรือ NPAEs ที่มีขนาดใหญ่ เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม หรือบริษัทย่อย	114	30.73	44	11.86	70	18.87
4. Size ตามที่กำหนด หรือ มีการกู้ยืมจากบุคคลภายนอก หรือ มีสหภาพแรงงาน	23	6.20	12	3.23	11	2.96
5. ไม่เห็นด้วยกับแนวทางของสภาวิชาชีพบัญชี	93	25.07	79	21.29	14	3.77

แนวทางของกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (NPAEs) ที่ไม่เข้าเกณฑ์การนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นของนักบัญชีต่อแนวทางของ NPAEs ที่ไม่เข้าเกณฑ์ SMEs

แนวทางของกิจการ NPAEs ที่ไม่เข้าเกณฑ์ TFRS for SMEs	รวม		NPAEs		ไม่ใช่ NPAEs	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. นำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ แต่ให้มีการยกเว้นในบางบท	115	31.00	50	13.48	65	17.52
2. นำ TFRS for NPAEs มาถือปฏิบัติ	147	39.62	75	20.22	72	19.41
3. ให้ทางเลือกว่าจะปฏิบัติตาม TFRS for SMEs หรือ TFRS for NPAEs	109	29.82	69	18.60	40	10.78

ของ Size เช่นกัน แต่สำหรับแนวทางที่ 4 นี้การระบุจำนวนที่ควรใช้เป็นเกณฑ์เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก เนื่องจากมีหลายรูปแบบ แม้แต่ในต่างประเทศการกำหนด Size ของแต่ละประเทศก็มีความแตกต่างกัน

สำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางใดของสภาวิชาชีพบัญชีฯ ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า TFRS for SMEs ควรเป็นทางเลือกของกิจการ โดยให้กิจการพิจารณาเองว่าการจัดทำรายงานการเงินตามมาตรฐานชุดดังกล่าวเหมาะสมกับกิจการหรือไม่

ถึงแม้ว่าผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่จะเห็นว่า ควรให้ใช้ TFRS for NPAEs แต่การกระจายตัวของคำตอบเมื่อเทียบกับทาง

เลือกอื่น ๆ ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก อาจเนื่องจากผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกับ TFRS for NPAEs ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จึงทำให้เลือกมาตรฐานนี้เป็นหลัก แต่อย่างไรก็ดี สำหรับบางกิจการที่มีความซับซ้อน TFRS for SMEs สามารถรองรับรายการทางบัญชีได้มากกว่า TFRS for NPAEs

สำหรับผู้ที่ให้ความเห็นว่าควรนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ แต่ให้มีการยกเว้นในบางบท ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทที่ควรให้มีการ ยกเว้นสำหรับกิจการ NPAEs ที่ไม่เข้าเกณฑ์ SMEs ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของนักบัญชีที่เห็นควรให้นำ TFRS for SMEs มาใช้ แต่ให้มีการยกเว้นบางบท

เรื่อง	จำนวนความคิดเห็นที่เห็นควรให้ยกเว้น		
	รวม	NPAEs	ไม่ใช่ NPAEs
1. การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน	46	17	29
2. งบกระแสเงินสด	43	20	23
3. การด้อยค่าของสินทรัพย์	35	14	21
4. งบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ	28	10	18
5. งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	27	11	16
6. การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน	27	10	17

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของนักบัญชีที่เห็นควรให้นำ TFRS for SMEs มาใช้ แต่ให้มีการยกเว้นบางบท (ต่อ)

เรื่อง	จำนวนความคิดเห็นที่เห็นควรให้ยกเว้น		
	รวม	NPAEs	ไม่ใช่ NPAEs
7. ส่วนได้เสียในกิจการร่วมค้า	23	10	13
8. เงินลงทุนในบริษัทร่วม	15	6	9
9. ภาษีเงินได้	9	2	7

จากตารางที่ 8 มาตรฐานการรายงานทางการเงินบทที่ผู้ทำบัญชีให้ความเห็นว่าควรยกเว้นมากที่สุด คือ การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงินรองลงมา คือ งบกระแสเงินสด ส่วนบทที่ผู้ทำบัญชีให้ความเห็นว่าควรยกเว้นน้อยที่สุด คือ ภาษีเงินได้

การนำ TFRS for SMEs มาบังคับใช้แทน TFRS for NPAEs

ความคิดเห็นของนักบัญชีต่อการนำ TFRS for SMEs มาบังคับใช้แทน TFRS for NPAEs การสรุปผลจะแบ่งกลุ่มผู้ตอบ แบบสอบถามออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้หน้าที่การงานในปัจจุบัน คือ การเป็นผู้ทำบัญชีของกิจการที่ไม่มีส่วน

ได้เสียสาธารณะ (NPAEs) และการเป็นผู้ทำบัญชีของกิจการที่ไม่ใช่กิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะเป็นเกณฑ์ รายละเอียดดังตารางที่ 9

จากตารางที่ 9 สำหรับผู้ทำบัญชีที่ทำบัญชี NPAEs จะเห็นว่า ผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการนำ TFRS for SMEs มาใช้แทน TFRS for NPAEs จำนวนผู้ตอบไม่ต่างกันมากนัก แต่สำหรับผู้ทำบัญชีที่ทำบัญชีของกิจการที่ไม่ใช่ NPAEs ส่วนใหญ่สนับสนุน TFRS for SMEs อาจเนื่องมาจากความคุ้นเคยกับมาตรฐานฉบับเต็ม (Full Set) อยู่แล้ว

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นของนักบัญชีต่อการนำ TFRS for SMEs มาใช้แทน TFRS for NPAEs

การนำ TFRS for SMEs มาใช้แทน TFRS for NPAEs	รวม		NPAEs		ไม่ใช่ NPAEs	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เห็นด้วย	236	63.61	107	28.84	129	34.77
2. ไม่เห็นด้วย	135	36.39	87	23.45	48	12.94

อภิปรายสรุปผลการวิจัย

1. ประโยชน์และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือพบว่า ประโยชน์จากการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) มาใช้ ในความเห็นของผู้ทำบัญชีอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่อาจยังไม่เห็นประโยชน์ของ TFRS for SMEs ดังนั้น สภาวิชาชีพบัญชีฯ อาจต้องมีการสื่อสารกับผู้ทำบัญชีเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ทำบัญชีได้เห็นถึงประโยชน์จากการนำมาตราฐานนี้มาใช้ เช่น ในการสัมมนา หรือบทความเรื่อง TFRS for SMEs อาจมีการให้ความสำคัญกับประเด็นนี้มากขึ้น

ในส่วนของประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการนำ TFRS for SMEs มาใช้ ในความคิดเห็นของผู้ทำบัญชี ปัญหาที่ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมาก คือ เป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่ผู้ทำบัญชี และยังมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในเรื่องของความรู้ความสามารถของผู้ทำบัญชีที่อาจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติตาม TFRS for SMEs ดังนั้น หากสภาวิชาชีพบัญชีฯ จะนำมาตราฐานฉบับนี้มาใช้บังคับใช้จำเป็นต้องหามาตรการมาเพื่อช่วยรับมือกับปัญหาเหล่านี้ เช่น การจัดอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรทางบัญชี หรือ การประชาสัมพันธ์และนำเสนอประโยชน์ของการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อกิจการ เช่น การเข้าถึงแหล่งเงินทุน หรือประโยชน์ต่อนักบัญชี เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ต่างประเทศ เพื่อให้กิจการและผู้ทำบัญชีตระหนักได้ว่าภาระงานที่เพิ่มขึ้นนั้นนำมาซึ่งประโยชน์ต่อการดำเนินงานตลอดจนการเจริญเติบโตของกิจการ

คุณลักษณะของมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่เห็นความสำคัญว่ามาตรฐานการบัญชีควรมีในระดับมาก คือ ควรคำนึงถึงความต้องการของ

ผู้ใช้งบการเงินเป็นหลัก ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน และผู้ทำบัญชีมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของการสะท้อนผลการดำเนินงานของกิจการได้อย่างน่าเชื่อถือ สภาวิชาชีพบัญชีฯ สามารถนำประเด็นเหล่านี้ไปใช้เป็นแนวทางในการประชาสัมพันธ์สื่อสารกับกิจการและนักบัญชีได้ เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและรับรู้ถึงประโยชน์ของการนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

2. เกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสีย

สาธารณะที่จะนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมแบบสอบถามเรื่องเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะที่จะต้องนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางของสภาวิชาชีพบัญชีฯ โดยแนวทางที่ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมคือ เกณฑ์กิจการ SMEs ที่เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วมหรือบริษัทย่อยของกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (PAEs) หรือมีการกู้ยืมเงินจากภายนอกที่ซับซ้อน หรือมีสภาพแรงงาน หรือมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือมี PAEs หรือ NPAEs ที่มีขนาดใหญ่เป็นกิจการร่วมค้า บริษัทร่วม หรือบริษัทย่อย เนื่องจากเกณฑ์ข้างต้นนี้กิจการที่เข้าเกณฑ์จะเป็นกิจการที่มีผู้มีส่วนได้เสียและผู้ใช้งบการเงินค่อนข้างมากไม่ได้จำกัดอยู่แค่ผู้เป็นเจ้าของหรือการใช้งบการเงินในเรื่องภาษีเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงินที่ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมาก คือ คำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้งบการเงิน

ในส่วนของผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการแบ่งกลุ่มกิจการของสภาวิชาชีพบัญชีฯ มีความเห็นว่า ควรให้เป็นการเลือกของกิจการว่าจะนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติหรือไม่ เนื่องจากบางกิจการอาจมีความไม่พร้อมทั้งในด้านของทรัพยากรบุคคล รวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนที่เสียไปจากการนำมาตราฐานมาใช้ อาจไม่คุ้มค่ากัน

3. แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่จะนำมาบังคับใช้กับกิจการที่ไม่ต้องนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมแบบสอบถามเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่จะนำมาบังคับใช้กับกิจการที่ไม่ต้องนำ TFRS for SMEs มาถือปฏิบัติพบว่า ผู้บัญชีส่วนใหญ่เห็นควรให้ถือปฏิบัติตาม TFRS for NPAEs ต่อไปสำหรับกิจการกลุ่มนี้ เนื่องจากกิจการกลุ่มซึ่งไม่เข้าเกณฑ์การนำ TFRS for SMEs มาใช้น่าจะเป็นกิจการที่มีขนาดเล็กมาก ผู้มีส่วนได้เสียและผู้ใช้งบการเงินมีจำนวนน้อย โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้บริหารกิจการด้วย และภาครัฐในเรื่องของการนำส่งภาษี ในด้านทรัพยากรก็อาจมีไม่เพียงพอทั้งในด้านบุคลากรและเงินทุน รวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับจะไม่คุ้มค่างับต้นทุนที่เสียไป

จากการศึกษามาตรฐานการรายงานทางการเงินในต่างประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร หรือประเทศใกล้เคียงในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) พบว่ามีหลายประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ที่มีมาตรฐาน 3 ระดับคือ Full TFRS และ TFRS for SMEs และมี Local GAAP สำหรับการจัดทำรายงานการเงินสำหรับกิจการขนาดเล็กซึ่งในบางประเทศจะใช้กฎเกณฑ์ทางภาษีเป็นหลักสำคัญ ดังนั้น การให้กิจการที่ไม่เข้าเกณฑ์การนำ TFRS for SMEs มาใช้ก็เป็นทางเลือกที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทยและการแปล

นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, ศิลปพร ศรีจันเพชร, พจน วิรุศุทธากร, และพิมพ์ใจ วิรุศุทธากร. คำอธิบายมาตรฐานการบัญชี NPAEs. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพีเอ็นเพรส, 2556.

[Nipon Henchokchaichana, Sillapaporn Srijunpetch, Poj, Weerasuthakon, and Pimjai Weerasuthakon (2014). *Explanation of TFRS for NPAEs*. Bangkok: TPN Press.]

นิธิดา สกุนจิตจินดา. (2550). การศึกษาทัศนคติของนักบัญชีต่อการมีมาตรฐานการบัญชีสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม. บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

[Nitida Skunjitjinda. (2007). *A Study of Accountants' attitude Toward TFRS for SMEs*. (Master's Thesis). Thammasat University, Thammasat Business School.]

พัชรียา สูดปาน, จรียา ฤกษ์เลื่อนฤทธิ, และนิสิตดา ชัยรังษี. (2546). ผลกระทบจากการผ่อนปรนการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชี 7 ฉบับ กับธุรกิจที่ไม่ใช่บริษัทมหาชนจำกัด. บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

[Patchareeya Sudpan, Jariya, Rueruenrit, and Nisittha Chairungsri. (2003). *The Effect of the Exemption of 7 TASs for non-public Companies*. (Master's Thesis). Thammasat University, Thammasat Business School.]

วรศักดิ์ ทูมมานนท์. (2558). มาตรฐานรายงานทางการเงินขนาดเล็ก (TFRS for NPAEs) กับการพัฒนาสู่ระดับสากล. วันที่ค้นข้อมูล 25 กันยายน 2558, จาก สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ เว็บไซต์: [http://www.fap.or.th/images/pulldown_1406686978/บทความ TFRS for SMEs-ตอนที่ 1.pdf](http://www.fap.or.th/images/pulldown_1406686978/บทความ%20TFRS%20for%20SMEs-ตอนที่%201.pdf)

[Vorrasak Thummanon. (2015). *TFRS for NPAEs and the Development Toward International Level*. Retrieved from [http://www.fap.or.th/images/pulldown_1406686978/บทความ TFRS for SMEs-ตอนที่ 1.pdf](http://www.fap.or.th/images/pulldown_1406686978/บทความ%20TFRS%20for%20SMEs-ตอนที่%201.pdf) (accessed 25 September 2015)]

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2554). นิยาม SMEs. วันที่ค้นหาข้อมูล 10 เมษายน 2558, จาก สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เว็บไซต์: <http://www.sme.go.th/Pages/Define.aspx>

[SMEs Service Center. (2015). *Definition of SMEs*. Retrieved from <http://www.sme.go.th/Pages/Define.aspx> (accessed 10 April 2015)]

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2558). รายงานสถานการณ์ SMEs ปี 2558. วันที่ ค้นหาข้อมูล 22 ตุลาคม 2558, จากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เว็บไซต์: http://www.sme.go.th/th/images/data/SR/download/2015/report_year/บทสรุปผู้บริหาร/บทที่ 4.pdf

[SMEs Service Center. (2015). 2015 Situation report of SMEs. Retrieved from http://www.sme.go.th/th/images/data/SR/download/2015/report_year/executive_summary/chapter 4.pdf (accessed 22 October 2015)]

สุภาพร กุศลศักดิ์. (2550). การนำมาตรฐานการบัญชีสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมมาใช้ในประเทศไทยในมุมมองของผู้สอบบัญชี. บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

[Supaporn Kusolsat. (2007). *The Adoption of TFRS for SMEs: Auditors' perspective*. (Master's Thesis). Thammasat University, Thammasat Business School.]

สุภาพรณ วัฒนาอุดมชัย. (2558). วาระแห่งชาติ โอกาสเร่งเครื่อง SMEs ยุครัฐบาล คสช. วันที่ค้นหาข้อมูล 22 ตุลาคม 2558, จาก ธนาคารแห่งประเทศไทย เว็บไซต์: https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/NorthEastern/DocLib_Research/02-SMEs_Full.pdf

[Sopapan Wattana-udomchai. (2015). *National Agenda: the Opportunity to Stimulate SMEs in the NBC Era*. Retrieved from https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/NorthEastern/DocLib_Research/02-SMEs_Full.pdf (accessed 22 October 2015)]

อรจินดา บุรสมบูรณ์. (2558). ขับเคลื่อน SMEs สู่อุปกรณ์. วันที่ค้นหาข้อมูล 22 ตุลาคม 2558, จาก สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์: http://thainews.prd.go.th/website_th/news/news_detail/TNRPT5806190010004

[Ornjinda Burasomboon. (2015). *Driving SMEs Toward Reformation*. Retrieved from http://thainews.prd.go.th/website_th/news/news_detail/TNRPT5806190010004 (22 October 2015)]

English

Pascu A.M. and Vasiliu A. (2011). *International Financial Reporting standard for Small and Medium-sized Entities – A new challenge for the European Union*. CES Working Papers, III, 121-134.

PwC. (2014). *IFRS adoption by country*. Retrieved from <http://www.pwc.com/us/en/issues/ifrs-reporting/publications/assets/pwc-ifrs-by-country-2014.pdf> (17 October 2014)

ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทย เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ชนิษฐา นิลรัตนานนท์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

บทคัดย่อ

วิชาชีพบัญชีเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่ได้รับผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้ที่จะสามารถประกอบวิชาชีพบัญชีหรือสามารถแข่งขันในวิชาชีพบัญชีได้นั้น นอกจากต้องมีความรู้เฉพาะทางด้านวิชาการบัญชีแล้ว ยังจำเป็นต้องมีความพร้อมในด้านอื่น ๆ ด้วย เพื่อพัฒนาศักยภาพของการประกอบวิชาชีพบัญชีให้พร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือไม่ โดยกำหนดขอบเขตเฉพาะผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่เป็นผู้ทำบัญชี ผู้สอบบัญชีภาษีอากร และผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้านต่าง ๆ ในระดับปานกลาง มีเพียงความพร้อมด้านวิชาชีพบัญชีที่มีความพร้อมในระดับมาก และระดับความรู้ความเข้าใจในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความรู้ในระดับปานกลาง โดยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในทุกด้าน ได้แก่ ด้านวิชาชีพ ด้านภาษา ด้านกฎหมายและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าเพศและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อายุและประสบการณ์ทำงานทางบัญชีมีผลต่อความพร้อมด้านภาษา ด้านกฎหมายและความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ: ความพร้อม ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Factors Affecting the Readiness of Thai Accounting Professions to Support ASEAN Economic Community

Khanitha Ninrattananon

Lecturer of Department of Accounting,

Faculty of Business Administration, SouthEast Asia University

ABSTRACT

Accounting profession is one of the professions that appear affected by entering the ASEAN economic community (AEC). Any person who intends to work and compete in the accounting profession has to possess not only in accounting expertise, but in any other related fields in order to enhance the accounting professional potentials to support the AEC community. The purpose of this research was to study how the knowledge in the AEC and personal factors were related to the readiness for the support of the AEC community. Samples for data collection were accounting professions, tax auditors, and certified public accountants.

The results of the research revealed that, by conducting a questionnaire survey, the respondents were overall ready to support the AEC community at a moderate level, whereas the readiness in accounting professions was high. Levels of AEC's knowledge and awareness of the AEC's accounting professions exhibited a moderate level whereas the levels of AEC's knowledge and awareness were directly correlated with the accounting professions' readiness to support the AEC in all respects: professions, languages, laws, and IT, with a significant level. For personal factors, it was found that gender and educational level had no correlation with the readiness for the support of the AEC, while age and accounting experience had the effects on language, law, and IT

Keywords: Readiness, Accounting Profession, ASEAN Economic Community

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับอาเซียนจะรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจภายในปี 2559 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์) โดยประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เกิดจากการรวมกลุ่มของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรียกว่า “อาเซียน : สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” หรือ ASEAN (Association of South East Asian Nations) ในปี พ.ศ. 2510 เริ่มก่อตั้งโดย 5 ประเทศได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และสิงคโปร์ และได้ขยายสมาชิกเพิ่มเติมอีก 5 ประเทศ ได้แก่ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา จนมีสมาชิกถึงปัจจุบัน จำนวน 10 ประเทศ เหตุการณ์ดังกล่าวจะส่งผลต่อการขยายตัวทางการค้า การลงทุน รวมถึงการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ สินค้า และแรงงาน ประเทศไทยในฐานะเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกจำเป็นต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อเตรียมพร้อมรองรับต่อสังคมและเศรษฐกิจที่จะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

ยุทธศาสตร์หลักที่สำคัญอันหนึ่งของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน คือ การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินลงทุนอย่างเสรีภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งนำไปสู่การทำข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangement: MRAs) ด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลักใน 7 สาขาวิชาชีพ ซึ่งประกอบไปด้วย วิศวกรรม พยาบาล สถาปัตยกรรม การสำรวจ แพทย์ ทันตแพทย์ และวิชาชีพบัญชี โดยผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อตลาดแรงงานไทยจะมีทั้งผลกระทบทางด้านบวก คือ ตลาดแรงงานจะใหญ่ขึ้น ทำให้แรงงานไทยมีโอกาสได้งานมากขึ้น ในขณะเดียวกันผลกระทบทางด้านลบ คือ จะมีการแข่งขันของแรงงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ดังนั้น จึงควรมีการให้ความรู้และเตรียมความพร้อมให้กับกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพที่มีผลกระทบในการพัฒนาทักษะฝีมือ เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่ได้รับผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอาเซียน และเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยหลีกเลี่ยงและบรรเทาผลกระทบในเชิงลบอันอาจจะเกิดขึ้นได้ อีกทั้งยังสามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสที่มีอยู่ในการสร้างแนวทาง และวางแผนนำผลกระทบที่ได้รับมาสร้างโอกาสให้เกิดเชิงบวกในอนาคต และสำหรับการเตรียมความพร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ทักษะการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ นอกจากนั้นสำหรับนักบัญชี ผู้ที่จะสามารถประกอบวิชาชีพบัญชีหรือสามารถแข่งขันในตลาดนักบัญชีได้อย่างดี นอกจากต้องมีความรู้เฉพาะทางด้านวิชาการบัญชีที่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ยังจำเป็นต้องมีความพร้อมด้านอื่น ๆ ด้วย อาทิ ความพร้อมทางด้านกฎหมาย ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพบัญชีทั้งในปัจจุบันและในอนาคตจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับวิชาชีพการบัญชีนั้นเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม การบันทึกรายการทางการค้า การสรุปผล รวมถึงการรายงานข้อมูลทางการเงิน ตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง (วิวัฒนา ศิวะเกื้อ และคณะ, 2551:14) การจัดทำบัญชีเป็นหน้าที่ที่ทุกองค์กรทั้งที่มุ่งแสวงหากำไรและไม่มุ่งแสวงหากำไร จะต้องมีการจัดทำรายงานบัญชี ข้อมูลทางการบัญชีถือว่ามีค่ามากต่อการวางแผนและการควบคุมการบริหารองค์กร (ดวงมณี โกมารทัต และคณะ, 2544: 4) ดังนั้น นักบัญชีจึงมีบทบาทและความสำคัญอย่างมากต่อองค์กร ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่การเปลี่ยนแปลงมีมากและมีปัญหาซับซ้อน ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชียิ่งสำคัญมากขึ้นไปอีก เพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ผู้บริหารต้องตัดสินใจและวางกลยุทธ์ เพื่อการแข่งขันที่เติบโตและความอยู่รอด วิชาชีพบัญชีถือเป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะทาง และรู้เรียนมา

โดยตรง ทำงานในสายงานการบัญชีจนมีประสบการณ์มากพอสมควร ผู้ทำบัญชีเป็นวิชาชีพที่ปัจจุบันมีการตรากฎหมายออกมาเพื่อคุ้มครองอาชีพนี้โดยเฉพาะ คือพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 โดยผู้ทำบัญชี ที่มีคุณสมบัติตามกฎหมาย แต่อาจไม่ใช่บัญชีหากว่าผู้นั้นยังขาดประสบการณ์ในหน้าที่งานบัญชี ขณะเดียวกันนักบัญชีที่มีความสามารถและประสบการณ์ก็ไม่อาจเป็นผู้ทำบัญชีได้ หากว่าขาดคุณสมบัติการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจเปลี่ยนไป ส่งผลให้สภาพแวดล้อมการทำงานของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีมีความซับซ้อนและเต็มไปด้วยการแข่งขัน ผู้วิจัยคาดหวังว่า ผลการศึกษาที่ได้สามารถเป็นแนวทางในการวางแผนของหน่วยงานทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เพื่อจัดการพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ได้มีความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) เป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกต่าง ๆ ในอาเซียน จำนวน 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม โดยมีเป้าหมายหลักในการรวม 10 ประเทศให้เป็นตลาดและฐานผลิตเดียว เพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนภายในกลุ่ม AEC เอง และสร้างอำนาจต่อรองทางการค้าการลงทุนกับประเทศนอกกลุ่ม AEC ให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีโดยได้ทำข้อตกลงยอมรับร่วม (MRAs) ในวิชาชีพหลัก โดยยอมรับร่วมกันเรื่องคุณสมบัติที่เป็นเงื่อนไขในการได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ อันหมายถึงนักวิชาชีพประเทศหนึ่งในกลุ่มจะสามารถประกอบวิชาชีพในประเทศอาเซียนอื่น ๆ ได้ และจากการจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วม (MRAs) ด้านการบริการ วิชาชีพบัญชีเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่มีการทำข้อตกลงในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งในอนาคตผู้ประกอบการวิชาชีพ

ทางด้านบัญชี สามารถประกอบวิชาชีพในประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนได้อย่างเสรี (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554)

จากการศึกษางานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องพบว่า มีหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้นำมากำหนดเป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี โดยมีรายละเอียดดังนี้

จากผลการศึกษาของ วัลลภ บัวชุม (2554) พบว่า ผู้บริหารฝ่ายบัญชีและการเงินมีความคาดหวังต่อความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักบัญชี สูงกว่าระดับความสามารถของนักบัญชีในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าในอนาคต องค์กรควรสรรหานักบัญชีที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วีรยุทธ สุขมาก และ กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินทร์ (2556) ที่พบว่าเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวก ต่อการเพิ่มมูลค่าของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ นฤมล สุมรรคา (2554) พบว่าความรู้ความเข้าใจของบุคลากรทางบัญชีเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้งในด้านวิชาชีพบัญชีและทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

นอกจากนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี งานวิจัยนี้จึงศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานด้านบัญชี สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศนั้นอาจส่งผลต่อระดับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต่างกัน โดยงานวิจัยของ ชาลินี บุญยะศัพท์ (2556) พบว่าเพศหญิงมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากกว่าเพศชาย แต่นงนภัส

ซินพัฒนาพงศ์ (2555) พบว่าเพศชายมีความพร้อมต่อการเปิดเสรีอาเซียนมากกว่าเพศหญิง เป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่างๆ อย่างไม่หลีกเลี่ยง ชอบแสดงออกมากกว่าที่จะเก็บไว้ (Mackinnon, 1960) ในขณะที่ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541) ให้เหตุผลว่าความแตกต่างทางเพศ ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสารต่างกัน คือ เพศหญิงมีแนวโน้มและมีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นจากการรับและส่งข่าวสารนั้นด้วย นอกจากนี้เพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยมและทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคม ทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงมีระดับความพร้อมที่ต่างกัน

อายุเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิดและพฤติกรรม รวมถึงการสื่อสารบุคลากรที่ทำงานร่วมกันในองค์กรอาจมีอายุที่แตกต่างกันแต่ควรจะมีเป้าหมายร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน และควรจะเคารพซึ่งกันและกัน เข้าใจกัน ซึ่งจะนำมาซึ่งการร่วมมือที่ดีมีการทำงานเป็นทีม ซึ่งการทำงานร่วมกันเป็นทีมงานที่ดี มีคุณภาพ ดูได้จาก การติดต่อสื่อสาร (Communication) ความร่วมมือ (Coordination) การสนับสนุนของสมาชิกในทีม (Member Contribution) การสนับสนุนซึ่งกันและกัน (Mutual Support) ความพยายาม (Effort) และความสามัคคี (Cohesion) (Hoegl and Gemuenden, 2001) ในภาวะที่การแข่งขันทางธุรกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้น ความสามารถในการทำงานเป็นทีมยิ่งสำคัญ แต่การทำงานเป็นทีมนั้นไม่ได้เป็นสิ่งพิเศษสำหรับองค์กรในการที่จะสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากร แต่เป็นสิ่งที่ควรมีควบคู่ไปกับการทำงานอยู่แล้ว (O'Sullivan, 2538) องค์กรที่มีการทำงานเป็นทีมที่ดี ย่อมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งรวมถึงวิชาชีพบัญชีด้วย จะต้องเพิ่มความแข็งแกร่งให้ตนเอง โดยไม่ให้อายุมาเป็นอุปสรรคในการ

พัฒนาตนเองอีกต่อไป เพื่อเตรียมพร้อมต่อการแข่งขันในอนาคต ผลการศึกษาของ พจนา วรรณเสวี (2546) พบว่าอายุต่างกัน มีความต้องการพัฒนาแตกต่างกัน ในขณะที่ยุคการศึกษาของ ทศนีย์วรรณ ภูผาน (2555) พบว่าอายุที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความพร้อมของผู้ทำบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล สุมรรคา (2554) ที่พบว่าอายุที่แตกต่างกันของบุคลากรทางบัญชีในสถานประกอบการไม่มีผลต่อความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การศึกษาเป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความคิด ค่านิยม ทัศนคติและพฤติกรรมแตกต่างกัน ความรู้ความสามารถในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการ กระบวนการและกรรมวิธีในการปฏิบัติงาน เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับงานด้านปฏิบัติการ ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะที่ผู้บริหารควรมี (Katz, 1995) เช่นเดียวกับผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีที่ควรมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับมาตรฐานการสอบบัญชีเพียงพอต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพ คนที่มีการศึกษาสูงจะได้เปรียบอย่างมากในการเป็นผู้รับสารที่ดีเพราะเป็นผู้มีความกว้างขวางและเข้าใจสารได้ดี แต่จะเป็นคนที่ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ ถ้าไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลเพียงพอ ขณะเดียวกันวิชาชีพสอบบัญชีของไทยก็ได้มีการพัฒนาคุณภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในวิชาชีพแก่ผู้มีส่วนได้เสีย ในปี พ.ศ. 2554 สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้กำหนดให้มีการควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ให้บริการด้านการตรวจสอบและการสอบทานงบการเงิน และงานให้ความเชื่อมั่นอื่น ตลอดจนบริการเกี่ยวเนื่อง (International Standards on Quality Control : ISQCs) (ศิลาพร ศรีจันทเพชร และ อธิชัย อรุณเรืองศิริเลิศ, 2554) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจึงจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาตนเอง ศึกษาหาความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมในความเป็นมืออาชีพด้วยเช่นกัน และจากผลการศึกษาของ นฤมล สุมรรคา (2554) พบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของบุคลากรทางบัญชีในสถานประกอบการ มีความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแตกต่างกัน ในขณะที่ทศนีย์วรรณ

ภูผาน (2555) กลับพบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความพร้อมของผู้ทำบัญชีในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ประสบการณ์ในวิชาชีพ คือ การฝึกฝนเพื่อให้มีความพร้อมทั้งงานอย่างเต็มที่ เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มองเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ประเทศสามารถเข้าสู่การแข่งขันกับประชาคมโลกได้ การดำเนินงานในแต่ละองค์กรย่อมมีปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งจากภายนอกและภายในหลากหลายรูปแบบ การแก้ไขปัญหาเป็นหลักการที่สำคัญหนึ่งในการจัดการ (Khan Sanaulah และ Hafeez Abdul, 2012) ผู้ที่เป็นหัวหน้าหน่วยงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้นำทุกระดับ หรือรวมถึงบุคลากรทุกคน หากมีคุณสมบัติในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ย่อมแสดงถึงความพร้อมในการปฏิบัติงานและเป็นพลังขับเคลื่อนองค์กรที่ดี การหาแนวทางการแก้ไขปัญหา นั้นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ ประสบการณ์ในวิชาชีพของแต่ละคน เพื่อหาวิธีที่แตกต่างที่หลากหลาย โดยอาศัยหลักการต่าง ๆ เช่น แผนภูมิความคิด (Mind Map) ระดมสมอง (Brainstorming) และเทคนิคการแก้ไขปัญหา (Modified Delphi) เป็นต้น และจากงานวิจัยของนฤมล สุมรรคา (2554) พบว่าความแตกต่างของประสบการณ์ทำงานบัญชีมีผลต่อความพร้อมด้านภาษาและด้านกฎหมายของบุคลากรทางบัญชี เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในขณะที่ทัศนีย์วรรณ ภูผาน (2555) พบว่าประสบการณ์ทำงานทางด้านบัญชีที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีด้านความรู้ความเข้าใจของทางด้านบัญชีที่เป็นสากล ด้านทักษะทางวิชาชีพที่เป็นสากล ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AEC ด้านการฝึกอบรม ด้านช่องทางการรับรู้ข่าวสาร ด้านภาษา และด้านเทคโนโลยี

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพด้านบัญชี ประสบการณ์การทำงานด้านบัญชี มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทยหรือไม่ ประชากรเป้าหมายที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้คือ คือ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทย ซึ่งงานวิจัยนี้กำหนดขอบเขตเฉพาะผู้ทำบัญชี ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย และผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่างโดยคำนวณเทียบเคียงจากผู้ทำบัญชี จำนวน 53,591 คน ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย จำนวน 6,193 คน¹ และผู้สอบบัญชีภาษีอากร จำนวน 2,790 คน² การกำหนดขนาดตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane (1967) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5% และระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1: เป็นการสอบถามข้อมูลสำหรับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพด้านบัญชี ประสบการณ์การทำงานด้านบัญชี เป็นต้น

ส่วนที่ 2:

ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่วัดระดับความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 12 ข้อ คำถามในส่วนนี้มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ถ้าตอบถูกจะได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ทราบจะได้ 0 คะแนน รวมคะแนนทั้งสิ้นเท่ากับ 12 คะแนน ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงคะแนนสำหรับการแปลความหมายดังนี้

¹ http://www.dbd.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6695 (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2557)

² <http://taxaudit.rd.go.th/ta2/TaxAuditor Inf.jsp> (วันสืบค้น: มิถุนายน 2557)

- คะแนนมากกว่า 9 คะแนน หมายถึง ระดับความรู้มาก
- คะแนนระหว่าง 6-9 คะแนน หมายถึง ระดับความรู้ปานกลาง
- คะแนนน้อยกว่า 6 คะแนน หมายถึง ระดับรู้น้อย

ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่วัดระดับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต่อการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยคำถามในแต่ละส่วนจะประกอบไปด้วยข้อมูลความพร้อม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาชีพบัญชี ด้านภาษาด้านกฎหมายและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้วิจัยได้ใช้มาตรวัดในลักษณะ Likert Scale 5 ระดับ ในการวัดระดับความพร้อม (1 = ความพร้อมน้อยที่สุด จนถึง 5 = ความพร้อมมากที่สุด)

ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสรุปข้อมูลส่วนบุคคลจากแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับจำนวน 359 ฉบับ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 80.2) ร้อยละ 35.1 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี รองลงมา ร้อยละ 29.5 มีอายุอยู่ในช่วง 18-30 ปี ซึ่งสอดคล้องกับระยะเวลาในการประกอบอาชีพโดยกลุ่มตัวอย่างทุกคนมีประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชี นั่นคือ ร้อยละ 35.1 ทำงานมาแล้วกว่า 15 ปี และร้อยละ 30.9 ทำงานมาแล้ว 1-5 ปี แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างน่าจะมีประสบการณ์พอสมควรเกี่ยวกับการทำงานด้านบัญชี นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 53.5 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ทำบัญชี (ร้อยละ 59.9) รองลงมาเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (ร้อยละ 35.9)

ในส่วนของ การวัดความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น จะมีคะแนนเต็ม 12 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนมากแสดงว่ามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย ผลสรุปจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.72 คะแนน) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไม่มากนัก

สำหรับความพร้อมเฉลี่ยของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในแต่ละด้านนั้น ผู้วิจัยได้คำนวณค่าเฉลี่ยของระดับความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ในการเปรียบเทียบ ดังนี้

- 4.21-5.00 หมายถึง ระดับความพร้อมมากที่สุด
- 3.41-4.20 หมายถึง ระดับความพร้อมมาก
- 2.61-3.40 หมายถึง ระดับความพร้อมปานกลาง
- 1.81-2.60 หมายถึง ระดับพร้อมน้อย
- 1.00-1.80 หมายถึง ระดับพร้อมน้อยที่สุด

สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้านวิชาชีพบัญชีในภาพรวมในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20) มีเพียงความพร้อมเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบัญชีเท่านั้นที่มีระดับความพร้อมปานกลาง ซึ่งถือเป็นความพร้อมด้านวิชาชีพบัญชีที่มีระดับคะแนนความพร้อมต่ำสุด (คะแนนเฉลี่ย 3.35) ส่วนความพร้อมด้านวิชาชีพบัญชีที่มีระดับคะแนนความพร้อมสูงสุด คือ ความพร้อมในเรื่องการไม่นำความลับของกิจการที่ตนเองได้มาระหว่างปฏิบัติงานไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง (คะแนนเฉลี่ย 4.25) รองลงมา คือ ความพร้อมในเรื่องการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ (คะแนนเฉลี่ย 4.21) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพร้อมเฉลี่ยด้านวิชาชีพบัญชีในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ความพร้อมด้านวิชาชีพบัญชี	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
1. ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบัญชี	3.35	0.72	ปานกลาง
2. การปฏิบัติงานวิชาชีพบัญชีด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและซื่อตรงต่อวิชาชีพ	4.13	0.74	มาก
3. การปฏิบัติงานวิชาชีพบัญชีอย่างไม่ปกปิด หรือไม่บิดเบือนความจริง อันเป็นสาระสำคัญ	4.10	0.76	มาก
4. การไม่มีส่วนได้เสียใด ๆ ของงานที่ตนให้บริการทางวิชาชีพ	4.19	0.80	มาก
5. ความเที่ยงธรรมในการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานที่เชื่อถือได้โดยปราศจากความลำเอียง	4.10	0.73	มาก
6. การใช้ความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยความมีสติ และระมัดระวังรอบคอบ	3.96	0.72	มาก
7. การให้บริการทางวิชาชีพบัญชีสอดคล้องกับมาตรฐานของวิชาชีพบัญชี	3.90	0.71	มาก
8. การมีทักษะความชำนาญทางวิชาชีพ	3.61	0.73	มาก
9. การศึกษาหาความรู้และความชำนาญทางวิชาชีพเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถให้ทันสมัยอยู่เสมอ	3.74	0.74	มาก
10. การไม่นำความลับของกิจการที่ตนเองได้มาระหว่างปฏิบัติงานไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง	4.25	0.83	มากที่สุด
11. การปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	4.21	0.77	มากที่สุด

ส่วนความพร้อมด้านภาษาในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภาพรวมถือว่ามึระดับความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.61–3.40) และมีความพร้อมด้านภาษาอีกส่วนหนึ่งที่มีระดับน้อย ได้แก่ ความพร้อมในเรื่องความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศอื่นในกลุ่มสมาชิกอาเซียนในการเขียน เพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิผล (คะแนนเฉลี่ย 2.23) ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศอื่นในกลุ่มสมาชิกอาเซียนด้วยวาจาเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิผล (คะแนนเฉลี่ย 2.18) ความสามารถในการสรุปสาระสำคัญในการอ่านภาษาต่างประเทศ

อื่นที่อยู่ในกลุ่มสมาชิกอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (คะแนนเฉลี่ย 2.18) และความพร้อมในเรื่องความสามารถในการจัดทำรายงานทางการเงินด้วยภาษาต่างประเทศอื่นซึ่งอยู่ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน ซึ่งถือเป็นความพร้อมด้านภาษาที่มีระดับคะแนนความพร้อมต่ำสุด (คะแนนเฉลี่ย 1.92) ส่วนความพร้อมด้านภาษาที่มีระดับคะแนนความพร้อมสูงสุด คือ ความพร้อมในเรื่องความสามารถในการพัฒนาตนเองแสวงหาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ (คะแนนเฉลี่ย 3.27) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความพร้อมเฉลี่ยด้านภาษาในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ความพร้อมด้านภาษา	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
1. ความสามารถในการพัฒนาตนเอง แสวงหาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ	3.27	0.85	ปานกลาง
2. ความสามารถในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศด้วยตนเอง	3.14	0.86	ปานกลาง
3. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการเขียนเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิผล (เขียนชัดเจน ถูกต้องตามหลักภาษา)	3.00	0.92	ปานกลาง
4. ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศอื่น ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน ในการเขียนเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิผล (เขียนชัดเจน ถูกต้องตามหลักภาษา)	2.23	1.05	น้อย
5. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษด้วยวาจาเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิผล (พูดชัดเจน ตรงประเด็น มีมารยาทในการพูด และกิริยาท่าทางที่แสดงออกเหมาะสม ถูกต้อง)	2.86	0.90	ปานกลาง
6. ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศอื่น ในกลุ่มสมาชิกอาเซียนด้วยวาจาเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิผล (พูดชัดเจน ตรงประเด็น มีมารยาทในการพูด และกิริยาท่าทางที่แสดงออกเหมาะสม ถูกต้อง)	2.18	1.06	น้อย
7. ความสามารถในการสรุปสาระสำคัญในการอ่านภาษาอังกฤษที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.94	0.94	ปานกลาง
8. ความสามารถในการสรุปสาระสำคัญในการอ่านภาษาต่างประเทศอื่นที่อยู่ในกลุ่มสมาชิกอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.18	0.99	น้อย
9. ความสามารถในการจัดทำรายงานทางการเงินด้วยภาษาอังกฤษ	2.84	0.96	ปานกลาง
10. ความสามารถในการจัดทำรายงานทางการเงินด้วยภาษาต่างประเทศอื่นซึ่งอยู่ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน	1.92	0.97	น้อย

สำหรับความพร้อมด้านกฎหมายในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภาพรวมถือว่ามีระดับความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.61–3.40) และมีความพร้อมด้านกฎหมายอีกส่วนหนึ่งที่มีระดับความพร้อมน้อย ได้แก่ ความพร้อมในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการขอสอบใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) ของแต่ละประเทศในอาเซียน (คะแนนเฉลี่ย 2.37) กฎระเบียบเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพระหว่างประเทศ (คะแนนเฉลี่ย 2.25) กฎระเบียบเกี่ยวกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

ด้านสมรรถนะสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (คะแนนเฉลี่ย 2.24) และความพร้อมในเรื่องกฎระเบียบเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วม (MAR) ระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นความพร้อมด้านกฎหมายที่มีระดับคะแนนความพร้อมต่ำสุด (คะแนนเฉลี่ย 2.11) ส่วนความพร้อมด้านกฎหมายที่มีระดับคะแนนความพร้อมสูงสุดคือความพร้อมในเรื่องความสามารถในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการบัญชี (คะแนนเฉลี่ย 3.20) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความพร้อมเฉลี่ยด้านกฎหมายในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ความพร้อมด้านกฎหมาย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
1. กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการบัญชี	3.07	0.77	ปานกลาง
2. กฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี	3.15	0.77	ปานกลาง
3. กฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากร	3.08	0.76	ปานกลาง
4. ความสามารถในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการบัญชี	3.20	0.80	ปานกลาง
5. ความรู้เกี่ยวกับการขอสอบใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) ของแต่ละประเทศในอาเซียน	2.37	0.93	น้อย
6. กฎระเบียบเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพระหว่างประเทศ	2.25	0.87	น้อย
7. กฎระเบียบเกี่ยวกับข้อตกลงยอมรับร่วม (MAR) ระหว่างประเทศ	2.11	0.87	น้อย
8. กฎระเบียบเกี่ยวกับมาตรฐานระหว่างประเทศด้านสมรรถนะสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี	2.24	0.91	น้อย

ส่วนความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในภาพรวมถือว่ามียกระดับความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40) มีเพียงความพร้อมเกี่ยวกับความสามารถในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทั่วไป เช่น โปรแกรม Excel ที่มีระดับความพร้อมมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20) ซึ่งถือเป็นความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีระดับคะแนนความพร้อมสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 3.57) รองลงมาคือความพร้อมในเรื่องการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชีที่มีระดับความพร้อมมากเช่นกัน (คะแนนเฉลี่ย 3.41) ส่วนความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีระดับคะแนนความพร้อมต่ำสุด คือ ความพร้อมในเรื่องการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเบื้องต้น (คะแนนเฉลี่ย 3.06) ดังแสดงในตารางที่ 4

ในการทดสอบว่าความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในด้านต่าง ๆ หรือไม่นั้น ผลการทดสอบการวิเคราะห์การถดถอยแสดงดังตารางที่ 5

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่าความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในทุกด้าน ทั้งความพร้อมด้านวิชาชีพ ความพร้อมด้านภาษา ความพร้อมด้านกฎหมายและความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยส่งผลในทางบวกกล่าวคือ การที่มีความรู้มากขึ้นทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มากขึ้นส่งผลต่อความพร้อมในทุกด้าน

สำหรับการทดสอบว่า ระดับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจะแตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลหรือไม่นั้น โดยปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานด้านบัญชี ผลการทดสอบสรุปดังตารางที่ 6

ตารางที่ 4 ระดับความพร้อมเฉลี่ยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.19	.820	ปานกลาง
2. ความรู้ในการสื่อสารด้วยระบบเครือข่าย Social network	3.31	.851	ปานกลาง
3. ความสามารถในการทำงานด้วยระบบเครือข่าย Social network	3.28	.856	ปานกลาง
4. การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเบื้องต้น	3.06	.852	ปานกลาง
5. ความสามารถในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทั่วไป เช่น โปรแกรม Excel	3.57	.862	มาก
6. การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี	3.41	.843	มาก
7. การมีทักษะในการใช้งานทางบัญชีด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.35	.861	ปานกลาง
8. การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.15	.894	ปานกลาง
9. ความมีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่องานบัญชี	3.28	.863	ปานกลาง

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ฯ และความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในด้านต่าง ๆ

ตัวแปรตาม: ความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้านต่าง ๆ	ตัวแปรอิสระ: ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	
	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย	Sig
ด้านวิชาชีพบัญชี	0.247	0.000*
ด้านภาษา	0.129	0.035*
ด้านกฎหมาย	0.177	0.002*
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	0.200	0.003*

* หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับความพร้อมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี	ความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในด้าน			
	วิชาชีพบัญชี	ภาษา	กฎหมาย	เทคโนโลยีสารสนเทศ
เพศ	X	X	X	X
อายุ	X	✓	✓	✓
ระดับการศึกษา	X	X	X	X
ประสบการณ์ทำงานด้านบัญชี	X	✓	✓	✓

หมายเหตุ: X = ไม่มีความสัมพันธ์, ✓ = มีความสัมพันธ์

จากตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่าเพศและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่ได้ทำให้ระดับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุนั้น พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ต่อระดับความพร้อมด้านภาษา ความพร้อมด้านกฎหมาย และความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และจากการศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติมพบว่าผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีช่วงอายุ 18-30 ปี มีความพร้อมด้านภาษา ความพร้อมด้านกฎหมาย และความพร้อมด้านเทคโนโลยีมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ สำหรับปัจจัยของประสบการณ์ทำงานด้านบัญชี พบว่าประสบการณ์การทำงานด้านบัญชีที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความพร้อมในด้านภาษา ความพร้อมด้านกฎหมาย และความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และจากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่าผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี จะมีความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสูงกว่าผู้ประกอบวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า ในขณะที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี จะมีความพร้อมทางด้านกฎหมายมากกว่าช่วงประสบการณ์ทำงานอื่น ๆ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพร้อมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลจากการศึกษา พบว่า โดยรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพร้อมด้านต่าง ๆ ในระดับปานกลาง และความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในทุกด้าน ทั้งความพร้อมด้านวิชาชีพบัญชี ความพร้อมด้านภาษา ความพร้อมด้านกฎหมายและความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ กล่าวคือ การที่มีความรู้มากขึ้นทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ พัฒนา

ตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มากขึ้นส่งผลต่อความพร้อมในทุกด้าน

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าเพศและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในทุกด้าน ส่วนผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีช่วงอายุ 18-30 ปี จะมีความพร้อมด้านภาษา ความพร้อมด้านกฎหมาย และความพร้อมด้านเทคโนโลยีมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ในด้านประสบการณ์ทำงานด้านบัญชี พบว่าประสบการณ์การทำงานด้านบัญชีที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความพร้อมในด้านภาษา ความพร้อมด้านกฎหมาย และความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยพบว่าผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี จะมีความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสูงกว่าผู้ประกอบวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า ในขณะที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี จะมีความพร้อมทางด้านกฎหมายมากกว่าช่วงประสบการณ์ทำงานอื่น ๆ

จากผลการศึกษาที่พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่ทราบความเคลื่อนไหวและผลกระทบต่อวิชาชีพเมื่อต้องเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรมีการให้ความรู้สร้างความเข้าใจพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีให้มีความรู้มากยิ่งขึ้นในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งแก่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งจะได้รับผลกระทบในอนาคต ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในสถานประกอบการควรมีการรวมกลุ่มสมาชิกเครือข่ายในการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มวิชาชีพบัญชีด้วยกัน จัดให้มีการอบรมสัมมนาให้ความรู้ทางบัญชี มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ อีกทั้งหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีควรมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาในระดับนานาชาติ เพื่อความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

งานวิจัยนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่เป็นผู้ทำบัญชี ผู้สอบบัญชีภาษีอากร และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาเฉพาะความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในด้านวิชาชีพบัญชีด้านภาษา ด้านกฎหมาย และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเท่านั้น ไม่ครอบคลุมความพร้อมในด้านอื่น ๆ ผู้ที่สนใจอาจศึกษาโดยการขยายกลุ่มขอบเขตไปยังกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในต่างจังหวัดและปริมาณผลรวมถึงความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในด้านอื่น ๆ ด้วย เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้นสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทยและการแปล

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2554). *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)*. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. กระทรวงพาณิชย์.

[Department of Trade Negotiation. (2011). *ASEAN Economic Community: AEC*. Department of Trade Negotiation. Ministry of Commerce.]

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2557). *รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์.

[Department of Trade Negotiation. (2014). *ASEAN Investment Guidebook*. Nonthaburi: Ministry of Commerce.]

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2547). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี*. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2556 จาก http://www.dbd.go.th/ewt_news.php?nid=26368.

[Department of Business Development. (2004). *Summary of the Accounting Profession Act B.E. 2004*. Retrieved from http://www.dbd.go.th/ewt_news.php?nid=26368 (accessed 21 December 2013)]

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2555). *บริการข้อมูลผู้ประกอบวิชาชีพ*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2556, จาก http://www.dbd.go.th/more_news.php?cid=549.

[Department of Business Development. (2012). *Accounting Professions Information Service*. Retrieved from http://www.dbd.go.th/more_news.php?cid=549. (accessed 20 December 2013)]

ชาลินี บุญยะศัพท์. (2556). *ความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงานของบุคลากรในเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

[Chalinee Bunyasub (2013). *The Readiness of Information and Communication Technology of Human Resource Management in Nonthaburi City Municipality*. Chonburi: Burapha University.]

ดวงมณี โกมารทัต และคณะ. (2544). *การบัญชีบริหาร*. กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล เอ็นเตอร์ไพรส์. อิงค์

[Duangmanee Komaratat et al. (2001). *Managerial Accounting*. Bangkok: Mc Graw-Hill International Enterprise Inc.]

ทัศนีย์วรรณ ภูผ่าน. (2555). *การตระหนักถึงผลกระทบของประชาคมอาเซียนต่อผู้จัดทำบัญชีในจังหวัดเลย*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

[Thassaneewan Phuphan. (2012). *Awareness of ASEAN Economic Community Effects on Loei Accountants*. Patumthani: Rajamangala University of Technology Thanyaburi.]

- นงนภัส ชื่นพัฒน์พงศ์. (2555). *ทัศนคติและการเตรียมความพร้อมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต่อการเปิดเสรีอาเซียน กรณีเปิดเสรีแรงงาน 7 อาชีพ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [Nongnapat Cheunpattanapong. (2012). *The Attitude and Readiness of Students' Chiang Mai University toward of the ASEAN free trade. Case of free flow of 7 skilled labour*. Chiang Mai: Chiang Mai University.]
- นฤมล สุวรรณคา. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา สถานประกอบการจังหวัดสระบุรี*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- [Naruemon Sumakka. (2011). *Factors Affecting Readiness of Accounting Personnel for ASEAN Economic Community. A Case Study of Business Organizations in Saraburi Province*. Patumthani: Rajamangala University of Technology Thanyaburi.]
- พจนา วรรณเสวี. (2546). *ความต้องการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [Pojana Wanasewee. (2003). *Needs of Personnel Development of Tak Provincial Administrative Organization Civil Service*. Chonburi: Burapha University.]
- วีรยุทธ สุขมาก และ กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธ์. (2556). *ความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มมูลค่าของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- [Weerayuth Sukmak and Kanoksak Sukwattanasinit. (2013). *A Professional Accountant's Opinion on The Factors that Affect The Value Added of The Professional Accountants, Preparation to The ASEAN Economic Community*. Bangkok: Sripatum University.]
- วัฒนา ศิวะเกื้อ และคณะ. (2551). *การบัญชีขั้นต้น 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [Wattana Siwakuea et al. (2008). *Fundamental Accounting 1*. (Edition 5). Bangkok: Chula Press.]
- วัลลภ บัวชุม. (2554). *ความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักบัญชีไทย ตาม IEG 11 ของสหพันธ์นักบัญชีนานาชาติ*. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 19, 27-38.
- [Wanlop Buachoom. (2011). *Information Technology Knowledge and Competence of Thai Accountants based on IEG 11 of the International Federation of Accountants*. *Journal of Accounting Profession*, 19, 27-38.]
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). *กลยุทธ์การตลาดและการบริหารการตลาด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาการศึกษา.
- [Siriwan Serirat. (1998). *Marketing Strategy and Marketing Management*. Bangkok: Pattanasuksa Press.]
- ศิลปพร ศรีจันเพชร และ อีรัชย์ อรุณเรืองศิริเลิศ. (2554). *การเตรียมความพร้อมทางด้านวิชาชีพบัญชีของกลุ่มประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 34 (ฉบับพิเศษ), 31-45.
- [Sillapaporn Srijunpetch and Teerachai Arunruangsirilert. (2011) *The Readiness to Accounting Professions of ASEAN Economic Community Members*. *Journal of Business Administration*, 34 (Special edition), 31-45.]

English

Hoegl, M. and Gemuenden, H. (2001). Teamwork Quality and the Success of Innovation Projects: A theoretical Concept and Empirical Evidence. *Organization Science*. 12, 4: 435-449.

Katz, Robert L. (1995). Skills of an Effective Administrator. *Harvard Business Review*, January-February 1995, 33-42.

Khan, S. and Hafeez, A. (2012). The Impact of Problem Solving Skill of Heads' on Students' Academic Achievement. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 4,1: 316-321.

Mackinnon, D.W. (1978). *In Search of Human Effectiveness: Identifying and Developing Creativity*. New York: Creative Education Foundation.

O'Sullivan, J. (1995). *Teamwork is the keystone*. MCB UP Limited (MCB).

คณะกรรมการตรวจสอบช่วยเพิ่มคุณภาพกำไรหรือไม่

ดร.ศิลปพร ศรีจันเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับคุณภาพของกำไร โดยการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะพิจารณาผ่านคุณลักษณะต่าง ๆ ของคณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือการเงิน สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นเพศหญิง และความถี่ในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ส่วนคุณภาพกำไรจะพิจารณาผ่านเสถียรภาพของกำไร

การศึกษาแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ในช่วงปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้รณรงค์ส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนตระหนักถึงความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี และในช่วงปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาหลังจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ผลการศึกษาในช่วงแรก พบว่ากรณีที่ใช้ปัจจัยคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบด้านขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือการเงิน และการเปิดเผยจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ เป็นตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะทำให้การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเสถียรภาพของกำไร และในช่วงหลัง ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไร

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการที่ดี คุณภาพของรายงานทางการเงิน เสถียรภาพของกำไร

Could Audit Committees improve Earnings Quality?

Dr.Sillapaporn Srijunpetch, CPA

*Assistant Professor of Department of Accounting,
Thammasat Business School, Thammasat University*

ABSTRACT

This research aims to study relationship between good corporate governance and earnings quality. The study considers corporate governance through various characteristics composed of audit committee's size, proportion of audit committees who are expertise in financial and accounting, proportion of female audit committees, and frequency of audit committee's meetings. For a variable of earnings quality, it observes through earnings persistence.

The study separates into two periods. Firstly, for between 2002 and 2004, it observes in the period of which Stock Exchange of Thailand (SET) initially promoted good corporate governance. Secondly, for between 2012 and 2014, it observes in the period after SET improved the principle of good corporate governance.

Results in the first period show that audit committee's size, proportion of audit committees who are expertise in financial and accounting, and the exposure of the number of audit committee's meetings are representatives of good corporate governance and bring about positive relationship between good corporate governance and earnings persistence. Inversely, this study shows insignificantly effect of good corporate governance on earnings persistence.

Keywords: Good Corporate Governance, Financial Report Quality, Earnings Persistence

บทนำ

การกำกับดูแลกิจการ เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงระบบการบริหารจัดการของบริษัทที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใสตรวจสอบได้ ซึ่งช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจต่อผู้ถือหุ้น นักลงทุน และผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัท ทั้งนี้ เมื่อหน่วยงานกำกับดูแลของแต่ละประเทศได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนมีลักษณะการดำเนินงานที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ทำให้โดยภาพรวมแล้ว สามารถเชื่อได้ว่าคุณภาพของรายงานทางการเงินของบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะสูงกว่าคุณภาพของรายงานทางการเงินของบริษัทที่ไม่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยเครื่องมือหนึ่งที่เป็นกลไกสำคัญในการกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งในปี พ.ศ. 2541 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ออกข้อบังคับให้บริษัทจดทะเบียนต้องจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ภายในปี พ.ศ. 2542 จำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 5 คน โดยมีงานวิจัยที่ศึกษาคุณลักษณะต่างๆ ของคณะกรรมการตรวจสอบต่อการตกแต่งกำไร เช่น งานวิจัยของ Klein (2002) พบว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างเกินปกติ และพบว่าสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับขนาดของรายการคงค้างเกินปกติ รวมทั้งงานวิจัยของ Xie et al. (2003) ที่พบว่า หากคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือการเงินจะส่งผลให้กิจการมีการจัดการกำไรที่ลดลง จะเห็นได้ว่างานวิจัยในช่วงเวลาดังกล่าวต่างก็พบว่าคุณลักษณะที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบจะช่วยเพิ่มคุณภาพของรายงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา เช่น การพัฒนามาตรฐานการรายงานทางการเงิน รวมทั้งกรอบแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งได้กำหนดไว้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว จึงทำให้เกิดคำถามขึ้นว่าระดับความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการกับคุณภาพกำไร

จะมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อันเป็นที่มาของงานวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2545 ถึง 2547 และความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2555 ถึง 2557

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของรายงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผ่านการวิเคราะห์เสถียรภาพของกำไร โดยศึกษาในทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน ซึ่งประกอบด้วย ธุรกิจธนาคาร เงินทุนและหลักทรัพย์ ประกันภัยและบริษัทประกันชีวิต และกลุ่มกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ และไม่รวมบริษัทที่อยู่ในหมวดพื้นฐานกิจการ

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในอดีตมีงานวิจัยเป็นจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพของรายงานทางการเงิน เช่น งานวิจัยของ Klein (2002) พบว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างเกินปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bedard et al. (2004), Choi et al. (2004), และ Davidson et al. (2005) หรืองานวิจัยของ Xie et al. (2003) ที่พบว่า หากคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือการเงินจะส่งผลให้กิจการมีการจัดการกำไรที่ลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bedard et al. (2004), Choi et al. (2004),

และ Dhaliwal et al. (2006) และมีงานวิจัยที่พบว่า จำนวนกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อคุณภาพของกำไร (Baxter and Cotter, 2009)

งานวิจัยทั่วไปอาจวัดคุณภาพกำไรใน 4 มิติ ได้แก่ เสถียรภาพของกำไร (Earnings Persistence) ขนาดรายการคงค้างเกินปกติ (Abnormal Accruals) การรับรู้ขาดทุนอย่างทันเวลา (Timely Loss Recognition) และความสามารถในการให้ข้อมูลของกำไร (Earnings Informativeness) (สัจจวัฒน์ จันทรหอม และศิลาพร ศรีจันเพชร, 2555)

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Xie et al. (2003) และ Bedard et al. (2004) พบว่าความถี่ของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างเกินปกติ และมีงานวิจัยที่พบว่าสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นเพศหญิงมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการตกแต่งกำไร (Thiruvadi and Huang, 2011; Qi and Tian, 2012)

ทั้งนี้ งานวิจัยของ Francis et al. (2004) ได้แบ่งคุณภาพของกำไรออกเป็นหมวดต่าง ๆ โดยมีเสถียรภาพของกำไรเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของกำไร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Revsine et al. (2002), และ Richardson (2003) ค่าความเสถียรภาพของกำไรสามารถคำนวณจากตัวแบบ ดังนี้

$$\frac{NI_{it+1}}{TA_{it}} = \beta_0 \frac{1}{TA_{it}} + \beta_1 \frac{NI_{it}}{TA_{it}} + \epsilon_{it}$$

เมื่อ NI คือ กำไรสุทธิของบริษัท

TA คือ สินทรัพย์รวมของบริษัท

โดยค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากตัวแบบ จะแทนค่าความไม่เสถียรภาพของกำไรของบริษัท ทำให้เกิดเป็นสมมติฐานดังต่อไปนี้

H1: ในช่วงแรกของการนำแนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ บริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะมี

เสถียรภาพของกำไรสูงกว่าบริษัทที่ไม่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี

H2: หลังจากการนำแนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้เป็นระยะเวลาสั้น บริษัทจะมีเสถียรภาพของกำไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

วิธีการวิจัย

ข้อมูลทางการเงินที่ใช้ในการศึกษานี้เก็บรวบรวมจากฐานข้อมูล Datastream และแบบ 56-1 ของบริษัท งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ กับเสถียรภาพของกำไร โดยกำหนดสมมติฐานไว้ 2 สมมติฐาน ซึ่งจะทดสอบสมมติฐานผ่านตัวแบบดังนี้

$$\begin{aligned} \text{NonPer}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \text{ACSIZE}_{it} + \beta_2 \text{ACEXP}_{it} \\ & + \beta_3 \text{ACGEN}_{it} + \beta_4 \text{ACMEET}_{it} \\ & + \beta_5 \text{LEV}_{it} + \beta_6 \text{SIZE}_{it} + \beta_7 \text{GROWTH}_{it} \\ & + \beta_8 \text{CFO}_{it} + \beta_9 \text{Mkt.Var.}_{it} + \epsilon_{it} \end{aligned}$$

เมื่อ NonPer คือ ค่าสัมบูรณ์ของค่าความไม่เสถียรภาพของกำไรของบริษัท

ACSIZE คือ ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ

ACEXP คือ สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือการเงิน

ACFE คือ สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นเพศหญิง

ACMEET คือ ความถี่ในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ

LEV คือ ระดับการก่อหนี้ของบริษัท คำนวณจากอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม

size คือ ขนาดของกิจการของบริษัท หาด้วยลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม

Growth คือ การเติบโตของกิจการของบริษัท หาจากการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์รวม

CFO คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัทปรับปรุงด้วยสินทรัพย์รวม

Mkt.Var. คือ ลอการิทึมธรรมชาติของมูลค่าตลาดของบริษัท

การวิเคราะห์ผลจะใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อพิจารณาที่ β_1 จะทำให้สามารถระบุได้ว่าบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะมีเสถียรภาพของกำไรสูงกว่าบริษัทที่ไม่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือไม่

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

Variables	Expected Signs	2545-2547		2555-2557		2545-2547, 2555-2557	
		Coefficients	(p-value)	Coefficients	(p-value)	Coefficients	(p-value)
(Constant)		0.043	0.212	0.821***	0.007	0.335	0.210
ACSIZE	-, N/A, -	0.005	0.564	-0.016	0.800	0.019	0.809
ACEXP	-, N/A, -	-0.016	0.107	-0.146	0.129	-0.018	0.842
ACFE	-, N/A, -	-0.001	0.919	0.002	0.983	-0.021	0.837
ACMEET	-, N/A, -	-0.000	0.568	-0.001	0.914	0.001	0.861
LEV		0.018**	0.048	0.062	0.446	0.049	0.319
Size		-0.002	0.404	-0.030*	0.086	-0.019*	0.062
Growth		0.001	0.957	-0.063	0.410	-0.037	0.443
CFO		0.024	0.234	-0.045	0.820	-0.020	0.861
Mkt.Var.		0.001	0.357	-0.009	0.318	-0.005	0.352
CG	-					0.278	0.324
CG*ACSIZE	-					-0.040	0.653
CG*ACEXP	-					-0.122	0.296
CG*ACFE	-					0.029	0.829
CG*ACMEET	-					-0.004	0.636

***, **, * Coefficient is significant at the 0.01, 0.05, 0.1 level respectively, Dependent Variable: NonPer

ตารางที่ 1 แสดงผลลัพธ์ที่ได้จากการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งจากตารางแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างในปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2547 นั้น ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไร ไม่ว่าจะใช้ปัจจัยคุณลักษณะใดของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการที่ดี นั่นคือ ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานแรกที่ตั้งไว้ อันอาจเป็นผลมาจากการที่เป็นช่วงเวลาที่บริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเริ่มปรับใช้หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ทำให้ยังขาดความชำนาญในการกำกับดูแลกิจการ ส่งผลให้ลักษณะการกำกับดูแลกิจการที่แตกต่างกันออกไป ไม่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างกันในด้านเสถียรภาพของกำไรของกิจการ หรืออาจเกิดจากการที่บริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพของกำไรของกิจการมาตั้งแต่ต้น จึงทำให้การกำกับดูแลกิจการไม่สามารถช่วยให้เสถียรภาพของกำไรของกิจการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ และเมื่อพิจารณาตัวแปรควบคุม จะพบว่า ระดับการก่อหนี้ (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าสัมบูรณ์ของค่าความไม่เสถียรภาพของกำไรของบริษัทที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือ บริษัทที่มีระดับการก่อหนี้สูง จะมีเสถียรภาพของกำไรของกิจการต่ำกว่าบริษัทที่มีการก่อหนี้ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลลัพธ์ที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานที่สอง ซึ่งใช้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2557 นั้น ผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไร ไม่ว่าจะใช้ปัจจัยคุณลักษณะใดของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการที่ดี นั่นคือ ผลการศึกษากลายเป็นไปตามสมมติฐานที่สองที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า หลังจากการนำแนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้เป็นระยะเวลานาน บริษัทจะมีเสถียรภาพของกำไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ของการกำกับดูแลกิจการในรูปแบบใด แต่หากพิจารณาเพิ่มเติมที่ตัวแปรควบคุม จะพบว่า ขนาดของกิจการ (Size) มีความสัมพันธ์

เชิงลบกับค่าสัมบูรณ์ของค่าความไม่เสถียรภาพของกำไรของบริษัท นั่นคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่ จะมีเสถียรภาพของกำไรของกิจการสูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญ

นอกเหนือจากการศึกษาในแต่ละช่วงเวลาแล้ว เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไรผ่านช่วงระยะเวลา งานวิจัยนี้จึงปรับปรุงตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา โดยเพิ่มตัวแปรหุ่นที่ทำหน้าที่กำกับ เพื่อแยกช่วงระยะเวลาของข้อมูลในแต่ละช่วง ทำให้ได้ตัวแบบดังต่อไปนี้

$$EM_{it} = \beta_0 + \beta_1 ACSIZE_{it} + \beta_2 ACEXP_{it} + \beta_3 ACFE_{it} + \beta_4 ACMEET_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 SIZE_{it} + \beta_7 GROWTH_{it} + \beta_8 CFO_{it} + \beta_9 Mkt.Var_{it} + \beta_{10} CG_{it} \times ACSIZE_{it} + \beta_{12} CG_{it} \times ACEXP_{it} + \beta_3 CG_{it} \times ACMEET_{it} + \epsilon_{it}$$

เมื่อ CG คือ ตัวแปรหุ่น ซึ่งแทนช่วงระยะเวลาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา โดย CG มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เป็นข้อมูลที่อยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2557 นอกจากนั้นจะมีค่าเท่ากับ 0

ผลที่ได้จากการปรับปรุงตัวแบบดังกล่าว ทำให้ได้ผลลัพธ์ดังแสดงในตารางที่ 1 นั่นคือ ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไร ไม่ว่าจะใช้ปัจจัยคุณลักษณะใดของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ทั้งในกรณีที่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะต่าง ๆ ของคณะกรรมการตรวจสอบกับเสถียรภาพของกำไร และในกรณีที่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะต่าง ๆ ของคณะกรรมการตรวจสอบหลังพิจารณาปัจจัยด้านช่วงระยะเวลาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษากับเสถียรภาพของกำไร นั่นคือ ผลการศึกษากลายเป็นไปตามสมมติฐานที่สองที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า หลังจากการนำแนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้เป็นระยะเวลานาน บริษัทจะมี

เสถียรภาพของกำไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะมีลักษณะของการกำกับดูแลกิจการในรูปแบบใด แต่หากพิจารณาเพิ่มเติมที่ตัวแปรควบคุม จะพบว่า ขนาดของกิจการ (Size) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าสัมบูรณ์ของค่าความไม่เสถียรภาพของกำไรของบริษัท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 นั่นคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่ จะมีเสถียรภาพของกำไรของกิจการสูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูลที่เกิดจากการที่มีบริษัทจำนวนหนึ่งไม่เปิดเผยข้อมูลจำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาได้มีปริมาณน้อยกว่าที่ควร

จะเป็น ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงปรับปรุงตัวแปรความถี่ในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ (ACMEET) ให้เป็นตัวแปรหุ่น เพื่อแก้ปัญหาการที่จำนวนกลุ่มตัวอย่างขาดหายไปเนื่องจากข้อมูลไม่ครบถ้วน ดังนั้น ACMEET คือตัวแปรหุ่น ซึ่งแทนการเปิดเผยจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยกำหนดให้ ACMEET มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อ บริษัทเปิดเผยจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อบริษัทไม่เปิดเผยจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ทำให้ได้ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ปรับตัวแปร ACMEET เป็นตัวแปรหุ่น

Variables	Expected Signs	2545-2547		2555-2557		2545-2547, 2555-2557	
		Coefficients	(p-value)	Coefficients	(p-value)	Coefficients	(p-value)
(Constant)		0.254***	0.000	0.672**	0.011	0.428**	0.010
ACSIZE	-, N/A, -	-0.024**	0.031	-0.007	0.900	-0.010	0.826
ACEXP	-, N/A, -	-0.047***	0.001	-0.141	0.105	-0.045	0.439
ACFE	-, N/A, -	0.022	0.167	0.003	0.974	0.012	0.845
ACMEET	-, N/A, -	-0.017**	0.020	0.090	0.232	-0.009	0.767
LEV		0.077***	0.000	0.057	0.432	0.074**	0.019
Size		-0.009***	0.001	-0.030**	0.048	-0.022***	0.003
Growth		0.001	0.383	-0.045	0.490	-0.000	0.986
CFO		0.048*	0.055	-0.036	0.838	0.012	0.873
Mkt.Var.		-0.001	0.465	-0.008	0.317	-0.002	0.360
CG	-					0.061	0.751
CG*ACSIZE	-					-0.008	0.898
CG*ACEXP	-					-0.093	0.266
CG*ACFE	-					-0.000	0.999
CG*ACMEET	-					0.084	0.151

***, **, * Coefficient is significant at the 0.01, 0.05, 0.1 level respectively, Dependent Variable: NonPer

ตารางที่ 2 แสดงผลลัพธ์ที่ได้จากการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งจากตารางแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างในปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2547 นั้น พบว่า ในกรณีที่ใช้ปัจจัยคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบด้านขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACSIZE) สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือการเงิน (ACEXP) และการเปิดเผยจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACMEET) เป็นตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะทำให้การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าสัมบูรณ์ของค่าความไม่เสถียรภาพของกำไรของบริษัทที่ระดับนัยสำคัญต่าง ๆ นั่นคือ ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานแรกที่ตั้งไว้ กล่าวคือ บริษัทที่มีลักษณะการกำกับดูแลกิจการที่เข้มงวด จะมีเสถียรภาพของกำไรสูงกว่าบริษัทที่มีลักษณะการกำกับดูแลกิจการที่ไม่เข้มงวด อย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือ บริษัทที่มีขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบขนาดใหญ่ จะมีเสถียรภาพของกำไรสูงกว่า บริษัทที่มีขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบขนาดเล็ก บริษัทที่มีสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือการเงินสูง จะมีเสถียรภาพของกำไรสูงกว่า บริษัทที่มีสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือการเงินต่ำ และบริษัทที่มีการเปิดเผยจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ จะมีเสถียรภาพของกำไรสูงกว่า บริษัทที่ไม่มีการเปิดเผยจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

เมื่อพิจารณาตัวแปรควบคุม จะพบว่า ระดับการก่อหนี้ (LEV) และกระแสเงินสดจากการดำเนินงานปรับปรุงด้วยขนาดของสินทรัพย์รวมของบริษัท (CFO) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าสัมบูรณ์ของค่าความไม่เสถียรภาพของกำไรของบริษัทที่ระดับนัยสำคัญต่าง ๆ นั่นคือ บริษัทที่มีระดับการก่อหนี้สูง จะมีเสถียรภาพของกำไรของกิจการต่ำกว่าบริษัทที่มีการก่อหนี้ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญ และบริษัทที่มีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานจะมีเสถียรภาพของกำไรของกิจการต่ำกว่าบริษัทที่มีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

ต่ำอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ขนาดของกิจการ (Size) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าสัมบูรณ์ของค่าความไม่เสถียรภาพของกำไรของบริษัทซึ่งปรับปรุงด้วยขนาดของสินทรัพย์รวมของกิจการ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 นั่นคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่ จะมีเสถียรภาพของกำไรของกิจการสูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาผลลัพธ์ที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานที่สอง ซึ่งใช้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2557 นั้น ผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไร ไม่ว่าจะใช้ปัจจัยคุณลักษณะใดของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการที่ดี นั่นคือ ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่สองที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า หลังจากการนำแนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้เป็นระยะเวลาาน บริษัทจะมีเสถียรภาพของกำไรไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะมิลักษณะของการกำกับดูแลกิจการในรูปแบบใด แต่หากพิจารณาเพิ่มเติมที่ตัวแปรควบคุม จะพบว่า ขนาดของกิจการ (Size) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าสัมบูรณ์ของค่าความไม่เสถียรภาพของกำไรของบริษัทซึ่งปรับปรุงด้วยขนาดของสินทรัพย์รวมของกิจการ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่ จะมีเสถียรภาพของกำไรของกิจการสูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญ

โดยนอเหนือจากการศึกษาในแต่ละช่วงเวลาแล้ว เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไรผ่านช่วงระยะเวลา งานวิจัยนี้จึงปรับปรุงตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา โดยเพิ่มตัวแปรหุ่นที่ทำหน้าที่กำกับเพื่อแยกช่วงระยะเวลาของข้อมูลในแต่ละช่วง ซึ่งผลที่ได้จากการปรับปรุงตัวแบบดังกล่าว ทำให้ได้ผลลัพธ์ดังแสดงในตารางที่ 2 นั่นคือ ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไร ไม่ว่าจะใช้ปัจจัยคุณลักษณะใดของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ทั้งในกรณีที่เป็นผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะต่าง ๆ ของ

คณะกรรมการตรวจสอบกับเสถียรภาพของกำไร และในกรณีที่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะต่าง ๆ ของคณะกรรมการตรวจสอบหลังพิจารณาปัจจัยด้านช่วงระยะเวลาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษากับเสถียรภาพของกำไร นั่นคือ ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่สองที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า หลังจากการนำแนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้เป็นระยะเวลาอันยาวนาน บริษัทจะมีเสถียรภาพของกำไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ของการกำกับดูแลกิจการในรูปแบบใด แต่หากพิจารณาเพิ่มเติมที่ตัวแปรควบคุม จะพบว่า ระดับการก่อหนี้ (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าสัมบูรณ์ของค่าความไม่เสถียรภาพของกำไรของบริษัทที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือ บริษัทที่มีระดับการก่อหนี้สูง จะมีเสถียรภาพของกำไรของกิจการต่ำกว่าบริษัทที่มีการก่อหนี้ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ ขนาดของกิจการ (size) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าสัมบูรณ์ของค่าความไม่เสถียรภาพของกำไรของบริษัทที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 นั่นคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่ จะมีเสถียรภาพของกำไรของกิจการสูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไร โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ทำให้ในการศึกษานี้เป็นการศึกษาที่เน้นเฉพาะการกำกับดูแลในด้านที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการตรวจสอบเท่านั้น ดังนั้น หากมีงานวิจัยในอนาคตที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไร อาจทำการเปลี่ยนแปลงตัวแทนของการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งจะทำให้ได้รับคำตอบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีในแต่ละด้านที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของกำไร

นอกจากนี้ในการศึกษาค่าความเสถียรภาพของกำไรนั้นในอดีตมีตัวแบบที่สามารถใช้เพื่อระบุค่าความเสถียรภาพของกำไรได้หลากหลายตัวแบบ หากมีงานวิจัยในอนาคตที่ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับเสถียรภาพของกำไร อาจศึกษาโดยเปลี่ยนตัวแบบที่ใช้ในการวิเคราะห์เสถียรภาพของกำไร เพื่อเป็นการยืนยันผลความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทยและการแปล

- สัจจวัฒน์ จันทร์หอม และ ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2555). คุณภาพกำไรของบริษัทครอบครัวไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 21, 78-88.
- [Sadjawat Chanhom and Sillapaporn Srijunpetch. (2012). Earnings Quality of Thai Family Businesses. *Journal of Accounting Profession*, 21, 78-88.]

English

- Bedard, J., Chtourou, S., and Courteau, L. (2004). The Effect of Audit Committee Expertise, Independence and Activity on Aggressive Earnings Management. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 23, 13-35.
- Baxter, P., and Cotter, J. (2009). Audit Committees and Earnings Quality. *Accounting and Finance*, 49, 267-290.
- Choi, J., Jeon, K. and Park, J. (2004). The Role of Audit Committees in Decreasing Earnings Management: Korean Evidence. *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation*, 1, 37-60.

- Davidson, R., Goodwin-Stewart, J. and Kent, P. (2005). Internal Governance Structures and Earnings Management. *Accounting and Finance*, 45, 241-268.
- Dhaliwal, D., Naiker, V. and Navissi, F. (2006). Audit Committee Financial Expertise, Corporate Governance and Accruals Quality: An Empirical Analysis. Working Paper (University of Arizona, University of Auckland and Monash University).
- Francis, J., LaFond, R., Olsson, P. M., & Schipper, K. (2004), Costs of Equity and Earnings Attributes. *The Accounting Review*, 79, 967-1000.
- Jaggi, B., and Tsui, J. (2007). Insider Trading Earnings Management and Corporate Governance: Empirical Evidence based on Hong Kong Firms. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 18(3), 192-222.
- Klein, A. (2002), Audit Committee, Board of Director Characteristics and Earnings Management. *Journal of Accounting and Economics*, 33, 375-400.
- Qi, B. and Tian, G. (2012). The Impact of Audit Committees' Personal Characteristics on Earnings Management: Evidence from China. *The Journal of Applied Business Research*, 28(6), 1331-1343.
- Revsine, L., Collins, D. and Johnson, B. (2002). *Financial Reporting and Analysis*. Second Edition. Upper Saddle River. NJ: Prentice Hall.
- Richardson, S. (2003). Earnings Surprises and Short Selling. *Accounting Horizons* 17 (Supplement): 49-61.
- Thiruvadi, S., and Huang, H. W. (2011), Audit Committee Gender Differences and Earnings Management. *Gender in Management: An International Journal*, 26(7), 483-498.
- Xie, B., Davidson, W.N. III and DaDalt, P.J. (2003). Earnings Management and Corporate Governance: the Roles of the Board and the Audit Committee. *Journal of Corporate Finance*, 9, 295-314.

ปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสม ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดอาเซียน

ดร.วัฒนา ศักยชีวกิจ

อาจารย์ประจำสาขาการบัญชี

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ดร.กอบกุล จันทรโคติกา

รองผู้อำนวยการ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อาเซียนรวม 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ โดยเก็บข้อมูลเป็นแบบ Panel Data ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000-2013 รวม 14 ปี โดยวิธีประมาณค่าแบบ Generalized Method Of Moments (GMM) Arellano Bond และใช้พื้นฐานทฤษฎีแลกเปลี่ยน (Trade-Off Theory) และทฤษฎีการจัดลำดับชั้นของเงินทุน (Pecking Order Theory) ในการวิจัย พบว่า (1) ปัจจัยที่ทำการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทุกตลาด ดังนั้น ทฤษฎี Trade-Off และ ทฤษฎี Pecking Order อธิบายพฤติกรรมโครงสร้างเงินทุนได้ดีโดยเฉพาะสิงคโปร์ มาเลเซียและไทย (2) ปัจจัยสินทรัพย์ที่มีตัวตน และปัจจัยสภาพคล่องทางการเงิน ส่งผลกระทบต่อสัดส่วนหนี้สินระยะสั้น และสัดส่วนหนี้สินระยะยาวในทุกประเทศ แต่มีความสัมพันธ์ในทิศทางที่แตกต่างกัน (3) ปัจจัยความสามารถในการทำกำไรมีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญในสัดส่วนหนี้สินทุกประเภทและทุกประเทศ (4) ความเร็วในการปรับไปสู่อัตราโครงสร้างเงินทุนเป้าหมายระยะสั้นเร็วที่สุดตามด้วยสัดส่วนหนี้สินระยะยาวและสัดส่วนหนี้สินรวม โดยประเทศฟิลิปปินส์มีความเร็วในการปรับไปสู่อัตราสัดส่วนหนี้สินระยะสั้นเร็วที่สุดที่ 86% แต่มีความเร็วในการปรับซ้ำที่เร็วที่สุดในสัดส่วนหนี้สินรวมที่ 19% ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์มีความเร็วในการปรับไปสู่อัตราของสัดส่วนหนี้สินระยะยาวและหนี้สินรวมได้เร็วที่สุดที่ 59% และ 57% ตามลำดับ

คำสำคัญ: โครงสร้างเงินทุน แบบจำลองพลวัต อาเซียน

Determinants of Optimal Capital Structure of ASEAN Listed Corporation

Dr.Wattana Sakayachiwakit

*Lecturer of Department of Accounting, College of Innovation Management,
Rajamangala University of Technology Rattanakosin*

Dr.Korbkul Jantarakolica

*Deputy Director, College of Innovation Management,
Rajamangala University of Technology Rattanakosin*

ABSTRACT

Issues concerning on factors determining capital structure of the business enterprises has long been the center of academic arguments. Empirical studies of capital structure of the fast growing emerging financial markets, like ASEAN financial markets become more interesting since the markets will be integrated as one regional financial market. This study emphasizes on factors determining capital structure of the listed companies in five ASEAN financial markets including Indonesia, Philippines, Malaysia, Singapore, and Thailand. Fourteen years of panel data from 2000 to 2013 were collected from DataStream by using the General Arellano-Bond GMM Estimator, based on trade-off theory and pecking order theory. The research shows that firm specific factors studied were significantly related in all markets. The trade-off theory and the pecking order theory satisfactorily explain behaviors of capital structure based on long-term debt ratio and total asset in all countries especially Singapore, Malaysia and Thailand. It was found that tangibility and liquidity in all countries affected short-term debt and long-term debt, but the relationship was different. It was also found that the speed of adjustment towards the target capital structure of short-term debt ratio was the highest, followed by long-term debt ratio and total debt ratio, in which Philippines showed the speed of adjustment towards the target short-term debt ratio at 86%, while Singapore reached the speed of adjustment towards the target long-term debt ratio and total debt ratio at the maximum of 59% and 57%, respectively.

Keywords: Capital Structure, Dynamic Model, ASEAN

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความรับผิดชอบของผู้บริหารการเงินเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจ 3 เรื่อง ได้แก่ งบประมาณการลงทุน โครงสร้างเงินทุน และการบริหารเงินทุนหมุนเวียน โดยโครงสร้างเงินทุน ประกอบด้วย ส่วนของหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งผู้บริหารการเงินสามารถเลือกแหล่งเงินทุนได้จาก 3 แหล่งคือ การก่อหนี้สิน การลงทุนเพิ่ม และการออกหลักทรัพย์ประเภท Hybrid (Hybrid Securities) (Myer, 1984) โดยการกำหนดโครงสร้างเงินทุนเป้าหมายจากโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสม เพื่อให้มีมูลค่าของบริษัทสูงสุด และมีต้นทุนรวมของเงินทุนต่ำที่สุด ดังนั้น การวิจัยโครงสร้างเงินทุน จึงมีมานานตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1958 โดย Professor Modigliani and Miller ใน ทฤษฎี M&M และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 60 ปี โดยแบ่งเป็น

(1) การวิจัยทฤษฎี เช่น ทฤษฎีการจัดลำดับขั้นของเงินทุน (Pecking Order Theory) ทฤษฎีแลกเปลี่ยน (Static Trade off Theory) ทฤษฎีตัวแทน (Agency Cost Theory) (Jensen and Meckling, 1976) เป็นต้น

(2) การวิจัยเชิงประจักษ์ในนานาประเทศ เช่น ประเทศสวีเดน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา (McMillan and Camara, 2012) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (Chen, 2004) หรือหลายประเทศรวมกัน เช่น กลุ่มประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ประเทศอังกฤษ และยุโรป กลุ่ม 39 ประเทศ เป็นต้น

ทั้งนี้การวิจัยโครงสร้างเงินทุนในตลาดหลักทรัพย์อาเซียนจะเป็นข้อมูลให้ผู้สนใจศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างเงินทุนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อาเซียน 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย โดยใช้ทฤษฎีแลกเปลี่ยน (Trade-Off Theory: TO) และทฤษฎีการจัดลำดับขั้นของเงินทุน (Pecking Order Theory: PO) เป็นหลักในการศึกษา

2. เพื่อศึกษาความเร็วในการปรับโครงสร้างเงินทุนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 ประเทศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

โครงสร้างเงินทุน ประกอบด้วย สัดส่วนของหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

โครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสม คือ โครงสร้างเงินทุนที่มีต้นทุนทางการเงินที่ต่ำที่สุด โดยพิจารณาถึงแหล่งที่มาของเงินทุนโดยรวมหรือ ต้นทุนถัวเฉลี่ย (Weighted Average Cost of Capital) หรือ WACC เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของบริษัท คือ การมีมูลค่าบริษัทสูงสุด

โครงสร้างเงินทุนเป้าหมาย คือ โครงสร้างเงินทุนที่ผู้บริหารพิจารณาแล้วว่าเป็นโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสม ดังนั้น โครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมและเป้าหมายโครงสร้างเงินทุนคือ สัดส่วนหนี้สินตัวเดียวกัน

สัดส่วนหนี้สิน คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม ความเร็วในการปรับโครงสร้างเงินทุน คือ ความเร็วในการปรับโครงสร้างเงินทุนที่เกิดขึ้นจริงไปสู่โครงสร้างเงินทุนเป้าหมายตามแนวทางหลักวิชาเศรษฐมิติ

พัฒนาการของทฤษฎีและแนวคิด

ทฤษฎีแลกเปลี่ยน (Static and Dynamic Trade-off Theory หรือ Optimal Capital Structure) เป็นการเปรียบเทียบต้นทุนและประโยชน์จากการก่อหนี้และหาโครงสร้างเงินทุนที่ดีที่สุด โดยผลประโยชน์จากการก่อหนี้ (Benefits of Debt) ได้แก่ (1) ผลประโยชน์ทางภาษี (Tax Benefits) การก่อหนี้สินช่วยประหยัดภาษีได้เนื่องจากสามารถนำดอกเบี้ยจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายก่อนเสียภาษีนิติบุคคล (2) หนี้สินช่วยควบคุมการบริหาร (Adds Discipline to Management) หากบริษัทมีหนี้มาก ผู้บริหารจะต้องทำงานหนักมากขึ้น เพื่อให้ธุรกิจมีกระแสเงินสดมาบริหารจัดการองค์กรให้ราบรื่น และมีเงินสามารถชำระเงินต้นและดอกเบี้ยได้ การมีหนี้สินจึงเป็นกลไกหนึ่งในการควบคุมผู้บริหารให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ต้นทุนของการก่อหนี้ ได้แก่

(1) ต้นทุนล้มละลาย (Bankruptcy Costs) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) ภาวะที่อาจเกิดการล้มละลาย (The Probability of Bankruptcy) ซึ่งจะทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับบริษัทหลีกเลี่ยงที่จะทำธุรกรรมกับบริษัท เช่น ผู้จัดการ วัตถุดิบ ลูกค้า เป็นต้น (2) ภาวะที่เกิดการล้มละลาย (The Cost of Going Bankruptcy) แบ่งออกเป็น ค่าใช้จ่ายทางตรง (เช่น ค่าใช้จ่ายทางกฎหมาย ค่าที่ปรึกษา กฎหมาย ค่าจ้างบริษัทรับประมวลทรัพย์สิน และค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีในกรณีปิดกิจการ ซึ่งเป็นต้นทุนล้มละลายทางตรง) และค่าใช้จ่ายทางอ้อม คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลทั่วไปรับรู้ว่ามีปัญหาด้านการเงิน ดังนั้น จึงเกิดการการสูญเสียรายได้จากการขาย ค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะทำให้มูลค่าหุ้นของผู้ถือหุ้นลดลง ดังนั้น จึงพอสรุปว่า ถ้ามีหนี้ในระดับต่ำ ต้นทุนล้มละลายก็ต่ำ ถ้ามีหนี้ในระดับสูง ต้นทุนล้มละลายก็สูง

(2) ต้นทุนตัวแทน (Agency Cost) เป็นต้นทุนที่เกิดจากปัญหาตัวแทน จึงหามาตรการควบคุมปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ระหว่างผู้ถือหุ้นและผู้บริหาร เจ้าหนี้และผู้ถือหุ้น (Jensen & Meckling, 1976) ดังนั้น ต้นทุนตัวแทน จึงเกิดขึ้น เนื่องจากเจ้าหนี้จะขึ้นอัตราดอกเบี้ยเพื่อชดเชยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

(3) การสูญเสียความยืดหยุ่นทางการเงินในอนาคต (Loss of Future Flexibility) เมื่อบริษัทกู้ยืมมากขึ้น ก็จะทำให้บริษัทไม่สามารถกู้ยืมได้อีก หากมีโครงการที่ดี และไม่สามารถทำได้ ก็จะสูญเสียโอกาสไป

ทฤษฎีการจัดลำดับชั้นของเงินทุน Pecking Order ซึ่งพัฒนาโดย Myers และ Majluf (1984) เป็นทฤษฎีการจัดหาเงินทุนตามลำดับชั้น โดยค้นพบว่าความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล (Asymmetric Information) มีผลต่อราคาหุ้น ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องหลีกเลี่ยงปัญหาจัดหาเงินทุนโดยไม่ส่งผลกระทบต่อราคาหุ้น โดยใช้แหล่งเงินทุนภายในหรือการจัดหาเงินจากส่วนนี้ กล่าวคือ เป็นการเลือกระหว่างแหล่งเงินทุนภายในกับแหล่งเงินทุนภายนอก

โดยบริษัทมีลำดับการเลือกชนิดของแหล่งที่มาของเงินทุนตามลำดับดังนี้ จากกำไรสะสม การกู้หนี้หรือออกหุ้นกู้ การออกขายหุ้นสามัญใหม่ การออกขายหุ้นบุริมสิทธิ์ ซึ่งทฤษฎีนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญกับสัดส่วนหนี้สินต่อทุน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า

ก. การวัดสัดส่วนการใช้หนี้สิน (Leverage Ratio) การวัดโดยใช้หนี้สินประเภทหนี้สินต่าง ๆ กัน ได้แก่ หนี้สินรวม หรือหนี้สินระยะยาว หรือหนี้สินระยะสั้น การวัดประเภทนี้จะเห็นพฤติกรรมของหนี้สินแตกต่างกัน แต่การวิจัยโครงสร้างเงินทุนเป็นการเลือกกระหว่างจะก่อหนี้หรือลงทุนเพิ่ม ดังนั้น หนี้สินระยะยาวและหนี้สินรวม จึงมีความสำคัญต่อโครงสร้างเงินทุน ส่วนหนี้สินระยะสั้นเป็นตัวประกอบในการอธิบายโครงสร้างเงินทุน

2. การวัดโดยใช้มูลค่าสินทรัพย์รวมตามบัญชี หรือมูลค่าสินทรัพย์รวมตามราคาตลาด เป็นการวัดโดยใช้มูลค่าสินทรัพย์รวมตามบัญชีที่บันทึกไว้หรือตามราคาตลาดเป็นการพิจารณามูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ ซึ่งเห็นการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าหลักทรัพย์ในปัจจุบัน ซึ่งต่างจากมูลค่าตามบัญชี

3. การวัดโดยใช้สัดส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม หรือต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นการวัดที่มีวัตถุประสงค์ให้ประโยชน์ต่อผู้รับข้อมูลต่างกัน โดยการวัดต่อสินทรัพย์รวมจะให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้เสียมากกว่า (Wiwattanakantang, 1999) (McMillan & Camara, 2012) ส่วนการวัดโดยส่วนของผู้ถือหุ้นให้ประโยชน์แก่ส่วนของผู้ถือหุ้นมากกว่า การวัดโดยใช้สัดส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม

ข. การกำหนดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างเงินทุน ปัจจัยภายใน (Firm – Specific Factor) ได้แก่ ขนาดบริษัท สินทรัพย์ที่มีตัวตน การปกป้องภาษีในส่วนที่ไม่ใช่หนี้ (Loof, Hans, 2004; Wiwattanakantang, 1999) โอกาสในการเจริญเติบโต (Sheridan and Wesseles, 1988; Frank and Goyal, 2003) ความสามารถทำกำไร สภาพ

คล่องทางการเงิน (Deesomsak et al., 2004) และการ
จ่ายเงินปันผล (Frank and Goyal, 2003)

ปัจจัยตามลักษณะอุตสาหกรรม (Industry Factor)
ได้แก่ สัดส่วนหนี้สินภาคอุตสาหกรรมโดยเฉลี่ย เป็นปัจจัย
ตามลักษณะของอุตสาหกรรม (Frank and Goyal, 2003)

ปัจจัยตามลักษณะเฉพาะของประเทศ (Country
Factor) ได้แก่ เศรษฐกิจของประเทศ (Developed
Economy) อัตราเงินเฟ้อ (Inflation Rate) การผันผวน
ของอัตราเงินเฟ้อ (Inflation Rate Volatility) ดัชนี
รหัสการทุจริต Corruption Index ลักษณะกฎหมาย
(Common Law) รหัสล้มละลาย (Bankruptcy Code)
ภาษี (Tax) เงินฝากต่อ GDP (Deposit/GDP) การประกัน
เงินฝาก (Deposit Insurance) การออมภายในประเทศ
(Domestic Savings) เบี้ยประกัน (Insurance
Penetration) และพันธบัตรรัฐบาล (Government Bond)
(Fan et al., 2012)

สมมติฐานการศึกษารายวิจัย

การวิจัยนี้มีสมมติฐานในการวิจัยปัจจัยเฉพาะของ
บริษัท ตามทฤษฎีแลกเปลี่ยนดังนี้

1. ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน
(+) กับ สัดส่วนหนี้สิน
2. สินทรัพย์ที่มีตัวตน มีความสัมพันธ์ในทิศทาง
เดียวกัน (+) กับ สัดส่วนหนี้สิน
3. การปกป้องภาษีในส่วนที่ไม่ใช่หนี้ มีความสัมพันธ์
ในทิศทางตรงกันข้าม (-) กับ สัดส่วนหนี้สิน
4. โอกาสในการเจริญเติบโตมีความสัมพันธ์ในทิศทาง
เดียวกัน (+) กับสัดส่วนหนี้สิน

ส่วนสมมติฐานในการวิจัยปัจจัยเฉพาะของบริษัท
ตามทฤษฎีลำดับชั้น ดังนี้

1. ความสามารถในการทำกำไร มีความสัมพันธ์ใน
ทิศทางตรงกันข้าม (-) กับสัดส่วนหนี้สิน
2. สภาพคล่องทางการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทาง
ตรงกันข้าม (-) กับสัดส่วนหนี้สิน

3. การจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทิศทาง
ตรงกันข้าม (-) กับสัดส่วนหนี้สิน

4. เหตุการณ์วิกฤตทางการเงินในปี ค.ศ. 2008-2009
(วิกฤตแฮมเบอร์) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน
(+) กับ สัดส่วนหนี้สิน

แนวทางการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบจำลอง Dynamic Panel Data เพื่อ
วิเคราะห์การปรับโครงสร้างเงินทุนให้เข้าสู่โครงสร้างเงินทุน
ตามเป้าหมาย (Optimal Capital Structure) ของบริษัท
ที่จดทะเบียนในตลาดอาเซียน โดยประยุกต์ขั้นตอนการ
ปรับตัว (Partial Adjustment Mechanism) (Drobetz
and Wanzandried, 2006; Hovakimian et al.,
2004; Shyam and Myer, 1999) แบบจำลองเริ่มต้นจาก
ข้อสมมติว่า โครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมสำหรับบริษัท
กำหนดจากแบบจำลองแสดงได้ดังนี้

$$Y_{jit}^* = X_{jit}\alpha_j + u_{ji} + v_{jt} + \varepsilon_{jit} \quad (1)$$

โดยที่ Y_{jit}^* คือ โครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสม (Optimal
Capital Structure) ของบริษัท i ณ เวลา t ซึ่งไม่สามารถ
สำรวจข้อมูลได้ของแบบจำลองที่ j และ $j = 1, 2, 3$
ซึ่งเท่ากับ

1. กรณีแบบจำลองโครงสร้างเงินทุนระยะสั้น วัดจาก
สัดส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวม
2. กรณีแบบจำลองโครงสร้างเงินทุนระยะยาว วัดจาก
สัดส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวม
3. กรณีแบบจำลองโครงสร้างเงินทุนรวม วัดจาก
สัดส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม

X_{jit} คือ เมตริกของตัวแปรอิสระที่กำหนดโครงสร้าง
เงินทุนที่เหมาะสมของบริษัท i ณ เวลา t ของแบบจำลอง
ที่ j

u_{ji} คือ ลักษณะเฉพาะของบริษัทไม่อาจสังเกตได้
(Unobservable Firm Specific Fixed-effects)

v_i คือ ผลกระทบระยะเวลาเฉพาะ ซึ่งได้รับกับทุกบริษัทและแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา (Time-Specific Fixed-effects)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากตลาดเงินในโลกโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการเงินทุนของบริษัทต่าง ๆ ได้ตามความต้องการทั้งหมด หรือบรรลุโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมของบริษัท (Y_{jit}^*) (ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถสำรวจได้ (Unobservable)) ส่งผลให้โครงสร้างเงินทุนที่เกิดขึ้นจริง (Actual Capital Structure) ที่สำรวจได้ (Y_{jit}) คิดเป็นเพียงบางส่วนของโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสม ซึ่งบริษัทพยายามที่จะปรับโครงสร้างเงินทุนของตนเอง ให้เข้าสู่ระดับที่เหมาะสมเสมอ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวสามารถแสดงได้โดยขั้นตอนการปรับตัวบางส่วน (Partial Adjustment Mechanism) ที่สามารถแสดงได้ดังนี้

$$Y_{jit} - Y_{jit-1} = \lambda_j (Y_{jit}^* - Y_{jit}) \quad (2)$$

โดยที่ λ_j คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของการปรับตัวหรือความเร็วในการปรับตัว (Partial Adjustment Parameter) ที่สะท้อนถึงร้อยละของการปรับตัวเข้าสู่โครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสม $0 \leq \lambda_j \leq 1$ หากมีค่าเท่ากับศูนย์ แสดงว่าบริษัทสามารถปรับโครงสร้างเงินทุนเข้าสู่โครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมเพียงร้อยละ 0 ในขณะที่มีค่าเท่ากับหนึ่ง แสดงว่าบริษัทสามารถปรับโครงสร้างเงินทุนเข้าสู่โครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมได้ร้อยละ 100

หากปรับขั้นตอนการปรับตัวบางส่วน สมการที่ (2) แล้วนำแบบจำลองกำหนดโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสม สมการที่ (1) แทนค่าเข้าไป จะได้แบบจำลอง Panel Data เชิงพลวัต (Dynamic Panel Data Model) ดังนี้

$$\begin{aligned} Y_{jit} &= Y_{jit-1} + \lambda_j (Y_{jit}^* - Y_{jit}) \\ &= (1 - \lambda_j) Y_{jit-1} + \lambda_j Y_{jit}^* \\ &= (1 - \lambda_j) Y_{jit-1} + \lambda_j (X_{jit} \alpha_j + v_{ji} + v_{jt} + \varepsilon_{jit}) \quad (3) \\ &= \delta_j Y_{jit-1} + X_{jit} \beta_j + v_{ji}^* + v_{jt}^* + \varepsilon_{jit}^* \end{aligned}$$

โดยที่ $\delta_j = 1 - \lambda_j$, $\beta_j = \lambda_j \alpha_j$, $v_{ji}^* = \lambda_j v_{ji}$,

$v_{jt}^* = \lambda_j v_{jt}$, และ $\varepsilon_{jit}^* = \lambda_j \varepsilon_{jit}$

เนื่องจากแบบจำลอง Panel Data เชิงพลวัต สมการที่ (3) มีตัวแปรตามล่าช้า (Lag Dependent Variable) (Y_{jit-1}) เป็นตัวแปรอธิบายด้วย และมีลักษณะเฉพาะของบริษัทที่ไม่สามารถสำรวจด้วย (Unobserved Fixed-Effects) จึงทำให้เกิดปัญหา Endogeneity Biased ที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ด้วยวิธีการประมาณค่าแบบกำลังสองน้อยที่สุด ดังนั้น ในการศึกษานี้ จึงประมาณค่าแบบจำลองด้วยวิธี Panel Generalized Method of Moment (Panel GMM)

ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาแบบจำลองพฤติกรรมโครงสร้างเงินทุนได้ศึกษา 2 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลทางสถิติ (Descriptive) และการศึกษาแบบพลวัต (Dynamic Model) ซึ่งเป็นการศึกษาพฤติกรรมความเร็วในการปรับโครงสร้างเงินทุน (Speed of Adjustment: SOA) โดยวิธี Generalized Method of Moment (GMM) ผลการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ (Descriptive)

ผลการรวบรวมข้อมูลจาก DataStream ในปี ค.ศ. 2000–2013 รวม 14 ปี จากตารางที่ 1 สรุปข้อมูลสถิติของแต่ละประเทศ พบว่า จำนวนข้อมูลรวมในประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย และ ฟิลิปปินส์ มี 43,120 Firm years โดยเป็นประเทศสิงคโปร์ 7,994 Firm years จำนวน 571 บริษัท มาเลเซีย 9,338 Firm years จำนวน 667 บริษัท ไทย 6,846 Firm years จำนวน 489 บริษัท อินโดนีเซีย 5,376 Firm years 384 บริษัท ฟิลิปปินส์ 3,192 Firm years จำนวน 228 บริษัท และ เวียดนาม ในตลาด โฮจิมินห์ และตลาดหลักทรัพย์ ฮานอย รวมกัน 10,374 Firm years จำนวน 741 บริษัท

แต่เมื่อตรวจสอบข้อมูลแล้วพบว่า ประเทศเวียดนามมีข้อมูลไม่เพียงพอที่ต้องการในการทำวิจัย จึงไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลประเทศเวียดนามได้ ดังนั้น การวิจัยนี้จึงไม่รวมประเทศเวียดนาม และการจากการที่ใช้แบบจำลอง GMM ซึ่งต้องใช้ข้อมูลแบบ Balance Panel ทำให้มี Missing Data ดังนั้น จึงเหลือข้อมูลในการคำนวณ 4,688 Firm years เป็นข้อมูลของบริษัทประเทศสิงคโปร์ 272 บริษัท, ไทย 187 บริษัท, มาเลเซีย 328 บริษัท, อินโดนีเซีย 130 บริษัท และ ฟิลิปปินส์ 51 บริษัท รวมทั้งหมด 968 บริษัท

ตารางที่ 1 จำนวนข้อมูล

Country	Firm-years	Firms
Singapore	7,994	571
Thai	6,846	489
Malaysia	9,338	667
Indonesia	3,192	228
Philippines	5,376	384
Vietnam	10,374	741
Total	43,120	3,080

ตารางที่ 2 ผลการสรุปสัดส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000-2013

Country	Short term debt		Long term debt		Total debt	
	Mean	Median	Mean	Median	Mean	Median
Singapore	0.136	0.108	0.129	0.058	0.241	0.217
Thai	0.171	0.115	0.167	0.102	0.308	0.284
Malaysia	0.149	0.079	0.104	0.116	0.241	0.193
Indonesia	0.186	0.112	0.21	0.142	0.353	0.289
Philippines	0.144	0.093	0.161	0.082	0.252	0.223
Vietnam	0.198	0.164	0.13	0.075	0.288	0.268

จากตารางที่ 2 พบว่าสัดส่วนหนี้สินระยะสั้น และสัดส่วนหนี้สินระยะยาวของทุกประเทศมีความแตกต่างกันมากในค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐาน ส่วนสัดส่วนหนี้สินรวมไม่แตกต่างกันมากนัก ทั้งนี้มาจากประเภทอุตสาหกรรมของแต่ละประเทศที่มีสัดส่วนหนี้สินระยะสั้นและสัดส่วนหนี้สินระยะยาวแตกต่างกันในประเภทอุตสาหกรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อสัดส่วนหนี้สิน

ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธี Generalized Method of Moment (GMM)

ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธี Generalized Method of Moment (GMM) เป็นการศึกษาปัจจัยความเร็วในการปรับไปสู่โครงสร้างเงินทุนเป้าหมาย จากตารางที่ 3 พบว่าความเร็วในการปรับของสัดส่วนหนี้สินระยะสั้น มีนัยสำคัญในทุกประเทศ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสัดส่วนหนี้สินระยะสั้น คือ ปัจจัยสินทรัพย์ที่มีตัวตน ปัจจัยความสามารถในการทำกำไร และ ปัจจัยสภาพคล่องทางการเงิน มีความสัมพันธ์เป็นลบ อย่างมีนัยสำคัญที่ 90, 95 และ 99% กับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สัดส่วนหนี้สินระยะสั้นโดยวิธี Generalized Method of Moment (GMM)

	Singapore	Thai	Malaysia	Indonesia	Philippines
L.ST	0.2535 ***	0.2362 ***	0.2241 ***	0.1699 ***	0.1402 **
Firm Size	0.0037	0.011	0.0089 *	-0.0032	0.0232 *
Tangibility	-0.0619 **	-0.1088 ***	-0.0727 ***	-0.0999 **	-0.0724 **
NDT depreciation	-0.2221	0.0198	-0.3484	-0.0189	-0.3458
Growth	0.0001	0.0001 *	0	0.0001	0
Profitability	-0.0809 ***	-0.1657 ***	-0.2052 ***	-0.0961 *	-0.1495 **
Liquidity	-0.0279 ***	-0.0353 ***	-0.014 ***	-0.0365 ***	-0.0348 ***
Dividend Payout	0.0002 *	0.0001	-0.0001	0.0001	0.0002
Y2008-9	0.0035	0.0034	-0.0033	-0.0005	-0.0072
Constant	0.1192	0.0537	0.0659	0.2914	-0.1991
N	1311	767	1730	544	200
N_g	268	186	327	127	51
Rss	6.6723	2.7463	5.4559	2.1589	0.3582
chi2	198.311	246.114	233.032	126.52	113.647
Sargan	130.714	125.608	169.098	144.77	89.4481
1-L	75%	76%	78%	83%	86%
SOA	1.3397	1.3092	1.2888	1.2047	1.163

การคำนวณ Speed of Adjustment (SOA) : $SOA^* = (1-lag)^*100$ ตัวอย่าง :L ST of Singapore = 0.2535
 $SOA = (1-lag)^*100 = (1-0.2535)^*100 = 74.65\%$ Period = $1/SOA : 1/(1-0.2535) = 1/0.7465 = 1.34$ year

สัดส่วนหนี้สินระยะสั้น ในทุกประเทศ ส่วนปัจจัยอื่นพบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญบ้าง แต่ไม่ชัดเจนนัก

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เป็นลบ หมายถึง ปัจจัยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัดส่วนหนี้สินระยะสั้น แสดงให้เห็นว่าหากมีเหตุทำให้ปัจจัยสินทรัพย์ที่มีตัวตนมีมากขึ้น ความสามารถในการทำกำไรมากขึ้น และสภาพคล่องทางการเงินที่ดี ส่งผลให้มีการก่อหนี้สินระยะสั้นน้อยลง อธิบายได้ว่า การมีปัจจัยที่ส่งผลทางลบทำให้บริษัทไม่มีความจำเป็นต้องก่อหนี้ระยะสั้น

ผลการวิจัยตามตารางที่ 4 เป็นการวิเคราะห์สัดส่วนปัจจัยสินทรัพย์ที่มีตัวตน และปัจจัยสภาพคล่องทางการเงิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ 99% กับสัดส่วนหนี้สินระยะยาว และสัดส่วนหนี้สินระยะสั้น แต่มีความสัมพันธ์ในทิศทางที่แตกต่างกัน โดยสัดส่วนหนี้สินระยะยาวมีความสัมพันธ์เป็นบวก แต่สัดส่วนหนี้สินระยะสั้นเป็นลบเหมือนกันทั้ง 2 ปัจจัย แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการเงินของบริษัท หากบริษัทมีสินทรัพย์ที่มีตัวตน มักจะก่อหนี้สินระยะยาว โดยนำหลักทรัพย์ไปเป็นหลักค้ำประกันเงินกู้ยืม

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สัดส่วนหนี้สินระยะยาวโดยวิธี Generalized Method of Moment (GMM)

ตัวแปรอิสระ	Singapore		Thai		Malaysia		Indonesia		Philippines	
L.LT	0.4052	***	0.5576	***	0.7322	***	0.4067	***	0.5367	***
Firm Size	0.0437	***	0.0013		0.0436	***	0.0107		0.0635	***
Tangibility	0.2805	***	0.2315	***	0.1291	***	0.1363	**	0.1345	***
NDT depreciation	-0.7433	*	-0.8358	***	-0.7883	***	-0.7422	*	-0.4017	
Growth	0.0003	***	0.0005	***	0.0003	***	0.0003	**	0.001	***
Profitability	-0.079	*	-0.3126	***	-0.3237	***	-0.3355	***	-0.4406	***
Liquidity	0.0221	***	0.0293	***	0.0101	***	0.0348	***	0.0162	**
Dividend Payout	0.0001		0.0001		0.0001		0.0004	*	-0.0005	**
Y2008-9	0.005		0.0076		0.0031		0.0202	***	0.0279	**
Constant	-0.625	***	-0.0547		-0.5858	***	-0.2057		-1.0182	***
N	1104		570		1521		462		178	
N_g	236		145		304		113		46	
rss	6.1009		2.6625		7.8632		3.0254		0.7931	
chi2	244.013		265.329		305.687		135.393		117.379	
sargan	122.539		104.588		107.306		94.4199		72.1219	
1-L	59%		44%		27%		59%		46%	
SOA	1.6813		2.2605		3.7342		1.6854		2.1584	

การคำนวณ Speed of Adjustment (SOA) $SOA^* = (1-lag)*100$ ตัวอย่าง :L LT of Singapore = 0.4052
 $SOA = (1-lag)*100 = (1-0.4052)*100 = 59.48\%$ Period = $1/SOA : 1/(1-0.4052) = 1/0.5948 = 1.68$ year

ระยะยาว แต่จะไม่ก่อหนี้สินระยะสั้น หากบริษัทมีสภาพคล่องทางการเงินสูง เกิดจากบริษัทมีการก่อหนี้ระยะยาวเพิ่มมากขึ้นเพื่อเพิ่มสภาพคล่องให้บริษัท แต่ในทางกลับกัน หากบริษัทมีสภาพคล่องทางการเงินสูง บริษัทจะไม่มีการก่อหนี้ระยะสั้นเนื่องจากได้มีการกู้หนี้ระยะยาวแล้ว ดังนั้น ปัจจัยสภาพคล่องทางการเงิน จึงความสัมพันธ์เป็นลบกับสัดส่วนหนี้สินระยะสั้น

ผลการวิจัยตามตารางที่ 5 เป็นการวิเคราะห์สัดส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสัดส่วนหนี้สินรวม ที่ตั้งสมมติฐานไว้โดยส่วนมากมีนัยสำคัญตามสมมติฐาน ดังนี้

1. ปัจจัยขนาดของมีบริษัท (Firm Size) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 99% กับสัดส่วนหนี้สินรวมในทุกประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย แสดงให้เห็นว่าทฤษฎี

Trade off สามารถอธิบายได้ดีในทุกประเทศ เนื่องจากบริษัทที่มีขนาดใหญ่ความน่าเชื่อถือมากทำให้สะดวกในการขอกู้และมีโอกาสเกิดต้นทุนล้มลายน้อย มีการกระจายการลงทุนได้หลายทางเช่น การขอกู้จากสถาบันการเงิน การออกหุ้นกู้ หุ้นสามัญ หรือหุ้นบุริมสิทธิ บริษัทที่มีขนาดเล็กมีต้นทุนในการออกตราสารทุนมากกว่าบริษัทใหญ่ จึงมีโอกาสก่อหนี้สินได้น้อย (Frank et al., 2003; Loof Hans, 2004)

2. ปัจจัยสินทรัพย์ที่มีตัวตน (Tangibility) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 99% กับสัดส่วนหนี้สินระยะยาวและสัดส่วนหนี้สินรวมในประเทศสิงคโปร์ และทุกประเทศในสัดส่วนหนี้สินระยะยาว แสดงว่าทฤษฎี Trade off สามารถอธิบายได้ดีในสัดส่วนหนี้สินระยะยาวในทุกประเทศ เนื่องจากเมื่อบริษัทมีทรัพย์สินที่มีตัวตนมากสามารถนำไปค้ำประกันหนี้ได้

3. ปัจจัยผลประโยชน์จากภาษีในส่วนที่ไม่ใช่หนี้ (Non-debt Taxes Shield) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญกับสัดส่วนหนี้สินรวมในทุกประเทศ แต่แตกต่างกันนัยสำคัญ โดยมีประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญที่ 99% ในขณะที่ ประเทศสิงคโปร์ และอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญที่ 95% แสดงให้เห็นว่าทฤษฎี Trade off สามารถอธิบายได้ดีในสัดส่วนหนี้สินรวมในทุกประเทศ ค่าใช้จ่ายที่สามารถช่วยให้บริษัทประหยัดภาษีได้ เช่นค่าเสื่อมราคา ค่าตัดจำหน่าย บริษัทจึงไม่จำเป็นต้องก่อหนี้ (Loof Hans, 2004)

4. ปัจจัยโอกาสในการเจริญเติบโต (Growth Opportunity) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ กับสัดส่วนหนี้สินระยะยาวและสัดส่วนหนี้สินรวมในทุกประเทศ แสดงให้เห็นว่าทฤษฎี Trade off สามารถอธิบายได้ดีในสัดส่วนหนี้สินระยะยาวและหนี้สินรวมในทุกประเทศ หากบริษัทมีโอกาสในการเจริญเติบโตมากส่งผลให้บริษัทมีการใช้เงินทุนสูง เงินในบัญชีกำไรสะสมไม่เพียงพอจึงต้องก่อหนี้ (Rajan et al., 1995)

5. ปัจจัยความสามารถในการทำกำไร (Profitability) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญ กับทุกสัดส่วนหนี้สินและในทุกประเทศ แสดงให้เห็นว่าทฤษฎี Pecking order สามารถอธิบายได้ดีในทุกสัดส่วนหนี้สินและในทุกประเทศ โดยบริษัทจะมีลำดับขั้นในการลงทุนโดยใช้ทุนภายในจากกำไรสะสมก่อน บริษัทจึงกู้หนี้สินหรือออกหุ้นตามลำดับ หากบริษัทมีกำไรสะสมมากบริษัทไม่มีความจำเป็นในการก่อหนี้เพราะใช้เงินทุนจากกำไรสะสมก่อน (Rajan et al, 1995)

6. ปัจจัยสภาพคล่องทางการเงิน (Liquidity) มีความสัมพันธ์ในทิศทางที่แตกต่างกันกับสัดส่วนหนี้สินระยะยาวและหนี้สินรวม โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญกับสัดส่วนหนี้สินระยะยาว แสดงว่าบริษัทที่มีสภาพคล่องทางการเงินมากมาจากการกู้หนี้ระยะยาวที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น หากมีสภาพคล่องสูงทำให้มีการก่อหนี้สูง แต่ในทางกลับกัน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญกับสัดส่วนหนี้สินรวม แสดงว่า บริษัทที่มีสภาพคล่องทางการเงินสูงไม่มีความจำเป็นต้องก่อหนี้ ดังนั้น สัดส่วนหนี้สินรวมจึงตรงข้ามกับสภาพคล่อง แสดงว่าบริษัทมีเงินในกำไรสะสมสูง ซึ่งอธิบายด้วยทฤษฎี Pecking order เนื่องจากบริษัทมีเงินทุนในกำไรสะสมเพียงพอต่อสภาพคล่องของบริษัท ไม่จำเป็นต้องก่อหนี้สินเพิ่มเพื่อสภาพคล่องให้บริษัท หากพิจารณาถึงสัดส่วนหนี้สินระยะสั้น ในทุกประเทศ พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญ 99% แสดงว่าเมื่อบริษัทมีสภาพคล่องทางการเงินต่ำจะมีการก่อหนี้ระยะสั้นสูง ซึ่งแตกต่างจากพฤติกรรมการก่อหนี้สินระยะยาว (Deesomsak, 2004)

7. ปัจจัยการจ่ายเงินปันผล (Dividend Payout) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญกับสัดส่วนหนี้สินรวมในประเทศสิงคโปร์ ไทย และอินโดนีเซีย ส่วนประเทศฟิลิปปินส์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสัดส่วนหนี้สินระยะยาว และมาเลเซียไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าแต่ละประเทศมีพฤติกรรมการจ่ายเงินปันผลแล้วส่งผลต่อสัดส่วนหนี้สินที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สัดส่วนหนี้สินรวมโดยวิธี GMM (Generalized Method of Moment)

	Singapore		Thai		Malaysia		Indonesia		Philippines	
L.TT	0.4282	***	0.7444	***	0.763	***	0.5725	***	0.8087	***
Firm Size	0.054	***	0.041	***	0.0525	***	0.0274	***	0.0567	***
Tangibility	0.2147	***	0.0652		0.0294		-0.0193		0.028	
NDT depreciation	-0.9618	**	-1.0492	***	-1.3234	***	-0.8575	**	-1.3153	***
Growth	0.0003	***	0.0008	***	0.0003	***	0.0004	***	0.0014	***
Profitability	-0.1067	***	-0.4313	***	-0.4811	***	-0.3677	***	-0.4804	***
Liquidity	-0.0096	***	-0.0133	***	-0.0066	***	-0.0011		-0.009	
Dividend Payout	0.0003	***	0.0004	***	0.0002		0.0005	***	0.0004	
Y2008-9	0.0096	**	0.0063		-0.0072	*	0.0087		0.0092	
Constant	-0.6196	***	-0.5217	***	-0.5704	***	-0.4172	*	-0.8316	**
N	1350		785		1775		574		204	
N_g	272		187		328		130		51	
rss	8.7565		4.4491		11.1651		3.4725		1.1183	
chi2	272.037		340.284		428.269		179.437		170.147	
sargan	144.302		102.49		121.989		110.185		64.5341	
1-L	57%		26%		24%		43%		19%	
SOA	1.7487		3.9122		4.2187		2.3391		5.2281	

การคำนวณ Speed of Adjustment SOA* = (1-lag)*100 ตัวอย่าง :L TT of Singapore = 0.4282

SOA = (1-lag)*100 = (1-0.4282)*100 = 57.18%Period = 1/SOA : 1/(1-0.4282) = 1/0.5718 = 1.75 year

8. ปัจจัยวิกฤตเศรษฐกิจ ปี ค.ศ. 2008–2009 (Year Crisis) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญกับสัดส่วนหนี้สินระยะยาวในประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ แสดงให้เห็นว่า ในวิกฤตเศรษฐกิจมีการก่อหนี้มาก ต่างจากประเทศสิงคโปร์ ไทย และมาเลเซีย ที่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ

โดยภาพรวมแล้ว พบว่าความเร็วในการปรับของสัดส่วนหนี้สินรวมไปสู่เป้าหมายมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในทุกประเทศ แสดงว่าทุกประเทศมีโครงสร้างเงินทุนเป้าหมาย และมีการปรับโครงสร้างเงินทุนที่เกิดขึ้น

จริงไปสู่โครงสร้างเงินทุนเป้าหมาย โดยมีความเร็วในการปรับที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ โดยมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนหนี้สินรวมในทุกประเทศ ได้แก่ ปัจจัยขนาดของบริษัท ปัจจัยจากการปกป้องภาษีในส่วนที่ไม่ใช่หนี้ ปัจจัยอัตราการเจริญเติบโต และปัจจัยความสามารถในการทำกำไร ล้วนมีความสัมพันธ์กับหนี้สินรวมอย่างมีนัยสำคัญในทุกประเทศแต่แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญเท่านั้น ส่วนปัจจัยอื่นก็มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนหนี้สินรวมแต่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศและแต่ละปัจจัย

ผลการวิจัยตามตารางที่ 6 เป็นการวิเคราะห์ความเร็วในการปรับไปสู่เป้าหมาย (Speed of Adjustment SOA) พบว่า ประเทศที่มีความเร็วในการปรับสัดส่วนหนี้สินระยะสั้นไปสู่เป้าหมาย ได้เร็วที่สุดคือ ประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย และสิงคโปร์ ตามลำดับ แสดงว่าประเทศฟิลิปปินส์มีความคล่องตัวในการใช้เงินทุนระยะสั้นมากที่สุด

ประเทศที่มีความเร็วในการปรับสัดส่วนหนี้สินระยะยาวไปสู่เป้าหมาย ได้เร็วที่สุด คือ ประเทศสิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย ตามลำดับ

ประเทศที่มีความเร็วในการปรับสัดส่วนหนี้สินรวมไปสู่เป้าหมาย ได้เร็วที่สุดคือ ประเทศสิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ตามลำดับ

จากการรวบรวมงานวิจัยที่ผ่านมาพบความเร็วในการปรับไปสู่เป้าหมายตามตารางที่ 7

สรุป อภิปรายผลการวิจัย

ผลการทดสอบด้วยวิธี Dynamic Model โดยใช้ Arellano-Bond dynamic panel data estimation (GMM) ซึ่งเป็นการประมาณค่าของแบบจำลองปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างเงินทุน ซึ่งตัววัด คือ สัดส่วนหนี้สินระยะสั้น สัดส่วนหนี้สินระยะยาวและสัดส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม ซึ่งเป็นตัวแปรตามโดยหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรที่เป็นลักษณะเฉพาะของบริษัท ประกอบด้วย ปัจจัยขนาดของบริษัท, ปัจจัยสินทรัพย์ที่มีตัวตน, ปัจจัยการปกป้องภาษีในส่วนที่ไม่ใช่หนี้, ปัจจัยโอกาสในการเจริญเติบโต, ปัจจัยความสามารถในการทำกำไร, ปัจจัยสภาพคล่องทางการเงิน, ปัจจัยการจ่ายเงินปันผล และปัจจัยผลกระทบในปีที่เกิดวิกฤตทางการเงิน พบว่า ปัจจัยที่ทำการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญของลักษณะเฉพาะของบริษัทในทุกตลาด และ ทฤษฎี Trade off และ ทฤษฎี Pecking order อธิบายพฤติกรรมโครงสร้างเงินทุนได้ดีในโครงสร้างเงินทุนของสัดส่วนหนี้สินระยะยาว และสัดส่วนหนี้สินรวม ปัจจัยที่

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความเร็วในการปรับไปสู่เป้าหมาย (Speed of Adjustment)

Country	Short term Leverage	Long term Leverage	Total Leverage
Singapore	75%	59%	57%
Thai	76%	44%	26%
Malaysia	78%	27%	24%
Indonesia	83%	59%	43%
Philippines	86%	46%	19%

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความเร็วในการปรับไปสู่เป้าหมายในงานวิจัยอื่น

Country	By	1-Lag
Philippines	Wattana (2014)	0.19
Spain	De Miquel and Pindado (2001)	0.21
Malaysia	Wattana (2014)	0.23
Thai	Wattana (2014)	0.25
U.S.	Shyam-Sunder and Myers (1999)	0.41
Indonesia	Wattana (2014)	0.42
U.K.	Ozkan (2001)	0.45
Germany	Krep0m et al. (1999)	0.47
Singapore	Wattana (2014)	0.57

ส่งผลกระทบต่อสัดส่วนหนี้สินระยะสั้น และสัดส่วนหนี้สินระยะมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันในปัจจัยสินทรัพย์ที่มีตัวตน และปัจจัยสภาพคล่องทางการเงินในทุกประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า ความเร็วในการปรับไปสู่โครงสร้างเงินทุนเป้าหมายระยะสั้น เร็วที่สุดตามด้วยสัดส่วนหนี้สินระยะยาว และสัดส่วนหนี้สินรวม โดยประเทศฟิลิปปินส์มีความเร็วในการปรับไปสู่สัดส่วนหนี้สินระยะสั้นเร็วที่สุดที่ 86% ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์มีความเร็วในการปรับไปสู่เป้าหมายของสัดส่วนหนี้สินระยะยาวและสัดส่วนหนี้สินรวมได้เร็วที่สุดที่ 59% และ 57%

โดยหลักการทางบัญชีแล้วโครงสร้างเงินทุน หมายถึงโครงสร้างที่ผู้บริหารต้องตัดสินใจเลือกระหว่างการก่อหนี้สินหรือการลงทุนเพิ่ม ซึ่งจะแสดงในด้านขวามือของงบแสดงฐานะเงินทุน ดังนั้น พฤติกรรมที่สะท้อนการตัดสินใจโครงสร้างเงินทุนคือสัดส่วนหนี้สินระยะยาว ส่วนสัดส่วนหนี้สินระยะสั้นเกิดจากหนี้สินหมุนเวียนหรือหนี้สินการค้าด้วย ซึ่งไม่ใช่โครงสร้างเงินทุน แต่เป็นโครงสร้างทางการเงินของบริษัท อย่างไรก็ตาม สัดส่วนหนี้สินรวมถึงแม้จะได้อรวมหนี้สินการค้าไว้ด้วยแล้ว ก็ยังคงเป็นที่นิยมในงานวิจัยทั่วไปเช่นกัน ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ จะเน้นวิเคราะห์สัดส่วนหนี้สินระยะยาวและสัดส่วนหนี้สินรวมว่ามีพฤติกรรมเป็นไปตามทฤษฎี Trade off หรือ ทฤษฎี Pecking order อย่างไร ส่วนสัดส่วนหนี้สินระยะสั้นเป็นองค์ประกอบในการวิจัย

โดยภาพรวมแล้ว ทฤษฎี Trade off และ ทฤษฎี Pecking order สามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อสัดส่วนหนี้สินในตลาดหลักทรัพย์อาเซียนได้ดี โดยไม่สามารถปฏิเสธทฤษฎีใด ทฤษฎีหนึ่งได้ โดยอาจแตกต่างกันในสถานการณ์ เช่น เมื่อบริษัทมีโครงสร้างเงินทุนเป้าหมายแล้ว และถึงจุดที่เป็น Optimal Capital Structure แต่หากมีโครงการที่นำลงทุนเพิ่ม บริษัทอาจพิจารณาทฤษฎี Pecking order เพื่อ Maximize Utility ขององค์กร ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยอาจทำการศึกษาต่อไปถึงพฤติกรรมเฉพาะของแต่ละบริษัทหรือ อาจทำการศึกษาปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายของ

สถาบันการเงิน นโยบายรัฐบาลส่งผลอย่างไรต่อพฤติกรรมโครงสร้างเงินทุน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการศึกษาวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมโครงสร้างเงินทุน เป็นการศึกษาที่มีมายาวนานและมีการพัฒนาทฤษฎีมาตลอด 60 ปี โดยการใช้การวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติประยุกต์กับข้อมูลทางการเงินและในปัจจุบันมีเทคโนโลยีช่วยในการวิเคราะห์ที่ได้โดยง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยโครงสร้างเงินทุนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปในอนาคตให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่นักลงทุนและผู้สนใจ ได้เข้าใจถึงพฤติกรรมของบริษัท และตัดสินใจว่าควรลงทุนหรือไม่ หรือพฤติกรรมโครงสร้างเงินทุนอย่างไรที่ควรหลีกเลี่ยงในการลงทุน และหากเป็นผู้บริหารเองแล้วต้องตัดสินใจอย่างไรในการเลือกแหล่งเงินทุน โดยงานวิจัยต่อไปอาจวิจัยเกี่ยวกับเมื่อบริษัทมีโครงสร้างเงินทุนเหมาะสมแล้วแต่มีโครงการอื่นเกิดขึ้นอีก ปัจจัยใดที่เป็นตัวกำหนดโครงสร้างเงินทุนใหม่นี้เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

English

- Chen, J. J. (2004). Determinants of capital structure of Chinese-listed companies. *Journal of Business Research*, 57(12), 1341–1351. doi: 10.1016/S0148-2963(03)00070-5
- Deesomsak, R., Paudyal, K., & Pescetto, G. (2004). The Determinants of Capital Structure: Evidence from the Asia Pacific Region. *Journal of Business Ethics*, 44(April), 0–103. doi:10.1063/1.2756072
- Drobtz, W., & Wanzenried, G. (2006). What determines the speed of adjustment to the target capital structure? *Applied Financial Economics*, 16(13), 941–958. doi: 10.1080/09603100500426358

- Fan, J. P. H., Titman, S., & Twite, G. (2012). An International Comparison of Capital Structure and Debt Maturity Choices. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 47(01), 23–56. Retrieved from http://journals.cambridge.org/abstract_S0022109011000597
- Frank, M. Z., & Goyal, V. K. (2003). Capital Structure Decisions. *Financial Management Practices*, April. Retrieved from http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-81-322-0990-4_3
- Hovakimian, A., Hovakimian, G., & Tehranian, H. (2004). Determinants of target capital structure: The case of dual debt and equity issues. *Journal of Financial Economics*, 71(3), 517–540. doi: 10.1016/S0304-405X(03)00181-8
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305–360.
- Jensen, M., & Meckling, W. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Cost and Ownership structure. *Journal of Finance Economics*, 3, 305–360. Retrieved from http://tolstenko.net/blog/dados/Unicamp/2010.2/ce738/03_SSRN-id94043.pdf
- Loof, H. (2004). Dynamic optimal capital structure and technical change. *Structural Change and Economic Dynamics*, 15(4), 449–468. doi:10.1016/j.strueco.2003.05.001
- McMillan, D. G., & Camara, O. (2012). Dynamic capital structure adjustment: US MNCs & DCs. *Journal of Multinational Financial Management*, 22(5), 278–301. doi:10.1016/j.mulfin.2012.10.001
- Myers, S. C. (1984). The Capital Structure Puzzle. *Journal of Finance*, 39(3), 575–592. doi:10.1111/j.1540-6261.1984.tb03646.x
- Rajan, R. G., & Zingales, L. (1995). What Do We Know about Capital Structure? Some Evidence from International Data. *The Journal of Finance*, 50(5), 1421–1460.
- Shyam-Sunder, Lakshmi & Myer, S. C. (1999). Testing static tradeoff against pecking order models of capital structure. *Journal of Financial Economics*, 51, 219–244. doi: 10.1108/18347640710837335
- Titman, S., & Wessels, R. (1988). The Determinants of Capital Structure Choice. *The Journal of Finance*, 43(1), 1–19.
- Wiwattanakantang, Y. (1999). An empirical study on the determinants of the capital structure of Thai firms. *Pacific-Basin Finance Journal*, 7(3–4), 371–403. doi: 10.1016/S0927-538X(99)00007-4

The Association of Board's Characteristics in terms of Audit Committee to Cost of Capital: Empirical Evidence from Thailand

Phonphut Limpabandh

Internal Audit, Provincial Electricity Authority

Dr.Panya Issarawornrawanich, CPA

*Assistant Professor of Department of Accounting,
Thammasat Business School, Thammasat University*

ABSTRACT

This research study examined the association between corporate governance mechanisms related to board of directors' characteristics, namely the quality of audit committee, existence of remuneration and/or nomination committees, and costs of capital such as cost of debts, cost of capital and weighted average cost of capital (WACC) during the period of 2010-2011 among listed firms in Thailand. The results showed that cost of debts had a positive correlation with audit committee meeting but a negative relation with audit committee accountancy and financial expertise. Meanwhile, cost of equity was found to have a positive relationship with audit committee size, audit committee multi-directorship and audit committee ages. Moreover, a positive relationship was noted for WACC with audit committee meeting, audit committee multi-directorship and audit committee ages. However, we found no relationship between the existence of remuneration and/or nomination committee and cost of debts, cost of equity or WACC. The results of this current study were consistent with previous research studies that reported the effects of audit committee characteristics on audit committee efficiency and quality of financial statement, which eventually led to the reduction in cost of capital.

Keywords: Corporate Governance, Boards' characteristics, Audit Committee, Cost of capital

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการ ในแง่ของคณะกรรมการตรวจสอบกับต้นทุนของเงินทุนของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

พรภัทร์ ลิ้มปะพันธ์

นักวิชาการตรวจสอบภายใน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ดร.ปัญญา อิศระวรวาณิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตามหลักการกำกับดูแลกิจการกับต้นทุนของเงินทุนประกอบด้วย ต้นทุนของหนี้สิน ต้นทุนส่วนของผู้ถือหุ้น และต้นทุนต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553-2554 ผลการวิจัยพบว่าบริษัทที่มีขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีขนาดเล็กจะมีต้นทุนส่วนของผู้ถือหุ้นที่น้อยกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าบริษัทที่มีสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการบัญชี และ/หรือ การเงินที่มากกว่าจะมีต้นทุนของหนี้สินที่น้อยกว่า อย่างไรก็ตาม บริษัทที่มีจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่มากกว่ามีต้นทุนส่วนของผู้ถือหุ้นและต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักที่มากกว่า อีกทั้งบริษัทที่มีกรรมการตรวจสอบดำรงตำแหน่งกรรมการในบริษัทอื่นจำนวนมากบริษัทจะมีต้นทุนส่วนของผู้ถือหุ้นและต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักที่มากกว่า สุดท้ายนี้พบว่าบริษัทที่มีอายุของกรรมการตรวจสอบที่มากกว่าจะมีต้นทุนส่วนของผู้ถือหุ้นและต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักมากกว่า อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการมีคณะกรรมการสรรหา และ/หรือ คณะกรรมการพิจารณาตอบแทนกับต้นทุนของเงินทุน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่พบว่าคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบและมีผลต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน ซึ่งสามารถนำไปสู่การมีต้นทุนของเงินทุนที่ต่ำกว่า

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการ คุณลักษณะของคณะกรรมการ คณะกรรมการตรวจสอบ ต้นทุนของเงินทุน

Introduction

Corporate governance is a vital mechanism that needs to be well emphasized among and properly adopted by firms so as to safeguard the interest of investors, including creditors and shareholders. Notwithstanding, many investors fail to fully realize the importance of corporate governance and potential damage that could ensue for the lack of it. Worse, the government and private sectors as well as the regulators contribute too little the effort to promote better corporate governance among business enterprises. In addition, firms have been found failing to strictly observe the corporate governance principles and/or failing to consistently implement them, examples of which were the cases of Enron and WorldCom, where the crisis was the result of their boards of directors' failing to monitor the management. Examples of lack of corporate governance abound following the Hamburger Crisis, the so-called financial crisis in the United States of America which was triggered by a failure to effectively regulate the financial sector.

Following the collapse of Enron emerged the "cost of capital shock" phenomenon whereby the cost of capital of firms has spiraled upward to account for such a shock. In addition, the shock which had driven up risk aversion of investors necessitated a large number of firms to introduce changes to their disclosure policies and practices. As a matter of fact, to mitigate the adverse effects of the cost of capital shock, it was reported that disclosure according to the requirements of

the capital market and investors needs would eventually lead to lower cost of capital (Leuz and Schran, 2009). Meanwhile, transparency in disclosure lowers the cost of capital as investors perceive of the firm as low risk. For instance, in the work Botosan (1997), for firms that attract a low analyst following, those with higher disclosure level were related to lower cost of equity. Embong, Saleh and Hassan (2012) also found that higher disclosure was associated with lower cost of equity of large firms.

Jiamsagul (2007) reported that financial transparency and information disclosure, board composition and the existence of remuneration and/or nomination committees had a positive effect on performance of SET100 firms in Thailand, the finding which was attributable to reduction of information asymmetry due to increased transparency and disclosure; and that good board's characteristics could reduce agency problem. In addition, Byun, Kwak and Hwang (2008) found that firms practicing good corporate governance had lower cost of equity, the finding which was consistent with the agency theory in which corporate governance practice can reduce the implied cost of equity through a reduction in agency problem and information asymmetry. Bozec and Bozec (2010 and 2011) found that firms with better corporate governance practices were likely to have lower cost of debts, cost of equity, and WACC. In other words, good corporate governance was related to the reduced cost of debts and cost of equity (Pham, Suchard and Zein, 2007).

Based on review of literature and the agency theory, good corporate governance practices could give rise to the reduction in cost of capital. Since the main responsibility of audit committee entails reporting of financial information which in turn is a main source of information for investors in their investment decision-making, good audit committee characteristics could thus reduce the information asymmetry and agency problem through transparency in financial reporting, the action which decreases investors' risk and thereby leads to lower rate of return required by the investors and subsequently lower cost of capital for the firm. This research study used Thailand data because of its emerging market nature and the concentrated ownership of Thai firms, in contrast to most developed capital markets where ownership is dispersed.

Theory, Literature Review and Hypothesis

Development

1. Agency Theory

Developed by Jensen and Meckling (1976), the agency theory relates to conflicts of interest between various contracting parties, i.e., shareholders (principal) who own the economic resources and management (agent) who use and control those resources. When two parties hold different interests, agency problems inevitably arise whereby owners of economic resources need managers to generate returns on their economic resources whereas the managers use the economic resources to maximize their own interest.

2. Audit Committee's Role And Duties

The audit committee is formed to assist the board of directors in the latter's oversight and monitoring of the firm as well as the manager. The committee's other responsibilities include overseeing of financial reports and disclosure process, such as accounting policies and principles; and reviewing the internal control systems, risk management and firm's compliance with laws and regulations. In addition, the audit committee is tasked with preparation of audit committee's reports of annual reports as required by the regulatory agencies.

2.1 Audit Committee Size (AC_SIZE)

The appropriate size of audit committee members depends in large on the firm's structure and nature of business and the committee should be comprised of individuals of diverse expertise and backgrounds. However, too many audit committee members were found to decrease the flexibility of operations. According to one research study by Pham, Suchard and Zein (2007), it was shown that a small board size could reduce the firm's asymmetry of information, thereby resulting in investors demanding lower rate of return which in turn led to lower cost of capital. In addition, a small size of audit committee allowed for efficient management, leading to better operation effectiveness of the firm (Hsu and Petchsakulwong, 2010). On the other hand, Felo, Krishnamurthy and Solieri (2003) pointed out the positive relation between larger audit committee size and the increasing quality of financial reports. Lin, Li and

Yang (2006) suggested that larger audit committee size could better monitor financial reporting process and thus lower the likelihood of earnings management. Nevertheless, Baxter (2007) did not find any evidence-based association between audit committee size and improved quality of financial reports, as well as earnings management, the findings which were consistent with the research work by Bedard, Chtourou and Courteau (2004).

Literature review on the size of audit committee suggests that smaller audit committee size can operate with more flexibility but lower conflicts, resulting in effective and efficient management within the committee. As such, we anticipate a positive correlation between the audit committee size (AC_SIZE) and the cost of capital and hypothesize that:

H₁: Firms with greater numbers of audit committee members are more likely to have higher cost of capital.

2.2 Audit Committee Accounting and Finance Expertise (AC_EXP)

The duties of audit committee mainly involve overseeing of financial reporting process, verifying whether financial reports are prepared in a correct and complete manner, and ensuring that accounting and financial information contained in the financial reports is accurate and reliable. Thus, the Stock Exchange of Thailand requires that there should be at least one audit committee member with some knowledge, understanding or experiences in accounting or finance. Bedard, Chtourou and

Courteau (2004) stated that firms with at least one audit committee member with expertise in accounting and finance tended to exhibit the decreased likelihood of earnings management. In addition, Felo and Solieri (2008) viewed that the audit committee with more expertise could improve the quality of financial reports (Felo, Krishnamurthy and Solieri, 2003). Likewise, Rahmat, Iskandar and Saleh (2009) noted that the greater the number of audit committee members with financial expertise, the higher the chance a firm would survive in the event of financial distress. It is argued that audit committee members with expertise in accounting and finance are able to monitor and review more effectively the operational and financial reporting of the company. However, Baxter (2007) reported no association between the expertise of audit committee in accounting and finance and the improved quality of financial reports.

Literature review on the audit committee's accounting and finance expertise suggests that accounting and finance expertise of the audit committee could have an impact on the efficiency of audit committee and thereby the quality of financial reports. Hence, we expect a negative correlation between the audit committee's accounting and finance expertise (AC_EXP) and the cost of capital and hypothesize that:

H₂: Firms with higher proportion of audit committee members with accounting and finance expertise are more likely to have lower cost of capital.

2.3 Audit Committee Meeting (AC_MEET)

The audit committee meeting is used as a proxy for audit committee's diligence which reflects the effectiveness and efficiency of the audit committee. The audit committee members should convene at least four times a year to review the accuracy and reliability of the financial statements. Previous studies showed the frequent meeting of the audit committee could reduce earnings management (Xie, Davidson and Dedalt, 2003), prevent fraudulent financial reports (Owens-Jackson, Robinson and Shelton, 2009) as well as improve the quality of financial reports (McMullen and Raghunandan, 1996). However, Bedard, Chtourou and Courteau (2004) found no significant association between the audit committee meeting and the earnings management or improved financial reporting quality (Baxter, 2007)

Literature review on the audit committee meeting suggests that the audit committee meeting reflects how responsible the audit committee is in performing the tasks of examining problems or issues in the firm's operation and in the financial reports, including the issues having been ignored by the board of directors. Frequent audit committee meeting helps ensure that important issues are investigated and addressed. We thus anticipate a negative correlation between the audit committee meeting (AC_MEET) and the cost of capital and propose the following hypothesis:

H₃: Firms with more audit committee meeting tend to have lower cost of capital.

2.4 Multiple-Directorship of Audit Committee Members (AC_MULTI)

Audit committee members holding multiple directorships, i.e. serving on multiple boards in multiple firms, are less likely to have sufficient time to perform their duties, the situation which gives rise to lower effectiveness and efficiency of the audit committee. On the other hand, in a number of cases audit committee members holding multi-directorships are able to transfer knowledge between firms they are serving, leading to more effectiveness and efficiency. Persons (2005) described that audit committee members with fewer directorship associations had a lower chance of financial statement fraud. Meanwhile, Sharma and Iselin (2012) showed that audit committee members with fewer directorships had positive association with financial misstatements due to the fact that audit committee members who served on multiple boards of directorships may ineffectively perform their monitoring responsibilities. Nevertheless, Zheng (2008) did not find any relations between the audit committee members' multiple directorships and the firm's financial reporting quality. Yet, the audit committee members with either accounting or financial expertise and multiple directorships are more likely positively associated with the quality of financial reports, as they need to protect their reputation through diligence and effective knowledge transfer among the firms they are serving.

Literature review on the audit committee members' multiple directorships suggests that multiple directorships can affect the effectiveness

and efficiency of audit committee. This is due to the fact that multiple directorships likely leave them with insufficient time to fully perform their duties. Therefore, we expect a positive correlation between the audit committee members' multiple-directorships (AC_MULTI) and the cost of capital and propose the following hypothesis:

H₄: Firms with higher numbers of audit committee members holding multiple directorships are more likely to have higher cost of capital.

2.5 Audit Committee Member Age (AC_AGE)

The responsibilities of audit committee require diverse knowledge and experiences and such diversity contributes to various points of view, which would enable monitoring and handling of all issues in a comprehensive manner. Meanwhile, high audit committee member age, an indication of years of experiences, is beneficial to the functioning of the audit committee as they have a good understanding of investors' demands for information in the financial reports. Hsu and Petchsakulwong (2010) illustrated a negative relation between the board of directors' age and efficiency, indicating that the increased average age of the board directors could undermine the firm's efficient performance. Due to deteriorating health and/or old age, senior board directors may respond to the demand of the job more slowly than those of younger age. In contrast, Dao, Huang and Zhu (2012) claimed that higher average audit committee members' age in the US firms led to lower cost of equity capital, the finding of which could be a reason for the US Securities and

Exchange Commission's calling for greater board diversity.

Literature review on the audit committee members' age suggests that aging audit committee members lead to lower audit committee effectiveness and efficiency because they respond to the demand of the jobs more slowly than members with younger age. We expect a positive correlation between the audit committee member age (AC_AGE) and the cost of capital. Thus, the following hypothesis is proposed:

H₅: Firms with higher audit committee member age are more likely to have higher cost of capital.

2.6 Existence of Remuneration and/or Nomination Committee (COM_NOR)

The existence of the remuneration committee helps increase transparency in determination of executive compensation packages, whereas the nomination committee is responsible for the recruitment and appointment of new directors and managers. Jiamsagul (2007) showed that the existence of remuneration and/or nomination committees is correlated with the firm's high performance as the agency problems reduce and transparency increases.

Literature review on the existence of remuneration and/or nomination committees suggests that both committees can solve the conflicts of interest between directors and their compensation levels and conflicts between the recruitment and management teams. We expect a negative correlation between the existence

of remuneration and/or nomination committees (COM_NOR) and the cost of capital and propose the following hypothesis:

H₆: Firms with the existence of remuneration and/or nomination committees are more likely to have lower cost of capital.

Research Design

1. Sample Selection

This study examined 484 listed firms in the Stock Exchange of Thailand (SET) during the period of 2010–2011, excluding firms in financial services and insurance industries because they are subject to specific regulatory bodies and thereby have different corporate governance and stricter accounting policies. In addition, firms whose fiscal year-ends do not fall on 31st December were excluded because the samples were required to be subject to the similar market conditions.

The corporate governance data were gleaned from the firms' annual reports and annual registration forms (Form 56-1) of the SET Market Analysis and Reporting Tool ("SETSMART"). The accounting data used in this study were both retrieved from DataStream and manually collected from SETSMART and the consolidated financial statements.

2. Measuring Firm's Cost of capital

This study examines the relation between corporate governance mechanisms related to the board of directors' characteristics and the cost of capital in terms of cost of debts (K_d), cost of

equity (K_e) and Weighted Average Cost of Capital (WACC).

2.1 Cost of debts (K_d)

The cost of debts is the interest rates of the firm's debts, measured by the interest expense for the year divided by average interest-bearing debt.

$$K_d = \left(\frac{\text{Interest Expense}}{\text{Average Interest - Bearing Debt}} \right) \times (1 - T) \quad (1)$$

Where

Interest Expense = Interest expense at Year_t
Average Interest-Bearing Debt

= Average between Interest-Bearing Debts at Year_t and Year_{t-1}

T = Corporate tax rate

2.2 Cost of equity (K_e)

The minimum rate of return or expected rate of return that shareholders require, determined by the Capital Asset Pricing Model (CAPM) as follows:

$$K_e = R_f + (\text{MRP} \times \beta) \quad (2)$$

Where

R_f = Risk-free rate (by referring to the interest rate of Treasury bond at Year_t)

MRP = Market Risk Premium, determined by R_m - R_f (Market Return Rate - Risk Free Rate)

β = Intercept and slope associated with the

linear relation $\frac{\text{Cov}(R_i, R_m)}{\text{VAR}(R_m)}$, Where Cov(R_i, R_m)

is covariance of security i's return with the market return and Var(R_m) is variance of the market return.

2.3 Weighted Average Cost of Capital (WACC)

Because of differences in the financial structures of each firm, the cost of capital is calculated with consideration given to the ratio (weights) of liability to equity of the firm. The weighted average cost of capital is thus calculated as follows:

$$WACC = \left[\left(\frac{D}{D+E} \right) \times (K_d \times (1-T)) \right] + \left[\left(\frac{E}{D+E} \right) \times K_e \right] \quad (3)$$

Where:

D = Book value of total liability at Yeart

E = Book value of total equity at Yeart

K_d = Cost of debt at Yeart

K_e = Cost of equity at Yeart

3. Measuring Board of Directors' Characteristics

3.1 Audit Committee Size (AC_SIZE) is measured by number of audit committee members.

3.2 Audit Committee Accounting And Finance Expertise (AC_EXP) is measured by the number of audit committee members who have accounting and finance expertise divided by number of audit committee members. Accounting and finance expertise is referred to work experience in accounting or finance field and/or graduating with an accounting or finance degree.

3.3 Audit Committee Meeting (AC_MEET) is measured by number of audit committee meetings in 1 year.

3.4 Audit Committee Member Multiple-Directorship (AC_MULTI) is measured by the number of firms that audit committee members

work as directors divided by the number of audit committee members.

3.5 Audit Committee Member age (AC_AGE) is measured by of the total age of audit committee members divided by the number of audit committee members.

3.6 Existence of Remuneration and/or Nomination Committees (COM_NOR) is equal to 1 if the firms have remuneration and/or nomination committees and 0 for otherwise.

4. Control Variables

4.1 Firm Size

Among the control variables is the firm's size (LOG_ASSET) as determined by natural logarithm of total assets. Firm's size is used as a proxy for a firm's performance and risks. Larger firms usually have more diversified operating activities, more transparency and are easier to monitor with potentiality of reducing firm's risks, leading to investors' request for lower rate of return and thereby a lower cost of capital (Pham, Suchard and Zein, 2007; Bozec and Bozec, 2010; 2011). Therefore, we expect a negative correlation between the firm's size (LOG_ASSET) and the cost of capital.

4.2 Leverage

Leverage (LEVERAGE), calculated as interest bearing debt to book value of equity, is the firm's financial structure. If the firm manages debts, it will lower the cost of capital because of tax savings from interest payments. On the other hand, if the firm has high debts, it will lead to higher risk

for bankruptcy and thus have high cost of capital because investors demand higher return to recover the risks. (Fama and French, 1992). Therefore, we expect a positive correlation between leverage (LEVERAGE) and the cost of capital.

4.3 Price to Book Ratio

Price to book ratio (PB_RATIO), calculated as the market value of equity to the book value of equity, is used as a proxy for the firm's growth opportunities. High growth firms are expected to produce high revenue and cash flow, thus lowering cost of capital (Bozec and Bozec, 2010). However, if the firms have higher return, investors will demand high return, causing an increase in the cost of capital (Pham, Suchard and Zein, 2007). Therefore, we expect a negative correlation between the price to book ratio (PB_RATIO) and the cost of capital.

4.4 Interest Coverage

Interest coverage ratio (INT_COVER) is available only for the cost of debts and WACC model, calculated as operating profit over interest expense. It is used to proxy the firm's ability to repay its debts (Lorca et al., 2011). Therefore, we expect a negative correlation between the interest coverage ratio (INT_COVER) and the cost of debts and WACC.

5. Regression Model

In this study, we developed models to investigate the relations between all variables to test the proposed hypotheses.

$$K_{d,i,t} = \beta_0 + \beta_1(AC_SIZE)_{i,t} + \beta_2(AC_EXP)_{i,t} + \beta_3(AC_MEET)_{i,t} + \beta_4(AC_MULTI)_{i,t} + \beta_5(AC_AGE)_{i,t} + \beta_6(COM_NOR)_{i,t} + \beta_7(LOG_ASSET)_{i,t} + \beta_8(LEVERAGE)_{i,t} + \beta_9(PB_RATIO)_{i,t} + \beta_{10}(INT_COVER)_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad (4)$$

$$K_{e,i,t} = \delta_0 + \delta_1(AC_SIZE)_{i,t} + \delta_2(AC_EXP)_{i,t} + \delta_3(AC_MEET)_{i,t} + \delta_4(AC_MULTI)_{i,t} + \delta_5(AC_AGE)_{i,t} + \delta_6(COM_NOR)_{i,t} + \delta_7(LOG_ASSET)_{i,t} + \delta_8(LEVERAGE)_{i,t} + \delta_9(PB_RATIO)_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad (5)$$

$$WACC_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1(AC_SIZE)_{i,t} + \alpha_2(AC_EXP)_{i,t} + \alpha_3(AC_MEET)_{i,t} + \alpha_4(AC_MULTI)_{i,t} + \alpha_5(AC_AGE)_{i,t} + \alpha_6(COM_NOR)_{i,t} + \alpha_7(LOG_ASSET)_{i,t} + \alpha_8(LEVERAGE)_{i,t} + \alpha_9(PB_RATIO)_{i,t} + \alpha_{10}(INT_COVER)_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad (6)$$

Where

K_d	= Cost of debt
K_e	= Cost of equity
WACC	= Weighted average cost of capital
AC_SIZE	= Audit committee size
AC_EXP	= Audit committee accounting and finance expertise
AC_MEET	= Audit committee meeting
AC_MULTI	= Audit committee member with multiple directorships
AC_AGE	= Audit committee member age
COM_NOR	= The existence of remuneration and/or nomination Committees
LOG_ASSET	= Firm size
LEVERAGE	= Leverage
PB_RATIO	= Price to book ratio
INT_COVER	= Interest coverage ratio

Results

1. Descriptive Statistics

Table 1 presents descriptive statistics for all samples, consisting of minimum, maximum, mean and standard deviation values of all variables. The means of cost of debt (K_d), cost of equity (K_e), weighted average cost of capital (WACC) are 3.24, 0.96 and 2.12, respectively.

The average of audit committee size (AC_SIZE) is 3.10 persons per committee. The average of audit committee with accounting and finance

expertise (AC_EXP) is 31.59 percent. The average of audit committee meeting (AC_MEET) is 5.85 times per year. The average of audit committee multiple-directorship (AC_MULTI) is 2.72 companies per person. The average of audit committee age (AC_AGE) is 62.52 years while the existence of remuneration and/or nomination committees (COM_NOR) is 0.64 or 64 percent of the samples.

In terms of control variables, the average firm size is 22,562 million Thai Baht (approximately USD 752.07 million) and the average leverage

Table 1 Descriptive Statistics On Cost Of Capital And Board's Characteristics Variables (N = 480)

Variables	Minimum	Maximum	Mean	Standard Deviation
Cost of Capital:				
K_d	.0051	9.0260	3.2487	1.6013
K_e	-1.7432	4.8197	0.9632	1.3824
WACC	-.6413	8.5545	2.1245	1.1423
Board's Characteristics:				
AC_SIZE	3.0000	5.0000	3.1000	.3730
AC_EXP	.0000	1.0000	0.3159	.2521
AC_MEET	3.0000	18.0000	5.8500	2.6575
AC_MULTI	.6667	8.3333	2.7247	1.3834
AC_AGE	42.33	81.0000	62.5264	7.0541
COM_NOR	.0000	1.0000	0.6450	.4750
Control Variable:				
LOG_ASSET	2.2143	6.1469	3.5254	.6454
LEVERAGE	.0000	35.5923	0.8245	1.8686
PB_RATIO	.1400	13.2800	1.7141	1.6234
INT_COVER	-389.3700	3426.7500	80.7413	326.8246

(LEVERAGE) is 82.45%. The average price to book ratio (PB_RATIO) is 1.71 and the average interest coverage ratio (INT_COVER) is 80.74.

2. Regression Results

From Table 2, F-statistic of the cost of debt (K_d) regression model is significant at 1% level and the adjusted R^2 for the cost of debt (K_d) model is 6.1%. Besides, F-statistic of the cost of equity (K_e) regression model is significant at 1% level and the adjusted R^2 for the cost of equity (K_e) model is 19.8%. Finally, F-statistic of the weighted average cost of capital (WACC) regression model is significant at 1% level and the adjusted R^2 for the weighted average cost of capital (WACC) model is 22.8%

Table 2 presents the regression results of cost of debts (K_d), cost of equity (K_e) and weighted average cost of capital (WACC). Coefficient of audit committee size (AC_SIZE) is significantly positive at 1% level in the cost of equity (K_e) model. The findings reveal that firms with smaller audit committee size have lower cost of equity. Small audit committee size with efficient operation enhances the firm's operation efficiency (Hsu and Petchsakulwong, 2010). In addition, small board size can reduce the firm's information asymmetry and thereby the rate of return as demanded by investors, leading to lower cost of capital (Pham, Suchard and Zein, 2007).

Audit committee's accounting and finance expertise (AC_EXP) is significantly negative at 5% level in the cost of debt (K_d) model, indicating that firms with higher proportion of audit committee

with accounting and finance expertise have lower cost of debts. Increasing the number of audit committee members with financial expertise would increase efficiency, thus improving the firm's survival chances in financial distress (Rahmat, Iskandar and Saleh, 2009). Besides, firms with at least one audit committee member with accounting and finance expertise exhibited a lower likelihood of earnings management (Bedard, Chtourou and Courteau, 2004) while improving financial reporting quality (Felo, Krishnamurthy and Solieri, 2003; Felo and Solieri, 2008).

Audit committee meeting (AC_MEET) is significantly positive at 5% level in the cost of debt (K_d) model and the weighted average cost of capital (WACC) model, indicating that firms with more frequent audit committee meeting have higher cost of debts and weighted average cost of capital. This is probably attributable to perceptions of investors that frequent meeting of audit committee members is indicative of imminent accounting or financial problems and/or irregularities in the financial statements, both of which negatively affect investors' attitudes toward the firm's transparency and financial reporting quality. Consequently, investors demand for higher rate or return to compensate for the risks, leading to the increased cost of debt and weighted average cost of capital.

Audit committee member multiple-directorship (AC_MULTI) is significantly positive at 5% level in the cost of equity (K_e) model and significantly positive at 1% level in the weighted average cost of capital (WACC) model, indicating that firms with

Table 2 Multiple Linear Regression Analysis (N = 480)

$K_{d,i,t} = \beta_0 + \beta_1(AC_SIZE)_{i,t} + \beta_2(AC_EXP)_{i,t} + \beta_3(AC_MEET)_{i,t} + \beta_4(AC_MULTI)_{i,t} + \beta_5(AC_AGE)_{i,t} + \beta_6(COM_NOR)_{i,t} + \beta_7(LOG_ASSET)_{i,t} + \beta_8(LEVERAGE)_{i,t} + \beta_9(PB_RATIO)_{i,t} + \beta_{10}(INT_COVER)_{i,t} + \epsilon_{i,t}$							
$K_{e,i,t} = \delta_0 + \delta_1(AC_SIZE)_{i,t} + \delta_2(AC_EXP)_{i,t} + \delta_3(AC_MEET)_{i,t} + \delta_4(AC_MULTI)_{i,t} + \delta_5(AC_AGE)_{i,t} + \delta_6(COM_NOR)_{i,t} + \delta_7(LOG_ASSET)_{i,t} + \delta_8(LEVERAGE)_{i,t} + \delta_9(PB_RATIO)_{i,t} + \epsilon_{i,t}$							
$WACC_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1(AC_SIZE)_{i,t} + \alpha_2(AC_EXP)_{i,t} + \alpha_3(AC_MEET)_{i,t} + \alpha_4(AC_MULTI)_{i,t} + \alpha_5(AC_AGE)_{i,t} + \alpha_6(COM_NOR)_{i,t} + \alpha_7(LOG_ASSET)_{i,t} + \alpha_8(LEVERAGE)_{i,t} + \alpha_9(PB_RATIO)_{i,t} + \alpha_{10}(INT_COVER)_{i,t} + \epsilon_{i,t}$							
	Expected Sign	Kd		Ke		WACC	
		β	t-statistic	β	t-statistic	β	t-statistic
Intercept		6.064	6.411	1.304	1.724	2.608	4.131
AC_SIZE	+	-0.121	-0.614	0.299	1.931*	0.174	1.258
AC_EXP	-	-0.588	-2.044**	0.031	0.134	-0.287	-1.465
AC_MEET	-	0.074	2.458**	-0.002	-0.097	0.045	2.280**
AC_MULTI	+	0.022	0.437	0.092	2.161**	0.102	2.909***
AC_AGE	+	-0.007	-0.653	0.027	3.242***	0.015	2.150**
COM_NOR	-	0.001	0.004	0.086	0.671	-0.021	-0.197
LOG_ASSET	-	-0.646	-5.113***	-0.934	-9.243***	-0.722	-8.543***
LEVERAGE	+	0.127	3.279***	-0.095	-3.080***	0.212	8.213***
PB_RATIO	-	-0.013	-0.298	0.074	2.068**	0.044	1.483
INT_COVER	-	0.000	-0.521			0.000	-1.412
R ²		0.081		0.219		0.247	
Adjust R ²		0.061		0.198		0.228	
F-value		4.030		13.959		14.711	
P-value		0.000		0.000		0.000	

Note: *** significance at 1% level, ** significance at 5% level, and * significance at 10% level

fewer audit committee members holding multiple directorships have the lower cost of equity and weighted average cost of capital. Audit committee members with fewer directorship associations were presented with fewer opportunities of financial statement fraud (Persons, 2005). Audit committee members serving on multiple boards may be stretched too thinly to effectively perform their monitoring responsibilities (Sharma and Iselin, 2012).

Audit committee member age (AC_AGE) is significantly positive at 1% level in the cost of equity (K_e) model and at 5% level in the weighted average cost of capital (WACC) model, indicating that firms with higher audit committee member age have higher cost of capital. High average age of the directors is likely to lower the efficiency of the firm's performance. Due to deteriorating health and/or old age, senior directors may respond to the demand of their tasks more slowly than their younger counterparts (Hsu and Petchsakulwong, 2010).

However, this study finds no significant relation of the existence of remuneration and/or nomination committees (COM_NOR) to cost of debts (K_d), cost of equity (K_e), and weighted average cost of capital (WACC).

For the control variables, it is found that the firm's size (LOG_ASSET) has a negative relation with cost of debts (K_d), cost of equity (K_e) and weighted average cost of capital (WACC) at 1% significance level. Besides, the firm's leverage (LEVERAGE) has positive relation with cost of debts (K_d) and weighted average cost of capital (WACC)

at 1% significance level; but negative relation with cost of equity (K_e). Finally, the price to book ratio (PB_RATIO) has positive relation with cost of equity (K_e).

Summary

This study examines the association between corporate governance mechanisms related to the board of directors' characteristics and cost of capital, including cost of debts, cost of equity and weighted average cost of capital (WACC) during the period of 2010–2011 among listed firms in Thailand.

We found that audit committee size has positive relation with cost of equity. However, the results show that there is no relation between audit committee size and cost of debts or WACC. This is consistent with prior studies which documented that small board size with more efficient audit committee reduces information asymmetry and increases operation efficiency of the firm, resulting in lower rate of return demanded by investors, which in turn leads to lower cost of capital.

Besides, the audit committee's accounting and finance expertise has negative relation to the cost of debts. However, the results show that there is no relation between audit committee's accounting and finance expertise and cost of equity or WACC. This is consistent with prior studies which reported that increasing the number of audit committee members with financial expertise could enhance audit committee performance as the likelihood of earnings management decreases while the quality of financial reporting improves, both of

which reduce investors' risks and thereby lead to lower rate of return demanded by the investors and subsequently lower cost of debts for firms.

Audit committee meeting frequency has positive relation with cost of debts and WACC. However, the results show that there is no relation between audit committee meeting frequency and cost of equity. This is probably attributable to perceptions of investors that frequent meeting of audit committee members is indicative of imminent accounting or financial problems and/or irregularities in the financial statements, both of which negatively affect investors' attitudes toward the firm's transparency and financial reporting quality. Consequently, investors demand for higher rate or return to compensate for the risks, leading to the increased cost of debt and weighted average cost of capital.

Audit committee member multiple-directorship has positive relation with cost of equity and WACC. However, the results show that there is no relation between audit committee multiple-directorship and cost of debt. This is consistent with prior studies which documented that audit committee members with fewer directorships were more efficient, so the quality financial reporting improved while risks were reduced, leading to lower rate of return demanded by investors and thus lower cost of equity and WACC.

Audit committee member ages have positive relation with cost of equity and WACC. However, the results show no relation between audit committee member age and cost of debts. This is consistent with prior studies in that the increased

average age of directors could hinder the firm's performance. The performance of audit committee also suffers due to deteriorating health and/or old age, the conditions which could lower the financial reporting quality but increase the rate of return demanded by investors, leading to the higher cost of equity and WACC.

However, this study finds no significant relationship between the existence of remuneration and/or nomination committees and cost of debts, cost of equity or WACC. This finding could influence the long term cost of capital of the firm when investors have more faith in corporate governance mechanisms.

Limitations of this study lie in the calculation methods of the cost of debt (K_d), calculated as interest expenses for the year divided by average interest-bearing debt, and of the cost of equity (K_e), derived from the Capital Asset Pricing Model (CAPM). Since there exist many other methods to derive both costs of money, the outcomes could be greatly different with the other calculation methods. And, this research chiefly focuses on the audit committee variable, one of the corporate governance mechanisms, to investigate its relation with the cost of capital, there are many other variables of the corporate governance mechanisms for future researchers to choose, which could possibly better portray their relation to the cost of capital. In addition, it is recommended that future researchers employ different calculation approaches and/or methods to determine the cost of debts and cost of equity.

References

English

- Baxter, P. J. (2007). *Audit committee and financial reporting quality*. PhD. Diss. University of Southern Queensland, Australia.
- Bedard, J., Chtourou, S. M. & Courteau, L. (2004). The effect of audit committee expertise, independence, and activity on aggressive earnings management. *Auditing: a journal of practice and theory*, 23(2), 13–35.
- Botosan, C. A. (1997). Disclosure level and the cost of equity capital. *The accounting review*, 72(3), 323–349.
- Bozec, Y. & Bozec, R. (2010). Overall governance and cost of capital: evidence from Canada using panel data. *Journal of Global Business Management*, 6(1), 1–11.
- Bozec, Y. & Bozec, R., (2011). Corporate governance quality and the cost of capital. *International Journal of Corporate Governance*, 2(3/4), 217–236.
- Byun, H., Kwak, S. & Hwang, L. (2008). The implied cost of equity capital and corporate governance practices. *Asia-Pacific Journal of Financial Studies*, 37(1), 139–184.
- Dao, M., Huang, H. & Zhu, J. (2012). The effects of audit committee members' age and additional directorships on the cost of equity capital in the U.S. *European Accounting Review*, 22(3), 607–643.
- Embong, Z., Saleh, N. M. & Hassan, M. S. (2012). Firm size, disclosure and cost of equity capital. *Asian Review of Accounting*, 20(2), 119–139.
- Fama, E. F. & French, K. R. (1992). The cross-sections of expected stock returns. *Journal of Finance*, 47, 427–468.
- Felo A. J., Krishnamurthy S. & Solieri S. A. (2003). Audit committee characteristics and the perceived quality of financial reporting: an empirical analysis. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=401240>
- Felo, A. J. & Solieri, S. A. (2008). Are all audit committee financial experts created equally. *International Journal of Disclosure and Governance*, 6(2), 150–166.
- Hsu, W. & Petchsakulwong, P. (2010). The Impact of Corporate Governance on the Efficiency Performance of the Thai Non-Life Insurance Industry. *The Geneva Papers*, 35, 28–49.
- Jensen M. C. & Meckling W. H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4).
- Jiamsagul, S. (2007). *The performance effects of transparency and disclosure, and board of directors: The case of SET 100 Thailand*. PhD. Diss. The Joint Doctoral Program in Business Administration Chulalongkorn University, Thammasat University and National Institute of Development Administration, Thailand.
- Leuz, C. & Schrand, C. (2009). *Disclosure and the cost of capital: evidence from firm 'responses to the Enron shock*. Working paper, The National Bureau of Economic Research.

- Lin, J. W., Li, June F. & Yang, J. S. (2006). The effect of audit committee performance on earnings quality. *Managerial Auditing Journal*, 21(9), 921-933.
- Lorca, C., Sánchez-Ballesta, Juan P. & Garcia-Meca, E. (2011). Board Effectiveness and Cost of Debt. *Journal of Business Ethics*, 100, 613-631.
- McMullen, D. A. & Raghunandan, K. (1996). Enhancing audit committee effectiveness. *Journal of Accountancy*, 182(2), 79.
- Owens-Jackson, L. A., Robinson, D. & Shelton, S. W. (2009). The association between audit committee characteristics, the contracting process and fraudulent financial reporting. *American Journal of Business*, 24(1), 57-66.
- Persons, O. S. (2005). The relation between the new corporate governance rules and the likelihood of financial statement fraud. *Review of Accounting and Finance*, 4(2), 125-148.
- Pham, P. K., Suchard, J. & Zein, J. (2007). Corporate governance cost of capital and performance: evidence from Australian firms. Retrieved from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1015986.
- Rahmat, M. M., Iskandar, T. M. & Saleh, N. M. (2009). Audit committee characteristics in financially distressed and non-distressed companies. *Managerial Auditing Journal*, 24(7), 624-638.
- Sharma, V. D. & Iselin, E. R. (2012). The association between audit committee multiple-directorships, tenure, and financial misstatements. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 31(3), 149-175.
- Xie, B., Davidson, W. N. & DeDalt, P. J. (2003). Earnings management and corporate governance: The roles of the board and the audit committee. *Journal of Corporate Finance*, 9(3), 295-316.
- Zheng, X. (2008). *An empirical analysis of the relationship between audit committee multiple directorships and financial reporting quality*. PhD. Diss., Drexel University. United States.

แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น

นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ

รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่นฉบับใหม่ (ฉบับปรับปรุงปี 2016) เปรียบเทียบกับฉบับเดิม (ฉบับปี 2013) โดยมีการชี้ประเด็นและข้อสังเกตต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเข้าใจในแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่นฉบับใหม่

คำสำคัญ: แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น มาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานงานสอบทาน

Framework for Assurance Engagements

Nipan Henchokchaichana

Associate Professor of School of Management Science,

Sukhothai Thammathirat Open University

ABSTRACT

This article aims to compare a new framework for assurance engagements (revised 2016) with a prior framework for assurance engagements (Issued year 2013). It raises some issues and observations in order to enhance understanding the new framework of assurance engagements.

Keywords: Framework for Assurance Engagements, Standards on Auditing, Standards on Review Engagements

บทนำ

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดทำและเผยแพร่แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ฉบับปี 2013) เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2556 โดยแปลจากแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ฉบับปี 2010) ที่จัดทำโดยคณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่นระหว่างประเทศ (International Auditing and Assurance Standards Board: IAASB) ของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC)

ต่อมา IAASB ของ IFAC ได้ปรับปรุงแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ฉบับปี 2015) สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้แปลเป็นฉบับปรับปรุง (ฉบับปี 2016) โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2559

บทความนี้ผู้เขียนพยายามอธิบายหรือชี้ประเด็นข้อสังเกตต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเข้าใจในแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่นฉบับใหม่เปรียบเทียบกับฉบับเดิม ดังนั้น ข้อมูลในบทความนี้เป็นความเห็นส่วนบุคคลของผู้เขียน ไม่ได้เกี่ยวข้องและไม่ใช่ของสภาวิชาชีพบัญชีฯ แต่อย่างใดทั้งสิ้น

ความแตกต่างของเนื้อหา

เมื่อเปรียบเทียบแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่นฉบับปี 2013 (เดิม) กับฉบับปี 2016 (ใหม่) พบว่า มีเนื้อหาเพิ่มขึ้นดังนี้

Country	ฉบับปี 2016 (ใหม่)	ฉบับปี 2013 (เดิม)	เพิ่มขึ้น
จำนวนย่อหน้า	96	61	35
จำนวนภาคผนวก	4	1	3

เนื้อหาที่เพิ่มขึ้นเพื่ออธิบายและชี้แจงขยายความเรื่องต่าง ๆ ให้ละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งกล่าวถึงเรื่องหรือประเด็นใหม่เพิ่มเติมจากเดิม ผู้อ่านควรศึกษาแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่นฉบับใหม่ ประกอบการอ่านบทความนี้

เพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น เพราะผู้เขียนไม่ได้คัดลอกข้อความทั้งหมดตามฉบับใหม่มาลงไว้ในบทความนี้

ประเด็นใหม่เพิ่มเติมจากเดิม

แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ฉบับปี 2016) มีประเด็นใหม่เพิ่มเติมจากเดิม (ฉบับปี 2013) ดังนี้

1. รายงานที่ให้ความเชื่อมั่นไม่สามารถกล่าวอ้างว่าได้ปฏิบัติตามแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น เพราะแม่บทฉบับนี้ไม่ใช่มาตรฐาน ดังนั้น จึงมิได้ให้ข้อกำหนดหรือหลักการพื้นฐาน หรือวิธีปฏิบัติที่จำเป็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตรวจสอบ งานสอบทาน หรืองานที่ให้ความเชื่อมั่นอื่น แต่รายงานที่ให้ความเชื่อมั่นต้องอ้างถึงมาตรฐานที่เกี่ยวกับการงานที่ให้ความเชื่อมั่นแต่ละงานนั้น ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานงานสอบทาน และมาตรฐานงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ย่อหน้าที่ 1 และ 2)

2. มาตรฐานที่เกี่ยวกับงานที่ให้ความเชื่อมั่นแต่ละงานประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ข้อกำหนด การนำไปปฏิบัติ และคำอธิบายอื่น (ย่อหน้าที่ 2)

3. เพิ่มภาคผนวก 1 จากฉบับเดิมที่เพียงกล่าวอ้างอิงถึง แต่ฉบับใหม่นำข้อมูลดังกล่าวมาแสดงไว้โดยมีหลักการสำคัญสรุปได้ดังภาพที่ 1

จากภาพที่ 1 ผู้เขียนมีข้อสังเกตดังนี้ (ข้อความในวงเล็บปรับให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย)

1) จรรยาบรรณ (ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547) ครอบคลุมงานทุกประเภทที่ผู้ประกอบวิชาชีพ (บัญชี) ปฏิบัติ ไม่ว่างานนั้นจะอยู่หรือไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ IAASB (คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการสอบบัญชี ของสภาวิชาชีพบัญชี)

2) งานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ IAASB ทุกงานต้องมีมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ (TSQC)

3) แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น (Framework) ครอบคลุม 2 งาน คือ (1) งานที่ให้ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับข้อมูลในอดีต (งานสอบบัญชี และงานสอบทาน) และ

ภาพที่ 1 ประกาศและความสัมพันธ์ของ IAASB กับคณะกรรมการจรรยาบรรณ

ที่มา: สภาวิชาชีพบัญชีฯ (2559) แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น ดัดแปลงจาก ภาคผนวก 1

(2) งานที่ให้ความเชื่อมั่นอื่น แต่แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่นไม่ได้ครอบคลุมงานบริการเกี่ยวเนื่อง (เพราะเป็นงานที่ไม่ให้ความเชื่อมั่น)

4) งานที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ IAASB มี 3 งาน คือ (1) งานให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำ (2) งานด้านภาษีอากร และ (3) งานบริการอื่น

4. มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 (ย่อหน้าที่ 9) เพิ่มเติมจากฉบับเดิมที่ไม่ได้กล่าวถึง

5. คำจำกัดความของงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ย่อหน้าที่ 10) ชัดเจนขึ้นกว่าฉบับเดิม และเพิ่มตัวอย่าง (ย่อหน้าที่ 11) ดังนี้

1) งานที่ให้ความเชื่อมั่น เกี่ยวข้องกับบุคคล 3 ฝ่าย คือ

- 1.1) ผู้ประกอบวิชาชีพ (บัญชี เช่น ผู้สอบบัญชี)
- 1.2) ผู้ใช้ข้อมูล (เช่น ผู้ถือหุ้น)
- 1.3) ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ (เช่น ผู้บริหาร)

2) งานที่ให้ความเชื่อมั่น เป็นเรื่องเกี่ยวกับ 3 เรื่อง คือ (1) ผลลัพธ์ของการวัดผลหรือการประเมินผลของ (2) เรื่องที่ให้ความเชื่อมั่นตามหรือที่มีต่อ (3) เกณฑ์ เรียงรวมกันว่าข้อมูลที่ให้ความเชื่อมั่น ตัวอย่างแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลที่ให้ความเชื่อมั่น

ผลลัพธ์	เรื่องที่ให้ความเชื่อมั่น	เกณฑ์
1. งบการเงิน	ฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และ กระแสเงินสดของกิจการ	มาตรฐานการรายงานทางการเงิน
2. รายงานเกี่ยวกับประสิทธิผลของการควบคุมภายใน	ประสิทธิผลของกระบวนการควบคุมภายใน	เกณฑ์ประเมินที่เกี่ยวข้อง เช่น COSO
3. รายงานมาตรวัดผลงานหรือ ผลการปฏิบัติงานตามดัชนีชี้วัด	ผลงานในหลายแง่มุมตามดัชนีชี้วัดต่าง ๆ	ดัชนีชี้วัด (Key Performance Indicators: KPI)
4. รายงานก๊าซเรือนกระจก	ผลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของกิจการ	เกณฑ์ในการรับรู้ การวัดผล และการเปิดเผยข้อมูล
5. รายงานการปฏิบัติตามเกณฑ์	ผลการปฏิบัติตามเกณฑ์ของกิจการ	เกณฑ์ที่กำหนด กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

6. การจัดประเภทของงานที่ให้ความเชื่อมั่นที่ชัดเจน ชัดเจนกว่าเดิม โดยแบ่งเป็น 2 เกณฑ์ ได้แก่

6.1 เกณฑ์ผู้วัดหรือประเมินผล มี 2 ประเภทคือ

1) งานที่ให้ความเชื่อมั่นต่อคำรับรองของบุคคลอื่น หมายถึง บุคคลอื่น (เช่น นักคณิตศาสตร์ ประกันภัย ผู้ประเมินราคาอสังหาริมทรัพย์) ไม่ใช่ผู้ประกอบการวิชาชีพ (เช่น ผู้สอบบัญชี) เป็นผู้วัดผลหรือผู้ประเมินผลเรื่องที่ให้ความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ (ย่อหน้าที่ 12)

2) งานที่ผู้ประกอบการวิชาชีพให้ความเชื่อมั่นด้วยตนเองโดยตรง หมายถึง ผู้ประกอบการวิชาชีพ (เช่น ผู้สอบบัญชี) เป็นผู้วัดผลหรือผู้ประเมินผลเรื่องที่ให้ความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ (ย่อหน้าที่ 13)

แม้บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่นแสดงความแตกต่างของทั้งสองงานในภาคผนวกที่ 2 ผู้เขียนขอสรุปความแตกต่างในตารางที่ 2

6.2 เกณฑ์ระดับของความเชื่อมั่น มี 2 ประเภทคือ

(1) งานที่ให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผล เช่น งานตรวจสอบงบการเงินประจำปี (ย่อหน้าที่ 14)

(2) งานที่ให้ความเชื่อมั่นอย่างจำกัด เช่น งานสอบทานงบการเงินระหว่างกาล (ย่อหน้าที่ 15)

7. เปลี่ยนถ้อยคำให้เข้าใจง่ายขึ้นแสดงตัวอย่างดังตารางที่ 3

8. ลักษณะงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ย่อหน้าที่ 22 (ข)) มี 6 ประการ ที่ชัดเจนชัดกว่าเดิม (ฉบับเดิมมี 5 ประการ)

9. ความสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสามฝ่าย (ย่อหน้าที่ 27) มีภาคผนวก 3 ประกอบคำอธิบายที่ชัดเจนขึ้น ผู้เขียนสรุปได้ดังภาพที่ 2

จากภาพที่ 2 ผู้เขียนมีข้อสังเกตดังนี้

1) งานที่ให้ความเชื่อมั่น (งานการสอบบัญชีหรืองานการตรวจสอบงบการเงิน) มีบุคคล 3 ฝ่ายคือ

1.1) ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ (ผู้บริหาร) อาจเป็นหรือไม่เป็นผู้ว่าจ้างหรือผู้วัด/ประเมินผลก็ได้ และอาจเป็นหนึ่งในผู้ใช้ข้อมูลก็ได้ แต่ไม่ใช่ผู้ใช้ข้อมูลเพียงผู้เดียว

1.2) ผู้ประกอบการวิชาชีพ (ผู้สอบบัญชี) อาจเป็นหรือไม่เป็นผู้วัด/ประเมินผลก็ได้

1.3) ผู้ใช้ข้อมูล (ผู้ใช้งบการเงิน หรือผู้ถือหุ้น) อาจเป็นหรือไม่เป็นผู้ว่าจ้างก็ได้

ตารางที่ 2 งานที่ให้ความเชื่อมั่นจำแนกตามเกณฑ์ของผู้วัดหรือประเมินผล

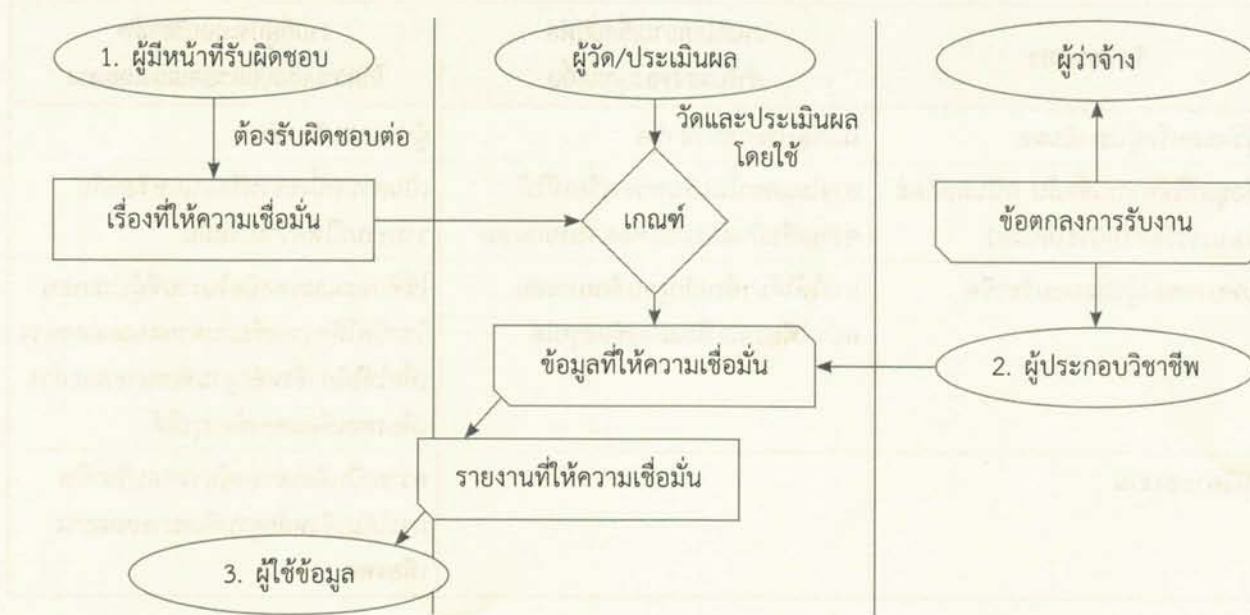
ข้อพิจารณา	งานที่ให้ความเชื่อมั่นต่อ คำรับรองของบุคคลอื่น	งานที่ผู้ประกอบการวิชาชีพ ให้ความเชื่อมั่นด้วยตนเองโดยตรง
1. ผู้วัดผลหรือผู้ประเมินผล	ไม่ใช่ผู้ประกอบการวิชาชีพ	ผู้ประกอบการวิชาชีพ
2. ข้อมูลที่ให้ความเชื่อมั่น (เป็นผลลัพธ์ ของการวัดหรือประเมินผล)	อาจไม่แสดงในบริบทของเรื่องที่ให้ ความเชื่อมั่นและเกณฑ์ที่เหมาะสม	เป็นส่วนหนึ่งของหรือแนบพร้อมกับ รายงานที่ให้ความเชื่อมั่น
3. บทบาทของผู้ประกอบการวิชาชีพ	การให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่เหมาะสม อย่างเพียงพอเพื่อแสดงข้อสรุปได้	ใช้ทักษะและเทคนิคในงานที่ผู้ประกอบการ วิชาชีพให้ความเชื่อมั่นด้วยตนเองโดยตรง เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่เหมาะสมอย่าง เพียงพอเพื่อแสดงข้อสรุปได้
4. คุณค่าของงาน	-	ความเป็นอิสระของผู้ประกอบการวิชาชีพ การได้มาซึ่งหลักฐานที่เหมาะสมอย่าง เพียงพอ

ตารางที่ 3 การเปลี่ยนถ้อยคำ

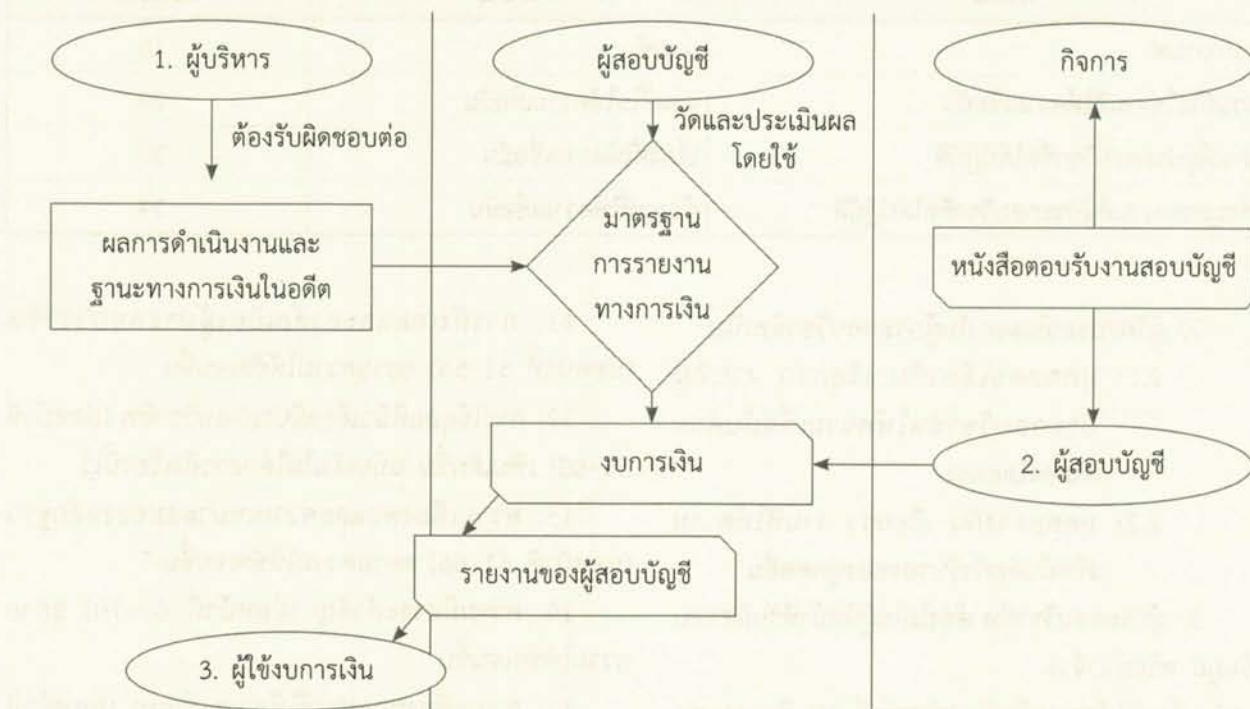
คำเดิม	คำใหม่	ย่อหน้าที่
1. หลักเกณฑ์	เกณฑ์	10
2. งานที่ไม่ใช่งานที่ให้ความเชื่อมั่น	งานที่ไม่ให้ความเชื่อมั่น	20
3. งานที่ผู้ประกอบการวิชาชีพได้ปฏิบัติ	เรื่องที่ให้ความเชื่อมั่น	39
4. ข้อมูลของงานที่ผู้ประกอบการวิชาชีพได้ปฏิบัติ	ข้อมูลที่ให้ความเชื่อมั่น	39

- 2) ผู้วัด/ประเมินผล กับผู้ประกอบการวิชาชีพเป็น
 - 2.1) บุคคลคนเดียวกัน เรียกว่า งานที่ผู้ประกอบการวิชาชีพให้ความเชื่อมั่นด้วยตนเองโดยตรง
 - 2.2) บุคคลต่างกัน เรียกว่า งานที่ให้ความเชื่อมั่นต่อคำรับรองของบุคคลอื่น
- 3) ผู้ประกอบการวิชาชีพ ต้องไม่ใช่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ
ผู้ใช้ข้อมูล หรือผู้ว่าจ้าง
10. เรื่องที่ให้ความเชื่อมั่น (ย่อหน้าที่ 39) มีภาคผนวก
4 ประกอบเพื่อแสดงประเภทของเรื่องที่ให้ความเชื่อมั่นและ
ตัวอย่างประกอบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
11. การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ
(ย่อหน้าที่ 51-55) ขยายความให้ชัดเจนขึ้น
12. การใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ (ย่อหน้าที่
56-60) เพิ่มเติมขึ้น ฉบับเดิมไม่ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้
13. ความเพียงพอและความเหมาะสมของหลักฐาน
(ย่อหน้าที่ 61-66) ขยายความให้ชัดเจนขึ้น
14. ความมีสาระสำคัญ (ย่อหน้าที่ 67-70) ขยาย
ความให้ชัดเจนขึ้น
15. ความเสี่ยงของงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ย่อหน้าที่
71-75) ขยายความให้ชัดเจนขึ้น แสดงได้ดังตารางที่ 4

หลักการทั่วไป

งานการสอบบัญชีหรืองานการตรวจสอบงบการเงิน

ภาพที่ 2 บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลสามฝ่ายในงานที่ทำให้ความเชื่อมั่น

ตารางที่ 4 ส่วนประกอบของความเสียหายของงานที่ให้ความเชื่อมั่น

แม่ทกฉบับใหม่	แม่ทกฉบับเดิม
1. ความเสี่ยงที่ผู้ประกอบวิชาชีพไม่มีอิทธิพลทางตรง ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> 1.1 ความเสี่ยงสืบเนื่อง และ 1.2 ความเสี่ยงจากการควบคุม และ 2. ความเสี่ยงที่ผู้ประกอบวิชาชีพมีอิทธิพลทางตรง ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> 2.1 ความเสี่ยงจากการตรวจสอบ และ 2.2 ความเสี่ยงจากการวัดผลหรือการประเมินผล 	1. ความเสี่ยงที่ข้อมูลแสดงขัดต่อข้อเท็จจริง ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> 1.1 ความเสี่ยงสืบเนื่อง และ 1.2 ความเสี่ยงจากการควบคุม และ 2. ความเสี่ยงที่ผู้ประกอบวิชาชีพจะตรวจไม่พบ การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> 2.1 ความเสี่ยงจากการตรวจสอบ 2.2 (ไม่มี)

16. ลักษณะ ระยะเวลาและขอบเขตของวิธีปฏิบัติ (ย่อหน้าที่ 76–80) ขยายความให้ชัดเจนขึ้น

17. รายงานที่ให้ความเชื่อมั่น (ย่อหน้าที่ 83–92) ขยายความให้ชัดเจนขึ้น

18. เรื่องอื่น ได้แก่ ความรับผิดชอบในการติดต่อสื่อสารอื่น (ย่อหน้าที่ 93) การจัดทำเอกสารหลักฐาน (ย่อหน้าที่ 94–95) เพิ่มเติมขึ้น ฉบับเดิมไม่ได้กล่าวถึงเรื่องนี้

[Federation of Accounting Professions. (2012). *Framework for Assurance Engagements*. Thailand: Federation of Accounting Professions Under the Royal Patronage of His Majesty the King]

สภาวิชาชีพบัญชี. (2559). *ร่างแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น*. ประเทศไทย: สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.

[Federation of Accounting Professions. (2016). *Framework for Assurance Engagements (revised)*. Thailand: Federation of Accounting Professions Under the Royal Patronage of His Majesty the King]

บทสรุป

โดยหลักการและโครงสร้างเนื้อหาของแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่นฉบับใหม่ไม่แตกต่างจากฉบับเดิม เพียงแต่เพิ่มเนื้อหาและขยายความให้ชัดเจนขึ้น จำนวน 18 ประเด็นที่กล่าวไว้ข้างต้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทยและการแปล

สภาวิชาชีพบัญชี. (2555). *แม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น*. ประเทศไทย: สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.

English

IFAC. (2007). *Handbook of International Auditing, Assurance, and Ethics*. The International Federation of Accountants.

IFAC. (2015). *Supplement to the Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements (Volume 3)*. IFAC.

SMEs บัญชีเดียวกับแนวทางการเขียนรายงานของ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

สุดปรานี มณีศรี

สุนิศา แซ่แต้

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี

คณะบัญชี การเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยพายัพ

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสาระสำคัญของพระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2558 และ พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการลดอัตราและยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 595) พ.ศ. 2558 ซึ่งส่งผลให้กิจการต้องกลับไปทบทวนข้อมูลในงบการเงินและพิจารณาปรับปรุงรายการแก้ไขข้อผิดพลาด ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อรายการในงบการเงินงวดบัญชีปัจจุบันหรืองวดบัญชีก่อน ทั้งนี้ผลกระทบจากรายการดังกล่าวส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามตรวจสอบเพื่อรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีอย่างเพียงพอและเหมาะสม เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

คำสำคัญ: SMEs บัญชีเดียว รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

SMEs Single-Accounting Book and Guidance for an Independent Auditor's Report

Sudpranee Maneesri

Sunisa Saetae

Lecturer of Department of Accounting,

Faculty of Accountancy Finance and Banking, Payap University

ABSTRACT

This article aims to present a main point of Royal act for exemption and support for tax operation following Revenue Code 2015 and Royal Decree of Revenue Code related to decreased rate and exemption of tax (No. 595) 2015 which cause companies to review their financial statements and consider error correction adjustments. These adjustments may have an effect on current or prior financial statements' components so that their independent audits have to perform audit in order to collect sufficient and appropriate evidence for their opinion in the independent auditor's report.

Keywords: SMEs, Single-accounting book, Independent auditor's report

บทนำ

สืบเนื่องจาก กรมสรรพากรได้ออกพระราชกำหนด ยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตาม ประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2558 และ พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วย การลดอัตราและ ยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 595) พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2558 โดยให้สิทธิพิเศษสำหรับนิติบุคคลที่จัดตั้ง ขึ้นในประเทศไทย ได้รับการยกเว้นการตรวจสอบทางภาษี สำหรับรายการที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ 1 มกราคม 2559 รวมถึง การได้รับยกเว้นและลดอัตราภาษี ในปี 2559-2560 เพื่อ เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการจัดทำบัญชีและงบการเงินให้ สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของธุรกิจ (บัญชีชุดเดียว) ตลอดจนเป็นการวางรากฐานสำหรับระบบ e-payment มาใช้ในการทำธุรกรรมทางการเงิน เป็นการส่งเสริมให้เกิด ความคล่องตัวทางการบริหารการเงินแก่ผู้ประกอบการ และทำให้รัฐบาลได้รับข้อมูลทางเศรษฐกิจที่แท้จริง ซึ่งจะ ส่งผลต่อการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมและ สนับสนุนผู้ประกอบการนิติบุคคล และนำไปสู่การพัฒนา ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไป

พระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการ เกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2558 และ พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วย การลดอัตราและยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 595) พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2558 นั้น มีวัตถุประสงค์สำคัญ ดังนี้

1. สนับสนุนให้มีการจัดทำบัญชีให้สอดคล้องกับสภาพ ข้อเท็จจริงของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลใน การนำเอาระบบ e-payment มาใช้ เพื่อเป็นการส่งเสริม การทำธุรกรรมและการบริหารเงินของผู้ประกอบการเป็นไป อย่างรวดเร็ว และเกิดประสิทธิภาพ

2. เพิ่มศักยภาพทางการผลิตและการค้า รวมถึงสร้าง ขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ ซึ่ง ส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3. สร้างความเชื่อถือให้ข้อมูลในงบการเงินของ นิติบุคคลในไทย และสะท้อนสภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของประเทศ เพื่อนำไปสู่การวางแผนทางการช่วยเหลือน ของรัฐบาล ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการ ของผู้ประกอบการอย่างแท้จริง และนำไปสู่การพัฒนา ประเทศต่อไป

4. ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับกิจการให้กับประเทศ ไทย ในการจัดทำข้อมูลทางบัญชีให้โปร่งใสตามหลัก ธรรมาภิบาล อันจะเป็นการส่งเสริมการเจริญเติบโตของ ระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืน

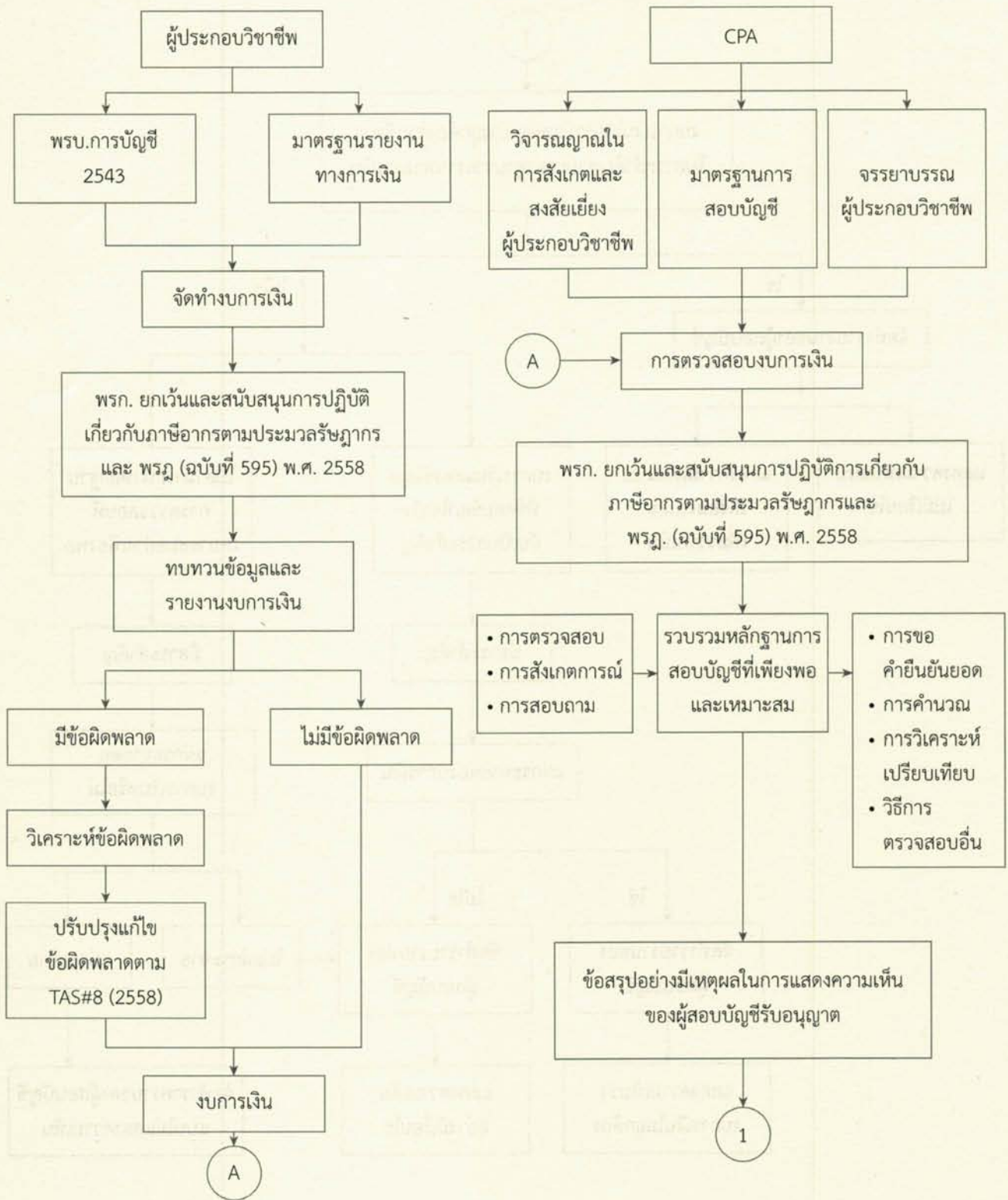
สาระสำคัญของกฎหมายฉบับดังกล่าวข้างต้น เป็นการ เปิดโอกาสการรับสิทธิพิเศษสำหรับนิติบุคคล ดังต่อไปนี้

1. บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่เสียภาษีจากฐาน กำไรสุทธิ ได้แก่

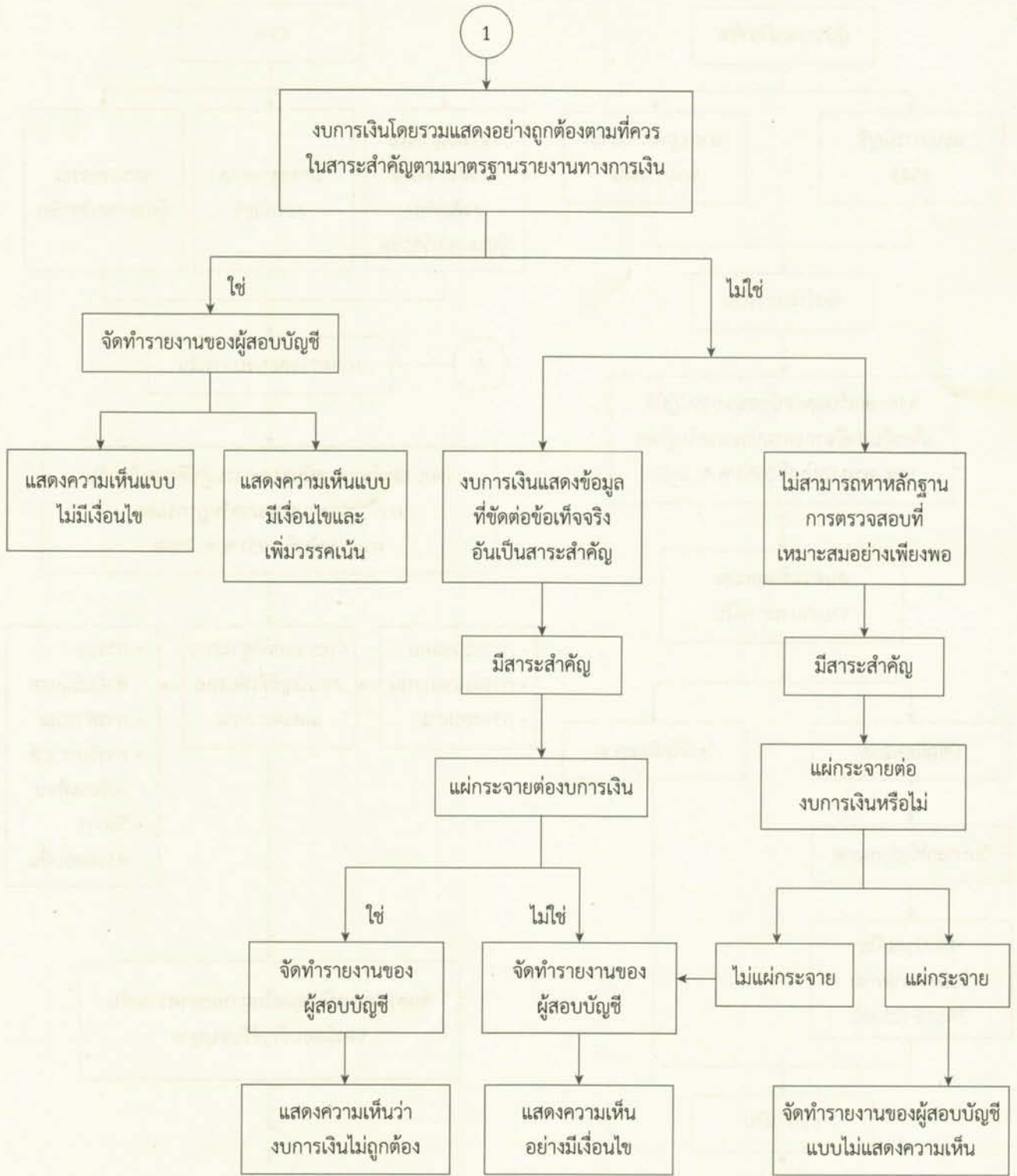
- บริษัทจำกัด
- บริษัท มหาชน จำกัด
- ห้างหุ้นส่วนจำกัด
- ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน
- บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตาม กฎหมายของต่างประเทศ ซึ่งประกอบกิจการ ในประเทศไทย ที่ไม่ใช่กิจการขนส่งผ่านต่าง ประเทศ
- กิจการร่วมค้า

2. นิติบุคคลตามข้อ 1 จะต้องมีรายได้จากการประกอบ กิจการหรือเนื่องจากการประกอบกิจการ ซึ่งคำนวณตาม หลักเกณฑ์สิทธิ ไม่เกิน 500 ล้านบาทในรอบปีบัญชีที่ผ่าน มาและมีระยะเวลาบัญชีครบ 12 เดือน โดยวันสุดท้ายของ รอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดก่อนหรือในวันที่ 31 ธันวาคม 2558

3. นิติบุคคลที่เข้าเงื่อนไขข้อ 1 และ 2 จะต้องจัดแจ้ง การได้รับสิทธิต่อกรมสรรพากร ตั้งแต่ 15 มกราคม 2559 - 15 มีนาคม 2559 ทางอินเทอร์เน็ต และได้รับการยืนยัน ผ่านทาง e-mail ว่าได้รับการจัดแจ้งเรียบร้อยแล้ว

ภาพที่ 1 SMEs บัญชีเดียวกับแนวทางการเขียนรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

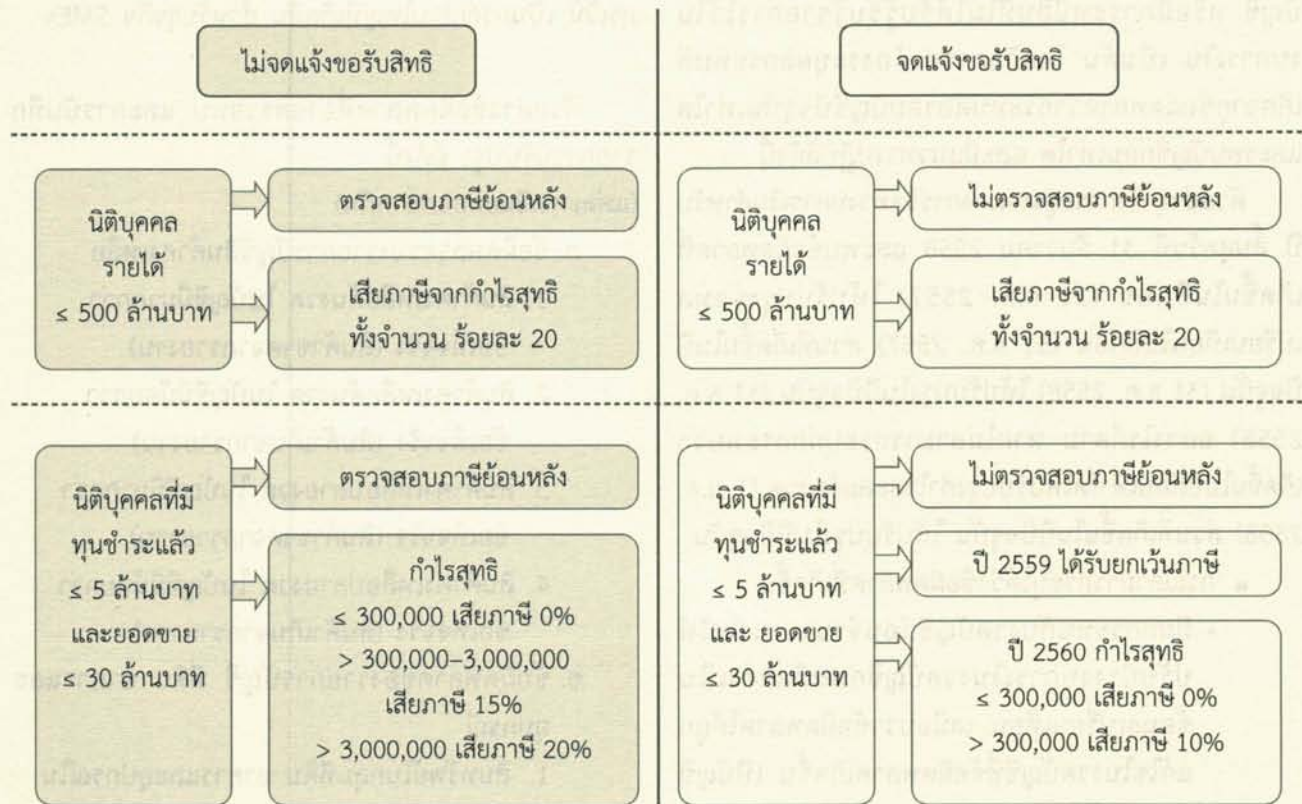
ภาพที่ 1 SMEs บัญชีเดียวกับแนวทางการเขียนรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (ต่อ)

สิทธิพิเศษสำคัญที่ได้รับตามพระราชกำหนดนี้ คือ การได้รับการยกเว้นจากการตรวจสอบ ใต้วง ประเมิน สิ่งให้เสียภาษีอากร ความผิดพลาดทางอาญาตามประมวลรัษฎากร สำหรับภาษีอากรในประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ภาษีเงินได้ นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะและอากรแสตมป์ นอกจากนี้ ยังได้รับการยกเว้นและลดอัตราภาษี ซึ่งสามารถแสดงเปรียบเทียบ สำหรับ นิติบุคคลที่จัดแจ้งรับสิทธิตามพระราชกำหนด และพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 595) ดังแสดงในภาพที่ 2

ตามที่พระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2558 และพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการลดอัตราและยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 595) พ.ศ. 2558

เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2558 ส่งผลให้นักบัญชีจะต้อง ทบทวนข้อมูลและรายการในงบการเงิน ว่ามีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นหรือไม่ และต้องสืบหาสาเหตุของข้อผิดพลาดดังกล่าวว่าเกิดจากสาเหตุใด โดยกิจการควรปรับปรุงตามสาเหตุที่เกิดข้อผิดพลาดนั้นและต้องมีเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีอย่างถูกต้องและครบถ้วนตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 จึงจะสามารถบันทึกรายการปรับปรุงเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวได้

ทั้งนี้ สาเหตุของความผิดพลาดที่พบอาจเกิดขึ้นจากการคำนวณตัวเลขผิดพลาด หรือการบันทึกบัญชีผิดพลาด หรือการใช้นโยบายการบัญชีที่ผิดพลาด หรือการตีความข้อเท็จจริงผิดพลาด หรือการทุจริต ฯลฯ ซึ่งนักบัญชีจะต้องพิจารณาเนื้อหาสาระที่เกิดขึ้น และหลักฐานของรายการ

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบสิทธิประโยชน์ของนิติบุคคลที่จัดแจ้งเข้าร่วม
“มาตรการ บัญชีเล่มเดียว และการยกเว้นและลดภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับ SMEs”

ทางบัญชี รวมถึงผลกระทบของความผิดพลาดที่เกิดขึ้นว่าเป็นของงวดบัญชีปัจจุบัน หรืองวดบัญชีก่อน หากเป็นข้อผิดพลาดในงวดบัญชีปัจจุบัน ก็บันทึกรายการปรับปรุงในรอบบัญชีปัจจุบันตามปกติ เพื่อใ้งบการเงินสามารถแสดงฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานที่ถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญ เท่านั้น แต่หากเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในงวดก่อน กิจการจะต้องทำการแก้ไขข้อผิดพลาด โดยปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง นโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชีและข้อผิดพลาด ซึ่งได้กล่าวถึงข้อผิดพลาดในงวดก่อน ว่าอาจเป็นการละเว้นการแสดงรายการ หรือการแสดงรายการในงบการเงินของกิจการขัดต่อข้อเท็จจริง เช่น กิจการอาจสืบค้นและพบว่ามีเอกสารขายสินค้า สินทรัพย์ หรือซื้อสินค้า สินทรัพย์ที่เกิดขึ้นในอดีตแต่ไม่เคยบันทึกบัญชี หรือมีภาระหนี้สินที่ไม่ได้รับรู้รับรู้อย่างไรในงบการเงิน เป็นต้น โดยกิจการจะต้องระบุผลกระทบที่เกิดจากข้อผิดพลาดว่ากระทบต่อรอบบัญชีปัจจุบันเท่าใด และรอบบัญชีก่อนเท่าใด และมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

ตัวอย่าง กิจการอยู่ระหว่างการจัดทำงบการเงินสำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2558 และพบข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในปีก่อน (31 ธ.ค. 2557) ให้ปรับปรุงข้อมูลเปรียบเทียบในปีก่อน (31 ธ.ค. 2557) ส่วนที่เกิดขึ้นในปีปัจจุบัน (31 ธ.ค. 2558) ให้ปรับปรุงในปีปัจจุบัน (31 ธ.ค. 2558) อย่างไรก็ตาม หากไม่สามารถระบุผลกระทบว่าเกิดขึ้นในปีก่อนเท่าใดให้ปรับปรุงกำไรสะสมต้นงวด (1 ม.ค. 2558) ส่วนที่เกิดขึ้นในปีปัจจุบัน ให้ปรับปรุงในปีปัจจุบัน

- กรณีสามารถระบุได้ว่าข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น
 - มีผลกระทบกับงวดบัญชีก่อนจำนวนเท่าใดให้ปรับปรุงงบการเงินงวดบัญชีก่อนที่แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ เสมือนว่าข้อผิดพลาดได้ถูกแก้ไขในงวดบัญชีที่ข้อผิดพลาดเกิดขึ้น (ปีบัญชี 2557)
 - หรือ หากข้อผิดพลาดเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีก่อนงวดบัญชีแรกสุดที่แสดงเป็น

ข้อมูลเปรียบเทียบ (ก่อนปีบัญชี 2557) กิจการต้องปรับปรุงยอดคงเหลือยกมาต้นงวด (ปีบัญชี 2557) ของสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นของในงบการเงินงวดแรกที่สุดที่นำมาแสดงเปรียบเทียบ (ปีบัญชี 2557) ส่วนที่เป็นผลกระทบของรอบบัญชีก่อนปีบัญชี 2557 ให้ปรับงบการเงินย้อนหลัง โดยปรับกับบัญชีกำไรสะสมต้นงวด (ปีบัญชี 2557)

■ กรณีไม่สามารถระบุผลกระทบที่เกิดจากข้อผิดพลาดของแต่ละงวด ที่แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ ไม่ว่าจะงวดใดงวดหนึ่งหรือหลายงวดก่อน (ก่อนปีบัญชี 2558) ให้ปรับปรุงข้อมูลเปรียบเทียบด้วยวิธีเปลี่ยนทันทีเป็นต้นไป โดยปรับกับบัญชีกำไรสะสมต้นงวด นับจากวันแรกสุดที่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติ (ปีบัญชี 2558) ซึ่งในทัศนะของผู้เขียน เห็นว่ากรณีนี้เป็นกรณีส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น สำหรับธุรกิจ SMEs

ตัวอย่างข้อผิดพลาดที่อาจตรวจพบ และการบันทึกรายการปรับปรุง มีดังนี้ (แต่ละกรณีแยกออกจากกัน)

- ก. ข้อผิดพลาดของรายการบัญชีสินค้าคงเหลือ
 1. สินค้าคงเหลือต้นงวด ในบัญชีมีมากกว่าข้อเท็จจริง (สินค้าขาดจากรายงาน)
 2. สินค้าคงเหลือต้นงวด ในบัญชีมีน้อยกว่าข้อเท็จจริง (สินค้าเกินจากรายงาน)
 3. สินค้าคงเหลือปลายงวด ในบัญชีมีมากกว่าข้อเท็จจริง (สินค้าขาดจากรายงาน)
 4. สินค้าคงเหลือปลายงวด ในบัญชีมีน้อยกว่าข้อเท็จจริง (สินค้าเกินจากรายงาน):
- ข. ข้อผิดพลาดของรายการบัญชี ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์
 1. สินทรัพย์ในกลุ่มที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ในบัญชีมีน้อยกว่าข้อเท็จจริง
 2. สินทรัพย์ในกลุ่มที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ในบัญชีมีมากกว่าข้อเท็จจริง

ตัวอย่างข้อผิดพลาดที่อาจตรวจพบ อธิบายในรายละเอียด ดังนี้

ก. ข้อผิดพลาดของรายการบัญชีสินค้าคงเหลือ

1. สินค้าคงเหลือต้นงวด ในบัญชีมีมากกว่าข้อเท็จจริง (สินค้าขาดจากรายงาน):

บันทึกแก้ไขข้อผิดพลาดโดยปรับปรุงยอดคงเหลือยกมาต้นงวดของสินทรัพย์

สาเหตุข้อผิดพลาด	แนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด (Perpetual Inventory Method)	แนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด (Periodic Inventory Method)
กรณีไม่สามารถระบุผลกระทบที่เกิดจากข้อผิดพลาดของแต่ละงวดที่แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบไม่ว่างวดใดงวดหนึ่งหรือหลายงวดก่อน (TAS 8 ย่อหน้า 45) จะบันทึกปรับปรุง ณ วันต้นงวด (ปี 2558) โดย		
1. ไม่รับรู้รายได้ตามข้อเท็จจริง, ไม่ได้บันทึกซื้อ และไม่ได้บันทึกต้นทุนขาย	บันทึกรับรู้รายได้ เดบิต ลูกหนี้/เงินสด/ธนาคาร/ ลูกหนี้เงินกู้ยืมกรรมการ เครดิต กำไรสะสม (มูลค่าขาย) ภาษีขายรอจัดส่ง บันทึกซื้อสินค้า เดบิต สินค้าคงเหลือ(ต้นงวด) ภาษีซื้อ เครดิต เจ้าหนี้/เงินสด/ธนาคาร/ เจ้าหนี้เงินกู้ยืมกรรมการ บันทึกต้นทุนขาย เดบิต กำไรสะสม เครดิต สินค้าคงเหลือ (มูลค่าต้นทุนขาย)	บันทึกรับรู้รายได้ เดบิต ลูกหนี้/เงินสด/ธนาคาร/ ลูกหนี้เงินกู้ยืมกรรมการ เครดิต กำไรสะสม (มูลค่าขาย) ภาษีขายรอจัดส่ง บันทึกซื้อสินค้า เดบิต กำไรสะสม ภาษีซื้อ เครดิต เจ้าหนี้/เงินสด/ธนาคาร/ เจ้าหนี้เงินกู้ยืมกรรมการ บันทึกต้นทุนขาย เดบิต กำไรสะสม เครดิต สินค้าคงเหลือ (มูลค่าต้นทุนขาย)
2. บันทึกรายได้แต่ไม่ได้บันทึกต้นทุนขาย	บันทึกต้นทุนขาย เดบิต กำไรสะสม เครดิต สินค้าคงเหลือ (มูลค่าต้นทุนขาย)	บันทึกต้นทุนขาย เดบิต กำไรสะสม เครดิต สินค้าคงเหลือ (มูลค่าต้นทุนขาย)
3. บันทึกบัญชีสินค้าคงเหลือ (ต้นงวด) ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือสินค้าสูญหาย	บันทึกลดยอดสินค้า เดบิต กำไรสะสม เครดิต สินค้าคงเหลือ (มูลค่าสินค้าขาดจากรายงาน)	บันทึกลดยอดสินค้า เดบิต กำไรสะสม เครดิต สินค้าคงเหลือ (มูลค่าสินค้าขาดจากรายงาน)

2. สินค้าคงเหลือต้นงวด ในบัญชีมีน้อยกว่าข้อเท็จจริง (สินค้าเกินจากรายงาน):
 บันทึกแก้ไขข้อผิดพลาดโดยปรับปรุงยอดคงเหลือยกมาต้นงวดของสินทรัพย์

สาเหตุข้อผิดพลาด	แนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด (Perpetual Inventory Method)	แนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด (Periodic Inventory Method)
กรณีไม่สามารถระบุผลกระทบที่เกิดจากข้อผิดพลาดของแต่ละงวดที่แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ ไม่ว่างวดใดงวดหนึ่งหรือหลายงวดก่อน ๆ จะบันทึกปรับปรุง ณ วันต้นงวด (ปี 2558) โดย		
1. ไม่ได้บันทึกรายการซื้อสินค้า (ก่อนปี 2558) ตามข้อเท็จจริง	บันทึกซื้อสินค้า เดบิต สินค้าคงเหลือ (ต้นงวด) กำไรสะสม (ภาษีซื้อต้องห้าม) เครดิต เจ้าหนี้การค้า/เงินสด/ธนาคาร/ เจ้าหนี้เงินยืมกรรมการ	บันทึกซื้อสินค้า เดบิต กำไรสะสม (ซื้อสินค้า) กำไรสะสม (ภาษีซื้อต้องห้าม) เครดิต เจ้าหนี้การค้า/เงินสด/ธนาคาร/ เจ้าหนี้เงินยืมกรรมการ
2. บันทึกการเบิกสินค้า (ก่อนปี 2558) สูงกว่าข้อเท็จจริง	เดบิต สินค้าคงเหลือ (ต้นงวด) เครดิต กำไรสะสม (ผลต่างสินค้า น้อยกว่าข้อเท็จจริง)	เนื่องจาก periodic ใช้วิธีการตรวจนับ ดังนั้น สินค้าที่นับได้เป็นไปตามข้อเท็จจริงมีอยู่ ดังนั้นจึงไม่บันทึกปรับปรุง

อย่างไรก็ตาม กิจการจะต้องพิจารณาว่าข้อผิดพลาดของการบันทึกสินค้าคงเหลือต้นปีบัญชี (1 มกราคม 2558) ว่ามีผลกระทบต่อสินค้าคงเหลือปลายงวดหรือไม่ และหากพบว่ามีผลกระทบต่องวดบัญชีปัจจุบัน จะต้องบันทึกการปรับปรุงในรอบบัญชีปัจจุบัน เพื่อแจ้งงบการเงินแสดงข้อมูลที่ถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญ กล่าวคือ ถ้ากิจการเลือกใช้วิธี Perpetual Inventory Method ต้องพิจารณา

ถึงการตีราคาสินค้าคงเหลือตามนโยบายการบัญชีของกิจการ และคำนวณหามูลค่าสินค้าคงเหลือปลายงวดที่ถูกต้องเพื่อบันทึกรายการปรับปรุงในรอบบัญชีปัจจุบัน แต่หากกิจการเลือกใช้วิธี Periodic Inventory Method ควรมีการตรวจนับและคำนวณหามูลค่าของสินค้าคงเหลือปลายงวดที่ถูกต้อง และแสดงเป็นสินค้าคงเหลือปลายงวดในงบการเงิน

3. สิ้นค้าคงเหลือปลายงวดในบัญชีมีมากกว่าข้อเท็จจริง (สิ้นค้าขาดจากรายงาน):
บันทึกแก้ไขข้อผิดพลาดโดยปรับปรุงยอดคงเหลือปลายงวดของสินทรัพย์ในงบการเงินปีปัจจุบัน (รอบปีบัญชี 2558)

สาเหตุข้อผิดพลาด	แนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด (Perpetual Inventory Method)	แนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด (Periodic Inventory Method)
กรณีไม่สามารถระบุผลกระทบที่เกิดจากข้อผิดพลาดของแต่ละงวดที่แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ ไม่ว่าจะงวดใดงวดหนึ่งหรือหลายงวดก่อน ๆ จะบันทึกปรับปรุง ณ วันต้นงวด (ปี 2558) โดย		
1. ไม่รับรู้รายได้ตามข้อเท็จจริง ไม่ได้บันทึกซื้อและไม่ได้บันทึก ต้นทุนขาย (รอบปีบัญชีปัจจุบัน)	บันทึกรับรู้รายได้ เดบิต ลูกหนี้/เงินสด/ธนาคาร/ ลูกหนี้เงินกู้ยืมกรรมการ เครดิต รายได้จากการขาย (มูลค่าขาย) ภาษีขายรอนำส่ง บันทึกซื้อสินค้า เดบิต สิ้นค้าคงเหลือ ภาษีซื้อ เครดิต เจ้าหนี้/เงินสด/ธนาคาร/ เจ้าหนี้เงินกู้ยืมกรรมการ บันทึกต้นทุนขาย เดบิต ต้นทุนขาย เครดิต สิ้นค้าคงเหลือ (มูลค่าต้นทุนขาย)	บันทึกรับรู้รายได้ เดบิต ลูกหนี้/เงินสด/ธนาคาร/ ลูกหนี้เงินกู้ยืมกรรมการ เครดิต รายได้จากการขาย (มูลค่าขาย) ภาษีขายรอนำส่ง บันทึกซื้อสินค้า เดบิต สิ้นค้าคงเหลือ ภาษีซื้อ เครดิต เจ้าหนี้/เงินสด/ธนาคาร/ เจ้าหนี้เงินกู้ยืมกรรมการ บันทึกต้นทุนขาย เดบิต ต้นทุนขาย เครดิต สิ้นค้าคงเหลือ (มูลค่าต้นทุนขาย)
2. บันทึกรายได้แต่ไม่ได้บันทึกต้นทุนขาย	บันทึกต้นทุนขาย เดบิต ต้นทุนขาย เครดิต สิ้นค้าคงเหลือ (มูลค่าต้นทุนขาย)	ปรับปรุงยอดสิ้นค้าคงเหลือปลายงวด ตามที่ตรวจนับได้จริง
3. บันทึกบัญชีสิ้นค้าคงเหลือไม่ตรงกับ ข้อเท็จจริงหรือสินค้าสูญหาย	บันทึกลดยอดสินค้า เดบิต ขาดทุนจากสินค้าสูญหาย เครดิต สิ้นค้าคงเหลือ (มูลค่าสินค้า ขาดจากรายงาน)	ปรับปรุงยอดสิ้นค้าคงเหลือปลายงวด ตามที่ตรวจนับได้จริง

4. สิ้นค้าคงเหลือปลายงวด ในบัญชีมีน้อยกว่าข้อเท็จจริง (สิ้นค้าเกินจากรายงาน):
บันทึกแก้ไขข้อผิดพลาด ในงบการเงินงวดปัจจุบัน (ปีบัญชี 2558)

สาเหตุข้อผิดพลาด	แนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด (Perpetual Inventory Method)	แนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด (Periodic Inventory Method)
1. ไม่ได้บันทึกรายการซื้อสินค้าตามข้อเท็จจริง	บันทึกซื้อสินค้า เดบิต สินค้าคงเหลือ ภาษีซื้อ เครดิต เจ้าหนี้การค้า/เงินสด/ธนาคาร/ เจ้าหนี้เงินยืมกรรมการ	บันทึกซื้อสินค้า เดบิต ซื้อ ภาษีซื้อ เครดิต เจ้าหนี้การค้า/เงินสด/ธนาคาร/ เจ้าหนี้เงินยืมกรรมการ
2. บันทึกการเบิกสินค้า (ปีบัญชี 2558) สูงกว่าข้อเท็จจริง	บันทึกเพิ่มสินค้า เดบิต สินค้าคงเหลือ เครดิต ต้นทุนขาย (ผลต่างสินค้า น้อยกว่าข้อเท็จจริง)	ปรับปรุงยอดสินค้าคงเหลือปลายงวดตาม ที่ตรวจนับได้จริง

อย่างไรก็ตาม การบันทึกรายการปรับปรุงในรอบบัญชีปัจจุบัน (ปีบัญชี 2558) เพื่อให้งบการเงินแสดงข้อมูลที่ถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญ ต้องพิจารณาว่าถ้ากิจการเลือกใช้วิธี Perpetual Inventory Method ต้องพิจารณาถึงการตีราคาสินค้าคงเหลือตามนโยบายการบัญชีของกิจการ และคำนวณหามูลค่าที่ต้องเพื่อบันทึกรายการปรับปรุงในรอบบัญชีปัจจุบัน แต่หากกิจการเลือกใช้วิธี Periodic Inventory Method กิจการควรคำนวณหามูลค่าที่ต้องและแสดงเป็นสินค้าคงเหลือปลายงวดในงบการเงิน

ข. ข้อผิดพลาดของรายการบัญชี ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์
1. สินทรัพย์ในกลุ่มที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ในบัญชีมีน้อยกว่าข้อเท็จจริง

กิจการจะต้องสืบหาข้อเท็จจริง และสาเหตุของข้อผิดพลาดดังกล่าว เช่น กิจการบันทึกสินทรัพย์ไม่ครบถ้วน หรือ กิจการไม่รับรู้รายการเป็นสินทรัพย์ ณ วันที่ได้มา หรือ บันทึกรายการสินทรัพย์เป็นค่าใช้จ่ายในงวดบัญชีก่อน ทั้งนี้หากพบหลักฐานแสดงถึงข้อผิดพลาดดังกล่าวแล้ว จะ

ต้องพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นและแก้ไขข้อผิดพลาด โดยปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 (2558) เรื่องนโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางการบัญชีและข้อผิดพลาด ซึ่งแสดงข้อเท็จจริงได้จากเอกสารประกอบการซื้อหรือได้มา หรือเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์นั้น ๆ ส่งผลให้กิจการสามารถระบุได้ว่าข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น มีผลกระทบกับงวดบัญชีก่อนจำนวนเท่าใด ดังนั้น กิจการจึงควรปรับปรุงงบการเงินงวดบัญชีก่อนที่แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ (รอบปีบัญชี 2557) เสมือนว่าข้อผิดพลาดได้ถูกแก้ไขในงวดบัญชีที่ข้อผิดพลาดเกิดขึ้น (ในรอบปีบัญชี 2557) หรือหากข้อผิดพลาดเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีก่อนงวดบัญชีแรกสุดที่แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ (ก่อนรอบปีบัญชี 2557) กิจการต้องปรับปรุงยอดคงเหลือยกมาต้นงวดของสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของในงบการเงินงวดแรกที่สุดที่นำมาแสดงเปรียบเทียบ (รอบปีบัญชี 2557) ส่วนที่เป็นผลกระทบของรอบบัญชีก่อน (ก่อนรอบปีบัญชี 2557) ให้ปรับงบการเงินย้อนหลัง โดยบันทึกไว้ในบัญชีกำไรสะสม

สาเหตุข้อผิดพลาด	แนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด
1. บันทึกลิขสิทธิ์ไม่ครบถ้วน หรือไม่ได้รับรู้รายการเป็นสิทธิ์ ณ วันที่ได้มา	<p>บันทึกรายการรับรู้สิทธิ์ ณ วันที่ได้มา หรือวันแรกของงวดก่อนที่นำมาแสดง เปรียบเทียบ (รอบปีบัญชี 2557) ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเอกสารหลักฐาน เดบิต สิทธิ์ เครดิต เงินสด/ธนาคาร/เจ้าหนี้/เงินยืมกรรมการ</p> <p>บันทึกค่าเสื่อมราคาสะสมนับตั้งแต่ได้มาจนถึงวันต้นงวดแรกของปีนำมาแสดง เปรียบเทียบ (รอบปีบัญชี 2557) เดบิต กำไรสะสม เครดิต ค่าเสื่อมราคาสะสม</p> <p>บันทึกค่าเสื่อมราคาปัจจุบัน (รอบปีบัญชี 2558) เดบิต ค่าเสื่อมราคา-สิทธิ์ เครดิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-สิทธิ์</p>
2. บันทึกลิขสิทธิ์เป็นค่าใช้จ่ายใน งวดบัญชีก่อน	<p>บันทึกรับรู้รายการ ณ วันที่ได้มา หรือวันแรกของงวดก่อนที่นำมาแสดงเปรียบเทียบ (รอบปีบัญชี 2557) ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเอกสารหลักฐาน เดบิต สิทธิ์ เครดิต กำไรสะสม</p> <p>บันทึกค่าเสื่อมราคาสะสมนับตั้งแต่ได้มาจนถึงวันต้นงวดแรกของปีนำมาแสดง เปรียบเทียบ (รอบปีบัญชี 2557) เดบิต กำไรสะสม เครดิต ค่าเสื่อมราคาสะสม</p> <p>บันทึกค่าเสื่อมราคาปัจจุบัน (รอบปีบัญชี 2558) เดบิต ค่าเสื่อมราคา-สิทธิ์ เครดิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-สิทธิ์</p>

อย่างไรก็ตาม ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า กรณีที่
กิจการไม่สามารถหาหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีที่
เชื่อถือได้ ตาม พรบ.การบัญชี 2543 ดังนั้น รายการ
ดังกล่าวจึงไม่ควรรับรู้เป็นสิทธิ์ในงบการเงิน ดังนั้น
กรณีกิจการไม่สามารถระบุได้ว่าข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น มี
ผลกระทบกับงวดบัญชีก่อนจำนวนเท่าใด จึงมีความเป็นไปได้
ได้ยากที่จะเกิดขึ้น

2. สิทธิ์ในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ในบัญชี มีมากกว่าข้อเท็จจริง

กิจการจะต้องสืบหาข้อเท็จจริงและสาเหตุของข้อผิดพลาด
ดังกล่าว เช่น กิจการเลิกใช้งานสิทธิ์ในงวดก่อนแล้ว
แต่ยังไม่บันทึกตัดสิทธิ์ออกจากบัญชี หรือกิจการนำ
สิทธิ์ไปขายแล้วไม่บันทึกตัดสิทธิ์ออกจากบัญชี
หรือเกิดจากความผิดพลาดของระบบการควบคุมภายใน

เกี่ยวกับสินทรัพย์ของกิจการ ทั้งนี้หากพบหลักฐานแสดงถึงข้อผิดพลาดดังกล่าวแล้ว จะต้องพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นและแก้ไขข้อผิดพลาด โดยปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 (2558) เรื่อง นโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางการบัญชีและข้อผิดพลาดซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏจากการตรวจนับทรัพย์สินของกิจการหรือจากการตรวจสอบเอกสารหลักฐานทางการบัญชีในงวดบัญชีก่อน ดังนั้น หากกิจการสามารถระบุได้ว่าข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น มีผลกระทบกับงวดบัญชีก่อนจำนวนเท่าใด กิจการจึงควรปรับปรุงงบการเงินงวดบัญชีก่อนที่

แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ (รอบปีบัญชี 2557) เสมือนว่าข้อผิดพลาดได้ถูกแก้ไขในงวดบัญชีที่ข้อผิดพลาดเกิดขึ้น (ในรอบปีบัญชี 2557) หรือหากข้อผิดพลาดเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีก่อนงวดบัญชีแรกสุดที่แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ (ก่อนรอบปีบัญชี 2557) กิจการต้องปรับปรุงยอดคงเหลือยกมาต้นงวดของสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นในงบการเงินงวดแรกที่สุดที่นำมาแสดงเปรียบเทียบ (รอบปีบัญชี 2557) ส่วนที่เป็นผลกระทบของรอบบัญชีก่อน (ก่อนรอบปีบัญชี 2557) ให้ปรับปรุงงบการเงินย้อนหลัง โดยบันทึกไว้ในบัญชีกำไรสะสม

สาเหตุข้อผิดพลาด	แนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด
1. กิจการเลิกใช้งานสินทรัพย์ในงวดก่อนปีทีนำมาเปรียบเทียบ (ก่อนปี 2557) แต่ยังไม่บันทึกตัดสินทรัพย์ออกจากบัญชี	บันทึกรายการปรับปรุง ตัดสินทรัพย์ออกจากบัญชี ณ วันแรกของงวดก่อนที่นำมาแสดงเปรียบเทียบ (1 ม.ค. 57) ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเอกสารหลักฐาน เดบิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-สินทรัพย์ กำไรสะสม (ผลต่าง) เครดิต สินทรัพย์
2. กิจการเลิกใช้งานสินทรัพย์ในงวดปีทีนำมาเปรียบเทียบ (ปี 2557) แต่ยังไม่บันทึกตัดสินทรัพย์ออกจากบัญชี	บันทึกรายการปรับปรุงค่าเสื่อมราคาของงวดปีทีนำมาแสดงเปรียบเทียบ (31 ธ.ค. 57) ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเอกสารหลักฐาน เดบิต ค่าเสื่อมราคา-สินทรัพย์ เครดิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-สินทรัพย์ บันทึกตัดสินทรัพย์ออกจากบัญชี (ในรอบปี 2557) เดบิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-สินทรัพย์ ขาดทุนจากการเลิกใช้สินทรัพย์ เครดิต สินทรัพย์
3. ขายสินทรัพย์ในงวดก่อนปีทีนำมาเปรียบเทียบ (ก่อนปี 2557) แต่ไม่บันทึกบัญชี	บันทึกรายการปรับปรุง ณ วันแรกของงวดก่อนที่นำมาแสดงเปรียบเทียบ (1 ม.ค. 57) ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเอกสารหลักฐาน เดบิต เงินสด/ธนาคาร/ลูกหนี้/ลูกหนี้กรรมการ ค่าเสื่อมราคาสะสม-สินทรัพย์ กำไรสะสม (ผลต่าง) เครดิต สินทรัพย์

สาเหตุข้อผิดพลาด	แนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาด
4. ขายสินทรัพย์ในงวดปีที่น่ามาเปรียบเทียบ (ปี 2557) แต่ไม่บันทึกบัญชี	บันทึกรายการปรับปรุงค่าเสื่อมราคาของงวดปี (บัญชี 2557) ที่นำมาแสดงเปรียบเทียบ (31 ธ.ค. 57) ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเอกสารหลักฐาน เดบิต ค่าเสื่อมราคา-สินทรัพย์ เครดิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-สินทรัพย์ บันทึกการจำหน่ายสินทรัพย์ เดบิต เงินสด/ธนาคาร/ลูกหนี้/ลูกหนี้กรรมการ ค่าเสื่อมราคาสะสม-สินทรัพย์ กำไรขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ (ผลต่าง) เครดิต สินทรัพย์ ภาษีขายรอนำส่ง
5. สินทรัพย์ตามบัญชี ในงวดก่อนปีที่น่ามาเปรียบเทียบ (ก่อนปี 2557) สูงกว่าที่ปรากฏในทรัพย์สินที่มีอยู่จริง เนื่องจากความผิดพลาดของระบบการจัดการทรัพย์สิน	บันทึกรายการปรับปรุงงวดปีที่น่ามาแสดงเปรียบเทียบ (1 ม.ค. 57) เดบิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-สินทรัพย์ กำไรสะสม (ผลต่าง) เครดิต สินทรัพย์
6. สินทรัพย์ตามบัญชี ในงวดปีที่น่ามาเปรียบเทียบ (ปี 2557) สูงกว่าที่ปรากฏในทรัพย์สินที่มีอยู่จริง เนื่องจากความผิดพลาดของระบบการจัดการทรัพย์สิน	บันทึกรายการปรับปรุงงวดปีที่น่ามาแสดงเปรียบเทียบ (1 ม.ค. 57) เดบิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-สินทรัพย์ ขาดทุนจากสินทรัพย์สูญหาย ลูกหนี้อื่น (กรณีสามารถระบุผู้รับผิดชอบได้) เครดิต สินทรัพย์ ภาษีขายรอนำส่ง

อย่างไรก็ตาม กรณีไม่สามารถระบุผลกระทบที่เกิดจากข้อผิดพลาดของแต่ละงวดที่แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบไม่ว่างวดใด งวดหนึ่งหรือหลายงวดก่อน ให้ปรับปรุงข้อมูลด้วยวิธีเปลี่ยนทันทีเป็นต้นไป นับจากวันแรกสุดที่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติ ดังนั้น กิจการควรปรับปรุงรายการสินทรัพย์ในบัญชีมีมากกว่าข้อเท็จจริงดังกล่าว ณ วันต้นงวดของปีปัจจุบัน (1 ม.ค. 2558) โดย

เดบิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-สินทรัพย์	XXX
กำไรสะสม (ผลต่าง)	XXX
เครดิต สินทรัพย์	XXX

หลังจากการปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดแล้ว กิจการจะต้องคำนวณค่าเสื่อมราคา และบันทึกค่าเสื่อมราคาตามนโยบายการบัญชีของกิจการ ตามมูลค่าของสินทรัพย์ที่มีอยู่ตามข้อเท็จจริงในรอบปีบัญชีปัจจุบัน และปีบัญชีต่อไป

การตรวจสอบงบการเงินของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตวางแผนและปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงิน เพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า งบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่เพียงใด โดยผู้สอบบัญชีจะใช้ วิจารณ์ญาณในการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Skepticism) ต่อข้อมูลของกิจการที่ตรวจสอบ นอกจากนี้ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชี และรักษาไว้ซึ่งจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ (Code of Ethics) เพื่อให้ผลงานของผู้สอบบัญชีเป็นที่น่าเชื่อถือแก่ผู้ใช้งบการเงิน

ในการตรวจสอบงบการเงินดังกล่าว ผู้สอบบัญชีจะใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีอย่างเพียงพอและเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการตรวจหลักฐานทางการบัญชีและหลักฐานประกอบอื่น ๆ การสังเกตการณ์ การสอบถาม การขอคำยืนยัน การคำนวณ การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ฯลฯ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการสรุปความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีว่า งบการเงินโดยรวมแสดงไว้ โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินหรือไม่เพียงใด

หากตรวจสอบแล้วเห็นว่างบการเงินแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นแบบปกติ คือ แสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขต่องบการเงินที่ตรวจสอบ ในขณะที่เดียวกันหากผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ และพบว่างบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ความเห็นของผู้สอบบัญชีจะเปลี่ยนแปลงไป โดยผู้สอบบัญชีอาจแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข หรือแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง หรือไม่แสดงความเห็นต่องบการเงินที่ตรวจสอบ ทั้งนี้ผู้สอบบัญชีจะใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับความมีสาระสำคัญ และการแผ่กระจาย (Pervasiveness) ของผลกระทบหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดผลกระทบของเหตุการณ์ต่องบการเงิน ประกอบการ

พิจารณาในการแสดงความเห็นต่องบการเงินที่ตรวจสอบ

ตามที่กรมสรรพากรได้ออกพระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2558 และพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการลดอัตราและยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 595) พ.ศ. 2558 ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี กล่าวคือ ผู้สอบบัญชีต้องใช้วิธีการตรวจสอบเพิ่มเติม ตามความจำเป็น โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อข้อมูลในงบการเงิน ทั้งนี้ ผู้สอบบัญชียังคงมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี และแสดงความเห็นต่องบการเงินงวดปัจจุบันตามข้อเท็จจริง ดังนั้น หากตรวจสอบแล้วพบว่ากิจการมีข้อผิดพลาดทางบัญชี ผู้สอบบัญชีต้องวิเคราะห์ว่าข้อผิดพลาดนั้น เป็นรายการของงวดบัญชีปัจจุบัน หรืองวดบัญชีก่อน และพิจารณาผลกระทบของข้อผิดพลาดดังกล่าวต่อข้อมูลในงบการเงิน

การตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขข้อผิดพลาดทางบัญชีดังกล่าว เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นต่องบการเงินที่ตรวจสอบ โดยผู้สอบบัญชีอาจแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข หรือแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง ในกรณีที่กิจการไม่ปรับปรุงข้อผิดพลาดหรือไม่เปิดเผยข้อมูลตามที่กำหนดในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน แต่หากกิจการปรับปรุงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น และเปิดเผยถูกต้องตามมาตรฐานการ รายงานทางการเงิน ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข หรืออาจเพิ่มวรรคเน้น เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสังเกตเรื่องที่มีการปรับปรุงรายการที่ได้เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินแล้ว

ตัวอย่างการเขียนรายงานของผู้สอบบัญชี

กรณีที่ 1 กิจการได้ปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาด และเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินไว้อย่างเพียงพอและเหมาะสมแล้ว ผู้สอบบัญชีจึงแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข โดยเพิ่มวรรคเน้น ดังนี้

วรรคเน้นข้อมูลและเหตุการณ์

ข้าพเจ้าขอให้สังเกตหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ XX ตามที่กรมสรรพากรได้ออกพระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2558 และพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการลดอัตราและยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 595) พ.ศ. 2558 ซึ่งบริษัทฯ ได้พบข้อผิดพลาดของบัญชี...(สินค้าคงเหลือ/ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์)... ของงวดบัญชีก่อน และได้มีการบันทึกแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินไว้อย่างถูกต้องแล้ว พร้อมทั้งได้มีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินไม่ได้มีเงื่อนไขในเรื่องนี้

กรณีที่ 2 กิจการสามารถระบุได้ว่าข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ว่า มีผลกระทบกับงวดบัญชีก่อน (รอบปีบัญชี 2557) จำนวนเท่าใด และกิจการได้ปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดงบการเงินงวดบัญชีก่อนที่แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบเสมือนว่าข้อผิดพลาดได้ถูกแก้ไขในงวดบัญชีที่ข้อผิดพลาดเกิดขึ้น (รอบปีบัญชี 2557) หรือ หากข้อผิดพลาดเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีก่อนงวดบัญชีแรกสุดที่แสดงเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ (ก่อนปีบัญชี 2557) และกิจการปรับปรุงยอดคงเหลือยกมาต้นงวดของสินทรัพย์หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นในงบการเงินงวดแรกที่สุดที่นำมาแสดงเปรียบเทียบ (รอบปีบัญชี 2557) ส่วนที่เป็นผลกระทบของรอบบัญชีก่อน (ก่อนปีบัญชี 2557) ให้ปรับงบการเงินย้อนหลัง

กรณีแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อสินค้าคงเหลือ

2.1 ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขเนื่องจากกิจการไม่สามารถจัดหาเอกสารประกอบรายการที่เกี่ยวข้องกับบัญชีสินค้าคงเหลือ มาให้ตรวจสอบได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม ส่งผลให้งบการเงินแสดงข้อมูล

ที่ขัดต่อข้อเท็จจริง อันเป็นสาระสำคัญ และกิจการมิได้เปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินอย่างเพียงพอและเหมาะสม

วรรคเกณฑ์การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข/เกณฑ์ในการแสดงความเห็นต่องบการเงินว่า ไม่ถูกต้อง (แล้วแต่กรณี)

ในรอบปีบัญชี 2558 กิจการได้มีการบันทึกแก้ไขข้อผิดพลาดเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ ณ วันที่...(ปี 2557)... ตามพระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2558 รายการดังกล่าวมีผลกระทบต่อผลกำไรสุทธิของ...(ปี 2557) สูงไป (ต่ำไป) จำนวน บาท และมีผลกระทบต่อผลกำไรสุทธิ ของ...(ปี 2558)... สูงไป (ต่ำไป) จำนวน บาท นอกจากนี้รายการดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อฐานะการเงินและการเปิดเผยข้อมูลของกิจการ ทั้งนี้ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการตรวจสอบที่เพียงพอและเหมาะสมว่าข้อผิดพลาดดังกล่าวเป็นของรอบปีบัญชีใด ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าจำเป็นต้องปรับปรุงจำนวนเงินของบัญชีสินค้าคงเหลือและบัญชีที่เกี่ยวข้องหรือไม่ เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบต่อบัญชีสินค้าคงเหลือ บัญชีสินทรัพย์รวม รวมถึงองค์ประกอบอื่นในงบการเงิน ดังนั้น ความเห็นของข้าพเจ้าจึงมีเงื่อนไขต่อกำไรขาดทุนปี 2558 และตัวเลขเปรียบเทียบเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือและกำไรขาดทุนปี 2557

2.2 ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขเนื่องจากกิจการบันทึกแก้ไขข้อผิดพลาดเกี่ยวข้องกับบัญชีสินค้าคงเหลือ ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ส่งผลให้งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ และกิจการมิได้เปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบ งบการเงิน อย่างเพียงพอและเหมาะสม

**วรรคเกณฑ์การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข/เกณฑ์
ในการแสดงความเห็นต่องบการเงินว่า ไม่ถูกต้อง**

ในรอบปีบัญชี 2558 กิจการได้มีการบันทึกแก้ไขข้อผิดพลาด เกี่ยวกับ สินค้าคงเหลือ ณ วันที่ ตามพระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2558 โดยบันทึก การบันทึกรายการดังกล่าวไม่เป็นไปตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน หากปรับปรุงให้ถูกต้องตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน จะมีผลกระทบต่อผลกำไรสุทธิ ของ ... (ปี 2557) สูงไป (ต่ำไป) จำนวน บาท และมีผลกระทบต่อผลกำไรสุทธิ ของ ... (ปี 2558)... สูงไป (ต่ำไป) จำนวน บาท รวมถึงมีผลกระทบต่อบัญชีสินค้าคงเหลือ บัญชีสินทรัพย์รวม รวมถึงองค์ประกอบอื่นในงบการเงิน ดังนั้น ความเห็นของข้าพเจ้าจึงมีเงื่อนไขต่อกำไรขาดทุนปี 2558 และตัวเลขเปรียบเทียบเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือและกำไรขาดทุนปี 2557

กรณีแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อก็คติ อาคารและอุปกรณ์

2.3 ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข เนื่องจากกิจการไม่สามารถจัดหาเอกสารประกอบรายการที่เกี่ยวข้องกับบัญชีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ มาให้ตรวจสอบได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม ส่งผลให้งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง อันเป็นสาระสำคัญ และมีได้เปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน อย่างเพียงพอและเหมาะสม

**วรรคเกณฑ์การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข/เกณฑ์
ในการแสดงความเห็นต่องบการเงินว่าไม่ถูกต้อง**

ในรอบปีบัญชี 2558 กิจการได้มีการบันทึกแก้ไขข้อผิดพลาด เกี่ยวกับ ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ณ วันที่ ... (ปี 2557)... ตามพระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2558 โดยกิจการบันทึกปรับปรุงมูลค่าของบัญชีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ในงบแสดงฐานะการเงิน จำนวน บาท และบันทึกค่าเสื่อมราคา ใน (ปี 2557)

จำนวน บาท และมีและบันทึกค่าเสื่อมราคา ใน (ปี 2558)... จำนวน บาท รวมถึง การเปิดเผยข้อมูลของกิจการ ซึ่ง ข้าพเจ้าไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เกี่ยวกับมูลค่าของที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงไม่สามารถสรุปได้ว่า จำเป็นต้องปรับปรุงจำนวนเงินของบัญชีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และบัญชีที่เกี่ยวข้องหรือไม่ เพียงใด ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบต่อบัญชีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ บัญชีสินทรัพย์รวม รวมถึงองค์ประกอบอื่นในงบการเงิน ดังนั้น ความเห็นของข้าพเจ้าจึงมีเงื่อนไขต่องบการเงินปี 2558 และตัวเลขเปรียบเทียบเกี่ยวกับที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ปี 2557

2.4 ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข เนื่องจากกิจการบันทึกแก้ไขข้อผิดพลาดเกี่ยวข้องกับบัญชีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน เช่น กิจการไม่บันทึกค่าเสื่อมราคา ส่งผลให้ งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง อันเป็นสาระสำคัญ และมีได้เปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน อย่างเพียงพอและเหมาะสม

**วรรคเกณฑ์การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข/เกณฑ์ใน
การแสดงความเห็นต่องบการเงินว่าไม่ถูกต้อง**

ในรอบปีบัญชี 2558 กิจการได้มีการบันทึกแก้ไขข้อผิดพลาด เกี่ยวกับ ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ณ วันที่ ตามพระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2558 โดยกิจการบันทึกปรับปรุงมูลค่าของบัญชีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ในงบแสดงฐานะการเงิน จำนวน บาท แต่ไม่ได้บันทึกค่าเสื่อมราคาในงบการเงิน ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน หากกิจการคิดค่าเสื่อมราคาโดยใช้วิธีเส้นตรงในอัตราร้อยละ 5 สำหรับอาคาร และอัตราร้อยละ 20 สำหรับอุปกรณ์ จะส่งผลให้กำไรสุทธิของปี ลดลง จำนวน บาท และที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ จะลดลงด้วยค่าเสื่อมราคาสะสม จำนวน

..... บาท ซึ่งหากจำเป็นต้องปรับปรุงจะมีผลกระทบต่อบัญชีที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ บัญชีสินทรัพย์รวม รวมถึงองค์ประกอบอื่นในงบการเงิน ดังนั้น ความเห็นของข้าพเจ้าจึงมีเงื่อนไขต่องบการเงินปี 2558 และตัวเลขเปรียบเทียบเกี่ยวกับที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ปี 2557

สรุป

บทความนี้เสนอสาระสำคัญของพระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2558 และพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วย การลดอัตราและยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 595) พ.ศ. 2558 โดยเริ่มจากการกล่าวถึงวัตถุประสงค์สำคัญและสาระสำคัญของกฎหมายทั้ง 2 ฉบับเชื่อมโยงกับการทบทวนข้อมูลในงบการเงิน และพิจารณาปรับปรุงรายการแก้ไขข้อผิดพลาดของกิจการ ตลอดจนการปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีอย่างเพียงพอและเหมาะสม จากนั้นสรุปส่งท้ายด้วย การนำเสนอแนวทางการเขียนรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทยและการแปล

กระทรวงการคลัง. (2559). *มาตรการบัญชีเล่มเดียวและการยกเว้นและลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับ SMEs*. สืบค้นจาก [http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-16-10/item/98868-](http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-16-10/item/98868-มาตรการบัญชีเล่มเดียวและการยกเว้นและลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับ-smes.html)

[Ministry of Finance. (2016). Single-accounting book standard and exemption and decreased rate of corporate income tax for SMEs. Retrieved from [มาตรการบัญชีเล่มเดียวและการยกเว้นและลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับ-smes.html\]](http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-16-10/item/98868-</p>
</div>
<div data-bbox=)

ราชกิจจานุเบกษา. (2559). *พระราชกำหนดการยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2558*.

[The government gazette. (2016). Royal act of exemption and support for tax operation following Revenue Code 2016.]

ราชกิจจานุเบกษา. (2559). *พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการลดอัตราและยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 595) พ.ศ. 2558*.

[The government gazette. (2016). Royal decree of Revenue Code related to decreased rate and exemption of tax (No.595) 2015.]

สภาวิชาชีพบัญชี. (2554). *มาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (TFRS for NPAEs)*. กรุงเทพฯ.

[Federation of Accounting Professions. (2015). *Thai financial reporting standard for non-publicly accountable entities (TFRS for NPAEs)*. Bangkok.]

สภาวิชาชีพบัญชี. (2558). *มาตรฐานการบัญชีไทย ฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง นโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี และข้อผิดพลาด*. กรุงเทพฯ.

[Federation of Accounting Professions. (2015). *Thai accounting standard No. 8 (revised 2015): Accounting policies, changes in accounting estimates and errors*. Bangkok.]

สภาวิชาชีพบัญชี. (2558). *มาตรฐานการบัญชีไทย ฉบับที่ 33 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง กำไรต่อหุ้น*. กรุงเทพฯ.

[Federation of Accounting Professions. (2015). *Thai accounting standard No. 33 (revised 2015): Earnings per Share*. Bangkok.]

ตราสารอนุพันธ์และการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์

ดร.กุลยา จันทะเดช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

ตราสารอนุพันธ์เป็นเครื่องมือทางการเงินชนิดหนึ่งที่มีบทบาทมากขึ้นในการดำเนินธุรกิจ โดยทั่วไปแล้ว ตราสารอนุพันธ์จะถูกใช้ในการป้องกันความเสี่ยงของกิจการ รวมถึง ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย ปัจจุบันนี้ การเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ในงบการเงินเป็นไปตามข้อกำหนดภายใต้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 107 (TAS107) เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน บทความฉบับนี้กล่าวถึงความหมาย ประเภทหลักและประโยชน์ของตราสารอนุพันธ์ และอภิปรายข้อกำหนดภายใต้ TAS107 พร้อมทั้งตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ในงบการเงิน

คำสำคัญ: ตราสารอนุพันธ์ เครื่องมือทางการเงิน การเปิดเผยข้อมูล

Derivatives and Disclosure for Derivatives

Dr.Kulaya Jantadej

*Assistant Professor of Department of Accounting,
Thammasat Business School, Thammasat University*

ABSTRACT

Derivatives, a financial instrument, play an increasing role in business. They normally are used to hedge against entities' risks including currency risk, interest rate risk. At present, disclosure for derivatives in financial statements complies with principles under Thai Accounting Standard No. 107 (TAS 107), 'Financial Instruments: Disclosure and Presentation'. This article describes definition, main types, and benefits of derivatives. In addition, principles under TAS 107 and examples for disclosure for derivatives in financial statements are discussed.

Keywords: Derivatives, Financial Instrument, Disclosure

บทนำ

กิจการเมื่อดำเนินงานมักประสบกับความไม่แน่นอน (Uncertainties) หรือความเสี่ยง (Risks) ในรูปแบบต่างๆ เช่น ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย ความเสี่ยงจากตลาด¹ เป็นต้น ความไม่แน่นอนและความเสี่ยงเหล่านี้อาจจะส่งผลให้กิจการมีต้นทุนในการดำเนินงานที่สูงกว่าที่ประมาณการไว้หรือทำให้เกิดผลขาดทุน ผู้บริหารของกิจการจึงมีแนวโน้มที่จะนำเครื่องมือทางการเงิน² (Financial Instruments) อาทิเช่น ตราสารอนุพันธ์³ (Derivatives) มาใช้เพื่อบริหารและป้องกันความเสี่ยง (Hedging) และช่วยลดความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นในการทำธุรกิจ (Bunea-Bontas, 2009) นอกจากนี้ตราสารอนุพันธ์สามารถที่จะสร้างประโยชน์ให้กับผู้ถือครองในรูปแบบของการเก็งกำไร (Speculation) (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548)

ปัจจุบันนี้ การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ในงบการเงินของกิจการเป็นไปตามข้อกำหนดที่ปรากฏในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 (TAS 107) เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน

ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) ข้อกำหนดภายใต้ TAS 107 มีความสอดคล้องกับ International Accounting Standard No. 32 (IAS 32) 'Financial Instruments: Disclosure and Presentation' ฉบับที่มีผลบังคับใช้ในช่วงปี ค.ศ. 2000 โดยทั่วไปแล้ว TAS 107 ไม่ได้กำหนดให้กิจการจะต้องรับรู้รายการตราสารอนุพันธ์ (Recognition of Derivatives) ในงบการเงิน ดังนั้น กิจการสามารถนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ทั้งในและนอกงบดุล (Off-Balance Sheet) แต่ต้องทำการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เช่น รายละเอียดของตราสารอนุพันธ์ที่กิจการถือครอง วัตถุประสงค์ในการถือครองตราสารอนุพันธ์ เป็นต้น

ในเดือนเมษายน ค.ศ. 2001 International Accounting Standard Board (IASB) ได้ออก International Accounting Standard No. 39 (IAS 39) 'Financial Instruments: Recognition and Measurement' โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ กำหนดหลักการในการรับรู้รายการ (Recognition) และการวัด

¹ ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน (Currency Risk) คือ ความเสี่ยงอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk) คือ ความเสี่ยงอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยในตลาด และความเสี่ยงจากตลาด (Market Risk) คือ ความเสี่ยงอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของราคาตลาด (อ้างอิงย่อหน้าที่ 45 ของ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน)

² มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ให้คำนิยามเครื่องมือทางการเงิน (Financial Instruments) ไว้ดังนี้ 'เครื่องมือทางการเงิน หมายถึง สัญญาใดๆ ที่ทำให้เกิดสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Asset) ของกิจการหนึ่ง และหนี้สินทางการเงิน (Financial Liability) หรือตราสารทุนของอีกกิจการหนึ่งเพิ่มขึ้นในเวลาเดียวกัน' โดยสินทรัพย์ทางการเงิน หมายถึง สินทรัพย์ ดังนี้ (ก) เงินสด (ข) สิทธิตามสัญญาที่จะได้รับเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นจากกิจการอื่น (ค) สิทธิตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินของกิจการกับเครื่องมือทางการเงินของกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่เป็นประโยชน์ต่อกิจการ (ง) ตราสารทุนของกิจการอื่น และหนี้สินทางการเงิน หมายถึง สัญญาที่ทำให้กิจการเกิดภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามข้อใดข้อหนึ่งดังนี้ (ก) ส่งมอบเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นให้แก่กิจการอื่น (ข) แลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินกับกิจการอื่น ภายใต้เงื่อนไขที่อาจทำให้กิจการเสียประโยชน์

³ ตราสารอนุพันธ์ (Derivatives) เป็นเครื่องมือทางการเงินอย่างหนึ่ง อาทิเช่น ออปชั่น (Option) (อาจเรียกว่า สิทธิเลือกซื้อหรือขาย หรือตราสารสิทธิที่จะซื้อหรือขายสินทรัพย์) เป็นตราสารทางการเงินที่ก่อให้เกิดสินทรัพย์ทางการเงินกับคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งและหนี้สินทางการเงินกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาเดียวกัน (อ้างอิงย่อหน้าที่ 11, 12 และภาคผนวกของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107)

มูลค่า (Measurement) สำหรับเครื่องมือทางการเงิน อย่างไรก็ตาม เนื้อหาของ IAS 39 มีความซับซ้อนอยู่มาก IASB จึงทำการปรับแก้ IAS 39 หลายครั้งเพื่อลดความซับซ้อน แต่ในที่สุด IASB ได้ตัดสินใจออก International Financial Reporting Standard No. 9 (IFRS 9) 'Financial Instruments' มาแทนที่ IAS39 ทั้งฉบับ โดย IFRS 9 ฉบับสมบูรณ์ได้ถูกเผยแพร่เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2014 และจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2018 ดังนั้น ในช่วงเวลาก่อนปี ค.ศ. 2018 กิจการที่จัดทำงบการเงินภายใต้ International Financial Reporting Standards (IFRSs) สามารถนำหลักการภายใต้ IAS 39 หรือ IFRS 9 มาใช้ในการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ในส่วนของประเทศไทย สภาวิชาชีพบัญชี ได้ยกร่างมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 (TFRS 9) เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน โดย TFRS 9 จะถูกนำมาถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 และเมื่อ TFRS9 มีผลบังคับใช้ TAS107 จะถูกยกเลิกไป⁴

บทความฉบับนี้ประกอบไปด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้ (1) คำนิยาม ประเภทหลักและประโยชน์โดยทั่วไปของตราสารอนุพันธ์ (2) ข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ภายใต้มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 (TAS 107) พร้อมตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ในงบการเงิน และ (3) บทสรุปและทิศทางการเปลี่ยนแปลงในหลักการสำหรับการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าตราสารอนุพันธ์ภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงินสากล

ตราสารอนุพันธ์: คำนิยาม ประเภทหลัก และประโยชน์โดยทั่วไป

คำนิยามของตราสารอนุพันธ์

(Definition of Derivatives)

ตราสารอนุพันธ์เป็นตราสารที่ก่อกำเนิดจาก (Derive) หรือแปรผันตามสิ่งอ้างอิง (Underlying) โดยทั่วไปแล้วตราสารอนุพันธ์จะมีมูลค่าขึ้นอยู่กับสินทรัพย์อ้างอิง (Underlying Asset) หรือตัวแปรอ้างอิง (Underlying Variable) ตัวอย่างของสินทรัพย์อ้างอิง (ตัวแปรอ้างอิง) ได้แก่ เงินตราต่างประเทศ (อัตราแลกเปลี่ยน) หุ้นสามัญ (ราคาหุ้น/ดัชนีหลักทรัพย์) พันธบัตรรัฐบาล (อัตราดอกเบี้ย) เป็นต้น ตราสารอนุพันธ์ หมายถึง สัญญาทางการเงินระหว่างคู่สัญญาตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป โดยทำข้อตกลงที่จะซื้อหรือขายสินทรัพย์อ้างอิงในปัจจุบัน และจะทำการชำระราคากันในอนาคต (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548)

นอกจากนี้ คำนิยามของตราสารอนุพันธ์ภายใต้ขอบเขตของ IAS 39 (IFRS 9)⁵ คือ เครื่องมือทางการเงิน (Financial Instrument) หรือสัญญาอื่น (Other Contract) ที่มีลักษณะทุกข้อดังต่อไปนี้

1) การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าจะเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่ระบุไว้ในสัญญา เช่น อัตราดอกเบี้ย ราคาของเครื่องมือทางการเงิน (Financial Instrument Price) ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodity Price) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange Rate) ดัชนีราคาหรือดัชนีอัตรา (Index of Prices or Rates) อันดับความน่าเชื่อถือหรือดัชนีความน่าเชื่อถือ (Credit Rating or Credit Index) หรือตัวแปร

⁴ นอกจาก TAS107 จะถูกยกเลิกไปเมื่อ TFRS9 มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2562 มาตรฐานการบัญชีฉบับดังต่อไปนี้จะถูกยกเลิกเช่นกัน (1) มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 101 เรื่อง หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ (2) มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 103 เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของธนาคารและสถาบันการเงินที่คล้ายคลึงกัน (3) มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 105 เรื่อง การลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน และ (4) มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 106 เรื่อง การบัญชีสำหรับกิจการที่ดำเนินธุรกิจ เฉพาะด้านการลงทุน

⁵ อ้างถึงคำนิยามที่ปรากฏในย่อหน้า 9 ของ IAS39 และในภาคผนวก A ของ IFRS9

อื่น (Other Variable) ในกรณีที่ตัวแปรที่ระบุไว้ในสัญญาไม่เป็นตัวเงิน (Non-financial Variable) ตัวแปรนั้นจะไม่เฉพาะเจาะจงกับคู่สัญญาหนึ่ง ๆ เท่านั้น โดยรวมแล้วตัวแปรที่ระบุไว้ในสัญญาตามที่กล่าวในข้อนี้อาจเรียกว่ารายการอ้างอิง⁶ (Underlying)

2) ไม่มีการจ่ายเงินลงทุนสุทธิเมื่อเริ่มแรก (No Initial Net Investment) หรือจ่ายด้วยจำนวนเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับสัญญาประเภทอื่นซึ่งมีการตอบสนองในลักษณะเดียวกันต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยตลาด และ

3) การรับหรือจ่ายชำระจะกระทำในอนาคต

จากคำนิยามของตราสารอนุพันธ์ตามที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าตราสารอนุพันธ์เป็นสัญญาระหว่างคู่สัญญาตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะซื้อหรือขายสินทรัพย์อ้างอิงในอนาคต ซึ่งเมื่อตอนเข้าเป็นคู่สัญญานั้นจะไม่เกิดการชำระราคาสินทรัพย์อ้างอิงแต่จะไปทำการชำระราคากันในอนาคตตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญา ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของตราสารอนุพันธ์จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของสินทรัพย์อ้างอิง (หรือรายการอ้างอิง) ที่ระบุไว้ในสัญญา ดังนั้น การเข้าถือครองตราสารอนุพันธ์จึงอาจทำให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของตราสารอนุพันธ์ และในขณะเดียวกันอาจทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีภาระผูกพันที่จะต้องสละประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของตราสารอนุพันธ์

ประเภทหลักของตราสารอนุพันธ์ (Basic Types of Derivatives)

สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2548) กล่าวถึงประเภทหลัก ๆ ของตราสารอนุพันธ์ไว้ 3 ประเภท ได้แก่ (1) สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (2) ออปชั่น (Option) และ (3) สวอป (Swap) ตามรายละเอียดดังนี้

สัญญาซื้อขายล่วงหน้า คือ สัญญาที่มีการตกลงระหว่างคู่สัญญา 2 ฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่งเป็นผู้จะซื้อและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้จะขายสินทรัพย์อ้างอิงชนิดหนึ่งในอนาคตตามราคาที่ได้ตกลงกัน คู่สัญญาฝ่ายผู้จะซื้อนั้นจะทำการเปิดฐานะ (Open Position) ที่เรียกว่า ฐานะซื้อ (Long Position) ในขณะที่คู่สัญญาฝ่ายผู้จะขายทำการเปิดฐานะที่เรียกว่า ฐานะขาย (Short Position) ผู้ที่จะซื้อมีภาระผูกพันที่จะต้องชำระราคาสินทรัพย์ตามที่ตกลงกันและรับมอบสินทรัพย์ ในขณะที่ผู้ที่จะขายมีภาระผูกพันที่จะต้องส่งมอบสินทรัพย์และรับชำระราคาสินทรัพย์ในอนาคตนั้นหมายความว่า ภายใต้สัญญาซื้อขายล่วงหน้านี้ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญา ณ เวลาในอนาคตตามที่ได้ตกลงกันไว้ (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548) ตัวอย่างของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เช่น กิจการ 'หนึ่ง' ทำสัญญาซื้อหุ้นสามัญของกิจการ 'สอง' ล่วงหน้าจากผู้ขาย โดยจะซื้อหุ้นสามัญในอีก 3 เดือนข้างหน้าในราคาหุ้นละ 150 บาท ดังนั้น ในอีก 3 เดือนข้างหน้า กิจการ 'หนึ่ง' จะต้องซื้อหุ้นสามัญของกิจการ 'สอง' จากผู้ขายในราคาหุ้นละ 150 บาทตามที่ตกลงกันไว้ (ถึงแม้ว่า ราคาหุ้นของกิจการ 'สอง' ที่ซื้อขายกันในท้องตลาดตอนนั้นจะแตกต่างจากราคา

⁶ ตัวอย่างสำหรับรายการอ้างอิง (Underlying) ดังนี้ (1) อัตราดอกเบี้ย (เช่น อัตรา London Interbank Offered Rate-LIBOR หรือ อัตรา Thai Baht Interest Rate Fixing-THBFX เป็นต้น) (2) ราคาของเครื่องมือทางการเงิน (เช่น ราคาหุ้นของกิจการ เป็นต้น) (3) ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ (เช่น ราคาของยางแผ่นรมควัน ชั้น 3 หรือ ข้าวขาว 5% เป็นต้น) (4) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (เช่น อัตราแลกเปลี่ยน USD/THB เป็นต้น) (5) ดัชนีราคาหรือดัชนีอัตรา (เช่น SET 50 Index เป็นต้น) (6) อันดับความน่าเชื่อถือ (เช่น Fitch Ratings เป็นต้น) (7) ตัวแปรที่ไม่เป็นตัวเงิน (เช่น ดัชนีอุณหภูมิ [Temperature Index] เป็นต้น)

150 บาทต่อหุ้นก็ตาม) และผู้ขายจะต้องส่งมอบหุ้นและรับชำระราคาค่าหุ้นจากกิจการ 'หนึ่ง'

สัญญาซื้อขายล่วงหน้านั้นจำแนกเป็นสัญญาฟิวเจอร์ส (Futures Contract) และสัญญาฟอร์เวิร์ด (Forward Contract) โดยทั่วไปแล้ว สัญญาฟิวเจอร์สและสัญญาฟอร์เวิร์ดทำขึ้นเพื่อซื้อหรือขายสินทรัพย์อ้างอิงในอนาคตเช่นเดียวกัน แต่สัญญาทั้งสองมีลักษณะที่แตกต่างกันหลายประการ (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548; กฤษฎา เสกตระกูล, 2553ก) ดังนี้

(ก) ความเป็นมาตรฐาน สัญญาฟิวเจอร์สมีความเป็นมาตรฐานมากกว่าเนื่องจากการซื้อขายสัญญาชนิดนี้เกิดขึ้นบนตลาดทางการ (Exchange Market)⁷ ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบสัญญา (Contract Specification) เป็นมาตรฐาน (Standardization) เช่น ขนาดสัญญา คุณภาพของสินทรัพย์อ้างอิง วันที่ วิธีการและสถานที่ในการชำระราคา และส่งมอบสินทรัพย์ เป็นต้น ตัวอย่างของสัญญาฟิวเจอร์ส เช่น สัญญาซื้อขายยางแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า (RSS3) สัญญาซื้อขายหลักทรัพย์ล่วงหน้า (Single Stock Futures) สัญญาซื้อขายทองคำล่วงหน้า (Gold Futures) เป็นต้น ในขณะที่รูปแบบของสัญญาฟอร์เวิร์ดเป็นไปตามข้อตกลงของคู่สัญญาอันเนื่องมาจากการทำสัญญากันนอกตลาดทางการ (Over-the-Counter: OTC) ตัวอย่างของสัญญาฟอร์เวิร์ดที่พบได้โดยทั่วไป เช่น สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าที่ทำขึ้นระหว่างกิจการกับธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น

(ข) สภาพคล่อง สัญญาฟิวเจอร์สมีสภาพคล่องมากกว่า เพราะถูกซื้อขายบนตลาดทางการ ทำให้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ง่ายอันเนื่องมาจากความเป็นมาตรฐานของสัญญา สำหรับสัญญาฟอร์เวิร์ดนั้นไม่สามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนได้อันเนื่องมาจากเป็นสัญญาที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะตามความต้องการของคู่สัญญาเท่านั้น

(ค) ความเสี่ยงในการไม่ปฏิบัติตามสัญญา (Default Risk) สัญญาฟิวเจอร์สเผชิญกับความเสี่ยงที่คู่สัญญาจะไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ตกลงกันไว้น้อยกว่าสัญญาฟอร์เวิร์ดในการซื้อขายสัญญาฟิวเจอร์สนั้น ผู้ซื้อหรือผู้ขายไม่ได้ทำสัญญากันเอง แต่จะทำสัญญากับสำนักหักบัญชี (Clearing House) ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางของตลาดทางการ โดยสำนักหักบัญชีจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการจับคู่สัญญา ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย อีกทั้งจะขอให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาวางเงินประกัน (Margin) เพื่อป้องกันการไม่ปฏิบัติตามสัญญา ทั้งนี้ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญา สำนักหักบัญชีจะชำระเงินหรือส่งมอบสินทรัพย์ให้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทันทีและจะดำเนินการตามกฎหมายกับคู่สัญญาที่ผิดพลั่ว

(ง) การยกเลิกสัญญา ผู้ซื้อหรือผู้ขายสัญญาฟิวเจอร์สนั้นมักจะไม่ส่งมอบสินทรัพย์อ้างอิงจริง แต่จะยกเลิกสัญญาก่อนวันครบกำหนดโดยทำการล้างฐานะ (Offsetting the Position) เช่น ผู้ซื้อสัญญาฟิวเจอร์สสามารถเปิดฐานะขาย (Short Position) เพื่อเป็นการล้างฐานะซื้อ (Long Position) ที่ทำไว้แต่เดิม ในทางกลับกัน ผู้ขายสัญญา

⁷ ตลาดทางการสำหรับสัญญาฟิวเจอร์สในประเทศไทยแต่เดิมมีจำนวน 2 แห่ง คือ ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเทศไทย (Thailand Futures Exchange: TFEX) และตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (The Agricultural Futures Exchange of Thailand: AFET) อย่างไรก็ตามในวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2558 บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (TFEX) ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ร่วมแถลงข่าวการรวมศูนย์การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยทั้ง 4 องค์กรได้ร่วมมือดำเนินการตามนโยบายภาครัฐ โดยนำสินค้าเกษตรล่วงหน้าใน AFET มารวมไว้ที่ TFEX เพื่อให้มีศูนย์การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพียงแห่งเดียวอันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและเกิดประโยชน์ต่อผู้ลงทุนที่จะสามารถซื้อขายอนุพันธ์ทุกประเภทได้ในแห่งเดียว (ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2558)

ฟิวเจอร์สามารถเปิดฐานะซื้อเพื่อสลับฐานะเดิม เป็นต้น สำหรับสัญญาฟอว์เวิร์ดนั้น โดยปกติแล้วคู่สัญญาจะทำการส่งมอบสินทรัพย์จริงและชำระราคาสินทรัพย์ในวันที่สัญญาครบกำหนด

ออปชั่น (Option) เป็นตราสารทางการเงินที่ให้สิทธิแก่ผู้ซื้อในการซื้อสินทรัพย์อ้างอิงจากผู้ขายออปชั่น (กรณี Call Option - ตราสารสิทธิเรียกซื้อสินทรัพย์) หรือให้สิทธิแก่ผู้ซื้อในการขายสินทรัพย์อ้างอิงให้กับผู้ขายออปชั่น (กรณี Put Option - ตราสารสิทธิให้ขายสินทรัพย์) ในอนาคต ณ ราคาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (ที่เรียกว่า ราคาใช้สิทธิ - Exercise Price หรือ Strike Price) และในเวลาที่กำหนดได้ ผู้ซื้อออปชั่น (เมื่อเทียบกับผู้ขาย) เป็นผู้ได้เปรียบเนื่องจากมีสิทธิเลือกที่จะซื้อหรือขายสินทรัพย์ในระยะเวลาที่กำหนด โดยผู้ซื้อออปชั่นต้องจ่ายค่าพรีเมียม (Premium) ให้กับผู้ขายเมื่อเข้าเป็นคู่สัญญา เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเลือกซื้อหรือขายดังกล่าว ในทางตรงกันข้าม ผู้ขายออปชั่นมิได้มีสิทธิ แต่มีภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามการเลือกใช้สิทธิของผู้ซื้อ นั่นก็คือ ถ้าผู้ซื้อเลือกที่จะซื้อสินทรัพย์ (กรณี Call Option) ผู้ขายออปชั่นจะต้องทำการส่งมอบสินทรัพย์และรับชำระราคา (ณ ราคาใช้สิทธิ) แต่ถ้าผู้ซื้อเลือกที่จะขาย (กรณี Put Option) ผู้ขายออปชั่นจะต้องรับมอบสินทรัพย์และชำระราคา ทั้งนี้ ถ้าผู้ซื้อเลือกที่จะไม่ใช้สิทธิ ออปชั่นก็จะหมดอายุไปเมื่อถึงวันครบกำหนดและจะไม่มีผลผูกพันต่อผู้ขายออปชั่นอีกต่อไป (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548; กฤษฎา เสกตระกูล, 2553; ศูนย์ข้อมูลตราสารการเงินแห่งประเทศไทย, 2554) ออปชั่นสามารถทำการตกลงซื้อขายกันบนตลาดทางการหรือนอกตลาดทางการ ตัวอย่างของออปชั่น อาทิเช่น SET 50 Index Options

สวอป (Swap) คือ สัญญาในการแลกเปลี่ยนกระแสเงินสด (อันเกี่ยวเนื่องจากสินทรัพย์หรือตัวแปรทางการเงิน เช่น อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น) ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตระหว่างคู่สัญญา 2 ฝ่าย สัญญาสวอป ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ได้แก่ สัญญาสวอปอัตราดอกเบี้ย (Interest

Rate Swap) ซึ่งเป็นสัญญาทางการเงินที่คู่สัญญาตกลงที่จะแลกเปลี่ยนภาระการชำระดอกเบี้ยให้แก่กันและกันภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ และสัญญาสวอปเงินตราต่างประเทศ (Currency Swap) ซึ่งเป็นสัญญาในการแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลหนึ่งกับเงินอีกสกุลหนึ่งที่อ้างอิงไว้ เป็นต้น สัญญาสวอปจะทำการซื้อขายกันนอกตลาดทางการ (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548; ศูนย์ข้อมูลตราสารการเงินแห่งประเทศไทย, 2554)

ประโยชน์โดยทั่วไปของตราสารอนุพันธ์

ตราสารอนุพันธ์มีประโยชน์หลัก ๆ อยู่สองประการ ได้แก่ (1) ช่วยในการบริหารและป้องกันความเสี่ยง (Hedging) และ (2) ช่วยในการเก็งกำไร (Speculation) (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548; คราฤทธิ ลิธิกุล, 2553)

ตัวอย่างการใช้ตราสารอนุพันธ์ในการบริหารและป้องกันความเสี่ยง เช่น กิจการแห่งหนึ่งส่งออกสินค้าไปประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 500,000 หน่วย ในราคาขายหน่วยละ 35 บาท (ต้นทุนต่อหน่วยเท่ากับ 30 บาท) และกิจการจะได้เงินสด 500,000 ดอลลาร์สหรัฐในอีก 60 วันข้างหน้า (สมมติว่าอัตราแลกเปลี่ยนในขณะที่ขาย เท่ากับ 35 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) ถ้าหากว่าผู้บริหารของกิจการเล็งเห็นว่าอัตราแลกเปลี่ยนดอลลาร์สหรัฐมีแนวโน้มลดลง ซึ่งอาจทำให้กิจการได้รับเงินค่าขายสินค้าต่ำกว่า 17.5 ล้านบาท (500,000 ดอลลาร์สหรัฐคูณด้วยอัตราแลกเปลี่ยน 35 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกิจการมีกำไรจากการขายน้อยกว่าที่ประมาณการไว้หรืออาจเกิดผลขาดทุนจากการขาย (ในกรณีที่อัตราแลกเปลี่ยนในอีก 60 วันข้างหน้าต่ำกว่า 30 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) ดังนั้น ผู้บริหารสามารถทำการป้องกันความเสี่ยงจากความเสี่ยงผันผวนในอัตราแลกเปลี่ยนโดยการเข้าทำสัญญาฟอว์เวิร์ด (เปิดฐานะขาย) กับธนาคารพาณิชย์เพื่อจะได้ขาย 500,000 ดอลลาร์สหรัฐในอีก 60 วันข้างหน้าในอัตราแลกเปลี่ยนที่ได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้า (สมมติว่าอัตราแลกเปลี่ยนที่ตกลงกัน

เท่ากับ 34.25 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) ดังนั้น ในการเข้าถือครองสัญญาฟอว์เวิร์ดทำให้กิจการได้รับเงินค่าขายสินค้าเท่ากับ 17.125 ล้านบาท (คำนวณได้จาก 500,000 ดอลลาร์สหรัฐคูณด้วยอัตราแลกเปลี่ยน 34.25 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) และมีกำไรจากการขายสินค้าประมาณ 2.125 ล้านบาท (500,000 หน่วย ๆ ละ 4.25 บาท [ผลต่างระหว่าง 34.25 บาท และ 30 บาท]) ถึงแม้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนในอีก 60 วันข้างหน้าจะลดลงต่ำกว่า 34.25 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ

ตัวอย่างการเก็งกำไรโดยใช้ตราสารอนุพันธ์ เช่น นักลงทุนรายหนึ่งคาดว่าจะสามารถทำกำไรจากความผันผวนในอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ สมมติว่า ณ ปัจจุบันอัตราแลกเปลี่ยนเท่ากับ 33 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ถ้า นักลงทุนคาดการณ์ว่าอัตราแลกเปลี่ยนจะปรับตัวสูงขึ้นในอนาคต นักลงทุนน่าจะเข้าถือครองสัญญาฟิวเจอร์ส (เปิดฐานะซื้อ) เพื่อซื้อเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐล่วงหน้าบนตลาดทางการ เช่น จำนวน 10 สัญญา (สัญญาละ 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ) เป็นต้น ณ อัตราแลกเปลี่ยนในขณะที่เข้าทำสัญญา (สมมติว่าเท่ากับ 33.80 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) ต่อมา ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐปรับตัวสูงขึ้นตามที่นักลงทุนได้คาดการณ์ไว้ (สมมติว่า อัตราแลกเปลี่ยนปรับขึ้นเป็น 35.20 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) นักลงทุนสามารถสร้างกำไรได้ประมาณ 1.40 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ (ผลต่างระหว่าง 35.20 บาทและ 33.80 บาท) และมีกำไรโดยรวมจากการเก็งกำไรประมาณ 14,000 บาท (คำนวณได้จาก 10,000 ดอลลาร์สหรัฐคูณ 1.40 บาท) โดยสรุปแล้ว ภายใต้สัญญาฟิวเจอร์ส นักลงทุนรายนี้สามารถสร้างกำไรโดยการถือราคาซื้อเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐไว้ที่อัตราแลกเปลี่ยน 33.80 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐและขายเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐที่อัตราแลกเปลี่ยนเท่ากับ 35.20 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ

ข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ ภายใต้มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 พร้อมตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ ในงบการเงิน

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 (TAS107) ให้คำนิยามเครื่องมือทางการเงินไว้ดังนี้ ‘เครื่องมือทางการเงิน หมายถึง สัญญาใด ๆ ที่ทำให้เกิดสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Asset) ของกิจการหนึ่ง และหนี้สินทางการเงิน (Financial Liability) หรือตราสารทุนของอีกกิจการหนึ่งเพิ่มขึ้นในเวลาเดียวกัน’

สินทรัพย์ทางการเงิน หมายถึง สินทรัพย์ดังนี้ (ก) เงินสด (ข) สิทธิตามสัญญาที่จะได้รับเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นจากกิจการอื่น (ค) สิทธิตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินของกิจการกับเครื่องมือทางการเงินของกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่จะเป็นประโยชน์ต่อกิจการ (ง) ตราสารทุนของกิจการอื่น และหนี้สินทางการเงิน หมายถึง สัญญาที่ทำให้กิจการเกิดภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามข้อใดข้อหนึ่งดังนี้ (ก) ส่งมอบเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นให้แก่กิจการอื่น (ข) แลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินกับกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่อาจทำให้กิจการเสียประโยชน์ เครื่องมือทางการเงินภายใต้ TAS 107 จึงหมายรวมถึง ปฐมพันธ์ทางการเงิน เช่น ลูกหนี้การค้า ลูกหนี้เงินให้กู้ยืม เงินลงทุน เจ้าหนี้การค้า เงินกู้ยืม หนี้ทุน และอนุพันธ์ทางการเงิน (หรือที่เรียกว่า ตราสารอนุพันธ์) (TAS107.11)

ตราสารทางการเงิน (Derivatives) อาทิเช่น ออปชั่น เป็นเครื่องมือทางการเงินที่ก่อให้เกิดสินทรัพย์ทางการเงินกับคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งและหนี้สินทางการเงินกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาเดียวกัน เนื่องจากผู้ซื้อออปชั่นมีสิทธิเลือกที่จะซื้อ (ในกรณี Call Option) หรือจะขาย (ในกรณี Put Option) สินทรัพย์อ้างอิงในอนาคต ณ ราคาที่ตกลงกันไว้ (เช่น ผู้ซื้อออปชั่นทำการรับมอบสินทรัพย์และชำระราคาในกรณี Call Option เป็นต้น) ในขณะที่ผู้ขายออปชั่นมีภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามสิทธิเลือกจะซื้อ

หรือจะขายของผู้ซื้ออปชั่น (เช่น ผู้ขายอปชั่นทำการส่งมอบสินทรัพย์และรับชำระราคาในกรณี Call Option เป็นต้น)

TAS 107 ไม่ได้กำหนดหลักการรับรู้รายการ (Recognition) และการวัดมูลค่า (Measurement) เครื่องมือทางการเงิน (TAS107.30) แต่ได้กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินที่มีสาระสำคัญแต่ละประเภท (TAS107.44) ดังนั้น กิจการที่ถือครองตราสารอนุพันธ์สามารถแสดงรายการและเปิดเผยข้อมูลตราสารอนุพันธ์ทั้งที่เป็นรายการในงบดุลและนอกงบดุล ในกรณีที่กิจการรับรู้รายการตราสารอนุพันธ์ในงบดุล (On-Balance Sheet) รายการเหล่านั้นจะถูกนำเสนอในงบแสดงฐานะการเงินในส่วนของสินทรัพย์หรือหนี้สิน โดยกิจการต้องเปิดเผยนโยบายการบัญชีที่เกี่ยวข้องรวมถึงเกณฑ์ในการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าตราสารอนุพันธ์ ในหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย (TAS 107.55) แต่ถ้ากิจการเลือกที่จะนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์นอกงบดุล (Off-Balance Sheet) กิจการต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ที่มีสาระสำคัญในหมายเหตุประกอบงบการเงิน โดยอาจเปิดเผยคำอธิบายและข้อมูลที่เป็นตัวเลขที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยกันเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะและสาระสำคัญของตราสารอนุพันธ์ (TAS107.47)

วัตถุประสงค์ของ TAS107 ในการกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงินที่มีสาระสำคัญ ทั้งที่เป็นรายการในงบดุลและนอกงบดุล เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจถึงความสำคัญของเครื่องมือทางการเงินที่มีต่อฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดของกิจการ และสามารถประเมินเกี่ยวกับความเสี่ยงของเครื่องมือทางการเงิน ตลอดจนจำนวนเงินและช่วงเวลาที่ยังคงจะได้รับหรือจ่ายกระแสเงินสดในอนาคต (TAS107.44-45) ข้อมูลสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน (ครอบคลุมถึงตราสารอนุพันธ์) ที่กิจการต้องเปิดเผยในงบการเงิน ดังนี้

(ก) ประเภทของความเสี่ยงของเครื่องมือทางการเงินที่สำคัญ ได้แก่ ความเสี่ยงด้านราคา (จำแนกไว้ 3 ประเภท คือ ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย ความเสี่ยงจากการตลาด) ความเสี่ยงด้านการให้สินเชื่อ ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง และความเสี่ยงด้านกระแสเงินสด (TAS107.45) โดย TAS107 ได้กำหนดแนวทางการเปิดเผยข้อมูลตามความเสี่ยงแต่ละประเภท เช่น ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน กำหนดให้เปิดเผยมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่เป็นเงินตราต่างประเทศแยกตามสกุลเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

(ข) วัตถุประสงค์และนโยบายการบริหารความเสี่ยงของรายการบัญชีที่สำคัญ (TAS107.46)

(ค) ลักษณะและเนื้อหาของเครื่องมือทางการเงิน รวมถึงเงื่อนไขและข้อตกลงที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อจำนวน จังหวะเวลาและความไม่แน่นอนของกระแสเงินสดในอนาคต (TAS107.50)

(ง) นโยบายการบัญชี รวมถึงเกณฑ์ในการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน (TAS107.50 และ TAS107.55-57)

(จ) มูลค่ายุติธรรม (และวิธีการวัดมูลค่ายุติธรรม) ของสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินทั้งที่รับรู้และไม่ได้รับรู้ในงบดุล ในกรณีที่กิจการไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลมูลค่ายุติธรรมได้เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านเวลาหรือต้นทุนในการกำหนดมูลค่า กิจการต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงและให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของเครื่องมือทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมูลค่ายุติธรรม (TAS107.80)

สำหรับตัวอย่างการนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ภายใต้ข้อกำหนดของ TAS 107 ทั้งที่เป็นรายการในงบดุลและนอกงบดุลนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสำหรับรอบระยะเวลาบัญชี 1 ปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557 จำนวน 2 กิจการ ได้แก่ บริษัท ทิปโก้ฟูดส์ จำกัด (มหาชน) และ บริษัท แพรนด์้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน) และจาก

การศึกษาข้อมูลของกิจการพบว่าบริษัท ทิปโก้ฟูดส์ จำกัด (มหาชน) เลือกที่จะรับรู้และแสดงรายการตราสารอนุพันธ์ในงบดุล (งบแสดงฐานะการเงิน) ในขณะที่บริษัท แพรนต้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน) เลือกที่จะนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์นอกงบดุล (Off-Balance Sheet) นอกจากนี้ ทั้งสองกิจการได้เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน การนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ในงบการเงินของทั้งสองกิจการสำหรับรอบระยะเวลาบัญชี 1 ปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2557 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) กรณีที่กิจการนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ในงบแสดงฐานะการเงินและเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน: บริษัท ทิปโก้ฟูดส์ จำกัด (มหาชน) ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 บริษัท ทิปโก้ฟูดส์ จำกัด (มหาชน) ได้นำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ประเภท

สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าในส่วนของหนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities) ของงบแสดงฐานะการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมเป็นจำนวนเท่ากับ 156,444 บาทและ 202,983 บาท ตามลำดับ นอกจากนี้ กิจการได้นำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ประเภทสัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในส่วนของหนี้สินไม่หมุนเวียน (Noncurrent Liabilities) ของทั้งงบแสดงฐานะการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมในจำนวนเท่ากับ 2,434,749 บาท กิจการเปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าในหมายเหตุประกอบงบการเงิน (ตามที่ปรากฏในหมายเหตุฯ ที่ 21) อย่างไรก็ตาม กิจการไม่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพิ่มเติมในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่ 21 กิจการได้แจกแจงวงเงินคงเหลือตามสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (แยกออกเป็นสัญญาซื้อและสัญญาขาย) และให้ข้อมูลว่ากิจการได้แสดงมูลค่าของตราสารอนุพันธ์ประเภท

หมายเหตุฯ ที่ 21: รายการซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

บริษัทฯ และบริษัทย่อยได้ทำสัญญาเพื่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า โดยแสดงไว้ในงบการเงินตามมูลค่ายุติธรรม กำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจริงจากการแปลงค่าเงินตราต่างประเทศดังกล่าว จะถูกบันทึกในส่วนของกำไรหรือขาดทุนวงเงินคงเหลือตามสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า มีดังนี้

	งบการเงินรวม 31 ส.ค. 2557	งบการเงินเฉพาะกิจการ 31 ส.ค. 2557
สัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (USD)	2,421,059	2,369,687
สัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (EUR)	0	0
สัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (USD)	430,371	0
สัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (EUR)	0	0
สัญญาสิทธิเลือกซื้อเงินตราต่างประเทศ (USD)	0	0
สัญญาสิทธิเลือกขายเงินตราต่างประเทศ (USD)	0	0

สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าในงบแสดงฐานะการเงินด้วยมูลค่ายุติธรรม ทั้งนี้ กิจการได้เปิดเผยเหตุประกอบงบการเงินเกี่ยวกับมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินแยกไว้ต่างหาก (หมายเหตุฯ ที่ 33.2) แต่จากการพิจารณาข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่ 33.2 เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจการไม่ได้ให้รายละเอียดหลักเกณฑ์ในการประมาณการมูลค่ายุติธรรมของสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าถึงแม้ว่า TAS 107 ได้กำหนดให้กิจการมีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว (หรืออธิบายเหตุผลว่าทำไมไม่มีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว) กิจการเพียงแต่ให้คำนิยามมูลค่ายุติธรรมและอธิบายหลักเกณฑ์ในการประมาณการมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินประเภทอื่น ๆ เช่น ลูกหนี้ เจ้าหนี้ เงินลงทุนในตราสารหนี้ และตราสารทุน เงินกู้ยืม เป็นต้น โดยไม่มีการให้ข้อมูลการประมาณการมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์โดยเฉพาะเจาะจง

สำหรับการเปิดเผยรายละเอียดนโยบายการบริหารความเสี่ยงอันเกิดจากรายการสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินตามที่ TAS 107 กำหนดนั้น บริษัท ทิปโก้ฟูดส์ จำกัด (มหาชน) ได้เปิดเผยเหตุประกอบงบการเงินที่ 33.1 เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าว อาทิเช่น การที่กิจการเข้าถือครองตราสารอนุพันธ์ประเภทสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยกิจการถือครองทั้งสัญญาซื้อและสัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า พร้อมทั้งระบุยอดคงเหลือของจำนวนสัญญาในแต่ละแบบ นอกจากนี้กิจการได้อธิบายว่าความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนนั้นเกิดจากธุรกรรมการซื้อขายสินค้าของกิจการที่เป็นเงินตราต่างประเทศ พร้อมทั้งได้เปิดเผยข้อมูลยอดคงเหลือของรายการสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่เป็นเงินสกุลตราต่างประเทศแยกตามสกุลเงินตราต่างประเทศ

หมายเหตุฯ ที่ 33.2: มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน

มูลค่ายุติธรรม หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์กัน หรือจ่ายชำระหนี้สิน ในขณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยน และสามารถต่อรองราคากันได้อย่างเป็นอิสระในลักษณะของผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน

บริษัทฯ และบริษัทย่อยมีการประมาณการมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

สินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่จะครบกำหนดในระยะเวลาอันสั้น ได้แก่ เงินสดและเงินฝากสถาบันการเงิน ลูกหนี้ และเจ้าหนี้ และเงินกู้ยืมระยะสั้น แสดงมูลค่ายุติธรรมโดยประมาณตามมูลค่าตามบัญชีที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน

เงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนที่มีใช้หลักทรัพย์จดทะเบียนหรือไม่มีราคาซื้อขายในตลาด แสดงมูลค่ายุติธรรมโดยประมาณตามมูลค่าตามบัญชีที่แสดงอยู่ในงบแสดงฐานะการเงิน หรือตามมูลค่าสินทรัพย์สุทธิของเงินลงทุน หรือคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดคิดลด แล้วแต่กรณี

เงินกู้ยืมระยะยาวที่อัตราดอกเบี้ยคงที่ มูลค่ายุติธรรมคำนวณจากมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่ายในอนาคต คิดลดด้วยอัตราดอกเบี้ยโดยประมาณในตลาด ณ วันที่งบแสดงฐานะการเงิน ส่วนมูลค่ายุติธรรมของเงินกู้ยืมระยะยาวที่อัตราดอกเบี้ยปรับขึ้นลงตามตลาดหรืออัตราดอกเบี้ยใกล้เคียงกับอัตราดอกเบี้ยในตลาด มูลค่ายุติธรรมประมาณตามมูลค่าตามบัญชีที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน

หมายเหตุฯ ที่ 33.1: นโยบายการบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน

33.1.3 ความเสี่ยงเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

บริษัทฯ และบริษัทย่อยมีความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนส่วนใหญ่ที่เกิดจากการซื้อหรือขายสินค้าเป็นเงินตราต่างประเทศ บริษัทฯ ทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ซึ่งมีอายุสัญญาไม่เกิน 1 ปีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 บริษัทฯ และบริษัทย่อยมีสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าคงเหลือ ดังนี้

สกุลเงิน	สัญญาซื้อ	สัญญาขาย	อัตราแลกเปลี่ยนตามสัญญาของ	
			สัญญาซื้อ	สัญญาขาย
(บาทต่อหน่วยเงินตราต่างประเทศ)				
เหรียญสหรัฐอเมริกา	430,371	2,421,059	33.0475-33.3550	32.3400-33.1550

ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 บริษัทฯ และบริษัทย่อยมียอดคงเหลือของสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่เป็นสกุลเงินตราต่างประเทศดังนี้

สกุลเงิน	สินทรัพย์ทางการเงิน	หนี้สินทางการเงิน	อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ย
			ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557
(บาทต่อหน่วยเงินตราต่างประเทศ)			
เหรียญสหรัฐอเมริกา	3,209,328	377,413	32.92
เหรียญออสเตรเลีย	-	-	-
ยูโร	0	12,300	40.00
เยน	0	4,450,000	0.273

2) กรณีที่กิจการนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์นอกงบดุล (Off-Balance Sheet) โดยเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน: บริษัท แพรนต้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน)

จากการศึกษางบการเงินของบริษัท แพรนต้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน) พบว่า กิจการไม่ได้แสดงรายการตราสารอนุพันธ์ในงบแสดงฐานะการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงิน

รวม ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 แต่ได้เปิดเผยข้อมูลการถือครองตราสารอนุพันธ์ประเภทสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันความเสี่ยงทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ นอกจากนี้ กิจการได้ให้รายละเอียดยอดคงเหลือของสัญญาซื้อขายดังกล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน (ตามที่ปรากฏในหมายเหตุฯ ที่ 36)

กิจการได้อธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่ 36.1 (นโยบายการบริหารความเสี่ยง) เพิ่มเติมว่าความเสี่ยงทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่สำคัญของกิจการนั้นเกิดขึ้นจากธุรกรรมการซื้อขายสินค้าและการให้กู้ยืมเงินเป็นเงินตราต่างประเทศ พร้อมทั้งได้ให้รายละเอียดสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่เป็นเงินสกุลตราต่างประเทศ (แยกตามสกุลเงินตราต่างประเทศ) ตามที่ TAS 107 กำหนด ในส่วนของหลักเกณฑ์ในการวัดมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ประเภทสัญญาซื้อขายเงินตรา

ต่างประเทศล่วงหน้า นั้น กิจการไม่ได้ให้รายละเอียดเอาไว้ ถึงแม้ว่ามีหมายเหตุประกอบงบการเงินในส่วนของมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินแยกไว้ต่างหาก (ดังที่ปรากฏในหมายเหตุฯ ที่ 36.2) และจากการศึกษาข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่ 36.2 พบว่า กิจการได้ให้คำนิยามมูลค่ายุติธรรมและอธิบายหลักเกณฑ์ในการประมาณมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากตราสารอนุพันธ์ เช่น เงินให้กู้ยืม และเงินกู้ยืม เป็นต้น

หมายเหตุฯ ที่ 36: เครื่องมือทางการเงิน

36.1: นโยบายการบริหารความเสี่ยง

เครื่องมือทางการเงินที่สำคัญของบริษัทฯ และบริษัทย่อยตามที่นิยามอยู่ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 107 “การแสดงผลการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน” ประกอบด้วย เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ลูกหนี้การค้า และลูกหนี้อื่น เงินให้กู้ยืม เงินลงทุน เงินกู้ยืมระยะสั้น และเงินกู้ยืมระยะยาว บริษัทฯ และบริษัทย่อยมีความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินดังกล่าว

ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน

บริษัทฯ และบริษัทย่อยมีความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนที่สำคัญอันเกี่ยวเนื่องจากการซื้อหรือขายสินค้าและการให้กู้ยืมเงินเป็นเงินตราต่างประเทศ บริษัทฯ และบริษัทย่อยได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุสัญญาไม่เกินหนึ่งปีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง

บริษัทฯ และบริษัทย่อยมียอดคงเหลือของสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่เป็นสกุลเงินตราต่างประเทศ ดังนี้

(หน่วย: ล้านบาท)

สกุลเงิน	งบการเงินรวม				งบการเงินเฉพาะกิจการ				อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ย ณ วันที่ 31 ธันวาคม	
	สินทรัพย์		หนี้สิน		สินทรัพย์		หนี้สิน			
	ทางการเงิน	ทางการเงิน	ทางการเงิน	ทางการเงิน	ทางการเงิน	ทางการเงิน	ทางการเงิน	ทางการเงิน	2557	2556
	2557	2556	2557	2556	2557	2556	2557	2556	(บาทต่อหน่วยเงินตราต่างประเทศ)	
เหรียญสหรัฐอเมริกา	12	12	9	14	28	24	6	10	32.92	32.76
ยูโร	-	-	-	-	9	7	-	-	40.00	44.96
ดอลลาร์สิงคโปร์	-	-	-	-	-	-	1	1	24.86	25.84
ปอนด์สเตอร์ลิง	-	-	-	-	8	7	-	-	51.07	53.83
รูปีอินเดีย	-	-	-	-	69	69	-	-	0.50	0.51
เวียดนามด่ง	7,931	6,254	512	758	-	-	-	-	0.0016	0.0016

ยอดคงเหลือของสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางด้านอัตราแลกเปลี่ยน โดยมีรายละเอียดดังนี้

งบการเงินรวม ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557

สกุลเงิน	จำนวนเงิน	อัตราแลกเปลี่ยนตามสัญญา	ครบกำหนดตามสัญญา
สัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า			
เหรียญสหรัฐอเมริกา	4,370,630	32.39-33.23 บาทต่อเหรียญสหรัฐอเมริกา	มีนาคม-กรกฎาคม 2558

งบการเงินเฉพาะกิจการ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557

สกุลเงิน	จำนวนเงิน	อัตราแลกเปลี่ยนตามสัญญา	ครบกำหนดตามสัญญา
สัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า			
เหรียญสหรัฐอเมริกา	4,309,993	32.79-33.23 บาทต่อเหรียญสหรัฐอเมริกา	พฤษภาคม-กรกฎาคม 2558

หมายเหตุที่ 36.2: มูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน

เนื่องจากเครื่องมือทางการเงินส่วนใหญ่ของบริษัทฯ และบริษัทย่อยจัดอยู่ในประเภทระยะสั้น เงินให้กู้ยืมและเงินกู้ยืมมีอัตราดอกเบี้ยใกล้เคียงกับอัตราดอกเบี้ยในตลาด บริษัทฯ และบริษัทย่อยจึงประมาณมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินใกล้เคียงกับมูลค่าตามบัญชีที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน

มูลค่ายุติธรรม หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์กันหรือจ่ายชำระหนี้สินในขณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้ และเต็มใจในการแลกเปลี่ยนและสามารถต่อรองราคากันได้อย่างเป็นอิสระในลักษณะที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน วิธีการกำหนดมูลค่ายุติธรรมขึ้นอยู่กับลักษณะของเครื่องมือทางการเงิน มูลค่ายุติธรรมจะกำหนดจากราคาตลาดล่าสุดหรือกำหนดขึ้นโดยใช้เกณฑ์การวัดมูลค่าที่เหมาะสม

บทสรุปและทิศทางการเปลี่ยนแปลงในหลักการสำหรับการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าตราสารอนุพันธ์ภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงินสากล

ตราสารอนุพันธ์ หมายถึง สัญญาทางการเงินระหว่างคู่สัญญาตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป โดยทำข้อตกลงที่จะซื้อหรือขายสินทรัพย์อ้างอิงในปัจจุบัน และจะทำการชำระราคากันในอนาคต ตราสารอนุพันธ์ประเภทหลัก ๆ ที่รู้จักกันโดยทั่วไป ได้แก่ สัญญาฟิวเจอร์ส สัญญาฟอร์เวิร์ด ออปชั่น และสวอป กิจกรรมใช้ประโยชน์จากตราสารอนุพันธ์ในการเป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารและป้องกันความเสี่ยง อีกทั้งตราสารอนุพันธ์สามารถที่จะสร้างประโยชน์ให้กับผู้ถือครองในรูปแบบของการเก็งกำไร

ปัจจุบันนี้ การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ในงบการเงินของกิจการเป็นไปตามข้อกำหนดที่ปรากฏในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 (TAS107) เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ทั้งนี้ TAS107 ไม่ได้กำหนดให้กิจการรับรู้รายการตราสารอนุพันธ์ในงบการเงิน กิจการจึงสามารถนำเสนอรายการตราสารอนุพันธ์ทั้งในและนอกงบดุล โดยต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ที่มีสาระสำคัญไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เช่น รายละเอียดของตราสารอนุพันธ์วัตถุประสงค์ในการถือครองตราสารอนุพันธ์ นโยบายการบัญชีที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

International Accounting Standard Board (IASB) ได้พัฒนาหลักการในการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าสำหรับเครื่องมือทางการเงินโดยได้ออก International Accounting Standard No. 39 (IAS39) 'Financial Instruments: Recognition and Measurement' ขึ้นในปี ค.ศ. 2001 ทั้งนี้เนื้อหาของ IAS 39 มีความซับซ้อนอยู่มาก IASB จึงได้ออก International Financial Reporting Standard No. 9 (IFRS 9) 'Financial Instruments' มาแทนที่ IAS39 เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2014 และจะให้มีผลบังคับใช้สำหรับงบการเงินตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2018 ดังนั้นในช่วงเวลาก่อนปี

ค.ศ. 2018 กิจการที่จัดทำงบการเงินภายใต้ International Financial Reporting Standards (IFRSs) สามารถนำหลักการภายใต้ IAS 39 หรือ IFRS 9 มาใช้ในการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าสำหรับเครื่องมือทางการเงินในส่วนของประเทศไทย สภาวิชาชีพบัญชีได้ยกมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 (TFRS 9) เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน โดย TFRS 9 จะถูกนำมาถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 ซึ่งจะทำให้ TAS 107 ถูกยกเลิกไป

หลักการพื้นฐานสำหรับการรับรู้รายการ (Recognition) และการวัดมูลค่า (Measurement) เครื่องมือทางการเงินประเภทตราสารอนุพันธ์ภายใต้ IAS 39 และ IFRS 9 คือตราสารอนุพันธ์จะถูกรับรู้รายการเมื่อกิจการเข้าเป็นคู่สัญญา (Initial Recognition) โดยการจดบันทึกบัญชีรายการตราสารอนุพันธ์ด้วยมูลค่ายุติธรรมหรือทำบันทึกทรงจำ (Memorandum) ในกรณีที่มูลค่ายุติธรรม ณ วันที่เข้าเป็นคู่สัญญามีค่าเท่ากับศูนย์ สำหรับการวัดมูลค่าของรายการตราสารอนุพันธ์ ณ วันที่ในงบการเงิน (Subsequent Measurement) รายการตราสารอนุพันธ์จะถูกนำเสนอในงบแสดงฐานะการเงิน (ในส่วนของสินทรัพย์หรือหนี้สิน) ด้วยมูลค่ายุติธรรม รายการกำไรหรือขาดทุนจากการถือครองตราสารอนุพันธ์ (อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์) จะถูกรับรู้ในงบกำไรขาดทุนสำหรับงวดที่เกิดขึ้นทันทีในกรณีที่กิจการถือครองตราสารอนุพันธ์เพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่มีใช้การเป็นเครื่องมือในการป้องกันความเสี่ยง (Hedging Instrument)

ในกรณีที่ตราสารอนุพันธ์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันความเสี่ยง รายการกำไรหรือขาดทุนจากการถือครองตราสารอนุพันธ์นั้นจะถูกรับรู้รายการโดยมีทางเลือก ดังนี้ (ก) รับรู้กำไร (ขาดทุน) ทันทีในงวดที่เกิดขึ้นเพื่อหักล้างกับขาดทุน (กำไร) อันเกิดจากรายการที่ต้องการป้องกันความเสี่ยง (Hedged Item) หรือ (ข) รับรู้กำไรหรือขาดทุนโดยตรงในส่วนของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Other Comprehensive Income) สำหรับงวดที่เกิดขึ้น

และต่อมาให้กิจการจัดประเภทรายการในส่วนของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นนี้ไปยังงบกำไรขาดทุนในงวดบัญชีที่รายการที่ต้องการป้องกันความเสี่ยงส่งผลกระทบต่องบกำไรขาดทุน สำหรับการพิจารณาว่าจะใช้ทางเลือกใดตามที่กล่าวข้างต้นในการรับรู้รายการกำไรหรือขาดทุนจากการถือครองตราสารอนุพันธ์ขึ้นอยู่กับว่าตราสารอนุพันธ์ได้ถูกนำมาใช้ในการป้องกันความเสี่ยงในการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ายุติธรรม (Fair Value Hedge) ของรายการที่ต้องการป้องกันความเสี่ยง หรือป้องกันความเสี่ยงในการผันผวนของกระแสเงินสด (Cash Flow Hedge) ของรายการที่ต้องการป้องกันความเสี่ยง หรือป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนอันเกิดจากการที่กิจการมีเงินลงทุนสุทธิในการดำเนินงานในต่างประเทศ (Hedge of Net Investment in a Foreign Entity)

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทยและการแปล

- กฤษฎา เสกตระกูล. (2553ก). *ลักษณะและคุณสมบัติของ Futures*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.set.or.th/education/th/education.html> [11 มกราคม 2559].
- [Krisada Sekthakool. (2010a). *Futures: Attribute and Nature*. Retrieved from <http://www.set.or.th/education/th/education.html> (accessed 11 January 2016).]
- กฤษฎา เสกตระกูล. (2553ข). *ลักษณะและคุณสมบัติของ Options*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.set.or.th/education/th/education.html> [11 มกราคม 2559].
- [Krisada Sekthakool. (2010b). *Options: Attribute and Nature*. Retrieved from <http://www.set.or.th/education/th/education.html> (accessed 11 January 2016).]

คชาฤทธิ์ สิทธิกุล. (2553). *อนุพันธ์...ทางเลือกใหม่ในการบริหารความเสี่ยง*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.set.or.th/education/th/education.html> [11 มกราคม 2559].

[Katharith Sithtikool. (2010). *Derivatives ... An Alternative for Risk Management*. Retrieved from <http://www.set.or.th/education/th/education.html> (accessed 11 January 2016).]

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย. (2558). *TFEX - AFET ผนึกกำลัง ก.ล.ด. และ ก.ส.ล. เดินหน้ารวมศูนย์ซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.afet.or.th/2013/th/news/press/detail.php?id=991> [9 กุมภาพันธ์ 2559].

[The Agricultural Futures Exchange of Thailand. (2015). *The Collaboration of TFEX, AFET, SEC, and AFTC for Unification of Agricultural Futures Trade Center*. Retrieved from <http://www.afet.or.th/2013/th/news/press/detail.php?id=991> (accessed 9 February 2016).]

ศูนย์ข้อมูลตราสารการเงินแห่งประเทศไทย. (2554). *ความรู้ตราสารทางการเงิน: คำศัพท์น่ารู้*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.tfic.org/th/content/info/glossary.html> [11 มกราคม 2559].

[Thailand Financial Instruments Information Center. (2011). *Financial Instrument Tips: Glossary*. Retrieved from <http://www.tfic.org/th/Content/info/securitiesinfo.html> (accessed 11 January 2016).]

สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2548). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

[Thailand Securities Institute, The Stock Exchange of Thailand. (2005). *Introduction to Derivatives*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Company Limited.]

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2543). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล สำหรับเครื่องมือทางการเงิน*. กรุงเทพฯ.

[Federation of Accounting Professions. (2000). *Accounting Standard No. 107 Financial Instruments: Disclosure and Presentation*. Bangkok.]

English

Bunea-Bontas, C. A. (2009). *Basic Principles of Hedge Accounting*. Retrieved from <http://mpa.ub.uni-muenchen.de/17072/> (accessed 14 December 2015)

IASB. (2001). *International Accounting Standard No. 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement*. IFRS Foundation, London, United Kingdom.

IASB. (2014). *International Financial Reporting Standard No. 9 Financial Instruments*. IFRS Foundation, London, United Kingdom.

การนำกรอบการบริหารความเสี่ยงไปใช้ในองค์กร

อัญชลี พิพัฒนเสริญ

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการนำกรอบการบริหารความเสี่ยงไปใช้ในองค์กร โดยได้อธิบายเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับกรอบการบริหารความเสี่ยงและการนำไปใช้ในองค์กร เช่น คำจำกัดความ ประเด็นสำคัญสำหรับกรอบการบริหารความเสี่ยง ขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านการบริหารความเสี่ยงขององค์กร ขอบเขตของกิจกรรมในการบริหารความเสี่ยงและการวางแผนการตรวจสอบ กลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยง การตัดสินใจของคณะกรรมการ ผู้บริหารและการบริหารความเสี่ยง บทบาทของผู้ตรวจสอบภายในในการบริหารความเสี่ยงขององค์กร มาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับการประเมินความเสี่ยง เทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหารความเสี่ยงขององค์กร

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง กรอบการบริหารความเสี่ยง ความเสี่ยง

The Adoption of Enterprise Risk Management Framework in Organizations

Anchalee Pipatanasern

*Associate Professor of Department of Accounting,
Thammasat Business School, Thammasat University*

ABSTRACT

This article demonstrates adoption of a Enterprise Risk Management Framework (ERM) in organizations. It narrates various matters relating risk management framework and adoption in organizations. Those matters include significant matters for ERM Framework, processes of risk management, roles and responsibilities of risk management department, scopes of activities in risk management and audit planning, risk management strategies, decisions of board and management and risk management, roles of internal auditors in risk management of an organizations, internal audit standards for risk assessment, information system and organizational risk management.

Keywords: Risk Management, Framework of Risk Management, Risk

บทนำ

องค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็้องค์กรเพื่อแสวงหากำไรหรือองค์กรเพื่อการกุศลต่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างมูลค่าให้กับผู้ที่มีส่วนได้เสียขององค์กร แต่ปัจจัยที่จะทำให้้องค์กรไม่สามารถทำตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ก็คือ ความเสี่ยง ทั้งความเสี่ยงต่อการดำเนินงานทั่วไปขององค์กร หรือ ความเสี่ยงต่อการปฏิบัติตามกลยุทธ์ขององค์กร

ในอดีตที่ผ่านมาองค์กรหลายแห่งไม่ได้มีการระบุคำนิยามของคำว่าความเสี่ยงอย่างชัดเจน และส่วนมากมักจะมองความเสี่ยงเป็นแค่หน่วยย่อย ๆ ไม่ได้มองความเสี่ยงในภาพรวมขององค์กรดังเช่นที่ John Flaherty ประธานกรรมการโคโซ่ คนแรกได้เคยกล่าวไว้ว่า “ถึงแม้จะผู้คนมากมายที่พูดถึงเรื่องความเสี่ยง แต่ก็ไม่มีคำนิยามของคำว่าการบริหารความเสี่ยงที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และไม่มีกรอบกระบวนการในการบริหารความเสี่ยงที่ชัดเจน จึงทำให้การสื่อสารด้านความเสี่ยงระหว่างคณะกรรมการและผู้บริหารมีความสับสน” ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับกรณีของการควบคุมภายใน จึงทำให้เกิดแนวความคิดในการจัดทำกรอบการบริหารความเสี่ยงหรือ COSO Enterprise Risk Management หรือ ERM Framework ที่จะช่วยให้องค์กรมีนิยามของการบริหารความเสี่ยงที่ครอบคลุมความเสี่ยงระดับองค์กร โดย COSO ERM Framework นี้เป็นการร่วมมือกันระหว่าง COSO และ PricewaterhouseCoopers (PwC) ซึ่งเผยแพร่ในเดือนกันยายนของปี ค.ศ. 2004

ERM Framework หมายถึงการบริหารปัจจัย การควบคุมกิจกรรม รวมทั้งการกำหนดกระบวนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อลดมูลเหตุ หรือโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กร โดยพยายามให้ระดับความเสี่ยงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายทั้งในด้านกลยุทธ์ การปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และชื่อเสียงขององค์กรเป็นสำคัญ ซึ่งควรจะได้รับ การสนับสนุน และการมีส่วนร่วม

ในการบริหารความเสี่ยงจากคณะกรรมการบริษัท ผู้บริหาร และบุคคลากรในทุกระดับทั่วทั้งองค์กร

ประเด็นสำคัญสำหรับกรอบการบริหารความเสี่ยงประกอบไปด้วยประเด็นเหล่านี้

- **การบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการในการทำงาน** ไม่ใช่แค่กฎที่ต้องปฏิบัติตาม ตัวอย่างเช่น กระบวนการอนุมัติสินเชื่อ ก็จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการให้สินเชื่อที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้เงื่อนไขหรือปัจจัยอื่น ๆ กระบวนการบริหารความเสี่ยงก็เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนของการตรวจทานและประเมินความเสี่ยงเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัจจัยต่าง ๆ ของทั้งองค์กรได้

- **กระบวนการบริหารความเสี่ยงจะนำไปใช้โดยคนในองค์กร** กระบวนการบริหารความเสี่ยงจะต้องถูกจัดการโดยบุคคลที่มีความเข้าใจความเสี่ยงนั้น ๆ เป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถระบุความเสี่ยงและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

- **กระบวนการบริหารความเสี่ยงจะนำไปใช้ผ่านทางกรวางกลยุทธ์ของทั้งองค์กร** ในบางครั้งองค์กรอาจต้องตัดสินใจด้านกลยุทธ์ เช่น การตัดสินใจระหว่างการซื้อขายหน่วยงานย่อยขององค์กรอื่น หรือว่าการสร้างขึ้นเองภายในองค์กร ซึ่งองค์กรก็สามารถนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงไปใช้ประกอบในการตัดสินใจด้านกลยุทธ์และประเมินความเสี่ยงของแต่ละกิจกรรมภายในองค์กร

- **จะต้องมีการนำหลักการยอมรับความเสี่ยงมาใช้ในการยอมรับความเสี่ยง** คือ ระดับของความเสี่ยงที่องค์กรและผู้จัดการแต่ละคนยอมรับ โดยอาจกำหนดเป็นระดับ สูง ปานกลาง และต่ำ หรืออาจกำหนดเป็นจำนวนเงินก็ได้

- **กระบวนการบริหารความเสี่ยงเป็นแค่การให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผล** แต่ไม่ใช่เครื่องรับประกันว่าจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรถึงแม้ว่ากระบวนการบริหารความเสี่ยงจะถูกวางแผนไว้อย่างดีแค่ไหน แต่ก็ไม่สามารถยืนยันได้ว่าผลที่เกิดขึ้นจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ องค์กรที่มีการควบคุมที่ดีมากก็อาจ

ดำเนินงานได้อย่างราบรื่นในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ที่กระทบต่อองค์กรจากความผิดพลาดของบุคลากร หรือจากบุคคลอื่น ๆ

• กระบวนการบริหารความเสี่ยงสร้างขึ้นเพื่อช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ องค์กรต้องมีการจัดทำวัตถุประสงค์โดยรวมของทั้งองค์กร และสื่อสารไปยังผู้มีส่วนได้เสียขององค์กร โดยวัตถุประสงค์ดังกล่าวก็คือการสร้างและรักษาชื่อเสียงขององค์กรโดยการจัดทำรายงานทางการเงินที่เชื่อถือได้ และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อกฎหมายอย่างถูกต้อง และกระบวนการบริหารความเสี่ยงก็จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรจะไม่สามารถสร้างคุณค่าให้แก่องค์กรได้หากว่าไม่มีการจัดการวิธีในการบริหารงานที่ครอบคลุมหลาย ๆ มุมมอง และจะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ซึ่งนับว่าเป็นจุดเด่นของ ERM Framework ที่สามารถใช้ระบุผลกระทบของการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อกฎหมายที่มีต่อการควบคุมภายในแต่ละระดับ และความสำคัญของการปฏิบัติตามข้อกำหนดต่อองค์กรทั้งองค์กร

ขั้นตอนในการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงประกอบไปด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ (1) การระบุความเสี่ยง (2) การประเมินความเสี่ยงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (3) การจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงและการวางแผนการตอบสนองความเสี่ยง และ (4) การติดตามและประเมินผล

พนักงานทุกระดับและทุกแผนกควรจะมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการบริหารความเสี่ยงขององค์กรด้วย ไม่ว่าจะเป็้องค์กรขนาดใหญ่ที่มีแผนกบริหารความเสี่ยงแยกต่างหาก หรือจะเป็นองค์กรขนาดเล็กที่มีเพียงทีมบริหารความเสี่ยงจำนวนไม่กี่คนก็ตาม เนื่องจากพนักงานจากแต่ละสายงานก็จะมีมุมมองเรื่องความเสี่ยงที่แตกต่างกัน

กระบวนการระบุความเสี่ยงนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องมีการศึกษาอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อให้สามารถระบุได้ว่า

ในแต่ละการดำเนินงานขององค์กรจะมีความเสี่ยงใดที่สามารถเกิดขึ้นได้บ้าง และจะต้องจำแนกให้ได้ว่าความเสี่ยงใดที่มีความสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานในช่วงเวลาที่สมเหตุสมผลของการระบุความเสี่ยง

นอกจากนี้ กระบวนการระบุความเสี่ยงยังต้องเกิดขึ้นในทุกระดับขององค์กร เนื่องจากความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานย่อย ๆ อาจไม่ได้ส่งผลกระทบต่อองค์กรโดยภาพรวมมากนัก ในขณะที่ความเสี่ยงบางอย่างอาจส่งผลกระทบต่อทั้งองค์กร วิธีในการระบุความเสี่ยงของทั้งองค์กรอาจเริ่มจากการมองภาพรวมว่าองค์กรมีการดำเนินงานระดับใหญ่ ๆ อย่างไรบ้าง ในแต่ละแผนกการดำเนินงานอาจจะประกอบไปด้วยโรงงานในหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไป และมีแผนกหรือหน่วยงานย่อยที่แตกต่างกันด้วย

วิธีการระบุความเสี่ยงอาจทำได้โดยการกำหนดผู้ประเมินความเสี่ยงจากแต่ละแผนกภายในองค์กร เช่น แผนกผลิต การเงิน การบัญชี และไอที และให้ผู้ประเมินความเสี่ยงทำการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ การที่จะรวบรวมความเสี่ยงในแต่ละด้านให้ครอบคลุม จะต้องมีการรวบรวมบุคลากรที่สำคัญจากแต่ละฝ่ายมาประชุมร่วมกัน และทำการระดมสมอง (Brainstorming) เพื่อระบุความเสี่ยงในแต่ละด้าน

เมื่อมีการระดมสมองกันระหว่างบุคลากรจากแต่ละฝ่าย ก็จะมีการทำความเข้าใจถึงความเสี่ยงในแต่ละด้าน โดยการถามคำถาม เช่น

- ความเสี่ยงต่าง ๆ จะส่งผลกระทบต่อองค์กรทั้งองค์กร หรือว่าส่งผลกระทบต่อเพียงแค่หน่วยงานเดียว
- ความเสี่ยงนั้นจะเกิดจากปัจจัยภายในองค์กร หรือเกิดจากปัจจัยภายนอก
- ความเสี่ยงต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงอื่น ๆ หรือไม่

การถามคำถามเหล่านี้จะทำให้เกิดความเข้าใจลักษณะของแต่ละความเสี่ยงมากขึ้น และสามารถระบุได้ว่าความเสี่ยงใดที่มีความสำคัญและจะต้องถูกจัดประเภทเป็นความ

เสี่ยงหลัก เช่น ความเสี่ยงด้านความพึงพอใจของลูกค้า หรือ ความเสี่ยงจากการมีคู่แข่งรายใหญ่เข้ามาในอุตสาหกรรม ซึ่งความเสี่ยงหลักเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร ทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่น และองค์กรก็จะขาดแคลนเงินทุน ซึ่งก็จะส่งเสียต่อองค์กรโดยรวม

เมื่อผู้ประเมินความเสี่ยงสามารถระบุความเสี่ยงหลักขององค์กรออกจากความเสี่ยงทั่วไปได้แล้ว ความเสี่ยงเหล่านี้ก็จะต้องเผยแพร่และสื่อสารให้กับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้จัดการฝ่ายการเงิน ผู้จัดการฝ่ายผลิต บุคลากรที่เข้าร่วมในการประชุม รวมไปถึงบุคลากรจากแผนกอื่น ๆ ที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วย

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านการบริหารความเสี่ยงขององค์กร

องค์กรขนาดใหญ่ในปัจจุบันต่างมีแผนกหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการบริหารความเสี่ยง เช่น ประธานฝ่ายสารสนเทศ (Chief Information Officer: CIO) ประธานผู้บริหารงานตรวจสอบภายใน (Chief Audit Executive: CAE) ซึ่งประธานอาจรายงานโดยตรงไปที่กรรมการบริหารโดยตรง หรือประธานฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็ได้ แต่สำหรับองค์กรที่มีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ หน่วยงานบริหารความเสี่ยงจะควบคุมโดยประธานฝ่ายบริหารความเสี่ยง (Chief Risk Officer: CRO) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบว่าความเสี่ยงขององค์กรได้ถูกประเมินและสื่อสารไปยังหน่วยงานภายในองค์กรที่รับผิดชอบเรียบร้อยแล้ว หน่วยงานบริหารความเสี่ยงจะเป็นผู้กำหนดนโยบายในการตอบสนองต่อความเสี่ยงแต่ละความเสี่ยง และผลักดันให้กระบวนการตอบสนองความเสี่ยงนั้นมีการนำไปใช้จริง รวมถึงบทลงโทษในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง เนื่องจากการควบคุมที่ไม่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานเพียงหน่วยเดียวก็อาจส่งผลเสียต่อทั้งองค์กรได้

ความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านความเสี่ยงภายในองค์กรในปัจจุบันได้ขยายไปถึงเรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุน การรายงานทาง

การเงิน สินทรัพย์ทางปัญญา และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยี ผู้ที่ทำหน้าที่ในหน่วยงานบริหารความเสี่ยงและประธานฝ่ายบริหารความเสี่ยงจึงต้องมีความรู้ที่กว้างขวางเพื่อให้ตระหนักถึงความเสี่ยงจากหลาย ๆ ด้าน และบริหารงานครอบคลุมการบริหารความเสี่ยงของทั้งองค์กร

คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง

แนวความคิดเรื่องประธานฝ่ายบริหารความเสี่ยงและหน่วยงานบริหารความเสี่ยงอาจเป็นสิ่งที่ค่อนข้างใหม่สำหรับบางองค์กรในปัจจุบัน แต่ก็ก็เป็นกระบวนการที่จะช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการควบคุม และปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ ภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งประธานฝ่ายบริหารความเสี่ยงและหน่วยงานบริหารความเสี่ยงมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารความเสี่ยงของทั้งองค์กรตาม COSO ERM Framework ซึ่งประกอบไปด้วยสามมิติคือ องค์ประกอบในการบริหารความเสี่ยงแปดระดับที่จะถูกนำไปใช้กับทุกระดับในองค์กรตามมิติที่สอง และมิติที่สามก็คือการบริหารความเสี่ยงภายใต้วัตถุประสงค์ทางด้านปฏิบัติการปฏิบัติตามกฎระเบียบ การรายงาน การปฏิบัติงาน และกลยุทธ์

ประธานฝ่ายบริหารความเสี่ยง หรือ Chief Risk Officer: CRO จะเป็นผู้ที่บริหารจัดการและตรวจตราการบริหารความเสี่ยงของทั้งองค์กร จึงต้องมีอำนาจและความรับผิดชอบในการจัดการโปรแกรมความเสี่ยงให้แก่องค์กร และสามารถสื่อสารกิจกรรมในการตอบสนองต่อความเสี่ยงไปยังผู้บริหารระดับรองลงไปได้

ความรับผิดชอบหลักของประธานฝ่ายบริหารความเสี่ยงคือ การบริหารจัดการกระบวนการประเมินความเสี่ยงของทั้งองค์กร จัดทำกระบวนการแก้ไขความเสี่ยงอย่างเหมาะสม รวมถึงการบริหารหน่วยงานฝ่ายสนับสนุนการบริหารความเสี่ยงด้วย ดังเช่นที่หน่วยงานการควบคุมภายในจะมีผู้เชี่ยวชาญพิเศษในการประเมินการควบคุมภายในและให้คำแนะนำในการแก้ไข หน่วยงานฝ่ายสนับสนุนการบริหาร

ความเสี่ยงก็จะทำหน้าที่ติดตามและให้คำแนะนำสำหรับการบริหารความเสี่ยง

หน้าที่ของหน่วยงานบริหารความเสี่ยงนั้นนอกจากจะตรวจสอบความเสี่ยงขององค์กรแล้ว ยังต้องทำหน้าที่สำคัญในการผลักดันให้กระบวนการตอบสนองต่อความเสี่ยงและการแก้ไขความเสี่ยงนั้นได้นำไปใช้จริงภายในองค์กร

ตัวอย่างของการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ เช่น

- นักวิเคราะห์ของหน่วยงานบริหารความเสี่ยงพิจารณาความเสี่ยงด้านหนี้สินที่อาจเกิดจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ แล้วก็ต้องวางแผนเพื่อที่จะตอบสนองต่อความเสี่ยง ไม่ใช่แค่ยื่นเรื่องให้กับหน่วยงานดังกล่าวให้หาวิธีแก้ไขเอง
- วิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองหรือทางด้านกฎหมายว่าจะส่งผลกระทบต่อการทำงานในประเทศต่าง ๆ อย่างไร โดยปรึกษากับที่ปรึกษาด้านกฎหมาย, ผู้จัดการของหน่วยงานในต่างประเทศ หรือที่ปรึกษาจากภายนอก เพื่อลดผลกระทบจากกฎหมาย
- ร่วมมือกับฝ่ายเทคนิคของแผนกไอทีเพื่อนำระบบเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ภายในองค์กร

บทบาทของคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงนั้นยังไม่ได้ถูกกำหนดว่าแต่ละองค์กรจะต้องจัดตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงขึ้นมา จึงทำให้ยังไม่มีข้อกำหนดถึงลักษณะของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการบริหาร ดังนั้นคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงจึงควรเป็นบุคคลภายนอกที่มีความเป็นอิสระ และเช่นเดียวกับการที่คณะกรรมการตรวจสอบจะต้องมีคณะกรรมการอย่างน้อยหนึ่งคนที่มีความรู้ความสามารถในด้านการบัญชีและการเงิน คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงก็ควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารความเสี่ยงด้วย

ขอบเขตของกิจกรรมในการบริหารความเสี่ยงและการวางแผนการตรวจสอบ

การบริหารความเสี่ยงเป็นกิจกรรมที่ถูกขับเคลื่อนโดยเหตุการณ์ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอย่างฉุกเฉิน ซึ่งต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้ตอบสนองต่อความเสี่ยงใหม่ ๆ ได้ทันเวลา จึงทำให้ต้องมีการวางมาตรฐานที่มีความชัดเจนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตอบสนองต่อความเสี่ยง โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจและจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่าง ๆ ความเสี่ยงบางอย่างอาจจะใหญ่หรือเล็กน้อยกว่าขอบเขตที่ตั้งไว้ ขอบเขตความเสี่ยงขององค์กรนั้นต้องได้รับการตรวจทานและอนุมัติโดยผู้บริหารระดับคณะกรรมการบริหาร เพื่อให้ตระหนักถึงขอบเขตการบริหารความเสี่ยงที่ตั้งไว้ และสื่อสารขอบเขตนี้ไปยังบุคลากรในองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องเป็นการภายใน

สำหรับความเสี่ยงที่มีความสำคัญต่อองค์กรและมีการวางแผนการบริหารความเสี่ยงไว้ก็จะต้องวางแผนสำหรับการติดตามและตรวจสอบขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ โดยอาจใช้วิธีการเหล่านี้

- การตอบสนองต่อความเสี่ยงในทันที ในบางกรณีอาจมีความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในทันทีหรือกำลังจะเกิดขึ้นซึ่งสามารถแก้ไขได้ในทันที เช่น เครื่องจักรเสียหาย
- การสอบทานความเสี่ยงและเสนอวิธีการแก้ไข เพื่อลดโอกาสในการเกิดความเสี่ยงนั้น วิธีนี้จะคล้ายกับการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในคือผู้บริหารความเสี่ยงจะประเมินและตรวจทานความเสี่ยงที่สำคัญและนำเสนอวิธีการแก้ไข
- ร่วมกับผู้ตรวจสอบภายในเพื่อประเมินความเสี่ยงในแต่ละหน่วยงาน ในบางเหตุการณ์ความเสี่ยงขององค์กรอาจเกิดจากการควบคุมภายในที่ไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงอาจให้ฝ่ายตรวจสอบภายในตรวจสอบว่าการควบคุมภายในในหน่วยงานหรือกระบวนการที่มีความเสี่ยงสูงมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่

- ติดตามความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น ความผันแปรในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
- จัดทำแผนการรับมือสำหรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้

ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงที่ต้องได้รับการแก้ไขทันทีหรือความเสี่ยงที่อยู่ในประเภทความเสี่ยงที่ต้องติดตามอย่างสม่ำเสมอ ประธานฝ่ายบริหารความเสี่ยงจะต้องทำแผนการประเมินความเสี่ยงเป็นรายปี ซึ่งมีรายละเอียดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละความเสี่ยง การประมาณการเวลาในการแก้ไขและปรับปรุงความเสี่ยง รวมถึงระยะเวลาและงบประมาณที่จำเป็น โดยรายงานนี้จะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูงเพื่อพิจารณาความเหมาะสม

ในการประเมินขอบเขตและแผนการประเมินความเสี่ยงเหล่านี้ ประธานฝ่ายบริหารความเสี่ยงและทีมผู้ประเมินความเสี่ยงต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์โดยรวมของ COSO ERM Framework นั่นคือ การประเมินความเสี่ยงของทั้งภาพรวมขององค์กร แล้วจึงนำแผนการตอบสนองนั้นมาใช้กับแต่ละแผนกและแต่ละหน่วยงาน ซึ่งต้องใช้ทั้งการสื่อสารการร่วมมือและการวางแผนร่วมกันระหว่างแต่ละหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยง

COSO ERM ได้ทำให้กระบวนการบริหารความเสี่ยงแบบเดิมที่รับมือกับความเสี่ยงแบบทีละความเสี่ยงมาเป็นกระบวนการติดตามความเสี่ยงแบบต่อเนื่องของทั้งองค์กร ซึ่งการบริหารความเสี่ยงจะถูกจัดการและสื่อสารไปยังบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบภายในองค์กร ภายใต้การกำกับดูแลของประธานฝ่ายบริหารความเสี่ยง (CRO) ซึ่งจะเป็นผู้ที่กำหนดนโยบายและมาตรฐานในการบริหารความเสี่ยง ส่วนการนำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงไปใช้ในกระบวนการของธุรกิจจะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานแต่ละหน่วยงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรจะต้องตระหนักถึงความเสี่ยง ผลกระทบ และวิธีการรับมือกับ

ความเสี่ยง ซึ่งกระบวนการในการสร้างวัฒนธรรมขององค์กรให้สามารถบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้

- สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ตระหนักถึงความเสี่ยง (Tone At The Top) จากผู้บริหาร ซึ่งจะสร้างความตระหนักเรื่องความเสี่ยงให้แก่บุคคลในองค์กรได้ รวมถึงการจัดทำเอกสารแนวทางเรื่องการตระหนักถึงความเสี่ยงแจกจ่ายสำหรับบุคลากรในองค์กร เช่น ความเสี่ยงในกระบวนการดำเนินงานหรือความเสี่ยงจากภัยคุกคามภายนอก สำหรับความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายใน เช่น การนำข้อมูลของลูกค้าไปเปิดเผย องค์กรอาจสร้างความตระหนักโดยการสื่อสารผ่านทางข้อความบนเว็บไซต์ภายในองค์กร จดหมายถึงพนักงาน หรือในการประชุมต่าง ๆ เป็นต้น
- สร้างหน่วยงานที่ดูแลความเสี่ยงของทั้งองค์กรในภาพรวม นอกเหนือจากประธานฝ่ายบริหารความเสี่ยงที่มีความสามารถแล้ว ยังต้องมีบุคลากรที่จะช่วยทำงานสนับสนุนภายในหน่วยงานบริหารความเสี่ยงอีกด้วย ซึ่งอาจจะเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความเข้าใจเรื่องความเสี่ยงทางการเงินและบัญชี ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี และความเสี่ยงต่อกระบวนการดำเนินงานขององค์กร นอกจากนี้หน่วยงานบริหารความเสี่ยงจะต้องบริหารงานให้ครอบคลุมการดำเนินงานขององค์กรที่อยู่ในต่างประเทศด้วย สำหรับองค์กรที่มีการทำธุรกิจในต่างประเทศอาจจัดตั้งหน่วยงานบริหารความเสี่ยงย่อยขึ้นมา และทำงานภายใต้การนำของหน่วยงานบริหารความเสี่ยงที่อยู่ที่สำนักงานใหญ่

กระบวนการทางธุรกิจ เทคโนโลยี และการถ่ายโอนความเสี่ยง

ในการสร้างโปรแกรมการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจความเสี่ยงที่มีผลกระทบโดยตรงต่อองค์กร และสร้างกระบวนการในการ

รับมือกับความเสี่ยงนั้น ซึ่งอาจแบ่งกลุ่มความเสี่ยงได้ตามผลกระทบที่มีต่อองค์กร คือ ความเสี่ยงในการปฏิบัติงานทั่วไปขององค์กร ความเสี่ยงในกระบวนการด้านเทคโนโลยีและความเสี่ยงในกระบวนการถ่ายโอนความเสี่ยง สิ่งที่ต้องคำนึงในการจัดประเภทความเสี่ยงเป็นกลุ่มก็คือระยะเวลาความเสี่ยงบางอย่าง เช่น ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี อาจจะเกิดขึ้นหลังจากมีสัญญาณเตือนแต่ไม่นาน แต่จะต้องมีการตอบสนองอย่างรวดเร็วและทันท่วงที ในขณะที่ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการรายงานทางการเงินอาจจะไม่ต้องตอบสนองในทันที เนื่องจากมีช่วงเวลาสำหรับการแก้ไขก่อนจะถึงเวลาออกงบการเงิน

ประเภทของความเสี่ยงที่สำคัญต่อองค์กรจะมีดังต่อไปนี้ ซึ่งองค์กรอาจนำแนวทางไปปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับประเภทของความเสี่ยงที่องค์กรมีอยู่

- ความเสี่ยงด้านการดำเนินงานในธุรกิจทั่วไป อาจมีความเสี่ยงได้หลากหลายด้าน เช่น ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านคู่แข่ง และความเสี่ยงในกระบวนการผลิต ซึ่งความเสี่ยงเหล่านี้เป็นสิ่งที่องค์กรมักจะต้องให้ความสำคัญเสมอเนื่องจากมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ
- ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี เป็นความเสี่ยงที่ต้องมีการติดตามอยู่ตลอดเวลา และต้องใช้ทักษะทางเทคนิคและเครื่องมือที่เหมาะสมในการตอบสนองความเสี่ยงอย่างหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญก็คือระบบการติดต่อสื่อสาร เช่น อินเทอร์เน็ต ซึ่งได้กลายมาเป็นเครื่องมือที่ใช้ส่งต่อข้อมูลระหว่างกันภายในองค์กร
- การถ่ายโอนความเสี่ยง เช่น การทำประกันภัยกรณีเกิดอุบัติเหตุ หรือไฟไหม้ ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นไม่บ่อย แต่เมื่อเกิดขึ้นจริงจะมีผลเสียหายอย่างมาก องค์กรจึงอาจพิจารณาให้มีการประกันภัยเพื่อป้องกัน หรือในทางการเงินอาจมีการประกันความเสี่ยง (Hedging) ในราคาหลักทรัพย์เพื่อป้องกันการผันผวนของราคา หรือการลงทุนใน

เครื่องมือทางการเงินอื่น ๆ ที่จะช่วยลดความเสี่ยงจากการผันผวนของราคาหลักทรัพย์ ซึ่งการลงทุนในเครื่องมือทางการเงินจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลโดยผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดอาจส่งผลเสียต่อองค์กรในแง่ของค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

- ความเสี่ยงด้านกฎหมายและข้อบังคับ ประธานฝ่ายบริหารความเสี่ยงและผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารความเสี่ยงจะต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงในทางกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ ผ่านทางการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ

การตัดสินใจของคณะกรรมการ ผู้บริหารและการบริหารความเสี่ยง

คณะกรรมการผู้บริหารจะมีการประชุมกันเป็นระยะซึ่งอาจเกิดขึ้นทุกเดือน เพื่อประเมินและตรวจสอบข้อมูลการดำเนินงานขององค์กร และตัดสินใจเรื่องที่สำคัญ ๆ ทางธุรกิจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อองค์กรทั้งองค์กร เช่น การประกาศจ่ายเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งในการตัดสินใจแต่ละครั้งก็จะต้องมาจากเสียงส่วนมากของคณะกรรมการผู้บริหาร เนื่องจากคณะกรรมการทำหน้าที่เป็นเสมือนตัวแทนของผู้ถือหุ้นจึงต้องตัดสินใจอย่างระมัดระวังโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ถือหุ้นเป็นหลัก

การตัดสินใจของคณะกรรมการผู้บริหารแต่ละครั้ง จะต้องคำนึงถึงการทำความเข้าใจ การประเมินและการยอมรับความเสี่ยงในแต่ละด้านด้วย เนื่องจากคณะกรรมการผู้บริหารเป็นผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กร จึงเป็นที่คาดหวังจากทั้งนักลงทุนและผู้ออกกฎระเบียบ ว่าคณะกรรมการผู้บริหารจะมีความรู้ความเข้าใจในธุรกิจที่ตนเองบริหารงานอยู่ รวมถึงความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจด้วย หลักการบริหารงานซึ่งประกอบด้วยภารกิจกับดูแลกิจการ การบริหารความเสี่ยง และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ จึงเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานโดยคณะกรรมการผู้บริหารในการเป็นหลักการที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทบาทของผู้ตรวจสอบภายในในการบริหาร

ความเสี่ยงขององค์กร

ด้วยหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กรและรายงานผลการตรวจสอบไปยังคณะกรรมการตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายในจึงทำหน้าที่เสมือนหูและตาให้กับผู้บริหาร ซึ่งการทำงานของผู้ตรวจสอบภายในก็เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายในจะประเมินความเสี่ยงของแต่ละการควบคุมภายใน COSO ERM Framework ทำให้ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงมากขึ้นในการวางแผนการตรวจสอบ เพื่อให้ครอบคลุมความเสี่ยงในการควบคุมภายในของทั้งองค์กร

มาตรฐานการตรวจสอบภายในสำหรับการประเมินความเสี่ยง

มาตรฐานการตรวจสอบภายในเป็นมาตรฐานที่ออกโดยสมาคมผู้ตรวจสอบภายในสากล (The Institute of Internal Auditors: IIA) ซึ่งจะเป็มาตรฐานการตรวจสอบที่มีปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ เรียกว่า มาตรฐานสากลการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน (International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing) และผู้ตรวจสอบภายในทุกคนจะปฏิบัติตามมาตรฐานนี้ ซึ่งนอกเหนือจากกระบวนการในการตรวจสอบแล้ว มาตรฐานฯ ยังได้อ้างอิงถึงความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบภายในที่จะต้องนำปัจจัยเรื่องความเสี่ยงไปพิจารณาในการวางแผนและการตรวจสอบภายในด้วย

2010 – การวางแผน

หัวหน้าผู้บริหารงานตรวจสอบต้องจัดทำแผนงานตรวจสอบตามความเสี่ยงเพื่อกำหนดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการตรวจสอบภายในให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร

2010.A1 – แผนภารกิจของกิจกรรมการตรวจสอบภายในต้องจัดทำอย่างน้อยปีละครั้งโดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการประเมินความเสี่ยงและต้องนำข้อมูลข่าวสารจากผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการมาใช้ประกอบการพิจารณาในการทำแผนด้วย

2010.C1 – ในการพิจารณาให้คำปรึกษา หัวหน้าผู้บริหารงานตรวจสอบควรพิจารณาถึงโอกาสที่จะก่อให้เกิดการปรับปรุงเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง การเพิ่มคุณค่า และการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กรและต้องรวมภารกิจที่รับไว้ลงในแผนงานตรวจสอบด้วย

มาตรฐานฯ ได้กำหนดให้ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องจัดทำแผนงานตรวจสอบตามความเสี่ยงเพื่อกำหนดลำดับความสำคัญของกิจกรรม และต้องจัดทำอย่างน้อยปีละครั้งโดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการประเมินความเสี่ยง นอกจากนี้ยังมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง ซึ่งอยู่ในส่วนของลักษณะของงาน

2100 – ลักษณะของงาน: กิจกรรมการตรวจสอบภายในต้องสามารถประเมินและช่วยสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยง และการควบคุม โดยใช้วิธีการที่เป็นระบบและเป็นระเบียบ

2120 – การบริหารความเสี่ยง: กิจกรรมการตรวจสอบภายในต้องประเมินความมีประสิทธิภาพและมีส่วนช่วยในการปรับปรุงกระบวนการบริหารความเสี่ยง

2120.A1 – กิจกรรมการตรวจสอบภายในต้องประเมินความเสี่ยงขององค์กรที่เกี่ยวกับการกำกับดูแล การดำเนินงาน และระบบสารสนเทศขององค์กรในเรื่องต่อไปนี้

- การบรรลุวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ขององค์กร
- ความถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ของสารสนเทศทางการเงินและ
- สารสนเทศการดำเนินงาน
- ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานและแผนงาน (Programs)
- การดูแลรักษาทรัพย์สิน และการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย วิธีการปฏิบัติงาน (Procedures) และสัญญา

2120.A2 – กิจกรรมการตรวจสอบภายในต้องประเมินโอกาสของการเกิดทุจริตและวิธีการในการบริหารความเสี่ยงจากการทุจริตในองค์กร

2120.C1 – ระหว่างปฏิบัติภารกิจให้คำปรึกษา ผู้ตรวจสอบภายในต้องระบุความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของภารกิจและต้องตระหนักถึงการมีอยู่ของความเสี่ยงอื่น ๆ ที่มีนัยสำคัญ

2120.C2 – ผู้ตรวจสอบภายใน ต้องผสมผสานและนำความรู้ในเรื่องของความเสี่ยงที่ได้มาจากการให้บริการให้คำปรึกษาไปใช้ในการประเมินผลของกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงขององค์กร

จะเห็นว่าจากมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องประเมินความเสี่ยงขององค์กรในด้านต่าง ๆ ซึ่งหลักการบริหารความเสี่ยงก็เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่จะช่วยผู้ตรวจสอบภายในวางแผนและทำความเข้าใจความเสี่ยงที่มีผลต่อระบบการควบคุมภายในได้ดียิ่งขึ้น

การนำ COSO ERM มาจัดทำแผนการตรวจสอบรายปี

เช่นเดียวกับที่หน่วยงานในองค์กรจะต้องมีการจัดทำแผนการงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน ผู้ตรวจสอบภายในก็ต้องจัดทำแผนการตรวจสอบประจำปี เพื่อรายงานให้แก่คณะกรรมการตรวจและผู้บริหารระดับสูงรับทราบถึงงบประมาณ และกิจกรรมที่ผู้ตรวจสอบภายในจะทำใน

แต่ละปี ในแผนการตรวจสอบผู้ตรวจสอบภายในก็จะวางแผนการตรวจสอบโดยคำนึงถึงความเสี่ยงในแต่ละกิจกรรม แล้วจึงเลือกตรวจสอบในกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูง อย่างไรก็ตามการประเมินความเสี่ยงของผู้ตรวจสอบภายในยังค่อนข้างเป็นการประเมินที่ไม่มีรูปแบบเป็นทางการมักประเมินความเสี่ยงตามกลยุทธ์ของผู้บริหารฝ่ายตรวจสอบภายในหรือผู้บริหารระดับสูง

ในการตรวจสอบภายใน ผู้ตรวจสอบภายในจะจัดทำแผนในการตรวจสอบโดยรวบรวมกิจกรรมทั้งหมดในองค์กรที่สามารถทำการตรวจสอบได้ออกมาแล้วจึงมาวิเคราะห์ว่ากิจกรรมใดที่จะต้องทำการตรวจสอบ ซึ่งในแต่ละหน่วยงานก็สามารถแบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ได้ เช่น แผนกผลิต แผนกบัญชี และแผนกไอที ซึ่งแผนกไอทีก็อาจจะแบ่งออกได้เป็น การจัดการฐานข้อมูล การรักษาความปลอดภัยของระบบ และกิจกรรมทั่วไปของแผนกไอที จากนั้นจึงประเมินความเสี่ยงของแต่ละกิจกรรม โดยพิจารณาปัจจัย เช่น โอกาสในการเกิดความเสี่ยง, ผลกระทบของความเสี่ยง และความจำเป็นในการตรวจสอบ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหารความเสี่ยงองค์กร

เนื่องจากความซับซ้อนในโครงสร้างและการดูแลรักษา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน ทำให้กระบวนการทางเทคโนโลยีกลายมาเป็นหนึ่งในหัวข้อที่สำคัญในหลักการบริหารความเสี่ยง ซึ่ง COSO ERM Framework ได้กล่าวถึงการบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในองค์ประกอบเรื่อง “ข้อมูลและการสื่อสาร” แต่ก็เป็นเพียงการพูดถึงอย่างกว้าง ๆ ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมถึงประเด็นความเสี่ยงและข้อควรพิจารณาของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนไปอยู่เสมอ ประเด็นเรื่องความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แบ่งออกได้เป็น (1) ความเสี่ยงในการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กร (2) แผนการดำเนินธุรกิจต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการล้มเหลวหรือความผิดพลาดของระบบที่ไม่ได้คาดคิด และ (3) ความเสี่ยงจากการเข้าถึงระบบขององค์กร

ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและ COSO ERM

Framework

องค์ประกอบด้านข้อมูลและสารสนเทศของ COSO ERM Framework นั้นพูดถึงความเสี่ยงจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศโดยภาพรวม ซึ่งการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การควบคุมภายในทั่วไป (General Controls) และการควบคุมภายในเฉพาะงาน (Application Controls) ซึ่งการควบคุมภายในทั่วไปจะเป็นการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบสารสนเทศ, โครงสร้างของระบบเทคโนโลยี, การรักษาความปลอดภัย และการได้มา, การบำรุงรักษา และการพัฒนาซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ในขณะที่การควบคุมภายในเฉพาะงานจะเป็นการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่มีความเฉพาะเจาะจง เช่น นโยบายทางด้านเทคโนโลยีที่กำหนดให้การนำระบบเทคโนโลยีใหม่มาใช้จะต้องมีระดับความปลอดภัยและการควบคุมในระดับที่เหมาะสม

บทสรุป

การนำกรอบการบริหารความเสี่ยง ไปใช้ในองค์กรทั้งหมดนั้น เป็นไปตามหลักการของ COSO ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญ เพื่อนำไปใช้ในการบริหารความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ที่มีขึ้นในองค์กร ดังนั้นผู้บริหารและบุคคลากรทุกระดับในองค์กรจะต้องมีความเข้าใจและต้องมีการคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความหมายของกรอบการบริหารความเสี่ยง ขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง ตลอดจนบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านการบริหารความเสี่ยงขององค์กร รวมถึงเรื่องของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อที่จะสามารถนำกรอบการบริหารความเสี่ยงไปใช้ในองค์กรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อที่จะ

ทำให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ควรมีการทบทวน ERM อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อย 2 ปีต่อ 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารความเสี่ยง และให้สอดคล้องกับสถานะปัจจุบันขององค์กร มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

English

- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. (2013a). *Internal Control - Integrated Framework: Executive Summary*. The United States of America: Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.
- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. (2013b). *Internal Control - Integrated Framework: Framework and Appndices*. The United States of America: Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.
- Moeller, Robert R. (2011). *COSO Enterprise Risk Management: Establishing Effective Governance, Risk, and Compliance (GRC) Processes. Second edition*. NJ: Wiley.
- Rittenberg, L. E. (2013). *COSO Internal Control - Integrated Framework: Turning Principles into Positive Action*. Altamonte Springs, Florida: The Institute of Internal Auditors Research Foundation.

A Guideline on Intellectual Capital Codification and Measurement

Dr.Pattanant Petchchedchoo, CPA

Dean, Lecturer of Faculty of Accountancy, Dhurakij Pundit University

ABSTRACT

In the resource-based theory, knowledge is regarded as one of the most significant strategic resources for the organization's success. Knowledge and intellectual capital can be used interchangeably in a number of disciplines. In the last decade, intellectual capital is widely studied in Western countries. Noteworthy is that there have been a number of European companies developing intellectual capital reporting to disclose information regarding the development and management of intellectual capital in the organization. Recently, the study of intellectual capital has gained much attention in Thailand as a framework for integrated reporting is proposed by the International Integrated Reporting Council. Moreover, integrated reporting framework indicates the ways in which intellectual capital is managed to advocate the organization's vision, mission and strategy. As a consequence, this paper supplements the three generally accepted concepts on intellectual capital codification and measurement to provide an approach on integrated reporting in the context of intellectual capital.

Keywords: Intellectual Capital, Intellectual Capital Measurement, Intellectual Capital Codification, Integrated Reporting

แนวทางในการวัดและจัดประเภททุนทางปัญญา

ดร.พัทธนันท์ เพชรเชิดชู

คณบดีและอาจารย์ประจำคณะการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บทคัดย่อ

ในทฤษฎีด้านทรัพยากร องค์ความรู้ถือว่าเป็นทรัพยากรทางกลยุทธ์ที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์กร องค์ความรู้และทุนทางปัญญาเป็นคำที่สามารถใช้แทนกันในหลายศาสตร์ ในทศวรรษที่ผ่านมาทุนทางปัญญาได้รับการศึกษาอย่างแพร่หลายในประเทศแถบตะวันตก เป็นที่น่าสังเกตว่ามีบริษัทจำนวนมากแถบยุโรปจัดทำรายงานทุนทางปัญญาเพื่อเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องเนื่องการพัฒนาและจัดการทุนทางปัญญาในองค์กร เมื่อไม่นานมานี้ การศึกษาเรื่องทุนทางปัญญาได้รับความสนใจมากขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากมีการนำเสนอกรอบแนวคิดของรายงานเชิงบูรณาการโดยคณะกรรมการรายงานเชิงบูรณาการระหว่างประเทศ ทั้งนี้ กรอบแนวคิดของรายงานเชิงบูรณาการได้ระบุถึงวิธีการจัดการทุนทางปัญญาเพื่อให้สนับสนุนวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์ขององค์กร ดังนั้นบทความนี้จึงได้เสนอแนวคิดอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในการวัดและการจัดประเภทของทุนทางปัญญา เพื่อให้แนวทางในการจัดทำรายงานเชิงบูรณาการในบริบทของทุนทางปัญญา

คำสำคัญ: ทุนทางปัญญา การวัดทุนทางปัญญา การจัดประเภททุนทางปัญญา รายงานเชิงบูรณาการ

Introduction

An inspiration for the paper stems from the increasing importance of the knowledge economy, which is an economy based on the production, distribution and use of knowledge and information (OECD, 1996: 7). According to the knowledge-based theory of the firm, knowledge can be viewed as a strategic resource of the organization (Grant, 1996; Penrose, 1959; Brooking, 1996). An organization's capability to create and utilize knowledge to help accomplish its goals is seen as its most significant source of competitive advantage. In most of management literature, knowledge and intellectual capital are used interchangeably. It is argued that knowledge has two dimensions: a static dimension and a dynamic dimension. As a dynamic dimension, knowledge can be referred to as a flow, sometimes called knowledge management processes; however, as a static dimension, knowledge can be referred to as intellectual capital (Roberts, 2003). As a consequence, in this paper, intellectual capital will be regarded as a stock of knowledge. The implications of accounting for intellectual capital as a stock are portrayed throughout the paper.

Much value lies in intellectual capital, which is what accounting discipline refers to as intangible assets. But the study on intellectual capital has not been extensively addressed in both financial and management accounting disciplines. In an accounting arena, the emerging study of intellectual capital has been evident for a decade. Much of traditional accounting literature, intellectual

capital is generally referred to as intangible assets (Roberts, 2003; Bhimani and Roberts, 2004). It has long been argued that traditional accounting information concentrates mostly on tangible assets, thus guiding past value creation. It is unlikely to signal future value creation. It is also arguable that accounting information need to be more oriented to intellectual capital (Blaug and Lekhi, 2009; Bontis, 2003).

Until recently, the issues on intellectual capital have received much attention from accounting researchers and practitioners (Roberts, 2003; Mouritsen and Larsen, 2005); however, there is still a lack of consensus on its components and definitions developed pertaining to the discipline. The reason might be that there is still a lack of a dominant theoretical paradigm to address the issues of what can be defined as intellectual capital in the accounting dimensions. As a consequence, this paper attempts to provide a guidance to help bridge a gap between accounting literature and intellectual capital literature. This includes the ways in which intellectual capital can be codified and measured (Bhimani and Roberts, 2004).

The paper is organized into three main parts. The paper will firstly set out a basic understanding of intellectual capital based on accounting viewpoints. The second section will also include a number of approaches to measuring intellectual capital. The last section will summarize an important issue that are presented in the paper and provide a suggestion for further research.

Part I:
Intellectual capital in accounting perspectives

Research conducted by Arthur Anderson in 1998 and by Waterhouse and Svendsen in 1998 assert that intellectual capital disclosure is a key issue and should be included as a supplementary report to the financial statements in order to supply information for stakeholders (Arthur Anderson, 1998; Waterhouse and Svendsen, 1998). Financial statements are traditionally designed for capturing and reporting on corporate assets according to standard accounting principles and practices. As indicated in Waterhouse and Svendsen (1998), a limitation of financial statements on representing intellectual capital can be described as follows:

Financial performance measures derived from information in financial statements or other financial sources have been used by publicly listed companies for many years. They highlight specific aspects of a company's profitability, solvency, liquidity, productivity or market strength. Such performance measures, are however based on historical and transaction based information that does not take into account changes in values or internally generated intangibles. There is the growing view that financial performance measures by themselves are inadequate for strategic decision making. They need to be supplemented or even to some extent, *replaced* [italics the author] by non-financial measures that cover such matters

as, for example, customer satisfaction (Waterhouse and Svendsen, 1998: v)

The term "intellectual capital" has been found in various IC-related accounting literature (See for example, Roberts, 2003; Bhimani and Roberts, 2004; Chang & Birkett, 2004). Generally, intellectual capital can be referred to as intangible assets. It is composed of patents, goodwill, software and trademarks. Hulten and Sichel (2005, 2006) extensively classify intangible assets into three main groups, which are software, R&D and organizational competencies. In some aspects, intellectual capital includes human resources, organizational competencies and business processes oriented to innovation (Roberts, 2003; Blaug & Lekhi, 2009).

Generally, intellectual capital is a non-financial asset. It is hidden in the organization and needs to be visualized to manage it strategically to achieve organizational ends. provide a contextual explanation of the important roles of intellectual capital as a solid ground of the organization as follows:

"... If we imagine a firm as a living organism; for example, a tree, ...organizational plans, annual and quarterly reports, firm brochures, and other documents are the trunk, branches and leaves. The wise investor will examine the tree whether he can harvest ripe fruit. But to assume that we have now seen the whole tree because we have seen the visible is a grave mistake.

At least half the tree is below surface in the roots. And while the taste of the fruits and the colour of the leaves make a good presentation of the present health of the tree, it is much more effective to look at what goes on in the roots if one wants to form an opinion about the health of the tree for the coming years... This is what makes intellectual capital - investigation of roots of a firm's value, measurement of the dynamic factors, *which are found below the visible surface of a firm's buildings and products - so important...*"

In management literature, intellectual capital is sometimes replaced with the term "knowledge", when knowledge is viewed as stock (Bontis, 1998). Intellectual capital can include people's know-how, information, hardware, software, IT systems, data, reputation, and organizational practices (Roberts, 2003; Bontis, 1999). Moreover, intellectual capital can be categorized into three components: human capital, structural including organizational and customer capital (or relational capital) (Edvinsson & Malone, 1997; Bontis, 1998); or intellectual capital can also be separated into employee competences, internal structure and external structure (Sveiby, 1997).

In accounting literature, intellectual capital can be regarded as intangible assets. However, intellectual capital as intangible cannot be easily codified, abstracted and mobilized like such tangible assets as labour or land (Bhimani & Roberts, 2004). As a consequence, despite

of its widely acknowledged values, intellectual capital has been almost absent from traditional accounting perspectives.

International Accounting Standards (IAS) and International Financial Reporting Standards (IFRS) set out a guideline to define an intangible asset that it is an asset that is non-monetary and lacks physical substance (see IAS 38). According to IAS and IFRS, an intangible asset is controlled by an entity and expected to provide future economic benefits (see IAS 38). To meet its definition, an intangible asset is required to be identifiable and separable. That is, it can be sold, traded or arise from contractual rights or other legal rights (IAS 38: 12). To meet recognition criteria, an intangible asset is expected to provide future economic benefits and its costs can be measured reliably (IAS 38: 21).

To recognize and to measure intellectual capital in the statement of financial positions, it is required to evaluate whether intellectual capital satisfy the recognition criteria, which are a probability that future economic benefit associated with the item will flow to the entity; and its cost or value that can be measured with reliability (IFRS 3). It can be implies that very little intellectual capital such criteria, especially when some intangible assets are internally developed. The assets that are internally created such as reputation cannot be recognized in the firm's financial statements as IAS 38 states clearly that internally generated goodwill shall not be recognized as an asset. More precisely, under IFRS 3, goodwill can be recognized only in a business combination. Moreover, internal

costs related to the research phase of research and development cannot be recognized as intangible assets; the costs are expensed as incurred. Intellectual capital in terms of people's know-how, information, data, reputation, and organizational practices cannot be identifiable. As a consequence, most of intellectual capital has been absent from financial statements and this leaves investors with doubts about sufficient information provided in the firm's financial statements (Lev, 2001).

It is apparent that measuring and reporting intellectual capital in accounting literature are problematic. Most of the corporate assets are highly tangible, quantifiable and measurable; there is a small amount of intangible value recorded in financial statements. As stated by Bontis (2001), it is challenging for accounting standard setters to set standards for intellectual capital disclosure as no indicators are considered suitable a variety of international and industry settings.

Part 2:

Intellectual capital codification and measurement

"What get measured, get managed", a well-known and dominant quote made by Peter Drucker (Drucker, 1993) implies that to enable the firms to manage its intellectual capital, intellectual capital has to be measurable. To measure intellectual capital within the firm, there are currently reporting practices initiated in the European Union (EU). Many leading European firms have reported intangible assets in their supplementary reports to financial statements (Ordóñez de Pablos, 2005). The contents are mostly presented in a

narrative style. In Germany, narrative reporting is mandatory for all companies, while in the UK narrative reporting is voluntary for listed companies (Blaug & Lekhi, 2009). Under the new practices, the classifications of intellectual capital have broadened to include more elements of businesses such as human capital, organizational capital and customer capital (Roberts, 2003). When intellectual capital is classified as human capital, organizational capital and customer capital, there are emerging tools applied to measure and report such capital to be discussed in the next section.

With an attempt to manage and measure intellectual capital, literature on intellectual capital and its management is broadly developed in European countries. Several research papers written by European researchers addressed the issues on the development of intellectual capital report (Roberts, 2003, 2006, 2007; Bhimani & Roberts, 2004; Chang & Birkett, 2004; Mouritsen & Larsen, 2005; Bontis, 1998). Intellectual capital report is produced as a part of the annual report for a number of large European companies (see, for example, Skandia, Dow Chemicals). The report explicitly addresses vision, mission, values and issues on Intellectual capital management (Mouritsen & Larsen, 2005; Chang & Birkett, 2004).

To monitor intellectual capital management and an investment on intellectual capital, the measuring approaches for intellectual capital can be classified into two main measurement approaches: one focuses on both a monetary and a non-monetary dimension, while another one focuses only on a monetary dimension. The

former approach falls into scorecard methods. The latter approach consists of 1) market capitalization method (MCM) and 2) return on assets method (ROA) (Luthy, 1998; Williams, 2000; Malhotra, 2003). The ROA and MCM are established based on accounting rules; as a consequence, the approaches are likely to be used for stock valuation and do not provide a better understanding of the precise contexts of intellectual capital (Luthy, 1998; Williams, 2000).

The scorecard methods are prominent tools to measure each sub-item of intellectual capital are Edvinsson & Malone's (1997) Skandia approach, Sveiby's (1997) Intangible asset Monitor (IAM) approach and Kaplan and Norton's (1996) Balanced scorecard. Such approaches are recognized as the useful measurement and codification tools, forming the basis for the universal intellectual capital report in Western countries (Bontis, 1998; Mouritsen & Larsen, 2005; Blaug & Lekhi, 2009).

Skandia does not focus on dollar value of intellectual capital, but on its proxy measures (Lynn, 1998). Intellectual capital equals the sum of human and structural capital. According to Edvinsson and Malone (1997), human capital is defined as people knowledge, people skills, the company's values, culture, and philosophy. Structural capital includes customer capital. Structural capital is the hardware, software, databases, organizational structure, patents, trademarks, and the like that supports employees' productivity. Edvinsson and Malone (1997) set out more than 200 measures to help analyze investment in intellectual capital, which is categorized into human capital and structure

capital (i.e., organizational capital and customer capital).

Sveiby's (1997) Intangible asset Monitor (IAM) approach is based on assumptions that employees are profit generators, so it focuses more on human capital and is likely to neglect structural capital, which can be separated into internal structure and external structure (Kaes, 1999). Sveiby (1997) details more than 150 measures, which focus on visualizing three components of intellectual capital, which comprises people competences, internal structure and external structure. Sveiby's (1997) measures focus on five areas, which are financial view, customer view, process view, renewal and development view, and human view. Although it is claimed that IAM is somewhat similar to Kaplan and Norton's (1996) balanced scorecard, the two methods are different in that the balanced scorecard lies mostly in strategy, while intangible asset monitor concentrates on human capital. As a consequence intangible asset monitor tends to ignore a notion of value creation (Kaes, 1999).

Kaplan and Norton's (1996) balanced scorecard is a framework that can be applied to measure the firm's intellectual capital. The conceptual framework of the balanced scorecard lies in four sets of indicators for measuring the firm's financial and non-financial performance. The four sets of indicators, which are linked to the firm's vision and strategy, can be separated into a financial set of indicators, an internal process set of indicators, a customer set of indicators, and learning and growth set of indicators. Noteworthy is that to deploy the balanced scorecard, a cultural concern

is critical (Mooraj, Oyon & Hostettler, 1999: 487–488). The types of culture include national culture, professional culture and organizational culture (Mooraj, Oyon & Hostettler, 1999).

To measure and manage intellectual capital, the scorecard methods (SC) is likely to be more prominent. A linkage of the indicators developed under the three scorecard approaches (SC) is presented in Table 1. It should be taken into consideration that no single approach is suitable for every single circumstance (Bontis, 1999). The choice of codification and measurement depends on the firm's strategy. To provide a comprehensive picture of the indicators used for codification

and measurement, a comparison of the Skandia approach, the IAM approach and the balanced scorecard approach will be presented in Table 2. It should be noted that the indicators of the balanced scorecard approach is not patterned in the same ways as Skandia approach and IAM approach do.

Noteworthy is that a number of indicators suggested in Skandia approach and IAM approach (e.g., satisfied employee index, satisfied customer index) cannot be calculated directly from figures provided by financial statements. The indicators might be gathered from internal or external sources. As a result, it can be noted that spending

Table 1 A linkage of the three approaches

Sveiby (1997)	Edvinsson and Malone (1997)	Kaplan and Norton (1996)
<i>Intangible assets monitor (IAM)</i>	<i>Skandia Navigator</i>	<i>Balanced Scorecard</i>
Intellectual capital: Codification		
<ul style="list-style-type: none"> • People competences • Internal structure • External structure 	<ul style="list-style-type: none"> • Human capital • Organizational capital • Customer and relational capital 	<ul style="list-style-type: none"> • Financial perspective • Internal process perspective • Customer (Stakeholders) perspective • Learning and growth perspective
Intellectual capital: Congruence		
People competences	Human capital	Learning and growth perspective
Internal structure	Organizational capital	<ul style="list-style-type: none"> • Financial perspective • Internal process perspective
External structure	Customer and relational capital	Customer perspective

Note: Adapted from "The new organizational wealth: Managing and measuring knowledge-based assets", by Sveiby, K.E., 1997, San Francisco: Berrett-Koehler; "Intellectual Capital", Edvinsson, L. & Malone, M.S., 1997, London: Piatkus; "Translating strategy into action: The balanced scorecard", Kaplan, R. S. & Norton, D., 1996, Boston: Harvard Business School Press

(time and budget) on measuring and reporting intellectual capital is likely to be high at the initial stage. One of the reasons is that most of current financial and accounting systems are not designed to collect and analyze all of the information needed for reporting. To enhance the effectiveness and efficiency of the financial and accounting systems, enterprise resources planning (ERP) software sounds useful, but it needs careful development. However, the benefits of visualizing intellectual capital could be higher than the expected costs because hidden values (intellectual capital) are disclosed to allow the organization to envisage the ways in which their Intellectual capital is managed and the ways in which the budget is utilized for the management of Intellectual capital in the organization. The indicators can help picture investment (i.e., time and budget allocate to develop each element of intellectual capital) on intellectual capital in some senses.

Part III:

Summary

There is little management accounting research conducted on the implications of accounting for intellectual capital and its measurement. The dilemma of recognition of intellectual capital for a valuation purpose stems from its property, which is an intangible and highly mutable asset. In general, it has value but cannot be easily codified, for example, employees, patents, customers, brand names, reputation and the like. As a consequence,

it is argued that the current financial accounting standards and practices have not been extensively developed to capture the value of hidden values of intellectual capital and report the value of intellectual capital in financial statements.

This paper attempts to state the ways in which intellectual capital can be codified and measured. By making a discussion on to what extent intellectual capital can be categorized to facilitate intellectual capital management in the firms, the paper also provide frameworks to be applied for codifying and measuring intellectual capital. The three intellectual capital frameworks incorporate Edvinsson and Malone's (1997) Skandia approach, Sveiby's (1997) IAM approach and Kaplan and Norton's (1995) Balanced scorecard approach. The suggested approaches provide primary indicators addressing the development of each element of the firm's intellectual capital. However, as there is still a lack of a practical view of how such models can be applied and amalgamated. It is suggested that further studies should be conducted to suggest the ways in which the three frameworks can be integrated to provide a guideline to illuminate the firm's strategic intellectual capital management. It is likely that an integration of the proposed frameworks can provide an insightful direction on the ways in which the firms disclose their intellectual capital in the integrated reporting and on how to highlight the business strategy implementation by reporting on intellectual capital.

Table 2 Intellectual capital codification and measurement

IC Components	Sveiby (1997)	Edvinsson and Malone (1997)	Kaplan and Norton (1996)
Human Capital (people competences)	<ul style="list-style-type: none"> • IT literacy of employees • Leadership index • Motivation index • Number of employees • Number of managers • Average age of managers • Annual turnover of full-time permanent employees • Percentage of company managers with advanced degrees in business, science and engineering, and liberal arts • Time in training each year 	<ul style="list-style-type: none"> • Reputation of company employees with headhunters • Years of experience in profession • Rookie ratio (percent of employees with less than two years experience) • Satisfied employee index • Proportion of employees making new idea suggestions (proportion implemented) • Value added per employee • Value added per salary dollar 	<ul style="list-style-type: none"> • Learning and growth indicators such as employee satisfaction index, employee turnover rate, the number of suggestions per employee etc.
Organizational Capital (Internal structure)	<ul style="list-style-type: none"> • Ratios of administrative costs • Information technology use and spending per employee • Efficiency measures based on time, workload, and error ratios • Effectiveness measures designed to monitor quality and quality management systems • Administrative expense per total revenues • Cost for administrative error per management revenues • Processing time, out-payments • Business documents filed without error • PCs and laptops per employee 	<ul style="list-style-type: none"> • Number of patents or innovation • Income per R&D expense • Cost of patent maintenance • Project life-cycle cost per dollar of sales • The number of individual computer links to the data base • The number of times the data base has been consulted • Contributions to the data base • Upgrades of the data base • Volume of IS use and connections • Cost of IS per sales dollar • Income per dollar of IS expense 	<ul style="list-style-type: none"> • Internal process indicators such as cycle time, industry quality survey, decrease in dealer, the number of new product introduction etc. • Financial indicators to measure profitability such as economic-valued added (EVA), return on equities (ROE), market growths, increases in market share etc.

Table 2 Intellectual capital codification and measurement (Cont.)

IC Components	Sveiby (1997)	Edvinsson and Malone (1997)	Kaplan and Norton (1996)
Organizational Capital (Internal structure) (Cont.)	<ul style="list-style-type: none"> • Network capability per employee • IT expense per employee • Change in IT inventory • IT capacity per employee • Corporate quality performance (i.e., ISO 9000) • Training expense per employee • Training expense per administrative expense • Competence development expense per employee • Share of training hours • Business development expense per administrative expense • R&D expense per administrative expense • R&D invested in basic research • R&D invested in product design • R&D resources per total resources • IT expenses on training per IT expense • Educational investment per customer • Value of EDI system (or IT systems) • Upgrades to EDI system • ROI and other common financial ratios • Returns to employees • Returns to customers (showing a picture of the profitability of the human resources) 	<ul style="list-style-type: none"> • Satisfaction with IS service • The ratio of new ideas generated to new ideas implemented • The number of new product introductions • New product introductions per employee • Number of multi-functional project teams • Proportion of income from new product • Five year trend of product life cycle • Average length of time for product design and development • Value of new ideas (money saved, money earned) 	

Table 2 Intellectual capital codification and measurement (Cont.)

IC Components	Sveiby (1997)	Edvinsson and Malone (1997)	Kaplan and Norton (1996)
Customer and Relational Capital (External structure)	<ul style="list-style-type: none"> • Revenues per employee • Profits per employee • Revenue from new customers per total revenues • Value added per employee • Value added/IT employee • Market share • Customers/employees • Satisfied customer index • Annual sales/customers • Annual sales per customer • Customers lost • Average duration of customer relationship • Revenue generating staff • Average time from customer contact to sales response • IT investment/sales person • Support expense/customer • Value-added per customer 	<ul style="list-style-type: none"> • Growth in business volume • Proportion of sales by repeat customers • Brand loyalty • Customer satisfaction • Customer complaints • Product returns as a proportion of sales • Number of supplier per customer alliances and their value • Proportion of customer's (supplier's) business that your product (service) represents (in dollars terms) 	<p>Customer indicators such as customer satisfaction index, customer loyalty index, dealer satisfaction survey etc.</p>

Note: Adapted from "The new organizational wealth: Managing and measuring knowledge-based assets", by Sveiby, K.E.,1997, San Francisco: Berrett-Koehler; "Intellectual Capital", Edvinsson, L. & Malone, M.S.,1997, London: Piatkus; "Translating strategy into action: The balanced scorecard", Kaplan, R. S. & Norton, D.,1996, Boston: Harvard Business School Press

References

English

- Arthur Andersen. (1998). Knowledge Measurement, Next Generation Research Group, 99-1029, Pittsburgh.
- Bhimani, A. & Roberts, H. (2004). Management accounting and knowledge management: In search of intelligibility. *Management Accounting Research* 15(1), 1-4.
- Blaug, R. & Lekhi, R. (2009). Accounting for intangibles: Financial reporting and value creation in the knowledge Economy. *A research report for the work foundation's knowledge economy programme*. Research Republic LLP.
- Bontis, N. (1998). Intellectual capital: an exploratory study that develops measures and models. *Management Decision* 36(2), 63-76.
- Bontis, N. (1999). Managing organizational knowledge by diagnosing intellectual capital: Framing and advancing the state of the field. *International Journal of Technology Management* 18(5/6/7/8), 433-462.
- Bontis, N. (2001). Assessing Knowledge Assets: A review of the models used to measure intellectual capital. *International Journal of Management Reviews* 3(1), 41-60.
- Bontis, N. (2003). Intellectual capital disclosure in Canadian corporations. *Journal of Human Resource Costing and Accounting* 7(2), 9-20.
- Brooking, A. (1996). *Intellectual Capital: Core Assets for the Third Millennium Enterprise*. London: Thomson Business Press, London.
- Chang, L. & Birkett, B. (2004). Managing intellectual capital in a professional service firm: exploring the creativity-productivity paradox. *Management Accounting*
- Drucker, P.F. (1993). *Post-Capitalist Society*. HarperCollins, New York.
- Edvinsson, L. & Malone, M.S. (1997). *Intellectual Capital*. London: Piatkus.
- Grant, R.M. (1996). Toward a knowledge-based theory of the firm. *Strategic Management Journal* 17(Winter Special Issue), 109-122.
- IAS 38. Intangible Assets, International Accounting Standards Board, London.
- IFRS 3. Business Combinations, International Accounting Standards Board, London.
- Kaplan, R. S. & Norton, D. (1996). *Translating strategy into action: The balanced scorecard*. Boston: Harvard Business School Press.
- Leitner, K.H. & Warden. C. (2005). Managing and reporting knowledge-based resources and processes in research organizations: specifics, lessons learned and perspectives. *Management Accounting Research* 15(1), 33-52.
- Lev, B. (2001). *Intangibles: Management, measurement, and reporting*. Washington, DC: Brookings Institution Press.
- Luthy, D.H. (1998). Intellectual capital and its measurement. Paper presented at the Asian Pacific Interdisciplinary Research in Accounting (APIRA) Conference. Japan: Osaka.

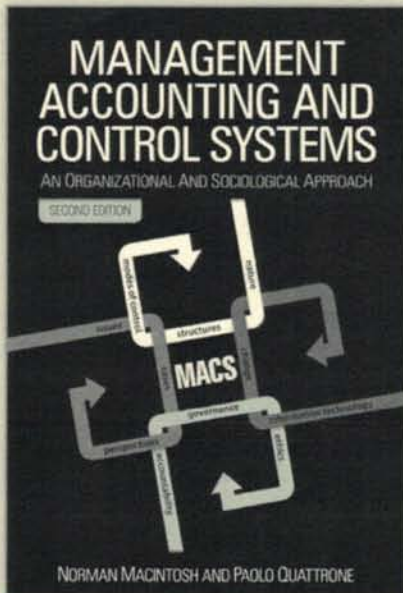
- Lynn, L.E. (1998). The Management of Intellectual Capital: The issues and the practice. In *Management Accounting Practices Handbook*. Society of Management Accountants of Canada. Hamilton: Ontario.
- Malhotra, Y. (2003). *Measuring Knowledge Assets of a Nation: Knowledge Systems for Development*. UNDESA, UN.
- Mouritsen, J. & Larsen, H.T. (2005). The second wave of knowledge management: the management control of knowledge through intellectual capital information. *Management Accounting Research* 16(3), 371-394.
- OECD. (1996). *Measuring what people know*. Paris: Organization for Economic Co-operation and Development.
- Ordonez de Pablos, P. (2005). Intellectual capital reports in India: lessons from a case study. *Journal of Intellectual Capital* 6(1). 141-149.
- Penrose, E. T. (1959). *The theory of the growth of the firm*. New York: Wiley.
- Roberts, H. (2003). Management accounting and the knowledge production process. In: A. Bhimani, ed. *Management accounting in the digital economy*. Oxford: Oxford University Press. 260-283.
- Sveiby, K.E. (1997). *The new organizational wealth: Managing and measuring knowledge-based assets*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Waterhouse, J. & Svendsen, A. (1998). *Strategic Performance Monitoring and Management*. Toronto: CICA.
- Williams, S. M. (2000). Is a Company's Intellectual Capital Performance and Intellectual Capital Disclosure Practices Related?: Evidence from Public Listed Companies from the FTSE 100.

สมชาย ศุภธาดา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Title: **Management Accounting and Control Systems: An Organizational and Sociological Approach**
 Author: **Norman Macintosh and Paolo Quattrone**
 Publisher: **John Wiley & Sons Ltd., 2011**

ศาสตราจารย์ทางการบัญชีสองท่าน จากสองประเทศ คือ สเปน และ แคนาดา ได้ร่วมกันเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการออกแบบระบบการควบคุมเชิงบริหารจากมุมมองด้านองค์กรและด้านสังคมวิทยา โดยเน้นไปที่การตอบคำถามว่าระบบควบคุมได้ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างอิทธิพล แรงจูงใจ และควบคุมสิ่งที่พนักงานผู้บริหารดำเนินการภายในองค์กรอย่างไร

หนังสือแบ่งเป็น 4 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นการแนะนำการบัญชีบริหาร และระบบควบคุม (Management Accounting and Control Systems: MACS) โดยทำการสำรวจประเด็น และทฤษฎีศึกษาที่ผ่านมา รวมถึงวางกรอบมุมมองเพื่อทำความเข้าใจเรื่องนี้ให้ดีขึ้น ทั้งนี้มีการสืบสวน ประวัติศาสตร์ ย้อนไปในยุคสังคมของคริสต์ศาสนจักรที่วางระบบการควบคุมของนักบวช และไล่เรื่อยมาจนถึงระบบของบริษัท Johnson & Johnson ในปัจจุบัน สรุปว่าการมอง MACS ในเชิงภาคปฏิบัติทำให้เห็นถึงแนวทางของผู้ปฏิบัติ (Actor) และเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันตลอดสายทั้งเรื่องเทคโนโลยี การกำกับดูแล เรื่องมาตรฐานการบัญชีเช่น IFRS ไปจนถึงเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมากมาย

ส่วนที่ 2 ของหนังสือมีสี่บท กล่าวถึงธรรมชาติ โครงสร้าง และวิถีทางการปฏิบัติการของ MACS โดยเริ่มต้นจากแนวคิดเรื่องอำนาจ เรื่องความเห็นแก่ตัว และหัวข้อทางด้าน Agency Theory (อย่างเช่น Adverse Selection,

Assistant Professor of Department of Accounting,
Thammasat Business School, Thammasat University

Moral Hazard, Signaling และ Asymmetric Information เป็นต้น) จากนั้นทำการเปรียบเทียบกระบวนการทัศน์ที่เป็นรากฐานของทฤษฎี MACS 5 รูปแบบด้วยกันคือ Agency Theory / Nerve Center / Accounting Symbolism / Labor Process / Dialectic Controls ซึ่งแต่ละองค์การธุรกิจนำมาประยุกต์ในลักษณะที่ไม่เหมือนกัน

ส่วนที่ 3 และ ส่วนที่ 4 ควรจะอ่านไปพร้อมกัน ส่วนที่ 3 พาผู้อ่านไปยังภาคปฏิบัติจริง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในองค์กรนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระบบควบคุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เทคโนโลยีสารสนเทศปัจจุบันเข้ามาเป็นส่วนประกอบสำคัญของการควบคุมองค์กร และส่วนที่ 4 ในฐานะที่ MACS เป็นหลักปฏิบัติจึงถือเป็นกลไกของการสร้างระเบียบสังคม และขยายความไปในเชิงของระดับจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง บรรษัทภิบาล และ Accountability ผู้เขียนเห็นว่า MACS มีความสามารถทั้งในทางส่งเสริมความแข็งแกร่งของสังคม หรืออาจมีส่วนทำลายทำให้เกิดความยุ่งเหยิงขององค์กรและสังคมก็เป็นไปได้

สำหรับผู้ที่ไม่มีพื้นฐานระบบควบคุมมาก่อน การอ่านหนังสือเล่มนี้จะเปิดมุมมองพาไปสัมผัสถึงแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ นานา แต่สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานในระบบควบคุมมาบ้าง จะพบว่าหนังสือเล่มนี้ค่อนข้างท้าทายและกระตุ้นความคิดในหลาย ๆ หัวข้อ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการวางแผนกลยุทธ์ การจัดทำงบประมาณ การออกแบบระบบ ไปจนถึงเรื่องบรรษัทภิบาล และความรับผิดชอบที่สามารถอธิบายได้ (Accountability)

หนังสือเล่มนี้จัดเป็นงานเขียนรูปแบบกึ่งสัมมนาที่บูรณาการกรณีศึกษาทางประวัติศาสตร์และตัวอย่างร่วมสมัยได้อย่างลงตัว มีทั้งปรัชญาและหลักปฏิบัติทำให้การศึกษาเรื่องระบบการควบคุมเชิงบริหารกลับมามีความน่าสนใจอีกครั้ง เพราะเป็นมุมมองทั้งด้านองค์กรเกี่ยวกับการบริหารจัดการสมัยใหม่และเปิดมุมมองในบริบทของสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ว่า “ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น” โดยอธิบายให้ทราบว่าอะไรเป็นอะไร ถือเป็นหนังสือที่แนะนำอย่างยิ่งสำหรับการอ่านในช่วงหน้าร้อนของประเทศไทยปีนี้ สวัสดิ์ศรีศรี

ข้อกำหนดหลัก

1. บทความที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาชีพบัญชีจะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์จากวารสารอื่นๆ การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง

2. เนื้อหาและข้อมูลที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาชีพบัญชีถือเป็นข้อคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้นๆ โดยตรง ซึ่งกองบรรณาธิการและคณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย หรือร่วมรับผิดชอบใดๆ

3. บทความ ข้อมูล เนื้อหา รูปภาพ ฯลฯ ที่ได้รับการลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาชีพบัญชี ถือเป็นลิขสิทธิ์เฉพาะของคณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งส่วนใดไปเผยแพร่ต่อหรือเพื่อกระทำการใดๆ จะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากคณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อนเท่านั้น

นโยบายการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ (Editorial Policy)

วารสารวิชาชีพบัญชีประสงค์รับพิจารณาบทความวิชาการและบทความวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านการบัญชี โดยมีได้จำกัดเพียงเฉพาะจากคณาจารย์ภายในคณะฯ หรือภายในมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่ยังคงเปิดกว้างสำหรับคณาจารย์ นักวิชาการ ผู้บริหาร นักธุรกิจ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปจากภายนอกด้วย ซึ่งทุกบทความที่จะได้รับการตีพิมพ์จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 2 ท่านก่อนเสมอ รวมถึงต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางด้านวิชาการและมีสาระประโยชน์ต่อผู้อ่านอย่างชัดเจน

ขอบเขตของวารสารวิชาชีพบัญชีจะครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีทั้งส่วนรวมและส่วนย่อย (Macro & Micro Accounting) (อาจรวมถึงหัวข้ออื่นๆ ที่ไม่กำหนดในที่นี้) เช่น

- การบัญชีการเงิน
- การบัญชีบริหาร
- การตรวจสอบภายใน
- การบัญชีภาษีอากร
- แม่บท/มาตรฐานการบัญชี

- การวิเคราะห์ปัญหาทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตของวิชาชีพบัญชี
- หลักปฏิบัติที่สำคัญที่เหมาะสมสำหรับนักบัญชีทุกระดับ

ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ (Manuscript Requirements)

ผู้ที่ประสงค์จะส่งบทความจะต้องเขียนชื่อ-นามสกุล และตำแหน่งงานในสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งข้อมูลที่ติดต่อได้ไว้ในส่วนที่แยกออกจากบทความ บทความที่จะส่งไม่ควรมีความยาวเกิน 7,000 คำ และชื่อของบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรจะมีความกระชับและได้ใจความชัดเจน นอกจากนี้ผู้ส่งบทความจะต้องเขียนบทคัดย่อ (ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผู้ส่งบทความควรตรวจสอบความถูกต้องของการพิมพ์ต้นฉบับ เช่น ตัวสะกด วรรคตอน และความเหมาะสมความสละสลวยของการใช้ภาษา รวมทั้งควรกำหนดประเภทของบทความให้ชัดเจนว่าเป็นบทความวิชาการหรือบทความวิจัย องค์ประกอบของบทความทั้ง 2 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. บทความวิชาการ หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนออย่างสมบูรณ์ และมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ตามหลักวิชาการ โดยมีการสรุปประเด็น อาจเป็นการนำความรู้ กรอบแนวคิดและทฤษฎีจากแหล่งต่างๆ มาสังเคราะห์ โดยที่ผู้เขียนสามารถให้ทัศนะทางวิชาการผ่านมุมมองของตนเองได้อย่างเด่นชัด และเกิดประโยชน์แก่ผู้อ่าน

2. บทความวิจัย ควรให้มีการนำเสนอการวิจัยและผลที่ได้รับอย่างเป็นระบบโดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบที่แตกต่างได้)

- 2.1 บทนำ (Introduction) ที่ครอบคลุมความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัยพร้อมทั้งเสนอภาพรวมของบทความ
- 2.2 ทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)
- 2.3 วิธีการวิจัย (Research Methodology) ที่สามารถอธิบายวิธีดำเนินการวิจัยรวมถึงการเก็บข้อมูลหรือเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยอย่างชัดเจน
- 2.4 ผลการศึกษา (Research Finding)
- 2.5 อภิปรายและสรุปผลการวิจัย (Discussion/Conclusion)
- 2.6 เอกสารอ้างอิง (References)

การอ้างอิงเอกสาร (References)

ผู้ส่งบทความจะต้องมีการเขียนอ้างอิงเอกสารอื่นหรือเขียนแหล่งที่มาของข้อมูลที่น่ามาใช้ในตอนท้ายของบทความ โดยจัดให้อยู่ในรูปแบบ APA Style ซึ่งผู้ส่งบทความควรตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการอ้างอิงให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่วารสารวิชาชีพบัญชีกำหนดอย่างเคร่งครัด โดยผู้ส่งบทความต้องยึดตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

การอ้างอิงบทความในวารสาร

• หลักเกณฑ์ ภาษาไทย

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ฉบับที่, เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

• หลักเกณฑ์ ภาษาอังกฤษ

Surname, initial. (year). title. *journal name*, volume, page number.

• ตัวอย่าง ภาษาไทย

ไพลิน ดรเมธีรัตน์. (2555). เสริมสร้างคุณภาพการใช้ดุลพินิจและการตัดสินใจของคณะกรรมการบริษัท. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 23, 91-97.

• ตัวอย่าง ภาษาอังกฤษ

Vivattanachang, D. & Supattarakul, S. (2013). The Earnings Persistence and the Market Pricing of Earnings and their Cash Flow and Accrual Components of Thai Firms. *Journal of Accounting Profession*, 25, 63-79.

การอ้างอิงหนังสือ

• หลักเกณฑ์ ภาษาไทย

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

• หลักเกณฑ์ ภาษาอังกฤษ

Surname, initial. (year). title. place of publication: publisher.

• ตัวอย่าง ภาษาไทย

พิเชษฐ สุขแสงศรี. (2551). *กลยุทธ์จัดการบัญชีทรัพย์สิน สำหรับนักบัญชีรุ่นใหม่*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

• ตัวอย่าง ภาษาอังกฤษ

Seksitkarn, A. (2011). *Managerial Accounting*. Bangkok: Thammasat Printing House.

กระบวนการพิจารณากลับกรองบทความ (Review Process)

บทความที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยจะมีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้ส่งบทความทราบเมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความเรียบร้อยแล้ว

2. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบของหัวข้อและเนื้อหาของบทความถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสาร รวมถึงกองบรรณาธิการจะตรวจสอบถึงประโยชน์ทางด้านทฤษฎีและเชิงการนำไปใช้ในการปฏิบัติโดยรวม

3. ในกรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรให้ดำเนินการส่งบทความเพื่อทำการกลั่นกรองต่อไป บรรณาธิการจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 2 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะลงตีพิมพ์หรือไม่ โดยในกระบวนการพิจารณากลับกรองนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่สามารถทราบข้อมูลของผู้ส่งบทความ (Double-Blind Process)

4. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณากลับกรองบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้นๆ ควรจะลงตีพิมพ์ในวารสารบริหารธุรกิจหรือควรที่จะส่งให้กับผู้ส่งบทความนำกลับไปแก้ไขก่อนพิจารณาอีกครั้งหนึ่งหรือปฏิเสธการลงตีพิมพ์

การส่งบทความ (Paper Submission)

ผู้ที่ประสงค์จะส่งบทความกับวารสารวิชาชีพบัญชี กรุณาส่งไฟล์ต้นฉบับบทความโดย

บทความภาษาไทย พิมพ์ด้วยฟอนต์ CordiaUPC

ขนาด 14 พอยน์

บทความภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยฟอนต์ Times New

Roman ขนาด 12 พอยน์

และสามารถส่งอีเมลในรูปแบบของไฟล์ Microsoft Word โดยตรงมาได้ที่ sochsupp@tu.ac.th และ sslptu@gmail.com หรือสามารถส่งในรูปแบบของเอกสารทางไปรษณีย์พร้อมไฟล์มาได้...

ผศ.สมชาย สุภธาดา

บรรณาธิการวารสารวิชาชีพบัญชี

ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

“วารสารวิชาชีพบัญชี”

ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

JAP: Journal of Accounting Profession

— เสริมสร้างภูมิปัญญา พัฒนาการระบอบกักตุน สู่ศตวรรษใหม่วิชาชีพการบัญชี —

ข้าพเจ้ามีความประสงค์ สมัครสมาชิกใหม่ ต่ออายุสมาชิก “วารสารวิชาชีพบัญชี”

ชื่อ-สกุล, ในนาม..... ตำแหน่ง.....

กรุณากรอกให้ชัดเจนและครบถ้วน	}	• สถานที่ทำงาน (ชื่อบริษัทฯ)..... เลขที่.....
		อาคาร/ชั้น..... ถนน.....
		ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....
		จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....
		โทรศัพท์..... โทรสาร.....
		โทรศัพท์มือถือ..... E-mail Address.....
		• บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน.....
		ซอย..... ถนน.....
		ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....
		จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์..... โทรสาร.....		

ระบุสถานที่ส่ง ที่ทำงาน ที่บ้าน

สมัครสมาชิกวารสาร 1 ปี (3 ฉบับ) เป็นเงิน 250 บาท ตั้งแต่ฉบับที่..... ถึง.....

2 ปี (6 ฉบับ) เป็นเงิน 400 บาท ตั้งแต่ฉบับที่..... ถึง.....

5 ปี (15 ฉบับ) เป็นเงิน 900 บาท ตั้งแต่ฉบับที่..... ถึง.....

ชำระค่าสมาชิกโดย เงินสด (เฉพาะชำระที่คณะฯ เท่านั้น)

โอนเงินเข้าบัญชี “โครงการบริการทางวิชาการและสังคม คณะพาณิชยศาสตร์ฯ มธ.”
เลขที่ 026-1-06016-3 บัญชีออมทรัพย์ บมจ.ธนาคารกรุงไทย สาขาท่าเตียน
และโปรดฝากชื่อโอนเงินและแบบฟอร์มใบสมัครสมาชิกที่กรอกชัดเจนกลับมา
หมายเลขโทรสาร 0-2613-2276

ตัวแลกเงิน/ธนาคัตติ (ระบุที่ทำการ ปณ.หน้าพระลาน 10202)
หรือแคชเชียร์เช็ค ชีตคร่อม (A/C Payee only)
สั่งจ่ายในนาม “โครงการบริการทางวิชาการและสังคม คณะพาณิชยศาสตร์ฯ มธ.”
ส่งมาที่ โครงการบริการทางวิชาการและสังคม
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

สอบถามรายละเอียดการสมัครสมาชิกได้ที่... คุณกิตติ เลิศเอียรชัยกุล โครงการวารสารบริหารธุรกิจ
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ โทรศัพท์ 0-2613-2210 โทรสาร 0-2613-2276